

**PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

363

Na osnovu člana 24. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 100/13), odredbi čl. 44. stav (1) tačka i) i 145. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14, 81/15 i 97/15) i odredbi čl. 39. stav (1) tačka i) i 135. Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 58/14, 88/15 i 96/15), Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 26. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 17. marta 2016. godine, i na 16. sjednici Doma naroda održanoj 22. marta 2016. godine, utvrdila je

ZAKON

**BOSNE I HERCEGOVINE O IZVRŠENJU KRIVIČNIH
SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA
SLUŽBENI PREČIŠĆENI TEKST**

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

(Predmet i primjena ovog zakona)

- (1) Ovim zakonom uređuje se izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera koje izrekne Sud Bosne i Hercegovine, kao i organizacija i rad odgovarajućih institucija propisanih ovim zakonom.
- (2) Prema odredbama ovog zakona izvršavat će se i pravosnažne odluke inozemnih sudova za djela predviđena zakonom Bosne i Hercegovine, ako posebnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom, čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina, nije drugačije određeno.
- (3) Prema odredbama ovog zakona izvršavaju se i krivične sankcije, pritvor i druge mjere izrečene od strane Suda Bosne i Hercegovine stranim državljanima i licima bez

državljanstva, osim ako posebnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom, čiji je Bosna i Hercegovina potpisnik, nije drugačije određeno.

- (4) Prema odredbama ovog zakona a na zahtjev osuđenog lica izvršit će se i sankcije izrečene u entitetskim sudovima za djela predviđena Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine.
- (5) Pritvor izrečen od strane Suda Bosne i Hercegovine izvršavat će se prema odredbama ovog zakona čak i kada se izvršava u entitetskom zavodu.
- (6) Sankcije izrečene od strane Suda Bosne i Hercegovine izvršavat će se prema odredbama ovog zakona čak i kada se služe u entitetskom zavodu.
- (7) Prema odredbama ovog zakona utvrđuje se organizacija i rad kaznenopopravnog zavoda BiH.

Član 2.

(Definicije pojmova)

Osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- a) "Pritvorenik" je lice koje pravosnažnom odlukom nije proglašeno krivično odgovornim za određeno krivično djelo, a koje se nalazi u pritvoru u zavodu u skladu s odredbama ovog zakona nakon odluke Suda kojom se nalaže pritvor prije, u toku ili nakon glavnog pretresa;
- b) "Osuđeni" je lice za koje je pravosnažnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorno za određeno krivično djelo;
- c) "Zatvorenik" je lice koje je pravosnažnom odlukom proglašeno krivično odgovornim za određeno krivično djelo i koje u zavodu služi zatvorsku kaznu iz pravosnažne odluke, u skladu s odredbama ovog zakona;
- d) "Ovlašteni zavodski službenik" je lice zaposleno u zavodu, koje je ovlašteno da vrši poslove i ovlaštenja u skladu s ovim zakonom (kao što su upotreba sredstava prisile, pretres prostorija itd.), a koje pored toga vrši i ostale poslove u skladu s pravilnicima;

- e) "Oštećena strana" je lice čija su lična ili imovinska prava ugrožena ili povrijeđena počinjenim krivičnim djelom;
- f) "Pravno lice" su sva lica koja su kao takva definirana u Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, uključujući korporacije, preduzeća, udruženja, firme i partnerstva i druga privredna društva;
- g) "Tužilac" je svaki tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine;
- h) "Sud" je Sud Bosne i Hercegovine;
- i) "Zakon o krivičnom postupku" je Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine;
- j) "Krivični zakon" je Krivični zakon Bosne i Hercegovine;
- k) "Ministarstvo pravde" je Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine.

Član 3.

(Ostvarivanje prava)

- (1) Lica prema kojima se izvršavaju krivične sankcije, pritvor i druge mjere zadržavaju sva prava, a lišavaju se prava ili se ograničavaju u pravima samo u granicama neophodnim za ostvarivanje cilja zbog kojeg su izrečene, a u skladu sa zakonom i međunarodnim ugovorom.
- (2) Neće biti nametnuto nijedno ograničenje koje nije predviđeno zakonom, nije neophodno za ostvarenje cilja za koji je namijenjeno, nije efikasno u ostvarivanju tog cilja i nije proporcionalno.
- (3) Ministarstvo pravde dužno je osigurati pristup i povjerljivu komunikaciju pritvorenika i zatvorenika s domaćim i međunarodnim organizacijama i drugim institucijama nadležnim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa zakonom i odgovarajućim međunarodnim dokumentima. Zavod će omogućiti da se ova komunikacija ostvaruje bez neosnovanog ometanja.

Član 4.

(Početak izvršenja)

- (1) Izvršenju krivične sankcije, pritvora i drugih mjera pristupa se kad postane pravosnažna odluka kojom su one izrečene, te ako za to nema zakonskih smetnji.
- (2) Sa izvršenjem krivične sankcije ili druge mjere može se otpočeti i prije nego što je postala pravosnažna odluka kojom je sankcija ili mjera izrečena samo ako je to zakonom posebno predviđeno.

Član 5.

(Radnje za provođenje izvršenja)

- (1) Kada su ispunjeni uslovi da se pristupi izvršenju krivične sankcije, pritvora ili druge mjere, Krivično odjeljenje Suda obavezno je preduzeti potrebne radnje da se izvršenje sankcije provede bez odgađanja u skladu s ovim zakonom.
- (2) Izvršenje može biti odgođeno samo u slučajevima i pod uslovima predviđenim zakonom.

Član 6.

(Troškovi izvršenja i plaćanje takse)

- (1) Lice prema kojem se primjenjuje krivična sankcija, mjera pritvora ili druga mjera ne plaća troškove izvršenja, osim troškova novčane kazne, kao i drugih troškova, u skladu sa zakonom.
- (2) Za podneske, službene radnje, rješenja i druge akte u vezi sa izvršenjem sankcija ne plaća se taksa.

Član 7.

(Stručni savjet)

Radi praćenja, proučavanja i unapređenja sistema izvršenja sankcija, ministar pravde osnovat će stručni savjet iz reda predstavnika naučnih ustanova, sudova, organa uprave, stručnih

udruženja, građanskog društva i drugih institucija koje se bave pitanjima kriminaliteta i odgoja osuđenih lica.

Član 8.

(Poslovi izvršenja kao poslovi od posebnog interesa za Bosnu i Hercegovinu)

Poslovi izvršenja krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera propisani ovim zakonom su poslovi od posebnog interesa za Bosnu i Hercegovinu.

II - ORGANI ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA

1. Vodeći organi i saradnja

Član 9.

(Ministarstvo pravde i Zavod)

U Bosni i Hercegovini, institucije odgovorne za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Suda su Ministarstvo pravde i Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 10.

(Saradnja organa)

Organi vlasti, ustanove i druga pravna lica u čiji djelokrug spada primjena zdravstvenih, socijalnih, odgojnih ili drugih mjera od značaja za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, obavezni su saradivati s Ministarstvom pravde. Obaveza saradnje odnosi se i na pomoć koja se pruža licima na uslovnom otpustu.

Član 11.

(Medusobna saradnja, informiranje, dogovaranje, prikupljanje relevantnih podataka i drugi oblici saradnje)

- (1) S ciljem medusobne saradnje, informiranja, dogovaranja, prikupljanja relevantnih podataka, kao i ostvarivanja drugih oblika medusobne saradnje, zavod ili druge institucije u kojim se izvršava mjera pritvora ili izdržava krivična sankcija, po rješenju ili presudi Suda ili drugog tijela u skladu sa zakonom ili međunarodnim ugovorom, dužni su dostavljati mjesečne i periodične izvještaje, odnosno informacije Ministarstvu pravde, posebno o broju pritvorenika i zatvorenika, o ostvarivanju zagarantiranih prava, korištenju pogodnosti, disciplinskih procedurama, kao i o drugim podacima koje zavod ocijeni korisnim i relevantnim za primjenu zakona, odnosno za sistem izvršenja krivičnih sankcija.
- (2) U obavljanju poslova praćenja stanja u provođenju zakona i drugih propisa, preduzimanja mjera za koje su ovlašteni ili davanja preporuka ili preduzimanja posebnih mjera ili promjene stanja u oblasti iz stava (1) ovog člana i kada o takvim činjenicama treba obavijestiti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara) ili Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlamentarna skupština), Ministarstvo pravde može tražiti dostavljanje i svih drugih podataka koje smatra relevantnim u datim okolnostima.

Član 12.

(Pružanje medusobne pomoći i saradnje s ciljem sigurnosti sistema izvršenja krivičnih sankcija i javnog poretka)

- (1) S ciljem održavanja sigurnosti i dobrog funkcioniranja Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, kako bi se primjena tretmana, preodgoja ili drugih mjera iz oblasti sistema izvršenja krivičnih sankcija mogla odvijati uspješno bez uznemiravanja i ometanja, održavanja ravnoteže između programa sigurnosti i socijalne reintegracije, efikasnog odgovora na sprečavanje činjenja krivičnih djela, nastanka većih incidenata, bjekstva pritvorenika ili zatvorenika,

- njihovog provođenja ili osiguranja van kruga zavoda kao i procjenjivanja sigurnosnih rizika u korištenju vanzavodskih pogodnosti, zavodi, policijski organi, sudska policija ili drugi zakonom određeni organi ili agencije iz oblasti sigurnosti dužni su međusobno saradivati i uzajamno pružati potrebnu pomoć u skladu sa zakonskim ovlaštenjem.
- (2) Zavodi moraju izraditi planove sigurnosti za postupanje u vanrednim i drugim opravdanim okolnostima i u tom pravcu razmijeniti podatke s policijskim organima ili agencijama imajući u vidu propise kojima se regulira zaštita tajnosti takvih podataka.

2. Organizacija Zavoda

Član 13.

(Obaveza odvojenog smještaja)

- (1) Odvojeno će biti smještene sljedeće grupe lica:
1. Pritvorenici od zatvorenika,
 2. Muškarci od žena,
 3. Maloljetna od punoljetnih lica.
- (2) Ovakav smještaj može biti osiguran ili u posebnom zavodu ili u posebnom odjeljenju Zavoda.

Član 14.

(Posebna odjeljenja)

U Zavodu mogu postojati posebna odjeljenja zatvorenog, poluotvorenog i otvorenog tipa.

Član 15.

(Zavodska bolnica)

U Zavodu može postojati bolnica za potrebe pritvorenika i zatvorenika.

3. Rukovođenje zavodima i službenici Zavoda

Član 16.

(Imenovanje i odgovornosti upravnika)

- (1) Odgovarajuće odredbe Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine, odnosno Zakona o radnim odnosima u institucijama Bosne i Hercegovine primjenjuju se na službenike Zavoda, osim ako nije drugačije propisano ovim zakonom.
- (2) Zavodom rukovodi upravnik, koji odgovara ministru pravde.
- (3) Na osnovu prijedloga i procedure koju provodi Agencija za državnu službu, ministar pravde postavlja i razrješava upravnika Zavoda.
- (4) Upravnik Zavoda je rukovodeći državni službenik sa statusom sekretara na posebnom zadatku. Imenuje se na pet godina i nakon isteka tog mandata može biti ponovo postavljen u skladu sa stavom (3) ovog člana.
- (5) Za upravnika Zavoda može se postaviti lice koje ima visoku školsku spremu i najmanje pet godina radnog iskustva u oblasti izvršenja pritvora, izvršenja krivičnih i prekršajnih sankcija, u oblasti pravosuđa ili uprave.

Član 17.

(Dužnosti upravnika)

Upravnik Zavoda organizira rad Zavoda, uskladuje rad organizacionih jedinica, nadzire pravilnost i zakonitost rada, predstavlja Zavod i vrši druge poslove za koje je nadležan po zakonu i drugim propisima.

Član 18.

(Drugi rukovodeći službenici)

Upravniku Zavoda u rukovođenju pojedinim oblastima rada pomažu rukovodeći službenici.

Član 19.

(Organizacione jedinice)

- (1) U Zavodu postoje organizacione jedinice koje se bave poslovima osiguranja, odgoja-tretmana, zdravstvene zaštite, radnog angažiranja pritvorenika i zatvorenika kao i općih i zajedničkih poslova.
- (2) Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji mogu se, u zavisnosti od potrebe i prirode poslova, osnovati i druge organizacione jedinice Zavoda u skladu s propisima o načelima za utvrđivanje unutrašnje organizacije organa uprave.
- (3) O pitanjima organizacije i načina rada organa za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera primjenjuju se propisi koji se odnose na organe uprave Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 20.

(Organizacija tretmana zatvorenika)

- (1) S ciljem ostvarenja svrhe izvršenja kazne zatvora iz člana 130. ovog zakona, organizaciona jedinica Zavoda nadležna za tretman zatvorenika programira i koordinira odgojni rad i ispituje ličnost zatvorenika, izrađuje program tretmana za svakog zatvorenika, neposredno ili putem drugih organizacionih jedinica i stručnih instruktora prati rad i ponašanje zatvorenika u toku izdržavanja kazne zatvora, prikuplja i objedinjuje podatke i zapažanja stručnih instruktora, nastavnika i drugih lica koja neposredno rade sa zatvorenicima, o njihovom vladanju i ponašanju, analizira i proučava postignute rezultate i uticaj preduzetih odgojnih mjera, te, na osnovu postignutih rezultata, preduzima potrebne mjere i unapređuje odgojni rad u Zavodu, primjenjujući savremene oblike i metode rada.
- (2) Na poslovima odgoja radi potreban broj odgajatelja s odgovarajućom visokom školskom spremom, tako da na jednog odgajatelja dolazi, po pravilu, do 50 zatvorenika.
- (3) U Zavodu, po pravilu, postoji grupa stručnjaka za ispitivanje ličnosti i utvrđivanje programa tretmana zatvorenika (psiholog, pedagog, socijalni radnik, ljekar, diplomirani pravnik i drugi stručnjaci).
- (4) Radi stručnog osposobljavanja zatvorenika u Zavodu postoji potreban broj stručnih instruktora.
- (5) Odgajatelji, psiholozi, pedagozi, socijalni radnici, instruktori i drugi stručnjaci koji rade na realizaciji tretmana zatvorenika polažu stručni ispit.

Član 21.

(Zdravstvena služba)

- (1) Radi pružanja ljekarske pomoći pritvorenicima i zatvorenicima u Zavodu se organizira zdravstvena služba.
- (2) U Odjeljenju za lica ženskog spola postoji porodiljski odjel i prikladne prostorije za djecu, radi omogućavanja kontakata zatvorenica ili pritvorenica sa svojom djecom u prikladnim uslovima za to.

Član 22.

(Administracija)

Obavljanje upravnih, pravnih, finansijskih, kancelarijskih, kadrovskih i općih poslova vrše službenici Zavoda, u skladu s Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji.

Član 23.

(Uslovi za zapošljavanje ovlaštenih zavodskih službenika)

- (1) Lica koja se zapošljavaju u Zavodu na poslovima ovlaštenog zavodskog službenika, pored općih uslova za rad državnih službenika, treba da ispunjavaju zdravstvene i psihofizičke uslove propisane za policajce.

- (2) Zdravstvene i psihofizičke sposobnosti kandidata iz stava (1) ovog člana ocjenjuje zdravstvena ustanova koju odredi ministar pravde.
- (3) Provjera zdravstvenih i psihofizičkih sposobnosti ovlaštenih zavodskih službenika obavlja se jedanput godišnje.

Član 24.

(Prijem i uslovi za zavodskog službenika - pripravnika)

- (1) S ciljem postavljanja i izgrađivanja odgovarajućih standarda za ovlaštene zavodske službenike - službe osiguranja u zavodima, može se izvršiti prijem u službu osiguranja zavodskog službenika - pripravnika.
- (2) Lice koje se prima na rad u službu osiguranja kao zavodski službenik - pripravnik, pored uslova iz člana 23. ovog zakona za prijem na rad, mora da ispunjava i sljedeće posebne uslove:
 - a) da nije starije od 27 godina;
 - b) da ima srednju stručnu spremu;
 - c) da ispunjava zdravstvene i psihofizičke uslove propisane za policajce.

Član 25.

(Pripravički staž, organizacija obrazovanja, obuke i stručnog ispita)

- (1) Lice koje se prvi put prima u službu osiguranja, prima se kao zavodski službenik - pripravnik na osnovu konkursa.
- (2) Pripravički staž traje šest mjeseci.
- (3) Za stručno obrazovanje zavodskih službenika - pripravnika organizira se praktična obuka putem kurseva, seminara i drugih oblika obrazovanja na način i po programu koji utvrđuje ministar pravde.
- (4) Za vrijeme pripravičkog staža, pripravnik se kroz praktičan rad u Zavodu, na odgovarajućim poslovima i zadacima, osposobljava za samostalno obavljanje poslova i zadataka ovlaštenog zavodskog službenika, pod nadzorom upravnika i uz stručnu pomoć rukovodnih i drugih službenika Zavoda.
- (5) Pripravnik je dužan da u roku od tri mjeseca po isteku pripravičkog staža pristupi polaganju stručnog ispita za zvanje ovlaštenog zavodskog službenika.
- (6) Stručni ispit iz stava (5) ovog člana polaže se pred komisijom koju imenuje ministar pravde, shodno članu 37. ovog zakona.

Član 26.

(Raspoređivanje zavodskog službenika-pripravnika na poslove i zadatke ovlaštenog zavodskog službenika)

- (1) Zavodski službenik - pripravnik koji sa uspjehom ne završi praktičnu obuku ne može pristupiti polaganju stručnog ispita.
- (2) Zavodskom službeniku - pripravniku iz stava (1) ovog člana, kao i pripravniku koji nakon završene praktične obuke ne položi stručni ispit, prestaje rad u Zavodu.
- (3) Zavodski službenik - pripravnik koji položi stručni ispit raspoređuje se na poslove i zadatke ovlaštenog zavodskog službenika.

Član 27.

(Zapošljavanje za ovlaštenog zavodskog službenika, bez svojstva pripravnika)

- (1) Za ovlaštenog zavodskog službenika može se, bez svojstva pripravnika, primiti lice koje je radilo kao stražar u službi osiguranja u entitetskom kaznenopopravnom zavodu, sudski policajac, policajac ili drugi odgovarajući službenik izjednačen s ovlaštenjima navedenih zvanja, s tim da je dužno položiti stručni ispit iz dopunskih predmeta za zvanje ovlaštenog zavodskog službenika u roku od šest mjeseci od dana stupanja na rad.

- (2) Ispit iz stava (1) ovog člana polaže se pred komisijom iz člana 25. stav (6) ovog zakona, pod uslovima, načinu i programu koji utvrdi ministar pravde.
- (3) Licu koje ne položi stručni ispit iz dopunskih predmeta u roku iz stava (1) ovog člana prestaje rad u Zavodu.

Član 28.

(Praćenje i ocjena praktične obuke zavodskog službenika - pripravnika)

- (1) Praktičnu obuku zavodskog službenika - pripravnika prati i ocjenjuje komisija koja ima predsjednika i dva člana.
- (2) Komisiju iz stava (1) ovog člana osniva upravnik Zavoda od zaposlenih u Zavodu koji su stručni za poslove odgoja - tretmana i osiguranja.
- (3) Propise o načinu rada Komisije iz st. (1) i (2) ovog člana, programu stručnog obrazovanja, organizaciji i uslovima provođenja praktične obuke zavodskog službenika-pripravnika donosi ministar pravde u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 29.

(Nemogućnost nošenja oružja)

Zavodski službenik - pripravnik i lice iz člana 27. ovog zakona, ne smiju nositi oružje dok ne polože ispit iz člana 25. stav (6), odnosno člana 27. stav (2) ovog zakona.

Član 30.

(Ovlaštenja ovlaštenih zavodskih službenika)

- (1) Ovlašteni zavodski službenici i službenici Zavoda, koji rade na poslovima u neposrednom kontaktu sa zatvorenicima, u pravima iz zdravstvenog, penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i drugim pravima po osnovu rada, izjednačavaju se sa sudskom policijom i policijom.
- (2) Zbog posebnih uslova rada i prirode poslova i zadataka sredstva za plaće iz stava (1) ovog člana osiguravaju se u uvećanom iznosu u odnosu na sredstva koja se osiguravaju za plaće drugih organa uprave.
- (3) Ministarstvo pravde vodi evidenciju o licima iz stava (1) ovog člana i izdaje im uvjerenja o vremenu provedenom na tim poslovima.
- (4) Na kojim radnim mjestima licima pripadaju prava iz stava (1) ovog člana utvrđuje ministar pravde.

Član 31.

(Smrt ovlaštenog zavodskog službenika na dužnosti)

- (1) Lice iz stava (1) člana 30. ovog zakona, koje u vršenju ili povodom vršenja službenog posla ili zadatka izgubi život, sahraniti će se o trošku Ministarstva pravde, u mjestu koje odredi njegova porodica.
- (2) Porodici koju je poginulo lice izdržavalo pripada jednokratna novčana pomoć u visini plaće koju je ostvarilo posljednjih šest mjeseci prije nastanka smrti.

4. Disciplinska odgovornost

Član 32.

(Povreda službene dužnosti)

- (1) Prilikom obavljanja službene dužnosti, službenici Zavoda disciplinski odgovaraju za povrede službene dužnosti utvrđene ovim i drugim zakonom, drugim propisom i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji.
- (2) Povrede službene dužnosti mogu biti lake i teške.
- (3) Kao teža povreda službene dužnosti smatra se naročito:
 1. zloupotreba službenog položaja i prekoračenja službenog ovlaštenja;
 2. povreda obaveze čuvanja službene tajne;
 3. nesavjesno vršenje službe;
 4. neopravdan izostanak s rada u neprekidnom trajanju dužem od tri dana;

5. nepreduzimanje ili nedovoljno preduzimanje propisanih mjera usljed čega su nastale ili su mogle nastati štetne posljedice;
 6. svaka radnja ili propuštanje radnje kojom se onemogućava ili otežava pravilno i brzo funkcioniranje Zavoda;
 7. odbijanje izvršenja službenog zadatka;
 8. svaki odnos s pritvorenikom ili zatvorenikom koji je izvan propisanih zadataka i naređenja ministra pravde i upravnika Zavoda, a koji ne doprinosi normalnoj primjeni izvršenja kazne zatvora niti je vezan za odgoj pritvorenika i zatvorenika;
 9. nepristojno ponašanje u Zavodu ili izvan Zavoda koje nanosi očiglednu štetu ugledu Zavoda;
 10. povreda propisa o osiguranju od opasnosti od požara, eksplozije ili drugih elementarnih nepogoda;
 11. nemaran odnos prema povjerenoj imovini, uniformi, naoružanju i opremi;
 12. dolazak na rad u pijanom stanju ili upotreba alkohola ili drugog narkotičkog sredstva koje smanjuje sposobnost za obavljanje službenih zadataka;
 13. neovlašteno korištenje opreme i sredstava povjerenih za izvršenje službenih zadataka;
 14. nedostavljanje ili nepravovremeno dostavljanje izvještaja, isprava i podataka na zahtjev ovlaštenih organa ili organizacija;
 15. učestalo ponavljanje lakših povreda radnih obaveza i discipline, izvršenje radnje koja po Krivičnom zakonu predstavlja krivično djelo protiv službene dužnosti ili drugo krivično djelo kojim se nanosi šteta ugledu Zavoda.
- (4) Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji propisuju se lake povrede službene dužnosti.

Član 33.

(Disciplinski postupak za povrede službene dužnosti)

Ministar pravde donijet će Pravilnik o postupku koji se provodi u slučaju kada se službenik Zavoda tereti za kršenje službene dužnosti.

5. Posebne odredbe o službi osiguranja

a. Ovlašteni zavodski službenici

Član 34.

(Ovlašteni zavodski službenici - služba osiguranja)

- (1) Službu osiguranja u Zavodu vrše ovlašteni zavodski službenici.
- (2) Ovlašteni zavodski službenici osiguravaju Zavod, radilišta i prostorije u kojima se nalaze, borave i rade lica lišena slobode, čuvaju ta lica u Zavodu i izvan njega, održavaju unutrašnji red i disciplinu među licima lišenim slobode, sprovode ta lica i vrše druge poslove određene zakonom, propisima donesenim na osnovu zakona i općim aktima Zavoda.
- (3) U odjeljenju Zavoda za ženske pritvorenice i zatvorenice bit će zaposlen dovoljan broj ovlaštenih ženskih službenika.

Član 35.

(Dužnosti kada postoji opasnost po život)

Ovlašteni zavodski službenici dužni su vršiti poslove i zadatke i u slučaju kad je izvršenje tih poslova i zadataka povezano s opasnošću po njihov život.

Član 36.

(Ovlašteni zavodski službenici - uniforme i legitimacija)

- (1) Ovlašteni zavodski službenici su uniformirani.
- (2) Ovlašteni zavodski službenici imaju pravo na besplatnu uniformu i opremu za vršenje poslova osiguranja.

(3) Ovlašteni zavodski službenici imaju posebnu službenu legitimaciju koja im služi za dokazivanje njihove službene funkcije.

(4) Sadržaj i obrazac službene legitimacije propisuje ministar pravde.

Član 37.

(Oznake, službena zvanja itd.)

- (1) Oznaku i značku, boju i oznake vozila, uniformu, službena zvanja, oznake zvanja i uslove za sticanje službenih zvanja ovlaštenih zavodskih službenika utvrđuje ministar pravde.
- (2) Propise o načinu vršenja službe osiguranja, naoružanju i opremi, njihovim rokovima trajanja i naknadi kad se upropaste, organizaciji praktične obuke, načinu i programu polaganja stručnih ispita donosi ministar pravde.

Član 38.

(Stručno obrazovanje)

- (1) Ministarstvo pravde, u saradnji s entitetskim ministarstvom pravde, postavit će odgovarajuće standarde za svaku kategoriju zavodskih službenika i može organizirati kurseve, seminare, savjetovanja i druge oblike stručnog usavršavanja kako bi zavodski službenici zadovoljili date standarde.
- (2) Svaki zavod saradivati će s Ministarstvom pravde kako bi se osiguralo stručno obrazovanje službenika.

Član 39.

(Specijalizirana stručna obuka)

S ciljem što većeg razumijevanja problema i kulturnog porijekla zatvorenika stranih državljana te pomoći da oni uspješnije rješavaju sve svoje probleme u zavodu, upravnik zavoda treba razmotriti i rasporediti određeni broj zavodskih službenika na intenzivniji rad sa stranim zatvorenicima, te im u tom pravcu osigurati više specijaliziranu stručnu obuku, kao što su: učenje stranih jezika, kulture, običaja ili drugih pitanja koja se pojavljuju u vezi s određenom grupom zatvorenika stranih državljana.

b) Upotreba sredstava prinude i druga ovlaštenja ovlaštenih zavodskih službenika

Član 40.

(Upotreba sredstava prinude)

- (1) Sredstva prinude ovlašteni zavodski službenik može upotrijebiti protiv pritvorenika ili zatvorenika samo kada je to neophodno da se spriječi bjekstvo, fizički napad na osoblje ili druga lica, nanošenje povrede drugom licu, pružanje otpora prema zakonitom postupanju službenog lica, samopovređivanje ili prouzrokovanje materijalne štete od strane pritvorenika ili zatvorenika.
- (2) Upotreba sredstava prinude mora biti srazmjerna stepenu opasnosti i izazvanom riziku.

Član 41.

(Nošenje oružja od strane ovlaštenih zavodskih službenika)

- (1) Ovlašteni zavodski službenici mogu biti naoružani kada obavljaju dužnosti izvan Zavoda. Zavodski službenici ni pod kojim uslovima ne mogu biti naoružani unutar Zavoda.
- (2) Ne smiju nositi oružje ovlašteni zavodski službenici koji u proteklih šest mjeseci nisu prošli odgovarajuću obuku za korištenje tog oružja.

Član 42.

(Upotreba vatrenog oružja)

- (1) Pri vršenju službenih poslova, ovlašteni zavodski službenik može upotrijebiti vatreno oružje samo ako drugačije ne može da:
 1. zaštiti život ljudi;
 2. odbije neposredni napad kojim se ugrožava njegov život ili život službenih lica;

3. odbije napad na objekat koji osigurava;
 4. spriječi bjekstvo zatvorenika iz Zavoda za izvršenje kazne zatvora zatvorenog tipa ili iz posebnog odjeljenja zatvorenog tipa koja bi u tom slučaju neposredno ugrozila život drugih;
 5. da spriječi bjekstvo pritvorenika ili zatvorenika kojeg sprovodi ili osigurava, ako bi njegovo bjekstvo neposredno ugrozilo život drugih.
- (2) U slučajevima iz stava (1) ovog člana, ovlašteni zavodski službenik može upotrijebiti vatreno oružje samo ako upotrebom fizičke snage, gumene palice ili drugih sredstava prinude predviđenih propisima ne može osigurati izvršenje službenog zadatka. Upotreba vatrene oružja mora biti srazmjerna stepenu opasnosti i izazvanom riziku.
 - (3) Ovlašteni zavodski službenici, koji vrše službu u prisustvu nadređenog ovlaštenog službenika, mogu upotrijebiti vatreno oružje samo po njegovom naređenju ili naređenju lica koje ga zamjenjuje.
 - (4) Naređenje za upotrebu oružja, rukovodeći ovlašteni službenik, odnosno njegov zamjenik, može izdati samo u slučajevima iz stava (1) ovog člana.
 - (5) Upravnik Zavoda ima ovlaštenje da naredi upotrebu vatrene oružja kada ocijeni da je nastupio jedan od razloga iz stava (1) ovog člana.

Član 43.

(Pretres prostorija i oduzimanje neophodnih sredstava)

- (1) Ovlašteni zavodski službenik može i bez naloga za pretres ući u stan ili druge prostorije i u njima izvršiti pretres kada je to potrebno radi pronalazjenja i hvatanja lica koje je pobjeglo iz Zavoda ili koje je prilikom sprovođenja pobjeglo i sklonilo se u stan, odnosno drugu prostoriju.
- (2) U slučaju ulaska u stan, odnosno drugu prostoriju, neće se sastavljati zapisnik, nego će se korisniku, odnosno vlasniku stana ili prostorije, odmah izdati potvrda u kojoj će se naznačiti razlog ulaska u stan, odnosno druge prostorije.
- (3) Ako je izvršeno pretresanje stana, odnosno prostorija, sastavit će se zapisnik.
- (4) Pretresanje se može izvršiti i bez prisustva svjedoka, samo ako nije moguće osigurati njihovo prisustvo.
- (5) Radi sprečavanja bjekstva, hvatanja odbjeglog lica koje neposredno goni kao i radi prevoženja u najbližu zdravstvenu ustanovu lica koje je ranjeno prilikom upotrebe vatrene oružja, ovlašteni zavodski službenik ima pravo da se posluži saobraćajnim sredstvima i sredstvima veze do kojih može doći, ako to ne može izvršiti na drugi način.
- (6) O upotrebi saobraćajnog sredstva i sredstva veze izdaje se potvrda vlasniku saobraćajnog sredstva ili sredstava veze radi naknade troškova.

Član 44.

(Izveštaj o upotrebi sredstava prinude)

O svakoj upotrebi sredstava prinude (fizička snaga, gumena palica, šmrkovi i hemijska sredstva) ili vatrene oružja prema pritvorenima ili zatvorenima upravnik Zavoda dužan je odmah obavijestiti Ministarstvo pravde.

Član 45.

(Zaštita od gonjenja)

- (1) Ako su sredstva prinude ili vatreno oružje upotrijebljeni u granicama ovlaštenja iz ovog zakona, isključena je disciplinska i krivična odgovornost ovlaštenog zavodskog službenika koji je takvo sredstvo upotrijebio.
- (2) Ministar pravde donosi Pravilnik o upotrebi vatrene oružja i drugih sredstava prinude, sadržaju zapisnika o pretresu stana i drugih prostorija, potvrde o ulasku u stan i druge prostorije i potvrde o upotrebi saobraćajnog sredstva i sredstava veze.

Član 46.

(Pravna pomoć)

Ako se protiv ovlaštenog zavodskog službenika ili upravnika Zavoda vodi krivični postupak zbog upotrebe sredstava prinude, vatrene oružja, ili drugih radnji pri vršenju službenog posla, Ministarstvo pravde osigurat će im pravnu pomoć u vezi s vođenjem postupka.

Član 47.

(Pomoć ovlaštenim zavodskim službenicima od strane drugih ljudi)

- (1) Lica koja na zahtjev ovlaštenog zavodskog službenika pruže pomoć u savlađivanju ili hvatanju pritvorenika ili zatvorenika koji pruža otpor, koji se pobunio ili je u bjekstvu, pa tim povodom budu povrijeđena, razbole se ili trajnije ostanu van radnog odnosa, imaju sva prava iz zdravstvenog, penzijskog i invalidskog osiguranja kao i lica u stalnom radnom odnosu.
- (2) Ako lice iz stava (1) ovog člana, prilikom pružanja pomoći izgubi život, sahranit će se na trošak Ministarstva pravde u mjestu koje odredi njegova porodica.
- (3) U slučaju iz stava (2) ovog člana, porodici ili licu koje je izdržavalo poginulo lice pripada jednokratna pomoć, koja ne može biti manja od šest prosječnih plaća ostvarenih u Zavodu u posljednja tri mjeseca.
- (4) Ako se protiv lica koje je pružilo pomoć iz stava (1) ovog člana povede krivični postupak, osigurat će mu se pravna pomoć.

6. Povjerljivost

Član 48.

(Službene tajne)

- (1) Službenici i namještenici Ministarstva pravde i Zavoda dužni su čuvati službenu tajnu.
- (2) Obaveza čuvanja službene tajne traje i po prestanku radnog odnosa.
- (3) Kao službena tajna, u smislu ovog zakona, smatraju se:
 1. podaci i dokumenti do kojih je službenik i namještenik došao u vršenju ili povodom vršenja službenih poslova, odnosno radnih zadataka koji su zakonom, odnosno propisom donesenim na osnovu zakona i općeg akta, predviđeni kao službena tajna;
 2. podaci, dokumenti, mjere i radnje do kojih je službenik i namještenik došao u vršenju ili povodom vršenja službenih poslova, odnosno radnih zadataka, a čijim saopćavanjem ili odavanjem na drugi način neovlaštenom licu bi se mogao osujetiti ili otežati rad Zavoda, ili bi to bilo štetno po interes Zavoda, ili opravdan interes pojedinca ili pravnog lica;
 3. podaci i dokumenti koji se po propisima o upravi smatraju službenom tajnom.
- (4) Ministar pravde bliže određuje što se smatra službenom tajnom, način čuvanja službene tajne i oslobodenje od obaveze čuvanja službene tajne.

Član 49.

(Ograničenja u vezi s podacima i dokumentima koji se smatraju službenom tajnom)

- (1) Podaci i dokumenti koji se smatraju službenom tajnom, u smislu ovog zakona ili podzakonskog akta donesenog na osnovu ovog zakona, kao i drugog zakona kojim se štite lični podaci građana, ne smiju se saopćavati niti činiti dostupnim neovlaštenim licima.
- (2) Ombudsmen Bosne i Hercegovine može tražiti od Ministarstva pravde ili Zavoda da mu preda ili omogući uvid u dokumente ili podatke koje smatra potrebnim za obavljanje svoje dužnosti, uključujući i one koji su zavedeni kao povjerljivi ili tajni, u skladu sa zakonom.

- (3) U slučajevima iz stava (2) ovog člana ombudsmen će primijeniti potrebnu povjerljivost za njih i neće ih učiniti dostupnim javnosti.
- (4) Izuzetno, podaci iz stava (1) ovog člana mogu se dati i drugom zakonom ovlaštenom organu, ako to nije u suprotnosti s ciljem zaštite vlastitog, privatnog i ličnog života takvog lica, odnosno procesa resocijalizacije ili rehabilitacije ili ako je propisom određeno da nisu javni podaci ili ako takvi podaci nisu podvrgnuti ograničenjima koja su nužna u demokratskom društvu.

7. Nadzor nad radom Zavoda

Član 50. (Inspektor)

- (1) S ciljem osiguranja jedinstvenog sistema izvršenja pritvora i kazne zatvora, prenošenja pozitivnih iskustava, analiziranja i proučavanja rada pojedinih organizacionih jedinica i pružanja stručne pomoći tim jedinicama, Ministarstvo pravde vrši nadzor nad radom Zavoda.
- (2) Nadzor nad izvršenjem pritvora i kazne zatvora obuhvata naročito kontrolu: plana i programa rada Zavoda, pojedinih službi i službenika Zavoda; rada i organizacije službe osiguranja i programa tretmana; rada i organizacije matične službe i prijemno-otpusnog odjeljenja; načina određivanja i realizacije tretmana osuđenih lica; stanja i samozaštite, zakonitog i pravilnog postupanja s pritvorenicima i zatvorenicima; primjene ovog zakona i propisa koji reguliraju oblast izvršenja kazne zatvora; organizacije rada pritvorenika i zatvorenika; zaštite prava pritvorenika i zatvorenika; kao i uslova iz člana 71. ovog zakona.
- (3) Nadzor iz stava (2) ovog člana vrši Ministarstvo pravde preko inspektora, koji je službenik s posebnim ovlaštenjima (u daljnjem tekstu: inspektor).
- (4) Inspektor je odgovoran za pažljivu provjeru da se odredbe ovog zakona primjenjuju u svim kaznenopopravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini prema licima koja izdržavaju kaznu zatvora i mjeru pritvora koju je izrekao ili odredio Sud ili drugi organ u skladu sa Zakonom ili međunarodnim ugovorom.
- (5) U izvršavanju zadataka inspeksijskog nadzora, inspektor je nezavisan i preduzima radnje u okviru i na osnovu ovog zakona i drugih propisa.
- (6) Osoblje Zavoda dužno je saradivati sa inspektorom i pomagati mu u ispunjavanju ovlaštenja i obaveza, posebno kod nadzora nad ostvarivanjem ljudskih prava iz Ustava Bosne i Hercegovine, a kojih pritvorena i zatvorena lica nisu lišena ili ograničena u njihovom korištenju u granicama neophodnog cilja i određenim zakonom ili međunarodnim ugovorom.
- (7) Inspektor Ministarstva pravde saradivati će i promovirati saradnju s nadležnim inspektorima entiteta i Brčko Distrikta BiH, te razvijati međusobnu koordinaciju, aktivnosti ili dogovaranje u skladu sa Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine, entiteta i odgovarajućih propisa Brčko Distrikta BiH.

Član 51. (Nadzor od strane drugih organa)

Nadzor nad radom Zavoda u pogledu zaštite na radu djelatnika, zdravstvene i sanitarne zaštite pritvorenika i zatvorenika, uslova i načina pripremanja hrane za pritvorene i zatvorene vrše odgovarajući organi u skladu s posebnim propisima.

Član 52. (Nezavisna komisija)

- (1) Nezavisna komisija prati uslove boravka u zavodima, postupanje i poštivanje ljudskih prava lica nad kojima se

izvršavaju krivične sankcije i druge mjere koje je izrekao u krivičnom postupku Sud, strani sudovi za djela predviđena Krivičnim zakonom ili međunarodnim ugovorom čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina ili drugi sud u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine.

- (2) Nezavisnu komisiju iz stava (1) ovog člana imenuje i razrješava Parlamentarna skupština BiH.
- (3) Komisija ima pet članova od kojih je jedan predsjednik.
- (4) Članovi Komisije imenuju se na mandat od pet godina, s mogućnošću ponovnog izbora na još jedan mandat.
- (5) Članovi Komisije treba da budu stručnjaci ili poznavaoi pravne ili druge srodne oblasti, kao što su: pravosuđe, uprava, penologija, socijalna zaštita, psihologija, pedagogija i slično.
- (6) Komisija može vršiti vanjsko praćenje rada Zavoda samostalno ili zajedno sa inspektorskim ili drugim nadzornim organima, kao i saradnju s međunarodnim i drugim institucijama nadležnim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Zakonom i odgovarajućim međunarodnim dokumentima.
- (7) Komisija daje preporuke nadležnim organima Bosne i Hercegovine s ciljem poboljšanja standarda smještaja, poboljšanja postupanja i poštivanja ljudskih prava lica nad kojima se izvršavaju krivične sankcije ili druge mjere, daje prijedloge i primjedbe koje se odnose na postojeće zakone ili druge propise zasnovane na zakonu iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, obavlja povjerljive razgovore s pritvorenicima ili zatvorenicima uz pristup svim zavodima, dostavlja izvještaje upravniku zavoda i nadležnim ministarstvima pravde, prikuplja, obrađuje i potražuje podatke iz svoje nadležnosti kao i druge radnje iz oblasti nezavisnog praćenja.
- (8) Odredbe o čuvanju službene tajne ovog zakona ili drugog propisa odnose se na Nezavisnu komisiju prilikom obavljanja poslova i zadataka u okviru svoje nadležnosti kada dođe do saznanja ili u posjed podataka i dokumenata iz člana 48. ovog zakona.
- (9) Troškove rada Komisije snosi Parlamentarna skupština iz pripadajućih sredstava u okviru svoje nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine i njenih međunarodnih obaveza.
- (10) Komisija donosi poslovnik o svom radu, koji se objavljuje u "Službenom glasniku BiH".
- (11) Komisija donosi godišnji izvještaj o svom radu i dostavlja ga Parlamentarnoj skupštini BiH i Ministarstvu pravde s ciljem preduzimanja odgovarajućih radnji ili mjera u skladu sa zakonom.

Član 53.

(Nacionalni preventivni mehanizam)

Institucije Bosne i Hercegovine će tijelu koje odražava odnosno predstavlja nacionalni preventivni mehanizam za sprečavanje mučenja ili drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja osigurati:

- pristup svim informacijama koje se odnose na broj lica lišenih slobode,
- pristup svim informacijama koje se odnose na postupanje s tim licima, kao i uslovima u kojima su pritvorena,
- pristup svim zatvorskim ustanovama, njihovim ustanovama i objektima,
- prilikom da zasebno ispituju lica lišena slobode bez svjedoka, lično ili uz prevodioca ako to bude potrebno, kao i sa svim ostalim licima za koje nacionalni preventivni mehanizam smatra da mogu dati relevantne informacije,
- slobodu da odaberu mjesto koje žele posjetiti i lica s kojima žele razgovarati,

- f) pravo da kontaktiraju s Potkomitetom za sprečavanje mučenja ili drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, da šalju informacije i da se sastaju s Potkomitetom,
- g) kao i druga prava u skladu s Dopunskim protokolom uz Konvenciju UN-a protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 2002. godine, koji je Bosna i Hercegovina ratificirala 26.6.2008. godine i koji je stupio na pravnu snagu u Bosni i Hercegovini od 15.9.2008. godine.

Član 54.

(Podnošenje izvještaja inspektora)

- (1) O izvršenom inspekcijskom pregledu sastavlja se pismeni izvještaj u koji se unose naročito inspekcijski nalazi i naređuju mjere i rokovi za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, kao i mjere za unapređenje rada Zavoda.
- (2) Izvještaj se dostavlja upravniku Zavoda i inspektor ga može objaviti.
- (3) Upravnik Zavoda dužan je postupiti po naredenim mjerama.
- (4) Na naložene mjere upravnik Zavoda ima pravo žalbe ministru pravde u roku od osam dana od dana prijema izvještaja.
- (5) Inspektor objavljuje godišnji izvještaj o svom radu.

8. Informiranje javnosti

Član 55.

(Davanje informacija)

- (1) Kad je to u javnom interesu ili kad to nade za potrebno, radi upoznavanja javnosti, ministar pravde ili lice koje on ovlasti, može davati informacije o pojedinim pitanjima u vezi s izvršenjem pritvora i kazne zatvora predstavnicima štampe i drugih sredstava javnog informiranja.
- (2) Davanja obavještenja i podataka uskratit će se kad se radi o državnoj ili službenoj tajni, kad bi to bilo nepoželjno zbog ili održavanja reda u Zavodu ili ako bi to štetilo ostvarivanju svrhe izvršenja pritvora ili kazne zatvora.

9. Sredstva za rad Zavoda

Član 56.

(Budžet)

Sredstva za rad Zavoda osiguravaju se u Budžetu Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o Budžetu Bosne i Hercegovine.

III - ODREDBE O IZVRŠENJU PRITVORA I KAZNE ZATVORA

1. Opće odredbe

Član 57.

(Zahtjev za čovječnim postupanjem)

- (1) Postupanje s pritvorenicima i zatvorenicima mora biti čovječno i s poštovanjem njihovog ljudskog dostojanstva, s očuvanjem njihovog tjelesnog i duševnog zdravlja, vodeći pri tome računa da se održi potreban red i disciplina.
- (2) Niko neće biti podvrgnut mučenju ili neljudskom ili ponižavajućem tretmanu ili kažnjavanju.
- (3) U postupanju s pritvorenicima i zatvorenicima ne smije biti diskriminacije zasnovane na etničkoj pripadnosti, rasi, boji kože, spolu, seksualnom opredjeljenju, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom i socijalnom porijeklu, srodstvu, ekonomskom ili nekom drugom statusu.

Član 58.

(Pravo na religiju)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo zadovoljavati svoje vjerske potrebe u skladu s ovim zakonom i propisima vjerskih zajednica.

- (2) Uprava zavoda dužna je, u saradnji s vjerskim zajednicama u BiH, osigurati uslove za zadovoljavanje vjerskih potreba lica smještenih u zavodu.

Član 59.

(Skupni i odvojeni tretman pritvorenika i zatvorenika)

- (1) Pritvorenici su, u pravilu, pritvoreni skupno. Zatvorenici izdržavaju kaznu zatvora, u pravilu, skupno.
- (2) Sljedeće grupe pritvorenika i zatvorenika tretirat će se odvojeno:
 1. žene od muškaraca;
 2. maloljetnici od odraslih;
- (3) Pod sljedećim okolnostima pritvorenik ili zatvorenik može se držati odvojeno od ostalih:
 1. Kada to nužno zahtijeva zdravstveno stanje tog lica ili drugih.
 2. U okolnostima kada je to propisano nekim drugim zakonom.
 3. Kada to pritvorenik ili zatvorenik zahtijeva radi vlastite zaštite i po odobrenju upravnika zavoda.
 4. Kada to lice predstavlja ozbiljnu prijetnju redu u zavodu i pod uslovima propisanim u članu 119. ovog zakona.

2. Upućivanje na izdržavanje pritvora ili kazne zatvora

Član 60.

(Nadležnost za upućivanje)

- (1) Upućivanje pritvorenika i osuđenih lica na izdržavanje kazne zatvora vrši Krivično odjeljenje Suda.
- (2) Krivično odjeljenje Suda dužno je preduzeti potrebne radnje radi izvršenja mjere pritvora i kazne zatvora odmah nakon izvršnosti odluke.

Član 61.

(Evidencija)

Po prijemu u zavod, ime pritvorenika ili zatvorenika bit će zavedeno u odgovarajuće knjige.

Član 62.

(Dužnost informiranja pritvorenika i zatvorenika)

- (1) Po prijemu u zavod svi pritvorenici i zatvorenici se upoznaju, usmeno i pismeno, na jeziku koji razumiju s pravilima kućnog reda, s pravima i dužnostima u zavodu, s načinom na koji mogu ostvariti svoja prava i s disciplinskim prekršajima i kaznama koje se za njih mogu izreći.
- (2) Upravnik zavoda brine se o tome da odredbe ovog zakona kao i ostali propisi o izvršenju pritvora i kazne zatvora, koji se odnose na prava i dužnosti pritvorenika i zatvorenika, budu dostupni svim pritvorenicima i zatvorenicima u formi koja im je razumljiva.

Član 63.

(Biračko pravo)

- (1) Upravnik zavoda osigurava da lica lišena slobode budu u mogućnosti da ostvaruju svoje biračko pravo na izborima za nivoe vlasti u Bosni i Hercegovini, u mjeri u kojoj to pravo nije ograničeno Izbornim zakonom BiH i Ustavom BiH.
- (2) S ciljem ostvarenja navedenog prava, upravnik zavoda kontaktirat će s nadležnom izbornom komisijom u vezi s načinom, vremenom ili drugim neophodnim radnjama za provođenje procedure glasanja u zavodu.

Član 64.

(Pritvorenici i zatvorenici s djecom)

Ako lice koje se upućuje u pritvor ili na izdržavanje kazne zatvora ima djecu ili druga lica čiji je on jedini staratelj, Sud će o tome obavijestiti nadležni općinski organ socijalne zaštite.

Član 65.
(Žene)

- (1) Uz odredbe ovog zakona koje se odnose na lica lišena slobode, posebna pažnja posvećuje se potrebama žena, u smislu njihovih fizičkih, stručnih, socijalnih i psiholoških potreba prilikom donošenja odluka koje se tiču bilo kojeg aspekta njihovog boravka u zavodu.
- (2) Uprava zavoda nastojat će da osigura da obim aktivnosti dostupan ženama lišenim slobode bude primjeren ulozi žene u savremenom društvu, te da bude uporediv s obimom aktivnosti dostupnih muškarcima.
- (3) Ženama se, u pravilu, omogućava porođaj izvan zavoda ali ako dijete bude rođeno u zavodu, Uprava zavoda pruža svu potrebnu podršku, pomoć ili druge neophodne uslove.
- (4) Kada je dijete rođeno u zavodu, taj podatak ne smije biti upisan u rodni list kao mjesto rođenja.

Član 66.
(Stvari od vrijednosti)

- (1) Sav novac, vrijednosti i ostale stvari koje pripadaju pritvoreniku ili zatvoreniku, a koje prema Pravilniku o kućnom redu zavoda ne smije držati kod sebe, moraju se prilikom prijema lica pohraniti na sigurnom mjestu u zavodu, o čemu će se napraviti popis. Na zahtjev vlasnika, imovina pohranjena u zavodu, prilikom prijema tog lica u zavod, predat će se članovima njegove porodice i prije njegovog puštanja iz zavoda.
- (2) Imovina iz stava (1) ovog člana vraća se vlasniku prilikom otpuštanja iz zavoda ili se, uz njegov pristanak, predaje članovima njegove porodice.
- (3) Vlasnik treba potpisati listu svojih stvari od vrijednosti, a uz njegov potpis treba se potpisati i službenik zavoda.

Član 67.

(Pretraz prostorija, lica lišenih slobode, posjetilaca, službenih lica i oduzimanje predmeta)

- (1) Ovlašteni zavodski službenik može obavljati pretres i oduzeti imovinu u pogledu svih prostorija u kojima pritvorena ili zatvorena lica borave, rade ili provode slobodno vrijeme, kao i lica lišenih slobode, posjetilaca i njihovih ličnih stvari i službenih lica.
- (2) Pretres prostorija i lica iz stava (1) ovog člana vršit će se na način kojim će se otkriti i spriječiti svaki pokušaj bijega i sakrivanje krijumčarene robe uz poštovanje ljudskog dostojanstva lica nad kojima se vrši pretres i stvari koje posjeduju.
- (3) Lica nad kojima se vrši pretres neće u toku pretresa biti ponižavana.
- (4) Pretres će vršiti samo ovlašteni zavodski službenici istog spola kao lica nad kojima se vrši pretres.
- (5) Pretres osjetljivih dijelova tijela može provesti samo ljekar ili ovlašteno medicinsko osoblje.
- (6) Prilikom ulaska posjetilaca u zavod, ovlašteni zavodski službenik može zahtijevati od tog lica da se podvrgne pretresu. Ukoliko se posjetilac ne želi podvrgnuti pretresu, ovlašteni zavodski službenik odbit će prijem u zavod, s tim da program sigurnosti mora odražavati ravnotežu u odnosu na privatnost posjetilaca ili njihovo službeno svojstvo u skladu sa zakonom ili drugim propisima.
- (7) Ovlašteni zavodski službenici mogu pretresati pripadnike zavodskog osoblja na zahtjev upravnika zavoda, službenog lica koje on ovlasti u skladu sa zakonom ili na zahtjev drugog zakonom ovlaštenog organa.
- (8) Način i situacije u kojima se vrši pretres bit će određeni posebnim propisima koji reguliraju način obavljanja službe osiguranja u zavodu.

Član 68.

(Ljekarski pregled)

- (1) Odmah po prijemu u zavod svakog pritvorenika ili zatvorenika pregledat će kvalificirana medicinska sestra, a detaljniji ljekarski pregled obaviti će ljekar u roku od 24 sata.
- (2) Ljekarski nalazi unose se u zdravstveni karton pritvorenog, odnosno zatvorenog lica.

3. Smještaj i higijenski uslovi

Član 69.

(Higijenski uslovi)

Smještaj pritvorenika i zatvorenika u zavodu mora odgovarati higijenskim uslovima predviđenim ovim zakonom i mjesnim klimatskim prilikama.

Član 70.

(Osnovni uslovi života)

- (1) Svakom pritvoreniku i zatvoreniku, u pravilu, osigurava se posebna soba za spavanje, osim u slučajevima kada se smatra da zajednički smještaj više lica ima određenih prednosti.
- (2) Svaki zatvorenik i pritvorenik mora imati poseban krevet i posteljinu.
- (3) Zajednički boravak pritvorenicima i zatvorenicima osigurava se na radnom mjestu, u procesu obrazovnih aktivnosti, prilikom objedovanja, za vrijeme slobodnih aktivnosti, u dnevnom boravku i sličnim prilikama.

Član 71.

(Standardi smještaja)

- (1) U svim prostorijama u kojima borave pritvorenici i zatvorenici mora se osigurati zadovoljavanje zdravstvenih i higijenskih potreba, dovoljna količina zraka, svjetla, grijanja i ventilacije.
- (2) Lica koja borave u ćeliji za jedno lice imat će najmanje sedam kvadratnih metara prostora po licu, a ona koja borave u zajedničkim spavaonicama imat će najmanje četiri kvadratna metra po licu i ne manje od deset kubnih metara po licu.
- (3) U prostorijama u kojima borave pritvorenici i zatvorenici prozori moraju biti dovoljno veliki da omogućavaju rad i čitanje pod prirodnim svjetlom u uobičajenim uslovima, da omogućavaju ulaz svježeg zraka, osim ako ne postoje klimatski uređaji, te da svojim izgledom i veličinom odgovaraju standardnim prozorima.
- (4) Vještačko osvjetljavanje mora odgovarati postojećim standardnim normama.
- (5) Sanitarni uređaji moraju omogućiti svakom pritvoreniku ili zatvoreniku zadovoljavanje fizioloških potreba u čistim i pristojnim uslovima.
- (6) Svakom pritvorenom ili zatvorenom licu mora se omogućiti korištenje prikladnih prostorija i uređaja za kupanje i tuširanje pri temperaturi koja odgovara klimatskim uslovima i u razmacima koji omogućavaju održavanje normalne lične higijene, ali najmanje jednom dnevno.
- (7) Sve prostorije zavoda moraju se propisno održavati i redovno čistiti.
- (8) Poslove iz stava (7) ovog člana obavljaju zatvorenici u trajanju do dva sata na dan bez novčane naknade.
- (9) Pritvorenicima, odnosno zatvorenicima s invaliditetom osigurava se smještaj primjeren vrsti i stepenu njihove invalidnosti.

Član 72.

(Lična higijena)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici dužni su održavati ličnu higijenu za koju im zavod osigurava vodu i toaletni pribor.

- (2) Pritvorenima i zatvorenima dozvoljava se nošenje brade i kose.

4. Odijevanje i ishrana

Član 73.

(Odjeća i obuća)

- (1) Pritvorenima i zatvorenima kojima nije dopušteno nošenje vlastite odjeće osigurava se odjeća i obuća koja je prikladna klimatskim uslovima tako da im se ne ugrožava zdravlje.
- (2) Odjeća koju osigurava zavod ne smije djelovati degradirajuće i ponižavajuće.
- (3) Pravilnik o odjeći i obući pritvorenika i zatvorenika objavljuje ministar pravde.

Član 74.

(Ishrana)

- (1) Pritvorenima i zatvorenima se u pravilnim razmacima osigurava ishrana koja je pripremljena u obrocima koji kvalitetom i količinom zadovoljavaju prehrabene i higijenske standarde, a ujedno su primjereni dobi, zdravlju, vrsti posla koji obavljaju i njihovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.
- (2) Punoljetnim pritvorenima i zatvorenima osigurava se hrana kalorične vrijednosti od najmanje 12.500 džula dnevno, a maloljetnicima 14.500 džula dnevno.
- (3) Pravilnik o ishrani pritvorenika i zatvorenika, kao i tablicama kalorične vrijednosti hrane donosi ministar pravde.
- (4) Voda za piće bit će stalno dostupna.

Član 75.

(Odbijanje uzimanja hrane)

- (1) Ako pritvorenik ili zatvorenik odbije da primi hranu, o tome se odmah obavještava upravnik zavoda, sud koji vodi postupak i Ministarstvo pravde koje provodi nadzor nad izvršenjem mjere pritvora.
- (2) Pritvorenik ili zatvorenik koji odbije da uzima hranu smješta se, po pravilu, u stacionar, svakodnevno ga kontrolira ljekar i sve važne promjene njegovog zdravstvenog stanja unosi u zdravstveni karton, o čemu redovno izvještava upravnika zavoda.
- (3) Ako zbog odbijanja hrane budu ugrožene vitalne funkcije pritvorenika ili zatvorenika, o preduzimanju neophodnih medicinskih mjera, bez pristanka pritvorenika ili zatvorenika, odluku donosi ljekar ili stručni tim ljekara kada je to posebnim zakonom ili drugim propisom određeno.
- (4) Stručni tim iz stava (3) ovog člana formira zavodski ljekar, uz saradnju i konsultacije s upravnikom zavoda i sudom koji vodi krivični postupak, ako posebnim zakonom ili drugim propisima nije drugačije određeno.
- (5) Ukoliko je lice koje odbija hranu pritvorenik, o potrebi preduzimanja mjera iz stava (3) ovog člana, zavod izvještava sud koji vodi krivični postupak i Ministarstvo pravde.
- (6) U postupanju ljekara s pritvorenima ili zatvorenima koji štrajkuju glađu ljekari će, osim propisa iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, uzimati u obzir propise iz oblasti zdravstva u Bosni i Hercegovini, kao i međunarodne standarde i propise u vezi s etičkim postupanjem ljekara sa licima koje štrajkuju glađu.

Član 76.

(Medicinske mjere s ciljem spašavanja života lišenih slobode koja odbijaju da prime hranu)

- (1) U slučajevima kada pritvorenik ili zatvorenik odbija da primi hranu, ljekar treba da pruži medicinsku pomoć uz pristanak pacijenta, ali kada se dođe do faze u kojoj se

može očekivati da dolazi do gubljenja moći rasuđivanja ili je naglašena opasnost po život takvog lica, tada ljekar ima zadnju riječ u odlučivanju o tome šta je najbolje za pacijenta kada se uzmu u obzir svi faktori. U ovakvim okolnostima nadležni ljekar formirat će stručni medicinski tim koji će nakon opservacija, ako je to potrebno, pristupiti umjetnom hranjenju i oživljavanju prije nastanka te faze, a nakon toga i prisilnom hranjenju i drugim medicinskim mjerama s ciljem spašavanja života lica lišenih slobode.

- (2) U postupanju iz stava (1) ovog člana ljekar će obratiti pažnju na prethodno izražene njihove lične i kulturološke vrijednosti i želje lica u pogledu medicinskog tretmana, kao i stanje fizičkog zdravlja. Postupak prisilnog hranjenja može se primijeniti u izuzetnim okolnostima i nakon tri sedmice gladovanja uz potrebu postojanja ostalih medicinskih uslova, koji ukazuju na stvarnu opasnost po život i zdravlje lica, odnosno pod okolnostima pod kojima lice oduzima svoj život ili i ranije ako zdravstveno i mentalno stanje ne ukazuje drugačije.
- (3) Prisilno hranjenje ne može se smatrati neljudskom i ponižavajućom mjerom čiji je cilj da se sačuva život konkretnog lica koji stalno odbija da uzima hranu. Da bi bilo legitimno, prisilno hranjenje zahtijeva poštivanje tri standarda, i to:
- mora postojati medicinska potreba za tretmanom,
 - moraju se ispoštovati proceduralne garancije donošenja odluka,
 - način na koji se lice hrani ne smije biti neljudski.
- (4) Princip pozitivne obaveze države je da preduzme efikasne korake kada postoji predvidljiv i neizbježan rizik po život lica, koje je u nadležnosti državnih organa vlasti, a posebno kada je to lice lišeno slobode i podvrgnuto uslovima koje nameće domaći zakon.
- (5) S ciljem sprečavanja nastanka teških posljedica štrajka glađu, osim redovnog predviđenog medicinskog postupka, može se, ako odluči zavodski ljekar u saradnji i nakon konsultacija s upravnikom zavoda, dozvoliti nezavisnim ljekarima da štrajkačima daju savjet i pruže medicinsku pomoć.
- (6) U postupanju shodno st. (1), (2) i (3) ovog člana uprava zavoda dužna je bez odgađanja obavijestiti bračnog druga ili drugog člana uže porodice pritvorenika ili zatvorenika ili lice koje su odredili da u tom slučaju bude obaviješteno, inspektora za nadzor nad radom zavoda, zatim sagledati principe i smjernice za upravljanje situacijama kod štrajka glađu u skladu sa Malteškom deklaracijom – Svjetskog udruženja ljekara u vezi s etičkim postupanjem s licima koja štrajkuju glađu iz 2006. godine, sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava - ECtHR iz oblasti medicinske intervencije, kao i omogućiti pristup i drugim tijelima nadležnim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, u skladu sa zakonom i odgovarajućim međunarodnim dokumentima.

Član 77.

(Osnovni etički principi u postupanju ljekara s licima lišenim slobode koja štrajkuju glađu)

- (1) Osnovni etički principi u postupanju ljekara s licima lišenim slobode koja štrajkuju glađu su:
- poštivanje medicinske etike i ličnosti pacijenta u profesionalnom kontaktu s ugroženim licima, uz obavezu da ljekari moraju zadržati objektivnost u svojim procjenama i ne smiju dozvoliti da budu izloženi pritisku da prekrše etičke principe ili medicinsko prosuđivanje,
 - povjerljivost odnosa između ljekara i navedenih lica u pogledu medicinskog stanja ili drugih informacija

- povezanih sa stanjem pacijenta uz sticanje takvog povjerenja koje će stvoriti mogućnost efikasnog rješavanja ovakvih situacija,
- c) poštivanje autonomije ličnosti uz sposobnost procjene teških situacija kada štrajk gladu nije dobrovoljan ili kada je donesen uz prijetnju ili pritisak drugih štrajkača ili drugih lica ili radi privlačenja publiciteta ili ostvarenja cilja koji je suprotan zakonu ili kada to čine iz drugih namjera ili motivacija suprotnih medicinskim standardima, moralnim kriterijima ili drugim oblicima dozvoljenog ponašanja,
 - d) poštivanje dvostruke odanosti prema upravi ustanove i pacijentu uz zadržavanje ljekarske nezavisnosti, objektivnosti i stručnog znanja, kao i poštivanje pozitivnih zakonskih propisa kojima se ova materija uređuje,
 - e) poštivanje koncepta dobročinstva, odnosno korištenje medicinskih umijeća i znanja u korist lica kojima pružaju tretman,
 - f) poštivanje ljekarske iskrenosti pri davanju informacija pacijentu o mogućim posljedicama njegovih postupaka, posebno kod pacijenta koji pati od bolesti koje nisu spojive s dužim gladovanjem, informiranje pacijenta o svim postupcima koje preduzima i pomaže mu u donošenju vlastite odluke na osnovu tačnih informacija iz razloga što ljekari ne smiju davati pogrešne kliničke izjave i savjete,
 - g) primarna primjena neophodnih medicinskih mjera i bez pristanka pacijenta, ako odbijanjem upotrebe hrane ili odbijanjem liječenja ugrozi svoje zdravlje ili pak dovede u opasnost svoj život, ili ako usljed posebnog mentalnog stanja ne može donijeti razumnu odluku.
- (2) Ljekari trebaju svakom štrajkaču objasniti posljedice gladovanja po njihovo zdravlje, objašnjavajući i dajući zdravstvenu anamnezu, zdravstveno stanje i ranije bolesti koje mogu ozbiljno ugroziti njihovo zdravlje.
 - (3) Neophodne medicinske mjere su one mjere koje je odobrio ljekar ili tim ljekara i kojima se neposredno otklanja opasnost po život i zdravlje pacijenta, a u tim slučajevima se u skladu sa zakonom mogu primijeniti i medicinske prinudne mjere, uz istovremene medicinske kontrolne mehanizme.
 - (4) Ako ljekar stekne utisak da štrajkači gladuju pod pritiskom ili iz drugih razloga, može donijeti odluku o razdvojenosti tih lica, a u krajnjoj mjeri i predložiti njihovo odvođenje odnosno upućivanje u bolnicu pod nadzorom zavoda ili drugu odgovarajuću medicinsku ustanovu.

Član 78.

(Prehrambeni zahtjevi stranih državljana)

Zavodska kuhinja, u skladu s finansijskim i drugim mogućnostima, treba da osigura uslove u pogledu prehrambenih zahtjeva zatvorenika stranih državljana, posebno u vrijeme vjerskih praznika takvih lica, kao i da poštuje da oni imaju određenu ishranu ili ne jedu određene prehrambene artikle u skladu s vjerskim i kulturnim običajima takvih lica.

5. Zdravstvena zaštita

Član 79.

(Pravo na zdravstvenu zaštitu)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na liječenje, popravku i vađenje zuba, te hospitalizaciju.
- (2) Odnos između ljekara i pritvorenika, odnosno zatvorenika je zasnovan na povjerenju. Ljekarski pregled može odvijati u prisustvu ovlaštenog zavodskog službenika samo na zahtjev ljekara.

- (3) Troškove liječenja snosi zavod osim troškova liječenja osumnjičenog, odnosno optuženog dok se nalazi u pritvoru, kao i troškova porođaja koji su nastali van zavoda

Član 80.

(Posebne potrebe)

- (1) Stomatološka protetika se, u skladu s propisima iz oblasti zdravstva, omogućuje u pravilu na trošak lica koje to zahtijeva. Ako lice nema sredstava, a stomatološka protetika se, prema mišljenju ljekara zavoda ne može odgoditi bez opasnosti po zdravlje, troškove snosi zavod.
- (2) Potreba nabavke ortopedskog pomagala, naočala, slušnog aparata ili drugog pomagala, na prijedlog ljekara zavoda, utvrđuje se prema propisima iz oblasti zdravstva.

Član 81.

(Hospitalizacija)

- (1) Zavod treba da ima svog ljekara i organiziranu zdravstvenu zaštitu.
- (2) O smještaju pritvorenika, odnosno zatvorenika u ambulantnu sobu istog zavoda odlučuje ljekar.
- (3) U slučaju da ne postoji mogućnost liječenja u zavodu, kao i kad ne postoji mogućnost potrebnog specijaliziranog liječenja u tom zavodu, oboljelo lice uputit će se u zdravstvenu ustanovu, o čemu odlučuje zavodski ljekar nakon konsultacija s upravnikom zavoda.

Član 82.

(Liječenje i mjere osiguranja u zdravstvenoj ustanovi van kruga zavoda)

- (1) U hitnim i vanrednim okolnostima, izuzev slučaja predviđenog članom 81. stav (3) ovog zakona, kada je ugrožen život pritvorenika ili osuđenog lica i kada mu nije moguće pružiti adekvatnu pomoć u zavodu zbog odsustva zavodskog ljekara, glavni dežurni u zavodu može uputiti pritvorenika ili osuđeno lice u mjesnu zdravstvenu ustanovu, te dalje postupati po uputama ljekara, o čemu odmah obavještava upravnika zavoda.
- (2) U slučaju iz stava (1) ovog člana, upravnik zavoda odmah obavještava sud koji vodi krivični postupak i postupa po nalogu suda.
- (3) Osiguranje pritvorenika ili osuđenog lica na liječenju u zdravstvenoj ustanovi van kruga zavoda vrše ovlašteni zavodski službenici.
- (4) U slučaju iz stava (3) ovog člana, kada to sigurnosni razlozi zahtijevaju, pomoć ovlaštenim zavodskim službenicima mogu pružati organi Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo sigurnosti), sudska policija ili druga policijska tijela i agencije u Bosni i Hercegovini, o čemu, na prijedlog upravnika zavoda, nalog izdaje sud koji vodi krivični postupak.
- (5) U slučaju kada je riječ o osiguranju zatvorenika, upravnik zavoda upućuje prijedlog za sigurnosnu pomoć organima i policijskim tijelima iz stava (4) ovog člana, a na osnovu tog prijedloga navedeni organi i policijska tijela izdaju nalog o vrsti i načinu pružanja sigurnosne pomoći ovlaštenim zavodskim službenicima.

Član 83.

(Pravo na pregled ljekara specijaliste)

Pritvorenik, odnosno zatvorenik ima pravo tražiti da ga na njegov trošak pregleda ljekar specijalista, ako takav pregled nije već odredio ljekar zavoda.

Član 84.

(Pristanak na medicinski tretman)

- (1) Medicinska intervencija nad pritvorenikom ili zatvorenikom neće se primjenjivati bez njegovog pristanka,

- osim u slučajevima predviđenim propisima iz oblasti zdravstva.
- (2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovog člana, ako je pritvorenik ili zatvorenik u takvom mentalnom stanju da ne može donijeti razumnu odluku, ljekar može intervenirati u interesu života i zdravlja pacijenta.
 - (3) Ako je zbog mentalne bolesti pritvorenik, odnosno zatvorenik prebačen u zdravstvenu ustanovu, kako je to predviđeno u čl. 126. i 156. može biti podvrgnut obaveznom liječenju u skladu s odgovarajućim zakonskim propisima.

Član 85.

(Testiranje na zarazne bolesti ili psihoaktivna sredstva)

- (1) U slučaju osnovane sumnje u postojanje zaraznih bolesti ili uzimanja opojnih droga ili psihoaktivnih sredstava, moguće je od pritvorenika ili zatvorenika uzimati uzorke krvi i mokraće u mjeri neophodnoj za ispitivanje prema pravilima medicinske struke, odnosno korištenje odgovarajućeg testa.
- (2) Smještaj u posebnu prostoriju zbog sumnji na medicinska stanja iz stava (1) ovog člana, kao i testiranje na zarazne bolesti ili psihoaktivna sredstva primjenjuju se pod nadzorom ljekara.

Član 86.

(Upotreba sredstava za ograničavanje kretanja iz zdravstvenih razloga)

- (1) Kada je to u interesu zdravlja pritvorenika ili zatvorenika, ljekar može narediti da se on/ona fizički ograniči u kretanju upotrebom odjeće ili kaiševa koji su za tu svrhu odobreni od strane Ministarstva pravde.
- (2) Kada ljekar donese ovakvu naredbu, pacijent će se pregledati, a naredba preispitati, od strane ljekara najmanje svaka tri sata.
- (3) Uvijek kada se donese ovakva naredba, i svakom prilikom kada se ona preispituje, ljekar će napraviti izvještaj koji će se uvrstiti u zdravstveni karton pacijenta, kao i u evidenciju zdravstvenog centra. Kopija svakog izvještaja dostavit će se upravniku zavoda.

Član 87.

(Invalidsko osiguranje)

U slučaju nesreće na poslu ili profesionalnog oboljenja, pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na invalidsko osiguranje po propisima o invalidskom osiguranju. Prijedlog sredstava s opisom njihovih karakteristika i drugim relevantnim podacima Ministarstvu podnosi upravnik zavoda uz prethodne konsultacije s odgovarajućom stručnom institucijom. Zavodi u BiH će međusobno koordinirati ove aktivnosti radi ujednačavanja standarda.

6. Ograničenje u kretanju i pravo na kontakte

Član 88.

(Upotreba sredstava za ograničavanje kretanja)

- (1) Fizička sredstva za ograničavanje kretanja mogu biti samo odjeća, kaiševi ili lisice odobreni od Ministarstva pravde.
- (2) Fizička sredstva za ograničavanje kretanja mogu se koristiti samo kao mjera:
 1. za sprečavanje bijega za vrijeme sprovođenja pritvorenika ili zatvorenika;
 2. zaštite pritvorenog ili zatvorenog lica od samopovređivanja ili nasrtanja na druga lica;
 3. sprečavanja uništenja imovine od strane pritvorenika ili zatvorenika.
- (3) Ljekar će biti obaviješten o svakoj upotrebi fizičkih sredstava za ograničavanje kretanja. Ljekar će redovno pregledati svako lice koje je podvrgnuto upotrebi tih sredstava, a najmanje svaka tri sata. Ako ljekar smatra da je

zdravlje lica značajno ugroženo naredbom o ograničenju kretanja, naredit će da se takva naredba ukine.

- (4) Potreba za kontinuiranim korištenjem sredstava za ograničenje kretanja redovno će se preispitivati od strane upravnika zavoda, a najmanje svaki sat. Prilikom svakog preispitivanja sačinut će se izvještaj. Taj izvještaj čuvat će se u upravnikovoj evidenciji u zavodu, kao i u dosjeu pritvorenika, odnosno zatvorenika.
- (5) Sredstva za ograničenje kretanja ne mogu se upotrebljavati kao kazna za pritvorenike ili zatvorenike.
- (6) Rokovi iz st. (3) i (4) ovog člana ne odnose se na lica koja se sprovode na suđenje, na izdržavanje kazne zatvora ili mjere pritvora.

Član 89.

(Smještaj pritvorenika ili zatvorenika u posebnu prostoriju iz zdravstvenih razloga)

- (1) Pritvorenici ili zatvorenici narušenog fizičkog i mentalnog zdravlja ili s invaliditetom ili nepokretnošću, odnosno paraplegijom smještaju se u posebnu sobu ili odjeljenje u sklopu zdravstvene ambulante ili stacionara u zavodu, gdje su pod stalnom kontrolom zdravstvenog osoblja zavoda.
- (2) O smještaju iz stava (1) ovog člana odlučuje zavodski ljekar.
- (3) Pritvorenika ili zatvorenika iz stava (1) ovog člana svakodnevno kontrolira ljekar ili drugi zdravstveni radnik zavoda, s tim da će se ova mjera prekinuti ako ljekar tako naredi.
- (4) Zavod je dužan osigurati posebne prostorije u skladu s općepriznatim medicinskim standardima.
- (5) U slučaju da ne postoji mogućnost adekvatnog smještaja i liječenja u zavodu lica iz stava (1) ovog člana, postupit će se shodno članu 81. stav (3) ovog zakona.

Član 90.

(Komunikacija i pritužbe)

- (1) Pritvorenicima i zatvorenicima omogućit će se da u povjerenju razgovaraju s inspektorom, državnim ombudsmanom, nadležnim državnim i regionalnim sudom, i advokatom po svom izboru, kako je to regulirano u zakonu.
- (2) Razgovor se obavlja bez prisustva službenog osoblja zavoda. Pritvorenicima, odnosno zatvorenicima bit će dozvoljeno da pišu pisma, za koju svrhu će im se omogućiti pisma i koverta. Pritvorenik, odnosno zatvorenik predat će svoje pismo zatvoreno u koverti. Nijedan službenik ne smije otvoriti pismo.
- (3) Izuzetno od stava (2) ovog člana, pismo se može otvoriti i pregledati u prisustvu pritvorenika ili zatvorenika ako ovlašteni službenik ima razloga da osnovano sumnja da pismo sadrži tekst ili predmete koji imaju za cilj da ometaju izvršenje pravde u bilo kojem krivičnom postupku, da budu iskorišteni za pripremu ili činjenje krivičnog djela, ugrožavanje reda i sigurnosti u zavodu ili da budu javno objavljeni putem medija bez prethodnog odobrenja.
- (4) Pritvorenicima i zatvorenicima mora se omogućiti upućivanje molbi, žalbi i drugih podnesaka nadležnim organima radi zaštite njihovih prava. Ministarstvo pravde donijet će pravilnik kojim se regulira unutrašnje razmatranje ovakvih podnesaka.
- (5) Molbe i pritužbe moraju se rješavati bez odgađanja.
- (6) Izuzetno od odredbi pravilnika o unutrašnjim razmatranjima svih podnesaka koji se tiču zavodskih pitanja, svi pritvorenici i zatvorenici mogu upućivati svoje molbe i pritužbe državnom ombudsmanu.

Član 91.

(Ispitivanje predstavi, molbi, žalbi i drugih podnesaka pritvorenika i zatvorenika)

Prilikom ispitivanja predstavi, molbi, žalbi i drugih podnesaka pritvorenika i zatvorenika, cijenit će se sve okolnosti od značaja za pravilnu ocjenu njihovih navoda, a posebno:

- a) da li su postupanjem ovlaštenih zavodskih službenika ili namještenika povrijeđena prava predviđena u Ustavu Bosne i Hercegovine kao i u aktima navedenim u Aneksu I. Ustava, zakonu ili drugom propisu kojim su regulirana prava i obaveze zatvorenika i pritvorenika,
- b) da li su prema toj kategoriji lica primijenjena minimalna Evropska pravila o postupanju sa zatvorenicima, pritvorenicima ili maloljetnim licima,
- c) da li su poštovana ljudska prava, da li je humano postupano uz očuvanje fizičkog i mentalnog zdravlja ove kategorije lica,
- d) da li je primijenjen jednak tretman i jednaki uslovi boravka i rada tih lica,
- e) da li se pravilno primjenjuju odredbe o kućnom redu, pogodnostima, godišnjem odmoru, kao i sva druga pitanja u vezi s radom, nastavom, sportskim, kulturnim, informativnim i drugim sličnim okolnostima,
- f) da li se pravilno primjenjuju i sva druga prava koja proizlaze iz zakona ili podzakonskih akata iz navedene oblasti ili međunarodnih dokumenata koji obavezuju ili čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina,
- g) uprava zavoda obavezna je ispitati podnesene pritužbe, predstave ili prijedloge i ako ih ocijeni osnovanim, preduzeti zakonom predviđene mjere, kao i dostaviti odgovor podnosiocu o osnovanosti ili preduzetim mjerama u vezi s njegovim podnescima u rokovima određenim u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima. Pritvorenici i zatvorenici mogu svoje prigovore ili žalbe dostaviti inspektoratu za nadzor rada u zavodu, državnom ombudsmenu, Nezavisnoj komisiji, Ministarstvu pravde ili drugom organu ili tijelu ovlaštenom za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava lica lišenih slobode.

Član 92.

(Administrativna i logistička podrška službe zavoda za blagovremeno podnošenje pravnih sredstava ili predstavi pritvorenika i zatvorenika)

- (1) Zavod će osigurati svu potrebnu administrativnu i logističku podršku službi zavoda da zatvorenicima i pritvorenicima omogući blagovremeno podnošenje pravnih sredstava u sudskim postupcima, podnošenje predstavi koje se odnose na život u zavodu, poštivanje pravila postupanja, predstavi u pogledu unapređenja unutrašnjeg života i rada u zavodu, kao i drugih oblika komuniciranja iz člana 90. ovog zakona.
- (2) Upravnik zavoda će najmanje jedanput u šest mjeseci izvršiti analizu utvrđenih nepravilnosti i preduzeti mjere da se one ubuduće otklone ili predložiti ministru pravde donošenje dodatnih propisa ili drugih mjera iz nadležnosti ministarstva.
- (3) Također, i inspektor iz člana 50. ovog zakona u vršenju nadzora nad radom zavoda ovlašten je za postupanje iz stava (2) ovog člana, kao i za druga postupanja u skladu sa zakonom.

Član 93.

(Zabrana korištenja elektronskih sredstava komunikacije)

Ni pritvorenici ni zatvorenici u zavodu ne smiju koristiti mobilne telefone ili bilo koje sredstvo za elektronsko prenošenje poruka.

Član 94.

(Pristup drugim informacijama i kontakt s predstavništvom)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo da se informiraju o novostima u svijetu putem dnevne ili periodične štampe, radija, televizije i na drugi pogodan način, o čemu se brine upravnik zavoda.
- (2) Pritvorenicima i zatvorenicima koji su strani državljanima omogućit će se da budu informirani o njihovom pravu da stupe u kontakt s diplomatskim ili konzularnim predstavnikom zemlje ili diplomatskog ili konzularnog predstavništva zemlje koja zastupa interese njihove zemlje ili s nacionalnim ili međunarodnim organom čija je dužnost djelovanje u interesu takvih lica.

Član 95.

(Teža bolest ili smrt)

- (1) U slučaju teže bolesti ili smrti pritvorenika ili zatvorenika, uprava zavoda će o tome odmah obavijestiti njegovu užu porodicu ili drugo lice koje je pritvorenik, odnosno zatvorenik ranije odredio, osim ako to lice, ako je punoljetno, drugačije ne zahtijeva.
- (2) Pritvorenik ili zatvorenik mora biti obaviješten o smrti ili težoj bolesti članova uže porodice.
- (3) U slučajevima iz stava (2) ovog člana pritvoreniku ili zatvoreniku će se, po mogućnosti, dozvoliti posjeta da vidi preminulog člana uže porodice ili da prisustvuje sahrani.
- (4) U slučaju da se pritvoreniku ili zatvoreniku odobri posjeta iz stava (3) ovog člana, to se ne smatra pogodnošću, te se ne primjenjuju kriteriji za odobravanje pogodnosti, već se samo procjenjuje sigurnosni rizik.
- (5) Posmrtni ostaci pritvorenika, odnosno zatvorenika predaju se njegovoj porodici.
- (6) Ako lica iz stava (1) ovog člana ne preuzmu posmrtnu ostatke lica, sahranit će se na mjesnom groblju na trošak zavoda.

7. Osnovna prava

Član 96.

(Boravak na otvorenom)

- (1) Svim pritvorenicima i zatvorenicima mora se omogućiti da provedu na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.
- (2) Svim pritvorenicima i zatvorenicima koji rade i borave u zatvorenim prostorijama mora se omogućiti da provedu na otvorenom prostoru najmanje tri sata dnevno.

Član 97.

(Najnužnije potrebe)

Pritvorenicima i zatvorenicima koje ne rade kao i onima kojima zavod nije omogućio da rade, a nemaju vlastitih sredstava, osigurat će se podmirivanje najnužnijih potreba davanjem potrebnih stvari (za održavanje lične higijene, dopisivanja i sl.).

Član 98.

(Biblioteka)

- (1) Svaki zavod treba da ima biblioteku koja je na raspolaganju svim kategorijama pritvorenika i zatvorenika.
- (2) U biblioteci treba da bude osiguran širok asortiman knjiga za razonodu kao i naučne literature, koju, u skladu sa mogućnostima zavoda, treba stalno dopunjavati.
- (3) Pritvorenicima i zatvorenicima treba omogućiti da koriste svoje knjige za čitanje.
- (4) Ukoliko je moguće, biblioteku treba organizirati u saradnji s lokalnom bibliotekom.

Član 99.

(Slobodne aktivnosti)

- (1) U okviru slobodnog vremena, u zavodu se organiziraju slobodne aktivnosti (fizička kultura i razni oblici kulturno-

- prosvjetnog rada), kao dopunski oblik općeg i stručnog obrazovanja radi sticanja pozitivnih navika za racionalno korištenje slobodnog vremena poslije puštanja na slobodu.
- (2) S ciljem ostvarivanja aktivnosti iz stava (1) ovog člana, pritvorenici i zatvorenici mogu osnivati sportske, dramske, literarne, muzičke i druge sekcije i održavati priredbe i takmičenja.

8. Rad

Član 100. (Vrste poslova)

Pritvorenici i zatvorenici sposobni za rad, u skladu s mogućnostima zavoda, omogućit će se radno angažiranje u radionicama zavoda, ekonomijama i drugim sličnim oblicima rada kao i radilištima izvan kruga zavoda.

Član 101. (Organizacija rada)

Organizacija rada i metode rada pritvorenika i zatvorenika treba da odgovaraju savremenim radnim standardima i tehnikama, kao i modernim sistemima rukovođenja proizvodnim procesima.

Član 102. (Finansijski rezultati rada)

- (1) Proizvodni i finansijski efekti dobiveni kao rezultat radnog angažiranja zatvorenika služe prvenstveno za podmirenje vlastitih potreba zavoda koje se odnose na izdržavanje pritvorenika i zatvorenika.
- (2) O finansijskim rezultatima radnog angažiranja pritvorenika i zatvorenika zavod je dužan voditi posebnu računovodstvenu evidenciju u skladu s propisima o računovodstvu.
- (3) Prihodi ostvareni po osnovu radnog angažiranja zatvorenika u zavodu nisu prihodi Budžeta Bosne i Hercegovine. Ovi prihodi evidentiraju se u skladu s odgovarajućim knjigovodstveno-računovodstvenim propisima i koriste se u skladu s finansijskim planom zavoda.

Član 103. (Radno vrijeme)

Radno vrijeme pritvorenika i zatvorenika određuje se po propisima o radnim odnosima koji se odnose na radnike u preduzećima.

Član 104. (Zaštita na radu)

Mjere zaštite na radu pritvorenika i zatvorenika treba da odgovaraju zaštiti na radu u preduzećima u kojima se obavljaju slični poslovi.

Član 105. (Osiguranje na radu)

Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na osiguranje od nesreće na poslu i profesionalnog oboljenja pod istim uslovima kao i radnici u preduzećima.

Član 106. (Naknada za rad)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na naknadu za svoj rad.
- (2) Visina naknade za rad zavisi od vrste posla, količine i kvaliteta rada, dužine radnog vremena kao i doprinosa ostvarivanju produktivnosti i ekonomičnosti poslovanja.
- (3) Naknada za rad iznosi od jedne četvrtine do jedne polovine prosječne plaće na sličnim poslovima ostvarene u posljednja tri mjeseca u privredi Bosne i Hercegovine.
- (4) Naknada za produženi rad, rad noću i rad pod otežanim uslovima obračunava se u skladu s propisima o radnim odnosima ili na osnovu ugovora, ako je to povoljnije za pritvorenika, odnosno zatvorenika.

- (5) Pritvorenici i zatvorenici koji pohađaju praktičnu nastavu imaju pravo na 70% prosječne naknade iz stava (3) ovog člana.

Član 107. (Pravilnik o naknadama za rad)

Ministar pravde donosi Pravilnik o naknadama za rad pritvorenika i zatvorenika.

Član 108. (Naknada za vrijeme bolesti)

Zatvoreniku koji oboli na radu ili u vezi s radom u zavodu pripada naknada za vrijeme spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju, osim u slučaju namjernog samopovređivanja.

Član 109. (Raspodaganje sredstvima)

Pritvorenici, odnosno zatvorenici slobodno raspolazu sredstvima koja prime kao naknadu za svoj rad.

Član 110. (Prava na korist od pronalazaka)

Za pronalazke i tehnička unapređenja ostvarena tokom pritvora ili izdržavanja kazne zatvora pritvorenici, odnosno zatvorenici pripadaju prava shodno općim propisima.

Član 111. (Priznavanje kvalifikacija)

Kad se po propisima o radu i samo vrijeme provedeno na radu u određenoj vrsti posla priznaje kao osnov za sticanje kvalifikacije, priznat će se za tu kvalifikaciju i vrijeme provedeno na istoj vrsti posla u zavodu.

9. Disciplinske procedure

Član 112. (Disciplinski prekršaji)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici odgovaraju za ponašanja koja su suprotna zakonu, kućnom redu i narednjima službenih lica zavoda.
- (2) Ponašanja iz stava (1) ovog člana predstavljaju disciplinski prekršaj.
- (3) Disciplinski prekršaji su:
 1. Fizički napad, svada ili vrijeđanje drugih.
 2. Izrada, korištenje, unošenje, čuvanje, primanje ili krijumčarenje u zavod ma kakvih predmeta ili materija koje su bilo izričito zabranjene kućnim redom ili se mogu koristiti u sljedeće svrhe:
 - a. za prijetnju ili napad na druge,
 - b. za pomoć pri bijegu,
 - c. kao opojno sredstvo.
 3. Bjekstvo ili nedolazak u zavod po proteku dozvoljenog vremena otpusta van zavoda,
 4. Kršenje pravila na radu, higijeni, protupožarnoj zaštiti kao i o sprečavanju posljedica prirodnih nepogoda,
 5. Namjerno nanošenje štete imovini zavoda ili drugih lica,
 6. Nedolično ponašanje pred drugima,
 7. Nepoštivanje bilo kojeg pravila kućnog reda ili zakonitih naredjenja službenika zavoda, ometanje službenika zavoda u obavljanju posla ili ispiranje bilo kojoj radnji ovlaštenog zavodskog službenika,
 8. Uzimanje talaca,
 9. Učešće u pobuni,
 10. Uzimanje od drugih lica naknade u novcu ili naturi, tzv. "reketiranje",
 11. Izrada bilo kakvih predmeta i obavljanje privatnih poslova za sebe ili drugog bez naloga službenog lica,
 12. Boravak na nedozvoljenom mjestu, unutar ili izvan zavoda,

13. Pružanje aktivnog ili pasivnog otpora službenim licima,
14. Nepoštivanje ili kršenje propisa o korištenju vanzavodskih pogodnosti, odnosno donesenih ili izdatih mjera nadzora, zabrane ili ograničenja,
15. Planiranje, organiziranje, pokušaj ili prijetnja radnjama navedenim u tač. od 1. do 11. ovog stava,
16. Pomaganje ili poticanje drugih na bilo koju od radnji navedenih u tač. od 1. do 12. ovog stava.

Član 113.

(Pokretanje disciplinskog postupka)

- (1) Postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti pritvorenika ili zatvorenika mogu pokrenuti odgajatelj, upravnik zavoda ili rukovodioci organizacionih jedinica zavoda.
- (2) Pritvorenici, odnosno zatvorenici ne mogu biti skupno kažnjeni za učinjeni disciplinski prekršaj, niti mogu biti kažnjeni dva puta za istu radnju.

Član 114.

(Disciplinske sankcije)

- (1) Za disciplinske prekršaje mogu se izreći sljedeće kazne:
 1. ukor,
 2. opomena,
 3. ukidanje pogodnosti,
 4. zabrana raspolaganja novčanim sredstvima,
 5. upućivanje u samicu do deset dana.
- (2) Vremenski period ukidanja pogodnosti zavisit će od ozbiljnosti prekršaja, ali ne može biti duži od mjesec dana.

Član 115.

(Disciplinska odgovornost i žalbe)

- (1) Disciplinski postupak i izricanje disciplinskih kazni vrši Komisija koju imenuje upravnik zavoda.
- (2) Protiv odluka Komisije može se uložiti žalba upravniku zavoda u roku od tri dana od dana prijema rješenja.
- (3) U postupku utvrđivanja odgovornosti pritvoreniku, odnosno zatvoreniku mora se omogućiti da iznese svoju odbranu.
- (4) Pri izricanju disciplinske kazne iz stava (2) člana 114. ovog zakona može se uslovno odgoditi izvršenje disciplinske kazne za vrijeme do šest mjeseci.
- (5) Uslovno odgađanje izvršenja disciplinske kazne opozvat će se ako pritvorenik ili zatvorenik u roku za koji je odgođeno izvršenje bude ponovo disciplinski kažnjen.
- (6) Rješenje upravnika zavoda doneseno po žalbi je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.

Član 116.

(Prava pritvorenika i zatvorenika upućenih u samicu)

- (1) Za vrijeme trajanja izvršenje disciplinske sankcije upućivanja u samicu, pritvoreniku odnosno zatvoreniku moraju biti obezbijedjeni neophodni higijenski i zdravstveni uslovi, kao i boravak na otvorenom u trajanju od dva sata dnevno.
- (2) Za vrijeme boravka u samici, stanje pritvorenika ili zatvorenika svaki dan kontroliše ljekar zavoda.
- (3) Pravilnik o uslovima i načinu izdržavanja disciplinske sankcije upućivanja u samicu, donosi ministar pravde.

10. Posebna ovlaštenja upravnika

Član 117.

(Naknada štete)

- (1) Upravnik zavoda može donijeti rješenje da se od naknade za rad pritvorenika, odnosno zatvorenika, kao i novca koji im je oduzet prilikom dolaska u zavod ili im je poslan, naplati šteta koju je pritvorenik ili zatvorenik namjerno ili grubom nepažnjom prouzrokovao za vrijeme pritvora ili izdržavanja kazne zatvora, kao i troškovi sprovođenja lica

do kojih je došlo usljed njegovog bjekstva i drugim slučajevima sprovođenja kad ih po ovom zakonu snosi pritvorenik, odnosno zatvorenik.

- (2) Protiv rješenja upravnika zavoda o visini i naplati štete pritvorenik ili zatvorenik može u roku od 15 dana od dana uručenja rješenja izjaviti žalbu ministru pravde.
- (3) Protiv rješenja iz stava (2) ovog člana može se voditi upravni spor.
- (4) Ako šteta premašuje vrijednost od 300 KM, a pritvorenik ili zatvorenik ne pristaje da je plati, zavod može naknadu štete ostvariti tužbom kod nadležnog suda.

Član 118.

(Novo krivično djelo)

Ako pritvorenik ili zatvorenik za vrijeme pritvora ili izdržavanja kazne zatvora učini novo krivično djelo, zavod je dužan podnijeti krivičnu prijavu nadležnom tužilaštvu.

Član 119.

(Administrativna mjera - usamljenje)

- (1) Prema pritvoreniku ili zatvoreniku koji zbog svojih postupaka predstavlja ozbiljnu opasnost za sistem izvršenja pritvora i kazne zatvora, može se odrediti mjera usamljenja u neprekidnom trajanju do 30 dana. U posebnim slučajevima ova mjera može biti produžena po odobrenju ministra pravde. Nijedno produženje ove mjere odobreno od ministra pravde neće biti duže od 30 dana.
- (2) Pritvorenik, odnosno zatvorenik će se za vrijeme trajanja mjere usamljenja držati odvojeno od ostalih lica.
- (3) Izvršenje mjere usamljenja prekinut će se, kako je to navedeno u članu 88. (3), ako ljekar tako naredi.
- (4) Mjera usamljenja može se ukinuti i prije isteka vremena za koje je određena ako se u toku njenog izvršenja utvrdi da su prestali razlozi zbog kojih je određena.
- (5) Za vrijeme izdržavanja mjere usamljenja stanje pritvorenika ili zatvorenika svaki dan kontrolira ljekar zavoda.
- (6) Rješenje u slučaju iz stava (1) ovog člana donosi upravnik zavoda, a rješenje iz stava (3) ovog člana ljekar odgovarajuće specijalnosti.
- (7) Protiv rješenja iz stava (1) ovoga člana pritvorenik ili zatvorenik ima pravo žalbe ministru pravde u roku od tri dana od dana prijema rješenja, s tim da žalba ne odgađa izvršenje.
- (8) Rješenje iz stava (7) ovog člana doneseno po žalbi je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.
- (9) Pravilnik o uslovima i načinu izdržavanja kazne upućivanja u samicu i mjere usamljenja, donosi ministar pravde.

11. Kućni red

Član 120.

(Sadržaj i dostupnost Pravilnika o kućnom redu)

- (1) Kućnim redom bliže se uređuje organizacija i način života pritvorenika i zatvorenika, a naročito: prijem i raspoređivanje, upoznavanje s kućnim redom i drugim propisima, smještaj, ishrana i odijevanje, način korištenja zdravstvene zaštite i provođenje higijenskih mjera, način i uslovi zadovoljavanja vjerskih potreba, dopisivanje, prijem posjeta i pošiljki, vrsta i količina prehrambenih artikala koje mogu primati, uslovi i način raspolaganja novcem od naknada za rad, nagrada i novčanih pošiljki, način korištenja neprekidnog odmora, održavanja reda i discipline, sistem disciplinskih prekršaja i sankcija, uslovi i način izvršenja izrečenih disciplinskih kazni, mjera usamljenja, vrste zavodskih pogodnosti, uslovi i način korištenja svih pogodnosti, način organiziranja kulturno-prosvjetnog, zabavnog i sportskog života, slobodne aktivnosti, boravka na otvorenom, organizacija i način rada pritvoreničke, odnosno zatvoreničke samouprave, način

otpuštanja i pomoć prilikom otpuštanja s izdržavanja kazne zatvora kao i druga pitanja koja mogu biti od značaja za uslove i način izvršenja pritvora i izdržavanja kazne zatvora.

- (2) Pravilnik o kućnom redu donosi ministar pravde.
- (3) Pravilnik o kućnom redu će se objaviti i bit će dostupan svakom pritvoreniku i zatvoreniku.

IV - ODREDBE O IZVRŠENJU PRITVORA

Član 121.

(Zavod ili odjeljenja zavoda za pritvor)

- (1) Mjera pritvora određena rješenjem Krivičnog odjeljenja Suda izvršava se u posebnom pritvorskom odjeljenju zavoda ili u posebnom zavodu za mjeru pritvora.
- (2) Pritvorska odjeljenja su zatvorenog tipa.

Član 122.

(Postupanje s pritvorenicima)

- (1) U postupanju s pritvorenicima primjenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o krivičnom postupku, kao i odredbe ovog zakona.
- (2) Na zahtjev tužioca i ako je to u interesu pravde, Sud može narediti da se ograniče određena prava pritvorenika.

Član 123.

(Potvrda o prijemu)

Zavod izdaje pismenu potvrdu o prijemu pritvorenog lica u koju se unosi dan i sat prijema pritvorenog lica, ime lica koje je dovelo pritvoreno lice i ime lica koje ga je primilo.

Član 124.

(Privremeno izvodjenje iz zavoda)

Pritvoreno lice može se privremeno izvoditi iz zavoda samo po nalogu Krivičnog odjeljenja Suda.

Član 125.

(Premještaj pritvorenika)

- (1) Ako je u interesu vođenja krivičnog postupka ili ako to zahtijevaju sigurnosni razlozi, pritvorenik se može premjestiti iz jednog u drugi zavod ili na liječenje iz jedne zdravstvene ustanove u drugu zdravstvenu ustanovu bilo kojeg od entiteta.
- (2) Rješenje o premještanju pritvorenika iz stava (1) ovog člana donosi Sud ili drugi sud u Bosni i Hercegovini kad je na njega Sud prenio vođenje postupka.
- (3) Protiv rješenja iz stava (2) ovog člana pritvorenik može izjaviti žalbu vijeću suda u roku od tri dana od dana prijema rješenja.
- (4) Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.
- (5) Rješenje vijeća suda je konačno.
- (6) Prilikom premještanja iz jedne u drugu ustanovu, lice iz stava (1) ovog člana mora biti što manje izloženo javnosti i zaštićeno odgovarajućim mjerama od uvreda, znatiželje i publiciteta u bilo kojem obliku.

Član 126.

(Smještaj u zdravstvenu ustanovu zbog psihičkih smetnji)

- (1) Pritvorenik koji za vrijeme izdržavanja mjere pritvora duševno oboli ili pokazuje teške psihičke smetnje, smjestit će se u zdravstvenu ustanovu.
- (2) O smještanju u smislu stava (1) ovog člana odlučuje Sud, na prijedlog upravnika zavoda, a na osnovu obrazloženog mišljenja dva ljekara, od kojih je jedan psihijatar.
- (3) Pritvorenik ostaje u zdravstvenoj ustanovi dok ne prestanu razlozi za smještaj, a najduže do isteka vremena pritvora, osim ako je u skladu s odredbama odgovarajućeg zakona doneseno neko drugo rješenje.

Član 127.

(Otpuštanje iz pritvora)

Otpuštanje pritvorenog lica iz zavoda vrši se na osnovu rješenja o ukidanju pritvora ili istekom vremena za koje je pritvor određen.

Član 128.

(Obavještenje o smrti pritvorenika)

U slučaju smrti pritvorenog lica, o tome će se bez odgađanja obavijestiti uža porodica ukoliko je ima, Krivično odjeljenje Suda i Ministarstvo pravde.

Član 129.

(Nadzor nad izvršenjem mjere pritvora)

Nadzor nad izvršenjem mjere pritvora vrši Ministarstvo pravde.

V - ODREDBE O IZVRŠENJU KAZNE ZATVORA

1. Opće odredbe

Član 130.

(Cilj kazne zatvora)

Cilj izvršenja kazne zatvora je da se kazne počinioci krivičnih djela kako je to odredio Sud, te da se zatvorenicima omogući da tokom izdržavanja kazne, kroz sistem savremenih odgojnih mjera, usvoje društveno prihvatljive vrijednosti s ciljem lakšeg uključivanja u uslove života na slobodi i da se ponašaju u skladu sa zakonom i ispunjavaju dužnosti građanina.

Član 131.

(Individualizirani tretman)

- (1) Sa zatvorenicima treba postupati na način koji u najvećoj mjeri odgovara njihovim ličnim potrebama i koji je prilagođen postignutom uspjehu u tretmanu.
- (2) Radi postizanja uspješnog tretmana obavlja se procjena i klasifikacija zatvorenika.

Član 132.

(Učešće u tretmanu)

- (1) Kod zatvorenika treba razvijati osjećaj lične odgovornosti za vlastite postupke i podsticati ih da u svom tretmanu i sami sudjeluju.
- (2) Tokom izvršenja kazne zatvora zatvorenici će učestvovati u odgojnim, kulturnim, sportskim i drugim djelatnostima.
- (3) Kako bi se zatvorenci potakli na učešće u tretmanu i razvijanje osjećaja lične odgovornosti, oni mogu osnovati samoupravna tijela.

Član 133.

(Rad zatvorenika)

- (1) Zatvorenicima će se omogućiti rad u skladu s njihovim psihofizičkim sposobnostima, stručnoj spremi i mogućnostima zavoda.
- (2) Rad zatvorenika treba biti koristan i da što više odgovara savremenom načinu obavljanja rada iste vrste na slobodi.
- (3) Cilj rada je da zatvorenci steknu, odnosno održe i povećaju svoje radne sposobnosti, radne navike i stručno znanje radi što lakšeg uključivanja u koristan život na slobodi.
- (4) Sredstva koja zatvorenci ostvare svojim radom u zavodu koriste se za njihove lične potrebe u vrijeme boravka u zavodu, za plaćanje zakonskog izdržavanja na njihov račun njihovih drugih obveza u skladu sa zakonom i na zakonu zasnovanim odlukama sudova i drugih nadležnih organa.
- (5) Postizanje ekonomske koristi od rada zatvorenika ne smije ići na štetu ostvarenja cilja tog rada.

Član 134.

(Nastava)

- (1) Za zatvorenike za koje je to potrebno organizira se nastava za opću i stručnu naobrazbu i osposobljavanje.

- (2) S ciljem postizanja opće naobrazbe i tretmana zatvorenika tokom izvršenja kazne zatvora, organiziraju se razni oblici školovanja, kurseva, slobodnih aktivnosti, kulturno-prosvjetnog rada i tjelesne kulture i omogućuje čitanje knjiga i dnevne štampe, praćenje televizijskog programa, posjete kulturnim i sportskim manifestacijama kada to sigurnosni razlozi dopuštaju, kao i korištenje drugih sredstava informiranja.

Član 135.

(Opća odredba o uslovnom otpustu)

Radi podsticanja vlastitih napora zatvorenika za uključivanje u redovan život na slobodi, zatvorenici za koje se osnovano može očekivati da će se na slobodi dobro vladati i da neće vršiti krivična djela mogu se pustiti na uslovni otpust, u skladu s krivičnim zakonom, ili ovim zakonom uz mogućnost obaveznog uslovnog otpusta i određivanja mjera nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanje nadležnom organu socijalne zaštite ili drugom pravnom licu ili organizaciji koji pružaju pomoć ili druge oblike zbrinjavanja lica otpuštenih sa izdržavanja kazne zatvora kao i druge radnje u skladu s važećim propisima.

Član 136.

(Pomoć nakon otpusta)

- (1) Zatvorenici otpuštenim sa izdržavanja kazne zatvora nadležni organi, ustanove i druga pravna lica pružat će potrebnu pomoć za njihovo lakše i brže uključivanje u redovan život na slobodi.
- (2) Pomoć iz stava (1) podrazumijeva, ali ne i ograničava na, iznalaženje privremenog smještaja i osiguranje ishrane, neophodno liječenje, iznalaženje nove sredine u kojoj će osuđeno lice živjeti, pomoć u sređivanju porodičnih prilika, u pronalaženju zaposlenja i završetak započetog stručnog osposobljavanja i davanje novčane pomoći za podmirivanje najnužnijih potreba.

2. Upućivanje na izdržavanje kazne zatvora

Član 137.

(Zavodi i institucije za izdržavanje kazne zatvora)

- (1) Zatvorenici će služiti svoju kaznu u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija Bosne i Hercegovine ili u drugim institucijama koje su utvrđene kao najpogodnije za ostvarivanje ciljeva kazne zatvora.
- (2) Druge institucije iz stava (1) ovog člana su institucije iz člana 257. ovog zakona, odnosno institucije koje odredi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine.

Član 138.

(Oduzimanje putne isprave)

- (1) S ciljem osiguranja izvršenja kazne zatvora, predsjednik Krivičnog odjeljenja Suda vrši upućivanje osuđenog lica, a ukoliko ocijeni da bi to lice, odlaskom u inozemstvo moglo osujetiti izvršenje kazne, tražit će od nadležnog organa da mu oduzme isprave koje se mogu koristiti za prelazak državne granice do izvršenja kazne.
- (2) O oduzimanju i zadržavanju isprava koja se može koristiti za prelazak državne granice izdaje se potvrda.

Član 139.

(Izvršenje rješenja o upućivanju)

- (1) Krivično odjeljenje Suda poziva osuđeno lice koje se nalazi na slobodi i saopćava mu dan kada treba da se javi radi izdržavanja kazne zatvora.
- (2) Dan javljanja u zavod određuje se tako da osuđenom licu ostane najmanje osam, a najviše 15 dana do dana javljanja na izdržavanje kazne zatvora.
- (3) Pri saopćenju predaje se osuđenom licu uputni akt, kao i vozna karta ako za odlazak treba koristiti prijevozna sredstva javnog saobraćaja.

- (4) Krivično odjeljenje Suda dužno je da, prilikom upućivanja osuđenog lica na izdržavanje kazne zatvora, istovremeno ili najkasnije u roku od tri dana o tome obavijesti zavod.
- (5) Uz uputni akt obavezno se dostavlja prijepis presude i izvod iz kaznene evidencije.
- (6) Za lica koja se upućuju na izdržavanje kazne prije pravosnažnosti presude, Krivično odjeljenje Suda dužno je, uz rješenje o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora, zavodu dostaviti i prijepis nepravosnažne presude.
- (7) Zavod je dužan da što je prije moguće, ali najkasnije u toku istog dana obavijesti Krivično odjeljenje Suda o stupanju osuđenog lica na izdržavanje kazne zatvora.
- (8) Ako se osuđeno lice, koje je na slobodi, ne javi određenog dana radi izdržavanja kazne zatvora, zavod će o tome obavijestiti Krivično odjeljenje Suda najkasnije što je prije moguće, ali najkasnije u toku istog dana.
- (9) Ako se uredno upućeno osuđeno lice ne javi u zavod u određenom roku, Sud će izdati naredbu sudskoj policiji da se to lice prinudno sprovede.
- (10) Za osuđena lica koja se kriju ili se nalaze u bjekstvu, Krivično odjeljenje Suda donosi naredbu za izdavanje potjernice koju dostavlja nadležnom organu za unutrašnje poslove.
- (11) Kada osuđeno lice bude uhvaćeno sprovodi se u zavod.
- (12) Troškove sprovođenja u slučaju iz st. (9) i (10) ovog člana snosi osuđeno lice.

Član 140.

- (Smještaj, djelotvorno pravo na pomoć prevodioca, pogodnosti i zdravstveno informiranje zatvorenika stranih državljanina)
- (1) Prilikom upućivanja zatvorenika stranog državljanina u određeni zavod, osim općih kriterija iz zakona ili drugih propisa s ciljem ublažavanja zatvorenikovog osjećaja izoliranosti i adekvatnog tretmana, treba nastojati da se njegovo upućivanje izvrši u skladu s njegovim specifičnim potrebama i ako je to izvodiivo uz mogućnost komunikacije s drugim stranim zatvoreniciima istog državljanstva, jezika, vjere ili kulture što se omogućava kroz penološka sredstva kao što su: rad, kultura, razonoda, zajedničke vježbe, kao i drugi oblici slobodnih aktivnosti ili kulturno-prosvjetnog rada, ako to nije u suprotnosti s razlozima sigurnosti, efikasnije realizacije tretmana ili drugim opravdanim razlozima u skladu sa zakonom.
 - (2) Zavodska uprava dužna je stranim državljanima omogućiti djelotvorno pravo na pomoć prevodioca kad je potrebno da učestvuju u postupku koji ih se tiče, naročito uključujući disciplinske postupke, postupke po molbi za uslovni otpust, molbi za pomilovanje, zahtjevu za transfer za dalje izdržavanje kazne zatvora u zemlji porijekla, kao i drugim postupcima kada se odlučuje o njihovim pravima ili rješavanju molbi, žalbi i drugih podnesaka podnesenih radi zaštite njihovih prava, s tim da se u pogledu pružanja pravne pomoći, u pružanju prevodilačkih ili usluga tumača može obratiti konzulatom predstavniku njegove države ili predstavniku države koja štiti interese države zatvorenika stranog državljanina.
 - (3) U slučaju odlučivanja o određenim izlazima zatvorenika stranog državljanina van kruga zavoda, svaki rizik od mogućnosti bjekstva takvog zatvorenika procjenjuje se pojedinačno i, u slučaju odobravanja, traženi izlaz može se koristiti samo uz izdate mjere obaveznog nadzora.
 - (4) Zavodske medicinske službe moraju osigurati da se informacije o prenosivim bolestima, posebno hepatitisu, HIV-u, AIDS-u, TBC-u i slično, redovno na različitim jezicima dostavljaju stranim zatvoreniciima, a ako boluju od navedenih bolesti, dobit će zdravstvenu zaštitu i sve druge

oblike medicinske njege, savjetovanja ili informiranja kao i drugi zatvorenici.

Član 141.

(Zamjena kazne zatvora)

- (1) Kazna zatvora do jedne godine koja je izrečena osuđenom licu može se, na njegov zahtjev, zamijeniti novčanom kaznom koja se plaća u jednokratnom iznosu u roku do 30 dana pod uslovima određenim Krivičnim zakonom.
- (2) Osuđenom licu kojem je kazna zatvora do jedne godine zamijenjena novčanom kaznom i koja je plaćena u jednokratnom iznosu u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti navedene sudske odluke sud će izdati potvrdu o izvršenoj kazni i o tome obavijestiti organ unutrašnjih poslova nadležan za vođenje kaznene evidencije.
- (3) Ako se novčana kazna ne plati u roku iz stava (1) ovog člana, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora. Ako se novčana kazna plati samo djelimično, izvršit će se kazna zatvora srazmjerno iznosu koji nije plaćen.

Član 142.

(Početak i računanje kazne zatvora)

- (1) Početak izvršenja kazne zatvora računa se od dana kada se osuđeno lice samo javi radi izdržavanja kazne zatvora, odnosno od dana kada bude sprovedeno u zavod.
- (2) Vrijeme provedeno nezakonito na slobodi ne računa se u izdržavanje kazne.

Član 143.

(Pravilnik o upućivanju na kaznu zatvora)

Ministar pravde donosi Pravilnik o kriterijima za upućivanje osuđenih lica na izdržavanje kazne zatvora.

Član 144.

(Nadzor Ministarstva pravde nad radom Sudske uprave)

Inspeksijski nadzor nad radom Sudske uprave u vršenju poslova upućivanja osuđenih lica na izdržavanje kazne zatvora vrši Ministarstvo pravde.

3. Odgaganje izvršenja kazne

Član 145.

(Okolnosti pod kojima je odgaganje moguće)

- (1) Osuđenom licu koje se nalazi na slobodi može se, na njegovu molbu ili s njegovim pristankom, na molbu članova uže porodice ili na prijedlog nadležnog općinskog organa socijalne zaštite, odgoditi izvršenje kazne zatvora ako:
 1. je oboljelo od teže akutne bolesti;
 2. se desio smrtni slučaj ili teška bolest u užoj porodici osuđenog lica;
 3. je odgaganje potrebno radi izvršenja ili dovršenja izuzetno neodgovodivih poljskih ili sezonskih radova ili radova izazvanih elementarnim nepogodama ili drugim udesom, a porodica osuđenog lica nema drugih članova porodice sposobnih za rad, niti se zbog slabog imovnog stanja ili iz drugih opravdanih razloga može angažirati drugo lice za obavljanje ovih poslova;
 4. je osuđeno lice obavezno izvršiti određeni posao koji je već započelo, a usljed neizvršenja posla nastala bi neotklonjiva ili znatnija šteta, za njega ili njegovu užu porodicu, odnosno za lice, odnosno organizaciju prema kojoj je u obavezi;
 5. je odgaganje osuđenom licu potrebno zbog završetka školovanja ili polaganja ispita za koji se pripremalo;
 6. je zajedno s osuđenim licem osuđen njegov bračni drug ili drugi članovi zajedničkog domaćinstva ili ako se oni već nalaze na izdržavanju kazne zatvora, a istovremenim izdržavanjem kazne svih tih lica bilo bi

ugroženo izdržavanje maloljetnih, bolesnih ili starih članova domaćinstva;

7. je osuđeno lice žena koja doji dijete mlade od godinu dana ili koja je trudna;
8. je osuđeno lice jedini hranilac porodice, a stupanjem na izdržavanje kazne zatvora bilo bi ugroženo izdržavanje porodičnog domaćinstva.
9. je podnesena molba za pomilovanje.
- (2) Izvršenje kazne u slučaju iz tačke 1. stava (1) ovog člana može se odgoditi za vrijeme dok bolest traje, u slučajevima iz tač. 2., 3., i 4. najduže tri mjeseca, u slučajevima iz tač. 5., 6. i 8. najduže šest mjeseci, a u slučajevima iz tačke 7. do navršene jedne godine života djeteta.
- (3) U slučaju iz tačke 1. stava (1) ovog člana, osuđeno lice dužno je svaka tri mjeseca Krivičnom odjeljenju Suda podnositi dokaz o svom zdravstvenom stanju.

Član 146.

(Molba za odgaganje)

- (1) Molba za odgaganje izvršenja kazne zatvora podnosi se u roku od tri dana od dana uručenog uputnog akta iz stava (3) člana 139. ovog zakona.
- (2) Ako je razlog za odgaganje izvršenja kazne zatvora iz stava (1) tačka 1. člana 145. ovog zakona nastao nakon tog roka, molba se može podnijeti do dana kada osuđeno lice treba da se javi radi izdržavanja kazne.
- (3) U molbi se moraju navesti razlozi i dokazi o činjenicama koje opravdavaju odgaganje.
- (4) Dokaze o činjenicama iz tač. 1., 2., 5., 6. i 7. stava (1) člana 145 ovog zakona izdaje nadležni organ, a iz tač. 3., 4. i 8. mjesna zajednica prema prebivalištu osuđenog lica.
- (5) O molbi za odgaganje izvršenja kazne zatvora odlučuje Krivično odjeljenje Suda koje je dužno donijeti rješenje u roku od pet dana od dana prijema molbe.
- (6) Prije donošenja rješenja Krivično odjeljenje Suda može izvršiti potrebne provjere radi utvrđivanja činjenica navedenih u molbi.
- (7) Molbu koja nije podnesena u roku i molbu u kojoj nisu navedeni razlozi, dokazi i činjenice, Krivično odjeljenje Suda će rješenjem odbaciti.
- (8) Izvršenje kazne neće se odgoditi ako bi zbog odgaganja nastupila zastara izvršenja kazne.
- (9) Ukupno odgaganje izvršenja kazne po svim osnovima može trajati najduže 12 mjeseci, osim u slučaju iz tačke 7. stava (1) člana 145. ovog zakona.
- (10) Do donošenja rješenja o molbi odgaga se početak izvršenja kazne zatvora.

Član 147.

(Žalba)

- (1) Protiv rješenja kojim se odbija ili odbacuje molba za odgaganje izvršenja kazne zatvora osuđeno lice ima pravo žalbe u roku od tri dana od dana prijema rješenja predsjedniku Suda.
- (2) Žalba odgaga izvršenje kazne.
- (3) Predsjednik Suda dužan je donijeti rješenje po žalbi iz stava (1) ovog člana u roku od tri dana od dana prijema žalbe, a u roku od pet dana od dana donesenog rješenja dužan je dostaviti ga Krivičnom odjeljenju Suda.
- (4) Protiv rješenja predsjednika Suda ne može se pokrenuti upravni spor.
- (5) O odgaganju izvršenja kazne zatvora Sud će obavezno obavijestiti zavod.

Član 148.

(Vojni rok)

- (1) Lice pozvano na odsluženje vojnog roka koje je osuđeno na kaznu zatvora upućuje se na izdržavanje kazne zatvora prije služenja vojnog roka.
- (2) Licu koje je u toku odsluženja vojnog roka pozvano na izdržavanje kazne zatvora odgađa se izvršenje kazne zatvora do završetka vojnog roka ukoliko u tom roku ne bi nastupila zastarjelost izvršenja kazne.

Član 149.

(Odgadanje izvršenja na zahtjev tužioca)

- (1) Kad tužilac na osnovu zakonskog ovlaštenja zatraži odgadanje izvršenja kazne zatvora, Krivično odjeljenje Suda neće pozivati osuđeno lice radi izvršenja kazne, a ako ga je već pozvao, ali još nije prošao rok javljanja u zavod, donijet će rješenje o odgadanju izvršenja kazne zatvora.
- (2) Odgadanje izvršenja kazne zatvora u slučaju iz stava (1) ovog člana traje dok tužilac ne obavijesti Sud da se može početi sa izvršenjem kazne zatvora, odnosno dok ne bude donesena odluka o pravnom sredstvu tužioca.

4. Prijem u zavod

Član 150.

(Smještaj u prijemno odjeljenje)

- (1) Osuđeno lice prima se u zavod na osnovu uputnog akta Suda.
- (2) Prilikom prijema u zavod utvrdit će se identitet osuđenog lica, nakon čega se ono smješta u prijemno odjeljenje.
- (3) Lice osuđeno na kaznu zatvora do jedne godine zadržat će se u prijemnom odjeljenju do 15 dana, a lica osuđena preko jedne godine zatvora najduže 30 dana.

Član 151.

(Proces evidentiranja)

- (1) U prijemnom odjeljenju ime osuđenog lica upisuje se u matičnu knjigu, za njega se formira dosje i utvrđuje zdravstveno stanje.
- (2) Lice osuđeno na kaznu zatvora preko šest mjeseci fotografirat će se.
- (3) Za vrijeme boravka u prijemnom odjeljenju utvrđuje se prijedlog tretmana zatvorenika.
- (4) Uputstvo o matičnim knjigama, dosjeu i načinu određivanja tretmana zatvorenika donosi ministar pravde.

Član 152.

(Reklasifikacija i godišnji pregled)

U toku izvršenja kazne zatvora vršit će se reklasifikacija zatvorenika, zavisno od postignutog uspjeha u tretmanu. Najmanje jednom godišnje napravit će se pregled napretka zatvorenika.

Član 153.

(Obavještenje o datumu stupanja i otpuštanja)

O datumu stupanja i o datumu otpuštanja sa izdržavanja kazne zatvora zavod će odmah obavijestiti nadležni organ za unutrašnje poslove na čijem području se zatvorenik vodi u evidenciji prebivališta, odnosno boravišta, kao i nadležni organ kod koga se to lice vodi u vojnoj evidenciji.

Član 154.

(Obavještenje o datumu stupanja i otpuštanja stranog državljanina ili lica bez državljanstva)

- (1) O datumu stupanja na izdržavanje kazne zatvora stranog državljanina ili lica bez državljanstva zavod će odmah obavijestiti Službu za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti, zatim o bjeckstvu ili nestanku lica koje je na izdržavanju kazne zatvora, odobrenom izlazu van kruga zavoda, počinjenju krivičnog djela ili izrečenim disciplinskim sankcijama, premještanju zatvorenika u drugi

zavod ili zdravstvenu ustanovu na liječenje kao i o odobravanju uslovnog otpusta odnosno dobivanja pomilovanja.

- (2) O datumu otpuštanja sa izdržavanja kazne zatvora lica iz stava (1) ovog člana zavod će nadležnu službu obavijestiti u roku od 30 dana prije isteka kazne zatvora.
- (3) Obavještenja iz stava (1) ovog člana zavod će dostavljati i u slučajevima određivanja ili ukidanja pritvora.
- (4) Na zahtjev Službe za poslove sa strancima, zavod može dati i druge podatke ili informacije koje su od značaja za rad i funkcioniranje navedene službe u skladu sa zakonom ili drugim posebnim propisom.

Član 155.

(Obavještenja sigurnosnih agencija ili službi upućena zavodu)

- (1) Ministarstvo sigurnosti, odnosno odgovarajuće sigurnosne agencije ili službe na državnom nivou ili policijske službe entiteta, odnosno Brčko Distrikta BiH, dužne su odmah po saznanju obavijestiti zavode u Bosni i Hercegovini o licu kojem je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koje je proglašeno opasnim po nacionalnu sigurnost, a koje je na izdržavanju kazne zatvora ili druge mjere izrečene u skladu sa zakonom.
- (2) O licu iz stava (1) ovog člana osim zavoda obavijestit će se i sud ako takvo lice izvršava mjeru pritvora ili ako je osuđeno pravosnažnom sudskom odlukom i boravi na slobodi u toku postupka upućivanja na izdržavanje kazne zatvora u skladu s članom 139. ovog zakona.

5. Upravljanje kaznama svakog od zatvorenika**a. Posebne odredbe**

Član 156.

(Smještaj u zdravstvenu ustanovu zbog psihičkih smetnji)

- (1) Zatvorenik koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora duševno oboli ili pokazuje teške psihičke smetnje smjestit će se u zdravstvenu ustanovu.
- (2) O smještaju u smislu stava (1) ovog člana odlučuje ministar pravde, na prijedlog upravnika zavoda, a na osnovu obrazloženog mišljenja stručnog tima ljekara koji imenuje ministar.
- (3) Osuđeno lice ostaje u zdravstvenoj ustanovi dok ne prestanu razlozi za smještaj, a najduže do isteka kazne zatvora, osim ako je u skladu s odredbama odgovarajućeg zakona doneseno neko drugo rješenje.

Član 157.

(Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi)

Vrijeme koje osuđeno lice provede u zdravstvenoj ustanovi van zavoda, kako je to predviđeno u stavu (3) člana 81. i stavu (1) člana 156., uračunava se u izvršenje kazne zatvora.

b. Rad i naknada za rad

Član 158.

(Određivanje vrste posla)

- (1) Zatvorenicima se određuje vrsta posla u skladu s potrebama njihovog tretmana, njihovim psihofizičkim sposobnostima, sklonostima, ličnim svojstvima i stečenim stručnim sposobnostima, prema mogućnostima koje postoje u zavodu i prema potrebama održavanja discipline.
- (2) Prilikom određivanja vrste posla vodit će se računa i o želji zatvorenika da rade određeni posao.

Član 159.

(Nastavak radnog odnosa s prijašnjim poslodavcem)

- (1) Zatvorenik koji na izdržavanju kazne zatvora treba da provede do tri mjeseca, a koji je u radnom odnosu, može za vrijeme izdržavanja kazne zatvora nastaviti rad u preduzeću u kojem je do tada radio, ukoliko se zatvorenik i preduzeće

s tim saglasi i ako je to izvodljivo s obzirom na udaljenost preduzeća.

- (2) Medusobna prava i obaveze u slučaju iz stava (1) ovog člana regulirat će se ugovorom koji zaključuju ministar pravde i ovlašteno lice preduzeća.
- (3) Pod preduzećem, u smislu ovog člana, podrazumijeva se svako pravno lice (preduzeće, ustanova, radnja i sl.) kod kojeg je osuđena osoba zasnovala radni odnos.

Član 160.

(Odmor od rada)

Zatvorenici imaju pravo na dnevni odmor, najmanje jedan dan odmora u sedmici, te dovoljno vremena za obrazovanje i druge aktivnosti u skladu s njihovim programom tretmana.

Član 161.

(Naknada kao predmet izvršenja odluke suda)

Izuzetno od odredbi iz člana 106. ovog zakona, predmet izvršenja može biti polovina iznosa naknade za rad na osnovu izvršne odluke nadležnog suda po kojoj je zatvorenik obavezan davati održavanje djeci, bračnom drugu, odnosno roditeljima, nadoknaditi štetu prouzrokovanu krivičnim djelom ili podmiriti druge obaveze.

Član 162.

(Godišnji odmor)

- (1) Zatvorenici koji su na neprekidnom radu proveli 11 mjeseci, uključujući i vrijeme provedeno na liječenju zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja do kojeg je došlo radom u zavodu, imaju pravo na neprekidan odmor od najmanje 18, a najviše 30 radnih dana u toku jedne godine.
- (2) Zatvorenici koji su osuđeni na kaznu zatvora do jedne godine i koji su na radu proveli neprekidno šest mjeseci imaju pravo na odmor u trajanju od jednog dana za svakih navršanih mjesec dana rada.
- (3) Naknada za odmor zatvorenika utvrđuje se po propisima o radnim odnosima.
- (4) Dužina i način korištenja odmora u smislu st. (1) i (2) ovog člana propisuju se Pravilnikom o kućnom redu.

c. Obrazovanje

Član 163.

(Organiziranje nastave)

- (1) Za maloljetne zatvorenike i mlađa punoljetna lica koja nemaju završenu osnovnu školu, zavod je obavezan organizirati nastavu s ciljem sticanja osnovne naobrazbe i nastavu za stručnu naobrazbu i osposobljavanje, u skladu s propisima o osnovnom i srednjem obrazovanju.
- (2) Nastava iz stava (1) ovog člana organizira se i za ostale zatvorenike za koje je to korisno i potrebno.
- (3) Ako se pokaže pogodnijim, zavod može organizirati nastavu iz stava (1) ovog člana u saradnji s mjesnim školama, o čemu se zaključuje poseban ugovor.
- (4) Zatvorenici mogu biti dopisni vanredni daci i studenti škola i kurseva van zavoda, ako to razlozi dozvoljavaju i ako se programom tretmana ocijeni da je to potrebno i korisno za ostvarenje cilja izvršenja kazne.
- (5) Zatvorenici koji završe određenu školu ili steknu kvalifikaciju u zavodu dobivaju svjedodžbu. Iz svjedodžbe se ne smije vidjeti da je opća ili druga naobrazba stečena u zavodu.

Član 164.

(Propisi o obrazovanju)

Na rad škola koje se osnivaju u zavodu primjenjuju se propisi o osnovnom i srednjem obrazovanju entiteta, odnosno kantona na čijem se području nalazi zavod.

d. Komuniciranje i pogodnosti

Član 165.

(Pisma i telefon)

- (1) Zatvorenici imaju pravo održavati kontakte s članovima svoje porodice i licima ili predstavnicima organizacija koje mogu pomoći u njihovom tretmanu, putem pisama i telefona bez ograničenja.
- (2) Izuzetno, kada to zahtijevaju razlozi, zavod može vršiti kontrolu pisama i telefonskih razgovora, o čemu se obavještava zatvorenik.

Član 166.

(Posjete)

- (1) Zatvorenici imaju pravo primati posjete članova uže porodice, a po odobrenju upravnika zavoda, mogu ih posjećivati i druga lica, u skladu s Pravilnikom o kućnom redu.
- (2) Ako je zatvorenik strani državljanin, ima pravo da ga posjećuje diplomatski i konzularni predstavnik njegove države ili države koja štiti interese njegove države, u skladu s međunarodnim pravom i u granicama kućnog reda.
- (3) Pravo iz stava (2) ovog člana može se uskratiti samo ako se takvo pravo uskraćuje diplomatskim ili konzularnim predstavnicima Bosne i Hercegovine u državi čiji je zatvorenik državljanin, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.
- (4) Ako je zatvorenik lice bez državljanstva ili izbjeglica, predstavnik međunarodne organizacije koja štiti interese lica bez državljanstva, odnosno izbjeglica, ima pravo, u granicama kućnog reda, posjećivati to lice.

Član 167.

(Pošiljke)

Zatvorenici imaju pravo primati od članova uže porodice pošiljke s rubljem, predmetima za ličnu upotrebu, štampu, knjige te novac, kojima mogu raspolagati, u skladu s kućnim redom.

Član 168.

(Pogodnosti)

- (1) Za dobro ponašanje i zalaganje na radu zatvorenici se mogu odobravati pogodnosti.
- (2) Pogodnosti su skup poticajnih mjera usmjerenih na pružanje povjerenja zatvoreniku, ublažavanje posljedica deprivacije, poticanje vlastitog učešća u ostvarivanju programa tretmana, jačanje odgovornosti i samopouzdanja radi osposobljavanja zatvorenika za samostalan život u skladu s pravnim poretkom i normama građanskog društva.
- (3) Pogodnosti odobrava upravnik zavoda ili lice koje on ovlasti.
- (4) Pogodnosti se mogu koristiti u krugu zavoda i van kruga zavoda.

Član 169.

(Slobodno kretanje, izlazi i dopust)

- (1) Zatvorenici se mogu odobravati sljedeće pogodnosti koje će koristiti van kruga zavoda, i to:
 1. slobodno kretanje van kruga zavoda u trajanju do 24 sata nakon svakih izdržanih sedam dana kazne zatvora (četiri puta u mjesecu koje u principu treba koristiti neradnim danom);
 2. slobodan izlaz u grad u trajanju do pet sati jednom u mjesecu;
 3. dopust do šest dana u toku jedne godine izdržavanja kazne zatvora (nakon svakih dva mjeseca provedenih na izdržavanju kazne zatvora osuđenom se može odobriti do jedan dan dopusta);
 4. dopust do sedam dana u toku jedne godine izdržavanja kazne zatvora u slučaju teške bolesti ili

- smrti člana porodice, elementarnih nepogoda ili teških socijalnih slučajeva;
5. slobodno kretanje van kruga zavoda do dva dana u toku jedne godine za vjerske praznike;
 6. za svaki državni praznik slobodno kretanje van kruga zavoda do jedan dan u toku jedne godine;
 7. godišnji odmor u krugu porodice.
- (2) Moguće je odobriti pogodnost sa ili bez nadzora. Nadzor se obavežno određuje ako je pogodnost koja se koristi izvan zavoda odobrena:
- a) osobi osuđenoj na kaznu zatvora do deset godina za krivična djela genocida, krivična djela protiv humanosti, ratne zločine, terorizam, nedopuštenu proizvodnju i promet drogama, sprječavanje procvatka izbjeglica i raseljenih osoba;
 - b) osobi osuđenoj na više od deset godina zatvora, bez obzira na vrstu krivičnog djela;
 - c) alkoholičaru, ovisniku o drogama ili višestrukom povratniku.

Član 170.

(Procjena rizika)

- (1) Prilikom prvog prijema, kao i prilikom odlučivanja o pogodnostima van zavoda, svaki zatvorenik treba biti procijenjen kako bi se ustanovilo:
 - a) veličina rizika za zajednicu u slučaju bijega zatvorenika,
 - b) vjerovatnost da će takvo lice pokušati pobjeći ili samo ili uz pomoć izvana.
- (2) Klasifikacija sigurnosti treba se neprestano ispitivati tokom cijelog vremena izdržavanja kazne zatvora i shodno procijenjenom stepenu rizika sigurnosnih uslova, donijeti odgovarajuću odluku o odobravanju ili ne odobravanju pogodnosti.
- (3) Procjena rizika bjekstva - sigurnosnih uslova, najmanje uključuje:
 - a) prijetnju javnosti-zajednici u slučaju da zatvorenik pobjegne,
 - b) prethodno ponašanje, pokušaj bjekstva, ranije lišenje slobode po potjernici,
 - c) pristup vanjskoj pomoći,
 - d) ranija osuđivanost,
 - e) lične i porodične prilike,
 - f) raniji boravak van područja BiH, sklonost stalnim putovanjima tj. kretanju iz mjesta u mjesto ili često mijenjanje mjesta prebivališta, odnosno boravišta,
 - g) lično učešće u ostvarivanju programa tretmana,
 - h) priroda krivičnog djela zbog kojeg je zatvorenik osuđen,
 - i) način, pobude i posljedice izvršenog krivičnog djela,
 - j) stav prema žrtvi,
 - k) dužina izrečene kazne zatvora,
 - l) moguća prijetnja drugim zatvorenicima,
 - m) kao i druge okolnosti koje mogu biti značajne za procjenu sigurnosnog rizika.

Član 171.

(Nadzor van obaveznog nadzora)

- (1) Osim obaveznog nadzora, potreba za određivanjem mjera nadzora ocjenjivat će se i određivati prilikom svakog odobravanja pogodnosti.
- (2) Nadležna služba zavoda dužna je, pored procjene rizika i drugih okolnosti u skladu sa članom 170. ovog zakona, prilikom odobravanja pogodnosti, pratiti ponašanje i tretman osuđenih lica i to redovno, organizirano uz sistemsko zapažanje i praćenje navedenih lica primjenom

savremenih penoloških metoda, odnosno u skladu s članom 18. ovog zakona.

- (3) Mjere nadzora mogu trajati dok postoji potreba, a najduže 15 dana do isteka kazne.

Član 172.

(Mjere nadzora, zabrane i ograničenja)

- (1) Zavodska uprava koristi nadzor kako bi mogla procijeniti opasnost koja prijete od svakog zatvorenika, osigurati da svaki zatvorenik bude podvrgnut uslovima sigurnosti, a sve s ciljem sprečavanja bjekstva zatvorenika i zaštite javnosti - javnog poretka, na način da nadzirani proces dovede do tačke sigurnog puštanja zatvorenika u zajednicu za vrijeme izdržavanja kazne zatvora i održavanja ravnoteže između programa sigurnosti i socijalne reintegracije.
- (2) Nadzor podrazumijeva uvid u djelatnost i ponašanje zatvorenika koji se provodi redovno, organizirano i sistematski, primjenom mjera zabrane, obavještanja, oduzimanja nedozvoljenih predmeta, privremenim zadržavanjem isprava, praćenjem lica, predmeta ili događaja, vizuelno ili putem tehničkih metoda i sredstava.
- (3) Mjere zabrane koje se mogu odrediti prema zatvoreniku koji koristi pogodnosti van kruga zavoda su:
 - a) zabrana napuštanja boravišta ili prebivališta i
 - b) zabrana putovanja.
- (4) U ostale mjere zabrane spadaju:
 - a) zabrana posjećivanja određenih mjesta ili područja,
 - b) zabrana boravka u blizini određenih objekata ili institucija,
 - c) zabrana sastajanja s određenim licima,
 - d) zabrana posjećivanja određene adrese ili adresa,
 - e) zabrana promjene mjesta korištenja pogodnosti,
 - f) zadržavanje isprave-privremeno, koje se mogu koristiti za prelazak državne granice i vozačke dozvole,
 - g) zahtjev za povremeno javljanje policijskoj upravi ili drugom određenom državnim organu,
 - h) zahtjev da period pogodnosti van zavoda prema zatvoreniku bude predmetom bliskog nadzora,
 - i) zahtjev za prebivanjem na određenoj adresi,
 - j) zahtjev da bude na određenoj adresi u određeno vrijeme,
 - k) ograničenja udaljenosti kretanja van sjedišta zavoda.
- (5) Upravnik zavoda uz korištenje pogodnosti može izreći mjere zabrane i ostale mjere zabrane, bilo zasebno ili zajedno, kao i traženje od nadležne policijske uprave ili drugog organa, povremeno ili stalno informiranje ili izvještaj o načinu ponašanja i korištenja pogodnosti od strane zatvorenika ili odrediti prilikom izlaska u grad ili drugo mjesto koje je od mjesta sjedišta zavoda udaljeno više od 5 km, da zatvorenici mogu posjetiti takvo mjesto samo uz prethodno pismeno odobrenje upravnika u kojem mora biti navedeno takvo mjesto.
- (6) U toku izdržavanja kazne, mjeru zabrane ili nadzora, određuje i ukida upravnik zavoda, koji može, osim mjera iz st. (3) i (4) ovog člana, uključiti i druge mjere u skladu s Pravilnikom.
- (7) Protiv odluke upravnika iz stava (5) ovog člana, zatvorenik može uputiti predstavku ili drugi podnesak Ministarstvu pravde, inspektoratu zaduženom za nadzor rada zavoda ili uputiti pritužbu državnom ombudsmenu. Navedene podneske s ciljem zaštite svojih prava zatvorenik može upućivati pojedinačno ili kumulativno po svom slobodnom izboru i redoslijedu bez ikakvih ograničenja.

Član 173.

(Izvršavanje mjera zabrane)

- (1) Mjere zabrane i ostale mjere zabrane, naredene uz odobrenje o korištenju pogodnosti, izvršava nadležni policijski organ ili drugi određeni državni organ.
- (2) Upravnik zavoda dužan je policijskim organima u mjestu sjedišta zavoda i u mjestu korištenja pogodnosti, osim obavještenja o svim zatvorenicima koji koriste pogodnosti na području njihove nadležnosti, dostaviti i sve pisane odluke o svim određenim mjerama zabrane, zahtjevima, kao i sve važne informacije koje mogu biti značajna za pitanja sigurnosti i zaštite javnog poretka.
- (3) Upravnik zavoda dužan je sve pisane odluke i informacije iz stava (2) ovog člana dostaviti i drugom državnom organu, koji je određen za izvršenje mjera zabrane, određenog zahtjeva ili nadzora.

Član 174.

(Ograničenja za odobravanje pogodnosti)

- (1) Sljedećim licima ne mogu se odobravati pogodnosti koje će se koristiti van kruga zavoda, prije nego izdrže tri petine izrečene kazne zatvora:
 1. Licima koja su osuđena na kaznu zatvora do deset godina za krivična djela genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnog zločina, terorizma, neovlaštene proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga, sprečavanja povratka izbjeglica i raseljenih lica.
 2. Svim licima osuđenim na kaznu zatvora preko deset godina bez obzira na vrstu krivičnog djela.
 3. Alkoholičarima, narkomanima i višestrukim povratnicima.
- (2) Licima koja su osuđena na kaznu zatvora od osam do deset godina, a nisu počinila krivična djela iz tač. 1. i 2. stava (1) ovog člana i nisu višestruki povratnici, alkoholičari ili narkomani, pogodnosti koje se koriste van kruga zavoda mogu se odobriti nakon izdržane jedne polovine izrečene kazne zatvora, a za lica osuđena na kaznu zatvora od pet do osam godina zatvora, pogodnosti koje se koriste van kruga zavoda, mogu se odobriti nakon izdržane jedne trećine kazne zatvora.
- (3) Pogodnosti koje se koriste van kruga zavoda mogu se odobravati ostalim zatvorenicima nakon izdržane jedne četvrtine kazne zatvora.
- (4) Za zatvorenike koji su počinili krivična djela iz tač. 1. i 2. stava (1) ovog člana, kao i za one za koje se procijeni da bi njihov boravak na slobodi mogao izazvati negativne reakcije socijalne sredine, pri odobravanju pogodnosti iz člana 169. ovog zakona potrebno je pribaviti mišljenje nadležne policijske uprave i nadležnog općinskog organa socijalne zaštite.
- (5) Kriteriji iz st. (1), (2), (3) i (4) ovog člana ne odnose se na odobravanje pogodnosti iz tačke 4. člana 169. ovog zakona koja se koristi u vanrednim prilikama.
- (6) Uz molbu za odobravanje pogodnosti iz tačke 4. člana 169. ovog zakona, zatvorenik je dužan priložiti dokumentaciju u vezi s razlogom zbog kojeg traži dopust.
- (7) Svako neopravdano kašnjenje s korištenja pogodnosti duže od 24 sata smatra se bjekstvom.
- (8) Pogodnosti iz člana 169. ovog zakona ne mogu se koristiti van područja Bosne i Hercegovine.
- (9) Za vrijeme boravka na liječenju u zdravstvenoj ustanovi van zavoda, zatvoreniku se ne mogu odobravati vanzavodske pogodnosti.

Član 175.

(Uskraćivanje korištenja pogodnosti za određeni period)

- (1) U izuzetnim prilikama, a naročito u slučaju epidemija bolesti, elementarnih nepogoda ili kada to nalažu interesi sigurnosti ili iz drugih opravdanih razloga u skladu sa zakonom i drugim propisima za određeni period, korištenje pogodnosti može se uskratiti.
- (2) Uskraćivanje pogodnosti upravnik zavoda može ograničiti na period do mjesec dana, s tim da zbog posebnih prilika ova mjera može biti produžena za još 30 dana po odobrenju ministra pravde.

Član 176.

(Ograničenja za odobravanje pogodnosti lica kojima je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koja su proglašena opasnim po nacionalnu sigurnost)

Licu kojem je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koje je proglašeno opasnim za nacionalnu sigurnost Bosne i Hercegovine za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili druge mjere izrečene u skladu sa zakonom neće se odobravati pogodnosti van kruga zavoda za vrijeme trajanja navedenih pravnih stanja ili pravnih situacija, odnosno nekog drugog sličnog pravnog statusa određenog na osnovu posebnog zakona ili drugog odgovarajućeg propisa.

Član 177.

(Pravila o korištenju pogodnosti)

- (1) Uslovi i način korištenja pogodnosti iz člana 169. ovog zakona, uključujući pravila o nadzoru osobe tokom korištenja pogodnosti, kao i pogodnosti koje se koriste u krugu zavoda, propisat će se Pravilnikom o kućnom redu.
- (2) Žalbe na odluke o korištenju pogodnosti mogu se podnijeti Ombudsmenu Bosne i Hercegovine.

e. Ovlaštenja nakon izvršenja mjere usamljenja

Član 178.

(Premještanje u posebno odjeljenje)

- (1) Ako nakon izvršenja mjere usamljenja nisu prestali razlozi zbog kojih je ta mjera određena, zatvorenik se može premjestiti u posebno odjeljenje zavoda zatvorenog tipa s pojačanim nadzorom iz člana 188. ovog zakona.
- (2) Zatvorenik ostaje u posebnom odjeljenju iz stava (1) ovog člana dok ne prestanu razlozi zbog kojih je smješten u to odjeljenje.
- (3) U slučaju iz stava (1) ovog člana shodno se primjenjuju odredbe st. (6), (7) i (8) člana 119. ovog zakona.

Član 179.

(Premještanje u posebno odjeljenje u drugi zavod)

- (1) Zatvorenik kojem nakon izvršene mjere usamljenja nisu prestali razlozi zbog kojih je ta mjera određena i koji je u zavodu poluotvorenog tipa ili zavodu zatvorenog tipa bez posebnog odjeljenja s pojačanim nadzorom može se premjestiti u posebno odjeljenje zavoda zatvorenog tipa s pojačanim nadzorom iz člana 188. ovog zakona.
- (2) Rješenje u slučaju iz stava (1) ovog člana donosi ministar pravde.
- (3) Protiv rješenja iz stava (2) ovog člana može se uložiti žalba Ministarstvu pravde u roku od tri dana od dana prijema rješenja, s tim da žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) Rješenje iz stava (3) ovog člana doneseno po žalbi je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.

6. Prekid izdržavanja kazne zatvora

Član 180.

(Ovlaštenje za prekid izdržavanja)

- (1) Zatvoreniku se može dozvoliti prekid izdržavanja kazne zatvora.

- (2) Odredbe čl. 145., 146., 147. i 148. ovog zakona shodno se primjenjuju i u slučaju prekida izdržavanja kazne zatvora.
- (3) Prekid izdržavanja kazne zatvora izvršit će se i u slučaju kada Krivično odjeljenje Suda odredi mjeru pritvora za drugo krivično djelo.
- (4) O prekidu izdržavanja kazne zatvora rješenjem odlučuje Krivično odjeljenje Suda.
- (5) U slučaju iz stava (4) ovog člana Sud odlučuje u vijeću sastavljenom od trojice sudija.

Član 181.
(Podnošenje molbe)

Molba zatvorenika za prekid izdržavanja kazne zatvora i mišljenje zavoda dostavljaju se Krivičnom odjeljenju Suda u roku od tri dana.

Član 182.
(Žalba protiv rješenja Suda)

- (1) Protiv rješenja iz stava (4) člana 180. ovog zakona zatvorenik može izjaviti žalbu predsjedniku Suda u roku od tri dana od dana prijema rješenja.
- (2) Rješenje doneseno po žalbi je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.
- (3) Vrijeme provedeno na prekidu izdržavanja kazne zatvora, odobrenom od strane Suda, ne računa se u vrijeme izdržavanja kazne zatvora.

Član 183.
(Stavljanje van snage rješenja o prekidu)

- (1) Ako se za vrijeme trajanja prekida izdržavanja kazne zatvora utvrdi da su prestale okolnosti zbog kojih je prekid dozvoljen, ili je prekid dozvoljen na osnovu lažnih isprava ili drugih dokaza, odnosno da se prekid ne koristi s ciljem s kojim je dozvoljen, rješenje iz čl. 180. ili 182. ovog zakona stavit će se van snage, a zatvoreniku naložit će se javi na dalje izdržavanje kazne zatvora odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana prijema rješenja.
- (2) Rješenje iz stava (1) ovog člana dostavlja se zavodu i zatvoreniku.
- (3) Na rješenje iz stava (2) ovog člana zatvorenik ima pravo žalbe u roku od tri dana. Žalba ne odgađa izvršenje.
- (4) Ako se zatvorenik ne javi na daljnje izdržavanje kazne zatvora u roku određenom u rješenju, zavod će postupiti po odredbama iz st. (8) do (11) člana 139. ovog zakona.

7. Premještaj tokom izdržavanja kazne

Član 184.
(Podnošenje molbe i odluka o premještaju)

- (1) Ako je zatvorenik izdržao jednu polovinu kazne zatvora i koristi vanzavodske pogodnosti, može podnijeti molbu za premještaj u drugi zavod u entitetu u kojem ima prebivalište, odnosno boravište.
- (2) O premještaju zatvorenika odlučuje ministar pravde uz pribavljeno mišljenje zavoda.
- (3) U slučaju kada je riječ o zatvoreniku koji se s obzirom na kategorizaciju kazneno - popravnih zavoda i internu klasifikaciju zatvorenika ne bi mogao uklopiti u tretman u drugom zavodu, molba će se odbiti.
- (4) Ako je molba podnesena prije roka iz stava (1) ovog člana, odbacit će se kao preuranjena.
- (5) Ako je molba odbijena, nova molba može se podnijeti po proteku šest mjeseci od dana pravosnažnosti rješenja.
- (6) Protiv rješenja iz stava (2) ovog člana može se uložiti žalba Ministarstvu pravde u roku od tri dana.

Član 185.
(Upravnikova odluka o premještaju)

- (1) Upravnik zavoda može predložiti premještaj zatvorenika u drugi zavod u entitetu u kome zatvorenik ima prebivalište,

odnosno boravište radi efikasnije realizacije tretmana ili kada je to neophodno iz sigurnosnih razloga.

- (2) Ministar pravde može donijeti odluku o premještaju i bez prijedloga upravnika zavoda.
- (3) Troškove premještaja snosi zavod.

Član 186.
(Žalbe)

- (1) Žalba na rješenje kojim se dozvoljava premještaj ne zadržava izvršenje rješenja.
- (2) Rješenje po žalbama iz stava (6) člana 184. je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.

8. Izvršenje kazne dugotrajnog zatvora

Član 187.
(Opća odredba)

Odredbe ovog zakona o izvršenju kazne zatvora primjenjuju se i na izvršenje kazne dugotrajnog zatvora ako čl. 188. do 192. ovog zakona nije drugačije propisano.

Član 188.
(Pojačani nadzor)

- (1) Kazna dugotrajnog zatvora može se izvršavati u posebnoj odjeljenju zavoda zatvorenog tipa u odvojenim prostorijama za boravak od ostalih zatvorenika i uz mjere pojačanog nadzora.
- (2) Pod pojačanim nadzorom podrazumijeva se posmatranje i češća kontrola zatvorenika noću i danju, a izvršava se na način da ne remeti svakodnevnih aktivnosti.
- (3) Lica koja izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora svrstavaju se u posebne odgojne grupe, s tim da na jednog odgajatelja dolazi do 25 zatvorenika.

Član 189.
(Tretman sigurnosti prema zatvorenicima pod pojačanom sigurnošću)

- (1) Prema zatvorenicima koji su podvrgnuti tretmanu pojačane sigurnosti, sve dok predstavljaju rizik, treba stvarati interes humanog tretmana, posebno ohrabrujući zatvorenike da smanje rizik koji je procijenjen da predstavljaju, podržavanja djelotvorne kontrole i sigurnosti i potrebu za sigurnošću lica, što ukazuje da treba izgrađivati dobru internu atmosferu uspostavom pozitivnih odnosa između zatvorenika i zavodskog osoblja.
- (2) Rizični zatvorenici za sigurnost zavoda i javnosti i javni poredak društvene zajednice, kao što je mjera usamljenja, smještaj u posebno odjeljenje i pojačani nadzor, trebali bi u takvim prostorima uživati odgovarajući tretman kao kompenzaciju za strogu situaciju takvih odjela zavoda i treba ih ohrabriti da rade na prestanku razloga za primjenu ove mjere kroz druženja s drugim zatvorenicima u takvom odjelu kao i veći izbor aktivnosti u tretmanu maksimalne sigurnosti, prema programu aktivnosti koji je donijela uprava zavoda u odnosu na navedenu kategoriju zatvorenika, uz posvećivanje posebne pažnje zdravstvenih problema koji se mogu pojaviti kao rezultat takvog tretmana sigurnosti i pokušati se boriti protiv mogućih negativnih efekata navedene pojačane sigurnosti.
- (3) Zatvorenici ne bi smjeli biti podvrgnuti dodatnim mjerama sigurnosti duže nego što je to neophodno, a što će se postići redovnim preispitivanjem takvih odluka, odnosno da li je i dalje neophodan smještaj u posebnom visokorizičnom odjelu ili odjelu pojačanih mjera sigurnosti, i to svakih šest mjeseci od donošenja takvog rješenja od strane upravnika i koja mjera može biti produžavana samo po pisanom odobrenju ministra pravde osim prema zatvoreniku kome je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, kada će se preispitivanje vršiti najmanje jedanput godišnje kroz

- pregled napretka zatvorenika u postupku reklasifikacije zatvorenika. Mjera se mora okončati čim prestanu postojati razlozi za njeno postojanje.
- (4) Osim zatvorenika iz člana 169. stav (2) ovog zakona, zatvorenicima pravosnažno osuđeni za ostala krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom i za krivična djela organiziranog kriminala iz člana 250. st. (2) i (3) Krivičnog zakona, kao i zatvorenicima prema kojima je izrečena administrativna mjera usamljenja, premještanje u poseban odjel s pojačanim nadzorom ako nisu prestali razlozi zbog kojih je bila izrečena mjera usamljenja i kada je određena mjera pojačanog nadzora kod izvršavanja kazne dugotrajnog zatvora, rizična su grupa u smislu prijetnji i mogućnosti nasilja takvih zatvorenika od drugih zatvorenika i obaveza je države da zaštiti takvu vrstu osuđenika od prijetnji nasiljem ili drugog opasnog i teškog narušavanja sistema izvršenja kazne zatvora bilo odvajanjem od drugih zatvorenika, razdvajanjem ili traženjem premještaja za boravak u drugom zavodu, a što će predstavljati i zavisiti u pogledu izbora pristupa od ocjene i procjene svakog pojedinačnog slučaja.
- (5) Protiv rješenja iz stava (3) ovog člana zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu pravde u roku od tri dana od dana prijema rješenja, s tim da žalba ne odgađa izvršenje rješenja.
- (6) Rješenje iz stava (5) ovog člana doneseno po žalbi je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.
- (7) Pravila o uslovima, načinu i tretmanu izdržavanja kazne zatvorenika u posebnom odjeljenu pod pojačanim nadzorom ili sigurnošću donijet će ministar pravde.

Član 190.

(Ograničenje odobravanja pogodnosti)

Licima koja izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora ne mogu se odobravati pogodnosti koje se koriste van kruga zavoda dok ne izdrže dvije trećine izrečene kazne.

Član 191.

(Ograničenja radnog angažmana)

Zatvorenicima koji izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora ne mogu se radno angažirati na poslovima van kruga zavoda dok ne počnu s korištenjem pogodnosti van kruga zavoda.

Član 192.

(Kontrola komunikacije)

Zatvorenicima koji izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora vrši se kontrola pisama i telefonskih razgovora.

9. Otpust

a) Uslovni otpust

Član 193.

(Komisija za uslovni otpust)

- (1) Kako bi se zatvorenicima podstakli da razriješe probleme i situacije koje su dovele do činenja krivičnog djela, uspostavlja se sistem uslovnog otpusta, na osnovu kojeg se može uslovno otpustiti zatvorenik za kojeg se procijeni da više ne predstavlja neprihvatljiv rizik za zajednicu.
- (2) O uslovnom otpustu zatvorenika kojima je kaznu zatvora izrekao Sud, odlučuje Komisija za uslovni otpust. Komisiju imenuje ministar pravde.
- (3) Komisija ima pet članova, od kojih je jedan predsjednik. Kvorum za donošenje odluka čine tri člana.
- (4) Komisija se sastoji od po jednog predstavnika Suda i Ministarstva pravde, te tri nezavisna člana iz relevantne stručne oblasti. Članovi Komisije imenuju se na period od pet godina, s mogućnošću ponovnog izbora na još jedan mandat. U slučaju prestanka mandata nekog od članova Komisije, mandat njegovog zamjenika traje do isteka

tekućeg mandata Komisije. Ovo imenovanje neće biti smetnja za ponovno imenovanje za člana Komisije u pogledu broja mandata, ako je preostalo vrijeme mandata Komisije kraće od dvije godine.

- (5) Komisija je u svom radu nezavisna. Članovi mogu dati ostavku u bilo kom momentu, a mogu biti razriješeni dužnosti isključivo radi utvrđenog kršenja dužnosti, počinjenog krivičnog djela, ili iz drugih ozbiljnih razloga, utvrđenih u postupku. Rješenje o razrješenju predsjednika ili bilo kojeg člana Komisije, ako se dokaže da postoji osnov za razrješenje, donosi ministar pravde.
- (6) Komisija donosi Poslovnik o radu.

Član 194.

(Informacije koje se dostavljaju Komisiji)

- (1) O uslovnom otpustu Komisija rješava na osnovu molbe ili saglasnosti zatvorenika, na osnovu molbe člana njegove uže porodice ili na prijedlog upravnika zavoda.
- (2) Molbe, odnosno prijedlozi dostavljaju se Komisiji putem zavoda.
- (3) Zavod uz molbu dostavlja podatke o postignutom uspjehu u programu tretmana zatvorenika, podatke o eventualnim ranijim osudama, opis krivičnog djela, podatke o ponašanju zatvorenika, kao i ostale izvještaje drugih stručnih lica koja su angažirana u radu sa zatvorenikom, te druge podatke značajne za odluku. Uz molbu zatvorenika prilaže se i mišljenje zavoda o osnovanosti molbe, odnosno prijedloga.
- (4) Prilikom sagledavanja zdravstvenog stanja lica na izdržavanju kazne zatvora, ljekar može podnijeti inicijativu upravniku zavoda za ocjenu opravdanosti podnošenja prijedloga za uslovni otpust upravnika zavoda ako teže ili akutno zdravstveno stanje zatvorenika na to ukazuje ili ako medicinska procjena ukazuje na nemogućnost izlječenja ili progresivnost, odnosno postepeno pogoršavanje zdravstvenog stanja lica s opasnošću po život takvog zatvorenika i koja inicijativa će sadržavati pribavljeno mišljenje stručnog tima ljekara iz odgovarajuće medicinske oblasti.
- (5) Pri donošenju odluke o uslovnom otpustu Komisija se mora ograničiti na sljedeće kriterije:
1. ranija osuđivanost;
 2. ponašanje u zavodu;
 3. učešće u programu tretmana;
 4. stav prema žrtvi;
 5. rizik ponovnog činenja krivičnih djela;
 6. adekvatnost prijedloga za izmještanje.
- (6) Svi izvještaji koje zavod pripremi za Komisiju za uslovni otpust dostavljaju se i samom zatvoreniku, kojem se na taj način pruža prilika da Komisiji podnese pismene podneske u vezi s njihovim sadržajem.

Član 195.

(Obavezni prijedlog upravnika za uslovni otpust)

- (1) Upravnik zavoda obavezno upućuje Komisiji, po službenoj dužnosti, prijedloge za sve zatvorenike koji se mogu uzeti u razmatranje za uslovni otpust i to u roku od 30 dana prije datuma kada ističe dvije trećine od izrečene kazne i koji ispunjavaju predviđene zakonske uslove iz oblasti uslovnog otpusta, obuhvatajući i negativne izvještaje i mišljenja zavoda u kojima nije predloženo odobravanje uslovnog otpusta.
- (2) Prijedloge kao i negativne izvještaje i mišljenja iz stava (1) ovog člana upravnik zavoda dostavlja Komisiji, po sadržaju, obimu i proceduri, shodno članu 194. ovog zakona.

Član 196.

(Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanje nadležnom organu u pogledu pomoći prema uslovno otpuštenom licu)

- (1) Prilikom odobravanja uslovnog otpusta, Komisija može u svom rješenju licu kojem odobrava uslovni otpust izreći mjere nadzora, zabrane ili ograničenja navedene u članu 172. stav (3) i stav (4) tač. a), b), c), d), f), g), h) i i) ovog zakona, kao i obavezati ga na javljanje nadležnom organu socijalne zaštite ili drugom pravnom licu ili organizaciji koji pružaju pomoć ili druge oblike zbrinjavanja lica otpuštenih sa izdržavanja kazne zatvora.
- (2) U slučaju izricanja mjera ili obaveza iz stava (1) ovog člana, zavod je dužan, osim licima i organima iz člana 198. stav (2) ovog zakona, navedeno rješenje dostaviti i nadležnom policijskom organu ili organu socijalne zaštite ili drugom pravnom licu koji pruža drugu vrstu pomoći prema mjestu prebivališta ili boravišta uslovno otpuštenog lica.
- (3) Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja izvršava nadležni policijski ili drugi određeni državni organ, a mjere socijalne zaštite ili druge pomoći nadležni organ socijalne zaštite ili drugo pravno lice koje se bavi pružanjem druge vrste pomoći ili zbrinjavanja prema navedenoj kategoriji lica.
- (4) Organi iz stava (3) ovog člana, u slučaju kršenja ili nepridržavanja izrečenih mjera zabrane ili zatraženog ispunjenja određenih obaveza socijalne zaštite ili druge vrste pomoći, dužni su odmah obavijestiti Sud ili drugi sud u Bosni i Hercegovini kada je na njega Sud prenio vođenje postupka ili drugo tijelo, u skladu sa Zakonom ili međunarodnim ugovorom i Komisiju.
- (5) Po dobivanju obavještenja iz stava (4) ovog člana, Sud može takvom licu rješenjem izreći opomenu ili odrediti novi rok za izvršenje navedenih mjera ili obaveza ili rješenje o uslovnom otpustu staviti van snage i takvu odluku dostaviti organima policije na izvršenje i vraćanje na daljnje izdržavanje kazne zatvora u zavod iz kojeg je otpušten na uslovni otpust.
- (6) Protiv rješenja iz stava (5) ovog člana uslovno otpušteno lice ima pravo žalbe predsjedniku Suda u roku od tri dana od dana prijema rješenja, s tim da žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (7) O žalbi protiv rješenja iz stava (6) ovog člana odlučuje predsjednik Suda i doneseno rješenje po žalbi je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.
- (8) Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanja nadležnom organu u pogledu pomoći uslovno otpuštenom licu obavezno se izriču za lica i krivična djela iz člana 169. stav (2), u vezi s članom 174. stav (1) ovog zakona.
- (9) Za vrijeme uslovnog otpusta zatvorenik ne može napuštati teritoriju Bosne i Hercegovine, osim ako međunarodnim ugovorom, odnosno sporazumom ili drugim posebnim propisom nije drugačije određeno.

Član 197.

(Informacije o rezultatima koji su postignuti u procesu izvršenja uslovnog otpusta)

- (1) Organ socijalne zaštite, policije ili drugi određeni državni organ, odnosno pravno lice, dužni su Sudu, drugom sudu u Bosni i Hercegovini kada je na njega Sud prenio vođenje postupka ili drugom tijelu, u skladu sa Zakonom ili međunarodnim ugovorom, i Komisiji za uslovni otpust, najmanje jednom u šest mjeseci, odnosno na njihov zahtjev i češće, dati informacije o rezultatima koji su postignuti u procesu izvršenja uslovnog otpusta.
- (2) Za osuđena lica za koja je izrečena mjera nadzora, zabrane ili ograničenja prilikom odobravanja uslovnog otpusta

organ policije dužan je informacije iz stava (1) ovog člana dostaviti sudu i Komisiji.

- (3) Nadležni organ socijalne zaštite ili drugi određeni organ dužan je, u roku od 15 dana od dana prijema rješenja Komisije za uslovni otpust kao i dokumentacije i podataka od zavoda, uslovno otpušteno lice kome je određena mjera ispunjenja određene obaveze ili drugih oblika zbrinjavanja upoznati s radnjama pomoći koje može preduzeti, ali ga i poučiti o njegovim obavezama u toku trajanja uslovnog otpusta.

Član 198.

(Dostavljanje rješenja Komisije)

- (1) Uslovni otpust odobrava se ili odbija rješenjem. Rješenje mora biti obrazloženo.
- (2) Rješenje Komisije o uslovnom otpustu dostavlja se zavodu, koji je dužan po jedan primjerak dostaviti zatvoreniku i Sudu.
- (3) Ako je podnosilac molbe član porodice, o ishodu ga obavještava Ministarstvo pravde.

Član 199.

(Stavljanje van snage rješenja o otpustu)

Ako u periodu nakon donošenja rješenja o uslovnom otpustu a prije dana otpuštanja sa izdržavanja kazne zatvora na uslovni otpust zatvorenik učini disciplinski prekršaj, Komisija može rješenje staviti van snage.

Član 200.

(Žalba i ponovno podnošenje molbe)

- (1) Protiv odluke Komisije iz člana 199. ovog zakona ne može se izjaviti žalba, niti pokrenuti upravni spor.
- (2) Zatvorenik ima pravo ponovnog podnošenja molbe za uslovni otpust nakon proteka jedne godine od posljednje odluke Komisije, ili i prije toga ako tako odluči Komisija u kojem slučaju će se ujedno odlučiti o zahtjevu-molbi za prijevremeno odobrenje za podnošenje molbe za uslovni otpust i o odobrenju uslovnog otpusta.

Član 201.

(Uslovni otpust za izrečene kazne zatvora do dvije godine)

- (1) U pogledu izrečenih kazni zatvora do dvije godine, zatvorenik će nakon izdržane dvije trećine kazne dobiti obavezni uslovni otpust koji podrazumijeva ispunjenje zakonskih uslova iz člana 44. Krivičnog zakona, odnosno kriterija iz člana 194. ovog zakona.
- (2) Rješenje iz stava (1) ovog člana donosi upravnik zavoda, a mjere nadzora preporučuje služba tretmana o kojima odlučuje upravnik zavoda navedenim rješenjem.
- (3) Zatvorenici koji nisu koristili vanzavodske pogodnosti ili su narušavali pravila kućnog reda ili se nisu podvrgavali programu tretmana ili su se ponašali suprotno naredenjima službenih lica zavoda automatski ne dobivaju obavezni uslovni otpust, već o takvom zatvoreniku odluku kao i eventualne mjere nadzora donosi Komisija po važećim propisima.
- (4) Potrebnu dokumentaciju s prednjim i drugim činjenicama iz stava (3) ovog člana upravnik zavoda dostavlja Komisiji, shodno odredbama kojima se regulira postupanje upravnika prilikom davanja prijedloga za uslovni otpust.

Član 202.

(Nadležnost za rješavanje molbe za uslovni otpust)

U pogledu postupanja po molbi ili prijedlogu za rješavanje o uslovnom otpustu zatvorenika osuđenog od entitetskog suda ili Suda Brčko Distrikta BiH po osnovu zakona entiteta i Brčko Distrikta BiH, a koji izdržava kaznu zatvora ili je za vrijeme izdržavanja kazne premješten u zavod drugog entiteta, Brčko Distrikta BiH ili Zavoda, nadležan je organ entiteta ili Brčko

Distrikta BiH na čijem području je sjedište suda koji je sudio u prvom stepenu i koji je izrekao prvostepenu presudu primjenom odgovarajućeg zakonskog propisa, ako posebnim zakonom nije posebno određeno.

Član 203.
(Godišnji izvještaj)

Godišnji izvještaj o svom radu Komisija dostavlja ministru pravde.

Član 204.

(Ovlaštenja upravnika zavoda u vezi sa uslovnim otpustom)

- (1) Zatvorenika koji ispoljava primjereno ponašanje, zalaže se na radu i aktivno učestvuje u procesu prevaspitavanja, a izdržao je najmanje 4/5 kazne zatvora, upravnik zavoda može uslovno pustiti na slobodu do tri mjeseca prije isteka kazne.
- (2) Ova odredba o uslovnom otpustu ne primjenjuje se na lica kojima je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora.

b) Otpuštanje zatvorenika

Član 205.
(Dan otpusta)

- (1) Zatvorenik se otpušta iz zavoda onog dana kada mu istekne kazna ili onog dana kada mu počinje teći uslovni otpust.
- (2) Ako posljednji dan izdržavanja kazne zatvora pada u dane praznika ili drugi dan kada zavod ne radi, zatvorenik se otpušta posljednjeg radnog dana koji tom danu prethodi.
- (3) Izuzetno od odredbe stava (2) ovog člana, kada je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, otpuštanje zatvorenika iz zavoda vršit će se i u neradne dane.
- (4) Zavod je dužan da o otpuštanju svakog zatvorenika sa izdržavanja kazne zatvora obavijesti Krivično odjeljenje Suda u roku od osam dana.

Član 206.
(Pomoć po otpustu)

- (1) Lice koje se otpušta iz zavoda ima pravo na troškove prijevoza do svog ranijeg prebivališta ili do mjesta prebivališta njegove uže porodice, a ako je stranac, do graničnog prijelaza. Izuzetno na obrazložen zahtjev lica koje se otpušta, odobrit će mu se troškovi prijevoza do drugog mjesta po izboru na teritoriji BiH.
- (2) Troškove prijevoza snosi zavod.
- (3) Ako zatvorenik koji se otpušta iz zavoda nema odjeću ili obuću, niti sredstava da ih nabavi, zavod će mu osigurati prikladnu odjeću i obuću.
- (4) Ako je u vrijeme kad se otpušta sa izdržavanja kazne zatvorenik teško bolestan i usljed toga nesposoban za putovanje, zavod će ga smjestiti u najbližu zdravstvenu ustanovu radi liječenja. Ako zatvorenik nema sredstava da plati troškove liječenja, a oboljenje je nastalo za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, troškove za prvi mjesec snosi Ministarstvo pravde, a nakon toga općina u kojoj je zatvorenik imao prebivalište, odnosno boravište u vrijeme upućivanja na izdržavanje kazne zatvora u zavod.

Član 207.

(Obavještenje zavoda o potrebi pomoći nakon izvršenja kazne zatvora)

- (1) Osim pomoći po otpustu iz člana 206. ovog zakona, zavod je dužan, prije otpuštanja zatvorenika sa izdržavanja zatvorske kazne, ustanoviti da li mu je i kakva pomoć potrebna nakon otpuštanja.
- (2) O potrebi i vrsti pomoći iz stava (1) ovog člana zavod će obavijestiti organ socijalne zaštite nadležan prema prebivalištu, odnosno boravištu otpuštenog lica, kao i drugu ustanovu ili pravno lice, odnosno odgovarajuću

organizaciju ili udruženje, u čijem je djelokrugu pružanje pomoći licima otpuštenim sa izdržavanja zatvorske kazne.

- (3) Otpuštenom strancu plaćaju se troškovi prijevoza do graničnog prijelaza ako posebnim propisom nije drugačije određeno.

Član 208.

(Dostavljanje adrese po otpustu)

- (1) Prilikom otpuštanja iz zavoda uslovno otpušteno lice naznačit će mjesto u kome će boraviti za vrijeme trajanja uslovnog otpusta. Po dolasku u ovo mjesto uslovno otpušteno lice dužno je da se prijavi organima iz člana 153. ovog zakona.
- (2) U slučaju promjene mjesta boravka uslovno otpušteno lice dužno je o tome obavijestiti organe iz stava (1) ovog člana.

Član 209.

(Obavještenje zavoda o potrebi pomoći uslovno otpuštenom licu)

Prilikom otpuštanja iz zavoda uslovno otpuštenog lica zavod je, osim dostavljanja obavještenja organima iz člana 153. u vezi s članom 208. ovog zakona, dužan ustanoviti da li mu je i kakva pomoć potrebna i u roku od tri dana od dana kada mu počinje teći uslovni otpust obavijestiti organ socijalne zaštite nadležan prema mjestu boravišta uslovno otpuštenog lica, kao i drugu ustanovu ili pravno lice, odnosno odgovarajuću organizaciju ili udruženje u čijem je djelokrugu pružanje pomoći licima otpuštenim sa izdržavanja zatvorske kazne.

Član 210.

(Otpuštanje zbog amnestije i pomilovanja)

- (1) U slučaju da se zatvorenik otpušta iz zavoda na osnovu Zakona o amnestiji, zavod je dužan da ga otpusti najkasnije 24 sata nakon prijema rješenja o amnestiji, ako Zakonom o amnestiji nije drugačije određeno.
- (2) U slučaju da se zatvorenik otpušta iz zavoda na osnovu odluke o pomilovanju, zavod je dužan da ga otpusti istog dana po prijemu odluke o pomilovanju, a najkasnije u roku od 24 sata.

Član 211.

(Potvrda o izdržanoj kazni)

- (1) Svakom licu uslovno puštenom na slobodu izdaje se potvrda o izdržanoj kazni.
- (2) Potvrdu iz stava (1) ovog člana izdaje upravnik zavoda.
- (3) Obrazac i sadržaj potvrde iz stava (1) propisuje ministar pravde.

VI - IZVRŠENJE KAZNE MALOLJETNIČKOG ZATVORA

Član 212.

(Opća odredba)

Odredbe ovog zakona primjenjuju se i na izvršenje kazne maloljetničkog zatvora, osim ako odredbama čl. 213. do 219. ovog zakona nije drugačije propisano.

Član 213.

(Smještaj u posebno odjeljenje ili zavod)

- (1) Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnom odjeljenju za maloljetnike u zavodu ili u posebnom zavodu u entitetu u kome zatvoreno lice ima prebivalište, odnosno boravište, u kome maloljetna lica mogu ostati do navršene 23. godine života, a ako do tada ne budu izdržala kaznu, uputit će se u zavod u kome punoljetni zatvorenici izdržavaju kaznu zatvora.
- (2) Izuzetno od odredbi iz stava (1) ovog člana, u zavodu za maloljetnike, odnosno u posebnom odjeljenju, može ostati lice koje je navršilo 23 godine života ako je to potrebno radi završetka njegovog školovanja ili stručnog osposobljavanja, ali najduže do navršene 25. godine života.

- (3) Lica koja izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora moraju imati odvojene prostorije za boravak od ostalih zatvorenika, ako se nalaze u posebnom odjeljenju.

Član 214.

(Smještaj maloljetnika u drugi zavod ili posebno odjeljenje)

- (1) Maloljetno lice kojem je nadležni sud bilo kojeg entiteta ili Brčko Distrikta BiH izrekao kaznu zatvora, u slučaju nemogućnosti smještaja, provođenja savremenih odgojnih mjera i tretmana kao i izdržavanja maloljetničkog zatvora u posebnom odjeljenju za maloljetnike u zavodu ili u posebnom zavodu u entitetu u kojem zatvoreno lice ima prebivalište ili boravište, Ministar pravde može donijeti odluku da takav maloljetnik izdržava kaznu u odgovarajućem zavodu u drugom entitetu u Bosni i Hercegovini.
- (2) Molbu po osnovu razloga iz stava (1) ovog člana podnosi sud u mjestu prebivališta ili boravišta nadležan za upućivanje smještaja takvog lica, putem entitetskog ministarstva pravde ili Pravosudne komisije Brčko Distrikta BiH, koje mora prethodno dati pisanu saglasnost za smještaj maloljetnika u zavod ili posebno odjeljenje drugog entiteta.
- (3) Na osnovu odluke Ministra pravde, sud u mjestu prebivališta, odnosno boravišta, upućuje lice kojem je izrečena kazna maloljetničkog zatvora u odgovarajući zavod ili u posebno odjeljenje za maloljetnike u zavodu drugog entiteta, po prethodnoj saglasnosti ministarstva pravde tog entiteta.
- (4) Troškove smještaja snosi ministarstvo pravde entiteta ili Pravosudna komisija Brčko Distrikta BiH koja je dala pisanu saglasnost za smještaj takvog maloljetnika u odgovarajuće posebno odjeljenje, odnosno zavod za maloljetnike drugog entiteta.

Član 215.

(Školovanje u zavodu)

- (1) U posebnom odjeljenju ili zavodu iz člana 213. ovog zakona, postoji osnovna i srednja škola, u skladu s propisima o osnovnoj i srednjoj školi, ili se, u saradnji s odgovarajućom osnovnom, odnosno srednjom školom, u posebnom odjeljenju ili zavodu osnivaju odjeljenja osnovne, odnosno srednje škole za obrazovanje i odgoj tih lica.
- (2) Lice koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora može izuzetno, pod nadzorom odgajatelja, radi završetka započetog školovanja, pohađati školu izvan zavoda, ako to dozvoljavaju sigurnosna situacija i program tretmana.

Član 216.

(Sport)

- (1) Licima koja izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora osigurava se mogućnost bavljenja sportom.
- (2) Ministar pravde donosi Pravilnik o fizičkoj kulturi za maloljetnike.

Član 217.

(Dopisivanje)

- (1) Licima koja izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora ne može se ograničiti dopisivanje s roditeljima i drugim bliskim srodnicima.
- (2) Pod bliskim srodnikom, u smislu ovog člana, smatraju se, pored roditelja, braća i sestre, polubraća i polusestre, djed i nana, odnosno djed i baba maloljetnika, ako su s njima bili posebno bliski na koju okolnost će se pribaviti mišljenje ustanova za socijalni rad općine prebivališta maloljetnika, i sl.

Član 218.

(Dopust)

- (1) Licu koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora koje se dobro ponaša i zalaže u učenju i radu upravnika zavoda može odobriti dopust radi posjećivanja roditelja i drugih bliskih srodnika.
- (2) Dopust se može odobriti dva puta u toku godine i nijednom ne može trajati duže od 20 dana.
- (3) Pogodnosti iz st. (1) i (2) ovog člana mogu se odobravati licima koja nisu navršila 23 godine života.

Član 219.

(Upućivanje u samicu)

- (1) Licu koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora, a nije navršilo 23 godine života, može se izuzetno izreći disciplinska mjera upućivanja u samicu najviše do pet dana.
- (2) Licu koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora i koje pohađa nastavu omogućit će se da za vrijeme izdržavanja kazne samice redovno pohađa nastavu, čita stručnu literaturu i radi školsku zadaću.

Član 220.

(Administrativna mjera - usamljenje)

- Prema licu koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora, a nije navršilo 23 godine života, ne može se primijeniti mjera usamljenja.

VII - IZVRŠENJE NOVČANE KAZNE IZREČENE U KRIVIČNOM POSTUPKU

Član 221.

(Odredbe Krivičnog zakona)

Novčana kazna provodi se u skladu s relevantnim odredbama Krivičnog zakona.

VIII - IZVRŠENJE MJERA ZAŠTITNOG NADZORA IZREČENIH UZ USLOVNU OSUDU

Član 222.

(Cilj mjera zaštitnog nadzora)

Cilj izvršenja mjera zaštitnog nadzora iz člana 66. Krivičnog zakona jeste da se pružanjem pomoći, staranja, nadzora i zaštite za vrijeme uslovnog otpusta pomogne društveno prilagođavanje počinioca krivičnog djela.

Član 223.

(Zaštitni nadzor u mjestu prebivališta/boravišta)

Poslove izvršenja mjere zaštitnog nadzora vrši organ socijalne zaštite prema prebivalištu, odnosno boravištu počinioca krivičnog djela.

Član 224.

(Troškovi)

- (1) Troškove izvršenja mjera zaštitnog nadzora, ako zakonom nije drugačije određeno, snosi općina na čijem je području počinitelj krivičnog djela imao prebivalište, odnosno boravište u vrijeme određivanja ovih mjera.
- (2) Općini će se za izvršenje mjera iz stava (1) ovog člana osigurati adekvatna finansijska i druga sredstva.

Član 225.

(Presuda i podaci koji se dostavljaju organu socijalne zaštite)

Krivično odjeljenje Suda je, uz izvršnu presudu, nadležnom općinskom organu socijalne zaštite dužno dostaviti i sve važnije podatke o ličnosti počinioca krivičnog djela koje je pribavilo u toku postupka, a naročito medicinsku dokumentaciju i nalaze i mišljenja sudskih vještaka.

Član 226.

(Radnje koje preduzima organ socijalne zaštite)

- (1) Nakon prijema izvršne presude, podataka i dokumentacije iz člana 225. ovog zakona, nadležni općinski organ socijalne zaštite će, zavisno od vrste mjere zaštitnog

- nadzora, preduzeti potrebne radnje radi ostvarivanja saradnje s odgovarajućom zdravstvenom ustanovom, psihološkim savjetovalištem, odnosno zavodom za zapošljavanje, a po potrebi i s drugim ustanovama i organizacijama.
- (2) Općinski organ socijalne zaštite dužan je u roku od 15 dana od dana prijema izvršne presude, podataka i dokumentacije iz stava (1) ovog člana, počinioca krivičnog djela, kome je određena mjera zaštitnog nadzora, upoznati s radnjama koje je preduzeo, te ga poučiti o njegovim obavezama u toku trajanja mjere zaštitnog nadzora.

Član 227.

(Upućivanje počinioca u odgovarajuću ustanovu)

Nadležni općinski organ socijalne zaštite će, zavisno od vrste mjere zaštitnog nadzora, uputiti počinioca krivičnog djela u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu, psihološko savjetovalište, drugu ustanovu ili organizaciju i upoznati ga da je dužan postupiti u skladu s dobijenim savjetima i uputstvima, kao i posjećivati općinski organ socijalne zaštite prema njegovim uputstvima.

Član 228.

(Saradnja s porodicom počinioca)

Za vrijeme izvršenja mjera zaštitnog nadzora općinski organ socijalne zaštite ostvarivat će potrebnu saradnju i s porodicom počinioca krivičnog djela s ciljem sređivanja njegovih porodičnih prilika.

Član 229.

(Informacije o rezultatima)

- (1) Nadležni općinski organ socijalne zaštite dužan je najmanje jednom u šest mjeseci, odnosno kad to Krivično odjeljenje Suda zatraži, dati informaciju o rezultatu izvršenja mjere zaštitnog nadzora.
- (2) Ako počinitelj krivičnog djela ne prihvati ili odbije izvršenje mjere zaštitnog nadzora, općinski organ socijalne zaštite dužan je o tome obavijestiti Krivično odjeljenje Suda.
- (3) Kad općinski organ socijalne zaštite u toku izvršenja mjere zaštitnog nadzora ocijeni da je ispunjen njegov cilj, dužan je o tome obavijestiti Krivično odjeljenje Suda.

IX - IZVRŠAVANJE RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

Član 230.

(Opće odredbe o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi)

- (1) Državni organi, organizacije, ustanove i druga pravna lica, kao i fizička lica, dužna su saradivati s Ministarstvom pravde u izvršavanju rada za opće dobro na slobodi na zahtjev Ministarstva.
- (2) Ministarstvo pravde sklapa ugovore za izvršavanje rada za opće dobro s licima iz stava (1) ovog člana. Ugovorima se utvrđuju međusobna prava i obaveze.
- (3) Na radopravna pitanja kao što su radno vrijeme, dnevni i sedmični odmori, te upotrebu sredstava zaštite na radu primjenjuju se opći propisi.
- (4) Rad za opće dobro na slobodi je besplatan i ne služi postizanju dobiti. Osuđeno lice ne snosi troškove izvršavanja rada za opće dobro.
- (5) Rad za opće dobro na slobodi izvršava se, u pravilu, u mjestu prebivališta, odnosno boravišta osuđenog lica.

Član 231.

(Raspored na rad za opće dobro)

- (1) Ministarstvo pravde donijet će rješenje o mjestu rada osuđenog lica u roku od osam dana od prijema pravosnažne i izvršne presude.

- (2) Osuđeno lice će se, zavisno od raspoloživih mogućnosti, rasporediti na rad u skladu sa zdravstvenim sposobnostima, stručnom osposobljenošću i stečenim znanjima.
- (3) Osuđeno lice raspoređuje se na rad na raspoloživo mjesto u skladu s Pravilnikom o vrsti i uslovima rada za opće dobro, koji donosi ministar pravde.
- (4) Početak i raspored izvršavanja rada za opće dobro utvrđuje posebnim rješenjem Ministarstvo pravde.

X - IZVRŠENJE MJERA SIGURNOSTI

1. Obavezno psihijatrijsko liječenje

Član 232.

(Mjesto izvršenja mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja)

- (1) Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz kaznu zatvora izvršava se u zavodu u skladu s Pravilnikom koji donosi Ministarstvo pravde.
- (2) Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz rad za opće dobro na slobodi izvršava se u psihijatrijskom odjeljenju opće zdravstvene ustanove u skladu sa Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija entiteta na čijoj teritoriji se nalazi zdravstvena ustanova.
- (3) Troškove izvršenja mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja snosi Ministarstvo pravde.

2. Obavezno liječenje od ovisnosti

Član 233.

(Mjesto izvršenja mjere obaveznog liječenja od ovisnosti)

- (1) Mjera sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti, izrečena uz bezuslovnu kaznu zatvora, izvršava se u zavodu u skladu s Pravilnikom koji donosi ministar pravde.
- (2) Mjera sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti, izrečena uz uslovnu osudu ili uz rad za opće dobro na slobodi, izvršava se u skladu sa Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija entiteta na čijoj teritoriji se nalazi zdravstvena ustanova.
- (3) U slučaju opozivanja uslovne osude, izvršenje mjere sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti bit će provedeno u skladu s odredbama st. (1) ovog člana.

Član 234.

(Način i vrijeme izvršenja mjera sigurnosti)

- (1) Izvršenje mjera sigurnosti iz čl. 232. i 233. ovog zakona prethodi izdržavanju kazne zatvora, odnosno prvo se izvršava mjera sigurnosti.
- (2) Mjera iz stava (1) ovog člana izvršava se u Zavodu za forenzičku psihijatriju, a izuzetno u drugoj zdravstvenoj ustanovi i samo u slučaju nemogućnosti takvog upućivanja, lice se može privremeno uputiti u posebni forenzički odjel zavoda u kojem se izdržava kazna zatvora.
- (3) Vrijeme provedeno u ustanovama za liječenje u vezi sa izvršenjem mjera sigurnosti uračunava se u izrečenu kaznu zatvora.
- (4) Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo na jednake uslove liječenja kao i lica smještena u druge zdravstvene ustanove.

Član 235.

(Obavještenje zavoda o potrebi pružanja pomoći nakon izvršenja mjera sigurnosti)

- (1) Nakon otpuštanja iz medicinske ustanove lica kojem je izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja ili obaveznog liječenja od ovisnosti koja je trajala najduže do isteka izdržavanja kazne zatvora ili kojem je sud odobrio uslovni otpust, Zavod za forenzičku psihijatriju ili druga specijalizirana ustanova dužna je odmah, a najkasnije u roku od 24 sata po otpuštanju, obavijestiti nadležni organ socijalne zaštite prema mjestu prebivališta ili boravišta

- otpuštenog lica o potrebi i vrsti socijalne pomoći i brige iz djelokruga navedenog organa.
- (2) Zavod za forenzičku psihijatriju ili druga specijalizirana ustanova dostavit će obavještenje iz stava (1) ovog člana organu socijalne zaštite prije otpuštanja lica iz stava (1) ovog člana kada utvrdi da zbog uslova u kojima živi izvan ustanove, odnosno zbog materijalnih, stambenih, porodičnih, radnopravnih ili drugih stanja ili prilika, nije sposobno brinuti se o sebi i svom psihofizičkom stanju, a sve s ciljem pružanja adekvatne socijalne pomoći i brige o takvom licu, kao i mogućnosti njegovog smještaja u socijalnu ustanovu po postupku predviđenom pozitivnim zakonskim propisima iz oblasti zdravstva i socijalne zaštite ili drugom posebnom propisu.

Član 236.

(Psihijatrijski tretman u zavodu)

- (1) Za lica koja imaju manje psihičke poremećaje i koji ne potpadaju pod odredbe člana 234. st. (1) i (2) ovog zakona zdravstvena služba u zavodu u kojem se izvršava kazna zatvora osigurat će psihijatrijski tretman svim zatvorenicima kojima je takav tretman potreban i posebnu pažnju posvećivat će sprečavanju izvršenja ili pokušaju samopovređivanja ili suicida.
- (2) Za lica iz stava (1) ovog člana bit će na raspolaganju zdravstvena ambulanta ili stacionar u zavodu ili zdravstvena ustanova van zavoda ili posebna odjeljenja pod medicinskim nadzorom, kao i drugi odgovarajući oblici zdravstvene zaštite u skladu sa Zakonom.

Član 237.

(Primjena moderne terapije u liječenju lica kojima je izrečena mjera sigurnosti)

- (1) Za vrijeme izdržavanja mjere sigurnosti u specijalnoj ustanovi za forenzičku psihijatriju ili u odjelu sudske psihijatrije pri zavodu bit će primjenjivana odgovarajuća psihoterapija, farmakoterapija, socioterapija i po mogućnosti radna terapija, u skladu s medicinskim nalazom nadležnog ljekara specijaliste neuropsihijatra, odnosno ljekara specijaliste iz drugih oblasti psihijatrije ili stručnog psihijatrijskog tima ljekara, zavisno od duševnog i tjelesnog stanja zdravlja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti.
- (2) Postupanje s licima sa izrečenom mjerom sigurnosti mora biti humano i s poštivanjem njihovog ljudskog dostojanstva kao i u skladu s principima medicinske etike iz oblasti mentalnog zdravlja, mentalnog poremećaja i drugih patoloških oblika iz oblasti psihijatrije.

Član 238.

(Savremene metode liječenja od ovisnosti o alkoholu, drogama ili drugih oblika toksikomanije)

U liječenju od alkohola, droga ili drugih oblika ovisnosti - toksikomanije primijenit će se savremene metode liječenja koje obuhvataju biološku, psihološku i socijalnu dimenziju ličnosti, kao liječenja zasnovanog na znanjima i istraživanjima iz drugih naučnih i medicinskih disciplina i razvoja same psihijatrije i njene terapije zasnovane na multidimenzionalnom principu, odnosno više terapijskih postupaka i integralnom principu, odnosno liječenje ne samo osnovnog psihičkog oboljenja nego i odnosa bolesnika i njegove okoline.

Član 239.

(Zaštita i unapređivanje zdravlja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti)

Zaštita i unapređivanje zdravlja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ostvaruje se:

- a) omogućavanjem odgovarajuće dijagnostičke obrade i psihijatrijskog liječenja i liječenja od ovisnosti,

- b) naučnim istraživanjima u oblasti zaštite i unapređivanja zdravlja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti i njihovom zaštitom od medicinskih i naučnih istraživanja bez njihovog pristanka ili pristanka njihovih zastupnika ili ako je to suprotno zakonu ili drugom propisu ili međunarodnim sporazumima iz oblasti medicine, biomedicine, psihijatrije ili drugih srodnih medicinskih oblasti,
- c) uključivanjem lica sa izrečenom mjerom sigurnosti u obrazovne programe,
- d) oporavkom lica sa izrečenom mjerom sigurnosti, njihovim uključivanjem u porodicu i radnu i društvenu sredinu,
- e) adekvatno osposobljenim kadrom koji se bavi zdravstvenom zaštitom lica sa izrečenom mjerom sigurnosti i unapređenjem njihovog zdravlja,
- f) poticanjem udruživanja lica sa izrečenom mjerom sigurnosti, s ciljem ostvarivanja njihovih prava, samopomoći i pomoći,
- g) kao i drugim oblicima zaštite i unapređenja zdravlja, u skladu s posebnim zakonom ili drugim odgovarajućim propisima.

Član 240.

(Poštivanje i zaštita ljudskog dostojanstva lica kojima je izrečena mjera sigurnosti)

- (1) Dostojanstvo lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mora se štiti i poštivati u svim okolnostima.
- (2) Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo na zaštitu od bilo kakvog oblika zlostavljanja te ponižavajućeg postupanja.
- (3) Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti ne smiju biti dovedena u neravnopravan položaj zbog svoje duševne smetnje. Posebne mjere koje se preduzimaju da bi se zaštitila prava ili osiguralo unapređivanje zdravlja lica s duševnim smetnjama ne smatraju se oblikom nejednakog postupanja.
- (4) Slobode i prava lica sa izrečenom mjerom sigurnosti mogu se ograničiti samo zakonom ili drugim posebnim propisom, ako je to nužno radi zaštite zdravlja ili sigurnosti tog lica ili drugih lica, odnosno okoline.

Član 241.

(Pravo komunikacije, slanja i primanja pisama i podnesaka lica sa izrečenom mjerom sigurnosti)

- (1) Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju neograničeno pravo da šalju i primaju pisma i pismene podneske od članova svoje porodice, lica koja mogu pomoći u njihovom tretmanu, zakonskog zastupnika ili punomoćnika koji ga zastupa, organa, organizacije ili odgovarajućeg tijela s ciljem zaštite svojih zakonskih prava.
- (2) Lica sa izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo da podnose pritužbe zbog povrede njihovih prava ili drugih nepravilnosti i one se moraju rješavati bez odgađanja.
- (3) Lica iz st. (1) i (2) ovog člana mogu upućivati svoje molbe i pritužbe državnom ombudsmenu, inspektoratu za nadzor nad radom zavoda, Nezavisnoj komisiji iz člana 52. ovog zakona, Komisiji za monitoring kazneno-popravnih zavoda, policijskih stanica i psihijatrijskih ustanova Vijeća ministara, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine - Odjeljenju za zaštitu ljudskih prava, kao i predstavnicima drugih institucija, organizacija ili tijela nadležnim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava ili zaštitu lica s duševnim smetnjama, kao i tijelu Nacionalnog preventivnog mehanizma za sprečavanje mučenja ili drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja u Bosni i Hercegovini.

3. Zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti**Član 242.**

(Izvršenje zabrane)

- (1) Mjeru sigurnosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti izvršava nadležni organ unutrašnjih poslova za područje općine, odnosno organ uprave nadležan za izdavanje dozvole, odnosno odobrenja za vršenje određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti.
- (2) Krivično odjeljenje Suda obavještava o izricanju mjere nadležni organ unutrašnjih poslova za područje općine na čijem području lice prema kojem je mjera sigurnosti izrečena ima prebivalište, odnosno boravište.
- (3) Odluka o izrečenoj mjeri iz stava (1) ovog člana unosi se u kaznenu evidenciju.
- (4) Ako se lice prema kojem je izrečena mjera iz stava (1) ovog člana preseli na područje druge općine, o tome će se obavijestiti nadležni općinski organ za unutrašnje poslove te općine, radi unošenja odluke u kaznenu evidenciju.
- (5) Ako je vršenje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti vezano za dozvolu nadležnog organa, Sud će dostaviti odluku o izrečenoj mjeri i tom organu.
- (6) Ako se mjera odnosi na vršenje određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti koje osuđeno lice obavlja u preduzeću, ustanovi ili državnom organu, Sud će odluku o izrečenoj mjeri dostaviti preduzeću, ustanovi ili državnom organu u kome je to lice zaposleno.

Član 243.

(Način izvršenja)

- (1) Ako vršenje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti nije vezano za posebnu dozvolu, odnosno odobrenje nadležnog organa, mjeru zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti izvršava nadležni općinski organ za unutrašnje poslove preduzimanjem potrebnih radnji kojim se licu prema kojem je ta mjera izrečena onemogućava da se bavi zabranjenim pozivom, djelatnošću ili drugim zanimanjem.
- (2) Ako je vršenje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti na koje se zabrana odnosi vezano za dozvolu, odnosno odobrenje nadležnog organa, ova mjera sigurnosti izvršava se oduzimanjem dozvole, odnosno odobrenja, i zabranom njenog izdavanja sve dok je ta mjera sigurnosti na snazi, uz istovremeno unošenje te mjere u evidenciju tog organa.

4. Oduzimanje predmeta**Član 244.**

(Izvršenje mjere oduzimanja)

- (1) Mjeru sigurnosti oduzimanja predmeta izvršava Krivično odjeljenje Suda, odnosno organ koji je donio odluku o primjeni ove mjere.
- (2) Prema prirodi oduzetih predmeta odredit će se da li će se oduzeti predmeti prodati po propisima izvršnog postupka ili će se uništiti ili ustupiti određenom državnom organu ili organizaciji.

Član 245.

(Prihodi)

Sredstva dobivena prodajom oduzetih predmeta prihodi su Budžeta Bosne i Hercegovine.

XI - IZVRŠENJE MJERE ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI STEČENE KRIVIČNIM DJELOM**Član 246.**

(Postupak)

- (1) U pogledu nadležnosti i postupka za oduzimanje imovinske koristi važe odredbe Zakona o izvršnom postupku Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

- (2) Krivično odjeljenje Suda po službenoj dužnosti pokreće postupak za izvršenje odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Član 247.

(Oduzimanje imovinske koristi od pravnih lica)

Mjera oduzimanja imovinske koristi od preduzeća ili drugih pravnih lica, koja je izrečena u krivičnom postupku, vrši se po propisima o izvršenju zaštitne mjere oduzimanja imovinske koristi.

Član 248.

(Preuzimanje kontrole nad imovinom od strane drugog pravnog lica)

Ako po pravosnažnosti odluke kojom se oduzima imovinska korist preduzeću ili drugom pravnom licu to preduzeće ili pravno lice prestane s radom ili izgubi svojstvo pravnog lica, postupak oduzimanja imovinske koristi provest će se protiv pravnog lica koje je preuzelo imovinu do visine vrijednosti preuzete imovine.

Član 249.

(Unos u Budžet Bosne i Hercegovine)

- (1) Oduzeta imovinska korist izražena u novcu, vrijednosnim papirima i sl. unosi se u Budžet institucija BiH i koristi u skladu sa Zakonom o izvršenju Budžeta, a pokretna i/ili nepokretna imovina prodat će se u skladu s važećim propisima, a ostvarena sredstva unijeti u Budžet ili će se ta imovina dati na korištenje organizacijama iz oblasti socijalne politike, obrazovanja, državnim organima i sl. Sud će, ako je to moguće i prije izricanja odluke o oduzimanju imovinske koristi stečene krivičnim djelom kada je riječ o pokretnoj ili nepokretnoj imovini, izvršiti potrebne konsultacije i u dispozitivu odluke navesti kojoj se ustanovi ta imovina daje na korištenje.
- (2) Ako oštećenom bude naknadno priznat zahtjev za namirenje iz oduzete vrijednosti, Ministarstvo za trezor i finansije isplatit će oštećenom utvrđeni iznos.

XII - IZVRŠENJE ODGOJNIH MJERA**Član 250.**

(Cilj izvršenja odgojnih mjera)

Cilj izvršenja odgojnih mjera je da se pružanjem zaštite, pomoći i nadzora maloljetnim počiniocima krivičnih djela u najvećoj mogućoj mjeri osigura njihovo odgajanje, popravljavanje i pravilan razvoj, a kad je to potrebno, i da ih se spriječi u vršenju krivičnih djela.

Član 251.

(Principi izvršenja odgojnih mjera)

- (1) U izvršenju odgojnih mjera s maloljetnicima treba postupiti na način koji odgovara njihovom uzrastu i osobnim svojstvima, pridržavajući se u radu pedagoških, andragoških i psiholoških principa.
- (2) Maloljetnike treba podsticati da aktivno učestvuju u svom odgoju, mijenjanju svojih stavova i loših navika i u razvijanju osjećaja odgovornosti za vlastite postupke.
- (3) Tokom izvršenja odgojnih mjera maloljetnicima će se, u skladu s njihovim uzrastom i sposobnostima, kao i sklonostima prema određenim zanimanjima, osigurati osnovno i srednje obrazovanje, kao i radno osposobljavanje.

Član 252.

(Izvršenje prije pravosnažnosti)

U krivičnom postupku protiv maloljetnika, Krivično odjeljenje Suda može odrediti da se s izvršenjem pojedinih odgojnih mjera može početi i prije pravosnažnosti sudske odluke, ako se smatra da je to za odgoj maloljetnika korisno i istovremeno potrebno radi odvajanja maloljetnika iz sredine u

kojoj je živio, radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloljetnika, a kad taj smještaj nije moguće osigurati na drugi način, ili kad je to potrebno da ga se spriječi u vršenju krivičnih djela ili asocijalnog ponašanja.

Član 253.
(Nadzor)

Nadzor nad izvršenjem odgojnih mjera vrši Ministarstvo pravde.

Član 254.

(Primjena odredbi koje se odnose na maloljetnike i na odrasla lica)

Odredbe ovog zakona koje se odnose na maloljetnike primjenjuju se i na lica koja su u toku primjene odgojnih mjera postala punoljetna, kao i na mlada punoljetna lica kojima je Sud izrekao odgojnu mjeru.

XIII - IZVRŠENJE KAZNI ZA PRAVNA LICA

Član 255.

(Zakon o izvršnom postupku)

Izvršenje novčane kazne i kazne oduzimanja imovine za pravna lica vrši se na način propisan Zakonom o izvršnom postupku Bosne i Hercegovine.

Član 256.

(Prestanak postojanja pravnog lica)

Na izvršenje mjere prestanka postojanja pravnog lica primjenjuju se pravila o likvidaciji i stečaju.

XIV - PRIJELAZNE ODREDBE

Član 257.

(Smještaj u entitetske zavode)

Sve dok Bosna i Hercegovina ne bude imala zavode predviđene ovim zakonom, Sud pojedince može pritvarati u pritvorske jedinice zavoda bilo kojeg od entiteta, a lica koja Sud osudi na zatvorsku kaznu svoje kazne mogu izdržavati u entitetskim zavodima.

Član 258.

(Uskladiavanje zakona)

Nadležni organi Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH uskladit će svoje zakone iz ove oblasti s ovim zakonom u roku od 90 dana.

XV - ZAVRŠNE ODREDBE

Član 259.

(Objavljivanje pravilnika)

- (1) Pravilnici i drugi podzakonski akti predviđeni ovim zakonom donijet će se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Nakon donošenja, pravilnici iz ovog zakona objavljuju se u "Službenom glasniku BiH".

Član 260.

(Objavljivanje Zakona)

Službeni prečišćeni tekst Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera obuhvata: Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 13/05), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 53/07), Zakon o usvajanju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 97/07), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 37/09) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik

BiH", broj 100/13), a u kojima je naznačen dan njihovog stupanja na snagu.

Broj 01,02-02-1-13/15
22. marta 2016. godine

Sarajevo

Predsjedavajuća

Predstavničkog doma

Parlamentarne skupštine BiH

Borjana Krišto, s. r.

Predsjedavajući

Doma naroda

Parlamentarne skupštine BiH

Mr. Ognjen Tadić, s. r.

Na temelju odredaba članka 24. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 100/13), odredaba čl. 44. stavak (1) točka i) i 145. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14, 81/15 i 97/15) i odredaba čl. 39. stavak (1) točka i) i 135. Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 58/14, 88/15 i 96/15), Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 26. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 17. ožujka 2016. godine, i na 16. sjednici Doma naroda, održanoj 22. ožujka 2016. godine, utvrdila je

ZAKON

**BOSNE I HERCEGOVINE O IZVRŠENJU KAZNENIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA
SLUŽBENI PROČIŠĆENI TEKST**

I - TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet i primjena ovoga zakona)

- (1) Ovim se zakonom uređuje izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera koje izrekne Sud Bosne i Hercegovine, kao i organizacija i rad odgovarajućih institucija propisanih ovim zakonom.
- (2) Prema odredbama ovoga zakona izvršavat će se i pravomoćne odluke inozemnih sudova za djela predviđena zakonom Bosne i Hercegovine, ako posebnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom, čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina, nije drukčije određeno.
- (3) Prema odredbama ovoga zakona izvršavaju se i kaznene sankcije, pritvor i druge mjere izrečene od Suda Bosne i Hercegovine stranim državljanima i osobama bez državljanstva, osim ako posebnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom, čiji je Bosna i Hercegovina potpisnik, nije drukčije određeno.
- (4) Prema odredbama ovoga zakona a na zahtjev osuđene osobe izvršit će se i sankcije izrečene u entitetskim sudovima za djela predviđena Kaznenim zakonom Bosne i Hercegovine.
- (5) Pritvor izrečen od strane Suda Bosne i Hercegovine izvršavat će se prema odredbama ovog zakona čak i kada se on izvršava u entitetskom zavodu.
- (6) Sankcije izrečene od strane Suda Bosne i Hercegovine izvršavat će se prema odredbama ovog zakona čak i kada se služe u entitetskom zavodu.
- (7) Prema odredbama ovoga zakona utvrdjuje se ustrojstvo i rad Kaznenopopravnog zavoda Bosne i Hercegovine.

Članak 2.

(Definicije pojmova)

Osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- a) "Pritvorenik" je osoba koja pravomoćnom odlukom nije proglašena kazneno odgovornom za određeno kazneno djelo, a koja se nalazi u pritvoru u zavodu

- sukladno odredbama ovoga zakona nakon odluke Suda kojom se nalaže pritvor prije, u tijeku ili nakon glavnoga pretresa;
- b) "Osuđeni" je osoba za koju je pravomoćnom odlukom utvrđeno da je kazneno odgovorna za određeno kazneno djelo;
 - c) "Zatvorenik" je osoba koja je pravomoćnom odlukom proglašena kazneno odgovornom za određeno kazneno djelo i koja u zavodu služi zatvorsku kaznu iz pravomoćne odluke, sukladno odredbama ovoga zakona;
 - d) "Ovlašteni zavodski službenik" je osoba zaposlena u zavodu, koja je ovlaštena obavljati poslove i ovlasti sukladno ovom zakonu (kao što su uporaba sredstava prisile, pretres prostorija itd.), a koja osim toga obavlja i ostale poslove sukladno pravilnicima;
 - e) "Oštećena strana" je osoba čija su osobna ili imovinska prava ugrožena ili povrijeđena počinjenim kaznenim djelom;
 - f) "Pravna osoba" je svaka osoba koju je kao takvu definirao Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine, uključujući korporacije, poduzeća, udruge, tvrtke i partnerstva i druga gospodarska društva;
 - g) "Tužitelj" je svaki tužitelj Tužiteljstva Bosne i Hercegovine;
 - h) "Sud" je Sud Bosne i Hercegovine;
 - i) "Zakon o kaznenom postupku" je Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine;
 - j) "Kazneni zakon" je Kazneni zakon Bosne i Hercegovine;
 - k) "Ministarstvo pravde" je Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

(Ostvarivanje prava)

- (1) Osobe kojima se izvršavaju kaznene sankcije, pritvor i druge mjere, zadržavaju sva prava, a lišavaju se prava ili se ograničavaju u pravima samo u granicama nužnim za ostvarivanje svrhe zbog koje su izrečene, a sukladno zakonu i međunarodnim ugovorima.
- (2) Neće biti nametnuto nijedno ograničenje koje nije predviđeno zakonom, nije nužno za ostvarenje svrhe za koju je namijenjeno, nije učinkovito u ostvarivanju te svrhe i nije proporcionalno.
- (3) Ministarstvo pravde dužno je osigurati pristup i povjerljivu komunikaciju pritvorenika i zatvorenika s domaćim i međunarodnim organizacijama i drugim institucijama ovlaštenim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda sukladno zakonu i odgovarajućim međunarodnim dokumentima. Zavod će omogućiti ostvarenje komunikacije bez neutemeljenog ometanja.

Članak 4.

(Početak izvršenja)

- (1) Izvršenje kaznene sankcije, pritvora i drugih mjera pristupa se kad postane pravomoćna odluka kojom su one izrečene, te ako za to nema zakonskih smetnji.
- (2) S izvršenjem kaznene sankcije ili druge mjere može se otpočeti i prije nego što je postala pravomoćna odluka kojom je sankcija ili mjera izrečena samo ako je to zakonom posebno predviđeno.

Članak 5.

(Radnje za provedbu izvršenja)

- (1) Kada su ispunjeni uvjeti da se pristupi izvršenju kaznene sankcije, pritvora ili druge mjere, Kazneni odjel Suda

obvezan je poduzeti potrebne radnje da se izvršenje sankcije provede bez odgađanja sukladno ovom zakonu.

- (2) Izvršenje može biti odgođeno samo u slučajevima i pod uvjetima predviđenim zakonom.

Članak 6.

(Troškovi izvršenja i plaćanje pristojbe)

- (1) Osoba prema kojoj se primjenjuje kaznena sankcija, mjera pritvora ili druga mjera ne plaća troškove ovjere, osim troškova novčane kazne, kao i drugih troškova, sukladno zakonu.
- (2) Za podneske, službene radnje, rješenja i druge akte u svezi s izvršenjem sankcija ne plaća se pristojba.

Članak 7.

(Stručni savjet)

Radi praćenja, proučavanja i unapređenja sustava izvršenja sankcija, ministar će pravde osnovati stručno vijeće iz reda predstavnika znanstvenih ustanova, sudova, tijela uprave, stručnih udruga, građanskog društva i drugih institucija koje se bave pitanjima kriminaliteta i odgoja osuđenih osoba.

Članak 8.

(Poslovi izvršenja kao poslovi od posebnog interesa za Bosnu i Hercegovinu)

Poslovi izvršenja kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera propisani ovim zakonom su poslovi od posebnog interesa za Bosnu i Hercegovinu.

II - TIJELA ZA IZVRŠENJE KAZNENIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA

1. Vodeća tijela i suradnja

Članak 9.

(Ministarstvo pravde i Zavod)

U Bosni i Hercegovini, institucije odgovorne za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Suda su Ministarstvo pravde i Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Članak 10.

(Suradnja tijela)

Tijela vlasti, ustanove i druge pravne osobe u čiji djelokrug spada primjena zdravstvenih, socijalnih, odgojnih ili drugih mjera od značaja za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera, obvezni su surađivati s Ministarstvom pravde. Obveza suradnje odnosi se i na pomoć koja se pruža osobama na uvjetnom otpustu.

Članak 11.

(Medusobna suradnja, informiranje, dogovaranje, prikupljanje relevantnih podataka i drugi oblici suradnje)

- (1) U cilju međusobne suradnje, informiranja, dogovaranja, prikupljanja relevantnih podataka, kao i ostvarivanja drugih oblika međusobne suradnje, zavod ili druge institucije u kojima se izvršava mjera pritvora ili izdržava kaznena sankcija, prema rješenju ili presudi Suda ili drugoga tijela u skladu sa zakonom ili međunarodnim ugovorom, dužni su dostavljati mjesečna i periodična izvješća odnosno informacije Ministarstvu pravde, naročito o broju pritvorenika i zatvorenika, ostvarivanju zajamčenih prava, korištenju pogodnosti, stegovnim procedurama, kao i o drugim podatcima koje zavod ocijeni korisnim i mjerodavnim za primjenu zakona odnosno za sustav izvršenja kaznenih sankcija.
- (2) U obavljanju poslova praćenja stanja u provedbi zakona i drugih propisa, poduzimanja mjera za koje su ovlašteni ili davanja preporuka ili poduzimanja posebnih mjera ili promjene stanja u području iz stavka (1) ovoga članka i kada o takvim činjenicama treba izvijestiti Vijeće ministara

Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara) ili Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlamentarna skupština), Ministarstvo pravde može tražiti dostavljanje i svih drugih podataka koje smatra mjerodavnim u danim okolnostima.

Članak 12.

(Pružanje međusobne pomoći i suradnje u cilju sigurnosti sustava izvršenja kaznenih sankcija i javnog poretka)

- (1) U cilju održavanja sigurnosti i dobrog funkcioniranja Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, kako bi se primjena tretmana, preodgoja ili drugih mjera iz područja sustava izvršenja kaznenih sankcija mogla odvijati uspješno bez uznemiravanja i ometanja, održavanja ravnoteže između programa sigurnosti i socijalne reintegracije, učinkovitog odgovora na sprječavanje činjenja kaznenih djela, nastanka većih incidenata, bjekstva pritvorenika ili zatvorenika, njihova sprovođenja ili osiguranja izvan zavodskog kruga, kao i procjenjivanja sigurnosnih rizika u korištenju izvanzavodskih pogodnosti, zavodi, policijska tijela, sudbena policija ili druga zakonom određena tijela ili agencije iz područja sigurnosti dužni su međusobno surađivati i uzajamno pružati potrebnu pomoć u skladu sa zakonskim ovlastima.
- (2) Zavodi moraju izraditi planove sigurnosti za postupanje u izvanrednim i drugim opravdanim okolnostima i u tom cilju razmijeniti podatke s policijskim tijelima ili agencijama, imajući u vidu propise kojima se uređuje zaštita tajnosti takvih podataka.

2. Ustroj Zavoda

Članak 13.

(Obveza odvojenog smještaja)

- (1) Odvojeno će biti smještene sljedeće skupine osoba:
 1. Pritvorenici od zatvorenika,
 2. Muškarci od žena,
 3. Maloljetne od punoljetnih osoba.
- (2) Ovakav smještaj može biti osiguran ili u posebnom zavodu ili u posebnom odjelu Zavoda.

Članak 14.

(Posebni odjeli)

U Zavodu mogu postojati posebni odjeli zatvorenog, poluotvorenog i otvorenog tipa.

Članak 15.

(Zavodska bolnica)

U Zavodu može postojati bolnica za potrebe pritvorenika i zatvorenika.

3. Rukovođenje zavodima i službenici Zavoda

Članak 16.

(Imenovanje i odgovornosti upravnika)

- (1) Odgovarajuće odredbe Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine, odnosno Zakona o radnim odnosima u institucijama Bosne i Hercegovine primjenjuju se na službenike Zavoda, osim ako nije drukčije propisano ovim zakonom.
- (2) Zavodom rukovodi upravnik, koji odgovara ministru pravde.
- (3) Na temelju prijedloga i procedure koju provodi Agencija za državnu službu, ministar pravde postavlja i razrješava upravnika Zavoda.
- (4) Upravnik Zavoda je rukovodeći državni službenik sa statusom tajnika na posebnom zadatku. Imenuje se na pet godina i nakon isteka tog mandata može biti ponovno postavljen sukladno stavku (3) ovoga članka.

- (5) Za upravnika Zavoda može se postaviti osoba koja ima visoku školsku spremu i najmanje pet godina radnog iskustva u području izvršenja pritvora, izvršenja kaznenih i prekršajnih sankcija, u području pravosuđa ili uprave.

Članak 17.

(Dužnosti upravnika)

Upravnik Zavoda organizira rad Zavoda, uskladuje rad organizacijskih jedinica, nadzire pravilnost i zakonitost rada, predstavlja Zavod i obavlja druge poslove za koje je mjerodavan po zakonu i drugim propisima.

Članak 18.

(Drugi rukovodeći službenici)

Upravniku Zavoda u rukovođenju pojedinim područjima rada pomažu rukovodeći službenici.

Članak 19.

(Organizacijske jedinice)

- (1) U Zavodu postoje organizacijske jedinice koje se bave poslovima osiguranja, odgoja-tretmana, zdravstvene zaštite, radnog angažiranja pritvorenika i zatvorenika kao i općih i zajedničkih poslova.
- (2) Pravilnikom o unutarnjem ustroju mogu se, ovisno o potrebama i naravi poslova, utemeljiti i druge organizacijske jedinice Zavoda sukladno propisima o načelima za utvrđivanje unutarnjeg ustroja tijela uprave.
- (3) O pitanjima ustroja i načina rada tijela za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera primjenjuju se propisi koji se odnose na tijela uprave Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Članak 20.

(Organizacija tretmana zatvorenika)

- (1) Radi ostvarenja svrhe izvršenja kazne zatvora iz članka 130. ovoga zakona, organizacijska jedinica Zavoda mjerodavna za tretman zatvorenika programira i koordinira odgojni rad i ispituje ličnost zatvorenika, izrađuje program tretmana za svakog zatvorenika, neposredno ili putem drugih organizacijskih jedinica i stručnih instruktora prati rad i ponašanje zatvorenika tijekom izdržavanja kazne zatvora, prikuplja i objedinjuje podatke i zapažanja stručnih instruktora, nastavnika i drugih osoba koje neposredno rade sa zatvorenicima, o njihovom vladanju i ponašanju, analizira i proučava postignute rezultate i utjecaj poduzetih odgojnih mjera, te, na temelju postignutih rezultata, poduzima potrebne mjere i unapređuje odgojni rad u Zavodu, primjenjujući suvremene oblike i metode rada.
- (2) Na poslovima odgoja radi potreban broj odgajatelja s odgovarajućom visokom školskom spremom, tako da na jednog odgajatelja dolazi, u pravilu, do 50 zatvorenika.
- (3) U Zavodu, u pravilu, postoji skupina stručnjaka za ispitivanje ličnosti i utvrđivanje programa tretmana zatvorenika (psiholog, pedagog, socijalni radnik, liječnik, diplomirani pravnik i drugi stručnjaci).
- (4) Radi stručnog osposobljavanja zatvorenika u Zavodu postoji potreban broj stručnih instruktora.
- (5) Odgajatelji, psiholozi, pedagozi, socijalni radnici, instruktori i drugi stručnjaci koji rade na realiziranju tretmana zatvorenika polažu stručni ispit.

Članak 21.

(Zdravstvena služba)

- (1) Radi pružanja liječničke pomoći pritvorenicima i zatvorenicima, u Zavodu se organizira zdravstvena služba.
- (2) U Odjelu za osobe ženskog spola postoje roditeljski odjel i prikladne prostorije za djecu radi omogućavanja kontakta zatvorenica ili pritvorenica sa svojom djecom u prikladnim uvjetima za to.

Članak 22.
(Administracija)

Obavljanje upravnih, pravnih, finansijskih, uredskih, kadrovskih i općih poslova obavljaju službenici Zavoda, sukladno Pravilniku o unutarnjem ustroju.

Članak 23.

(Uvjeti za zapošljavanje ovlaštenih zavodskih službenika)

- (1) Osobe koje se zapošljavaju u Zavodu na poslovima ovlaštenog zavodskog službenika, osim općih uvjeta za rad državnih službenika, trebaju ispunjavati zdravstvene i psihofizičke uvjete propisane za policajce.
- (2) Zdravstvene i psihofizičke sposobnosti kandidata iz stavka (1) ovoga članka ocjenjuje zdravstvena ustanova koju odredi ministar pravde.
- (3) Provjera zdravstvenih i psihofizičkih sposobnosti ovlaštenih zavodskih službenika obavlja se jedanput godišnje.

Članak 24.

(Prijem i uvjeti za zavodskog službenika - vježbenika)

- (1) U svrhu postavljanja i izgrađivanja odgovarajućih kriterija za ovlaštene zavodske službenike - službe osiguranja u zavodima - može se primiti u službu osiguranja zavodskog službenika - vježbenika.
- (2) Osoba koja se prima na rad u službu osiguranja kao zavodski službenik - vježbenik osim uvjeta iz članka 23. ovog zakona za prijem na rad mora ispunjavati i sljedeće posebne uvjete:
 - a) da nije starija od 27 godina;
 - b) da ima završeno obrazovanje u stupnju srednje stručne spreme;
 - c) da ispunjava zdravstvene i psihofizičke uvjete propisane za policajce.

Članak 25.

(Vježbenički staž, organiziranje obrazovanja, obuke i stručnog ispita)

- (1) Osoba koja se prvi puta prima u službu osiguranja, prima se kao zavodski službenik - vježbenik na temelju natječaja.
- (2) Vježbenički staž traje šest mjeseci.
- (3) Za stručno obrazovanje zavodskih službenika - vježbenika organizira se praktična obuka kroz tečajeve, seminare i druge oblike obrazovanja na način i po programu koje utvrđuje ministar pravde.
- (4) Za vrijeme vježbeničkog staža vježbenik se praktičnim radom u Zavodu na odgovarajućim poslovima i zadacima osposobljava za samostalno obavljanje poslova i zadataka ovlaštenog zavodskog službenika, pod nadzorom upravnika i uz stručnu pomoć rukovodnih i drugih službenika Zavoda.
- (5) Vježbenik je dužan u roku od tri mjeseca nakon isteka vježbeničkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za zvanje ovlaštenog zavodskog službenika.
- (6) Stručni ispit iz stavka (5) ovoga članka polaže se pred povjerenstvom koje imenuje ministar pravde, sukladno članku 37. ovoga zakona.

Članak 26.

(Raspoređivanje zavodskog službenika-vježbenika na poslove i zadatke ovlaštenog zavodskog službenika)

- (1) Zavodski službenik - vježbenik koji uspješno ne završi praktičnu obuku ne može pristupiti polaganju stručnog ispita.
- (2) Zavodskom službeniku - vježbeniku iz stavka (1) ovoga članka, kao i vježbeniku koji nakon završene praktične obuke ne položi stručni ispit, prestaje rad u Zavodu.
- (3) Zavodski službenik - vježbenik koji položi stručni ispit raspoređuje se na poslove i zadatke ovlaštenog zavodskog službenika.

Članak 27.

(Zapošljavanje za ovlaštenog zavodskog službenika, bez svojstva vježbenika)

- (1) Za ovlaštenog zavodskog službenika, bez svojstva vježbenika, može se primiti osoba koja je radila kao stražar u službi osiguranja u entitetskom kazneno-popravnom zavodu, sudski policajac, policajac ili drugi odgovarajući službenik s jednakim ovlastima navedenih zvanja, s tim što je u roku od šest mjeseci od dana stupanja na rad dužna položiti stručni ispit iz dopunskih predmeta za zvanje ovlaštenog zavodskog službenika.
- (2) Ispit iz stavka (1) ovoga članka polaže se pred povjerenstvom iz članka 25. stavak (6) ovoga zakona, pod uvjetima, na način i po programu koji utvrdi ministar pravde.
- (3) Osobi koja ne položi stručni ispit iz dopunskih predmeta u roku iz stavka (1) ovoga članka prestaje rad u Zavodu.

Članak 28.

(Praćenje i ocjena praktične obuke zavodskog službenika - vježbenika)

- (1) Praktičnu obuku zavodskog službenika - vježbenika prati i ocjenjuje povjerenstvo koje ima predsjednika i dva člana.
- (2) Povjerenstvo iz stavka (1) ovoga članka osniva upravnik Zavoda između zaposlenika Zavoda ovlaštenih za poslove odgoja - tretmana i osiguranja.
- (3) Propise o načinu rada Povjerenstva iz st. (1) i (2) ovoga članka, o programu stručnog obrazovanja, organiziranju i uvjetima provođenja praktične obuke zavodskog službenika-vježbenika donosi ministar pravde u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 29.

(Nemogućnost nošenja oružja)

Zavodski službenik - vježbenik i osoba iz članka 27. ovoga zakona ne smiju nositi oružje dok ne polože ispit iz članka 25. stavak (6), odnosno članka 27. stavak (2) ovog zakona.

Članak 30.

(Ovlasti ovlaštenih zavodskih službenika)

- (1) Ovlašteni zavodski službenici i službenici Zavoda koji rade na poslovima u neposrednom kontaktu sa zatvorenicima, u pravima iz zdravstvenog, mirovinskog i invalidskog osiguranja, kao i drugim pravima na osnovi rada - izjednačavaju se sa sudbenom policijom i policijom.
- (2) Zbog posebnih uvjeta rada i naravi poslova i zadaća sredstva za plaće iz stavka (1) ovoga članka, osiguravaju se u uvećanom iznosu u odnosu na sredstva koja se osiguravaju za plaće drugih tijela uprave.
- (3) Ministarstvo pravde vodi evidenciju o osobama iz stavka (1) ovoga članka i izdaje im uvjerenja o vremenu provedenom na tim poslovima.
- (4) Na kojim radnim mjestima osobama pripadaju prava iz stavka (1) ovoga članka utvrđuje ministar pravde.

Članak 31.

(Smrt ovlaštenog zavodskog službenika na dužnosti)

- (1) Osoba iz stavka (1) članka 30. ovoga zakona, koja u obavljanju ili povodom obavljanja službenog posla ili zadatka izgubi život, sahraniti će se o trošku Ministarstva pravde, u mjestu koje odredi njegova obitelj.
- (2) Obitelji koju je poginula osoba izdržavala pripada jednokratna novčana pomoć u visini plaće koju je ostvarila posljednjih šest mjeseci prije nastanka smrti.

4. Stegovna odgovornost**Članak 32.**

(Povreda službene dužnosti)

- (1) Prilikom obnašanja službene dužnosti, službenici Zavoda stegovno odgovaraju za povrede službene dužnosti utvrđene ovim i drugim zakonom, drugim propisom i Pravilnikom o unutarnjem ustroju.
- (2) Povrede službene dužnosti mogu biti lake i teške.
- (3) Kao teža povreda službene dužnosti smatra se osobito:
 1. zloporaba službenog položaja i prekoračenje službene ovlasti;
 2. povreda obveze čuvanja službene tajne;
 3. nesavjesno obavljanje službe;
 4. neopravdan izostanak s rada u neprekidnom trajanju duljem od tri dana;
 5. nepoduzimanje ili nedostatan poduzimanje propisanih mjera usljed čega su nastale ili su mogle nastati štetne posljedice;
 6. svaka radnja ili propuštanje radnje kojom se onemogućava ili otežava pravilno i brzo funkcioniranje Zavoda;
 7. odbijanje izvršenja službenog zadatka;
 8. svaki odnos s pritvorenikom ili zatvorenikom koji je izvan propisanih zadaća i naređenja ministra pravde i upravnika Zavoda, a koji ne pridonosi normalnoj primjeni izvršenja kazne zatvora niti je vezan uz odgoj pritvorenika i zatvorenika;
 9. nepristojno ponašanje u Zavodu ili izvan Zavoda koje nanosi očitu štetu ugledu Zavoda;
 10. povreda propisa o osiguranju od opasnosti od požara, eksplozije ili drugih elementarnih nepogoda;
 11. nemanan odnos prema povjerenoj imovini, odori, naoružanju i opremi;
 12. dolazak na rad u pijanom stanju ili uporaba alkohola ili drugog narkotičkog sredstva koje smanjuje sposobnost za obavljanje službenih zadaća;
 13. neovlaštena uporaba opreme i sredstava povjerenih za obavljanje službenih zadaća;
 14. nedostavljanje ili nepravodobno dostavljanje izvješća, isprava i podataka na zahtjev ovlaštenih tijela ili organizacija;
 15. učestalo ponavljanje lakših povreda radnih obveza i stege, izvršenje radnje koja prema Kaznenom zakonu predstavlja kazneno djelo protiv službene dužnosti ili drugo kazneno djelo kojim se nanosi šteta ugledu Zavoda.
- (4) Pravilnikom o unutarnjem ustroju propisuju se lake povrede službene dužnosti.

Članak 33.

(Stegovni postupak za povrede službene dužnosti)

Ministar pravde donijet će pravilnik o postupku koji se provodi u slučaju kada se službenik Zavoda tereti za kršenje službene dužnosti.

5. Posebne odredbe o službi osiguranja**a. Ovlašteni zavodski službenici****Članak 34.**

(Ovlašteni zavodski službenici - služba osiguranja)

- (1) Službu osiguranja u Zavodu obavljaju ovlašteni zavodski službenici.
- (2) Ovlašteni zavodski službenici osiguravaju Zavod, radilišta i prostorije u kojima se nalaze, borave i rade osobe lišene slobode, čuvaju te osobe u Zavodu i izvan njega, održavaju unutarnji red i stegu među osobama lišenim slobode, provode te osobe i obavljaju druge poslove određene

zakonom, propisima donesenim na temelju zakona i općim aktima Zavoda.

- (3) U odjelu Zavoda za ženske pritvorenice i zatvorenice bit će zaposlen dostatan broj ovlaštenih ženskih službenika.

Članak 35.

(Dužnosti kada postoji opasnost po život)

Ovlašteni zavodski službenici dužni su obavljati poslove i zadatke i u slučaju kad je izvršenje tih poslova i zadaća povezano s opasnošću po njihov život.

Članak 36.

(Ovlašteni zavodski službenici - odore i iskaznice)

- (1) Ovlašteni zavodski službenici su u odorama.
- (2) Ovlašteni zavodski službenici imaju pravo na besplatnu odoru i opremu za obavljanje poslova osiguranja.
- (3) Ovlašteni zavodski službenici imaju posebnu službenu iskaznicu koja im služi za dokazivanje njihove službene dužnosti.
- (4) Sadržaj i obrazac službene iskaznice propisuje ministar pravde.

Članak 37.

(Oznake, službena zvanja itd.)

- (1) Oznaku i značku, boju i oznake vozila, odoru, službena zvanja, oznake zvanja i uvjete za stjecanje službenih zvanja ovlaštenih zavodskih službenika utvrđuje ministar pravde.
- (2) Propise o načinu obavljanja službe osiguranja, naoružanju i opremi, rokovima njihova trajanja i naknadi kad se upropaste, ustroju praktične obuke, načinu i programu polaganja stručnih ispita donosi ministar pravde.

Članak 38.

(Stručna izobrazba)

- (1) Ministarstvo pravde, u suradnji s entitetskim ministarstvom pravde, postavit će odgovarajuće standarde za svaku kategoriju zavodskih službenika i može organizirati tečajeve, seminare, savjetovanja i druge oblike stručnog usavršavanja kako bi zavodski službenici zadovoljili dane standarde.
- (2) Svaki će zavod surađivati s Ministarstvom pravde kako bi se osigurala stručna izobrazba službenika.

Članak 39.

(Specijalizirana stručna obuka)

U cilju što većeg razumijevanja problema i kulturnog podrijetla zatvorenika stranih državljana, te pomoći da oni uspješnije rješavaju sve svoje probleme u zavodu, upravnik zavoda treba razmotriti i rasporediti određeni broj zavodskih službenika na intenzivniji rad sa stranim zatvorenicima, te im u tom cilju osigurati više specijaliziranih stručnih obuka kao što su: učenje stranih jezika, kulture, običaja ili drugih pitanja koja se javljaju u vezi s određenom skupinom zatvorenika stranih državljana.

b) Uporaba sredstava prinude i druge ovlasti ovlaštenih zavodskih službenika**Članak 40.**

(Uporaba sredstava prinude)

- (1) Sredstva prinude ovlašteni zavodski službenik može upotrijebiti protiv pritvorenika ili zatvorenika samo kada je to nužno da se spriječi bjekstvo, fizički napad na osoblje ili druge osobe, nanošenje povrede drugoj osobi, pružanje otpora prema zakonitom postupanju službene osobe, samopovređivanje ili prouzrokovanje materijalne štete od pritvorenika ili zatvorenika.
- (2) Uporaba sredstava prinude mora biti razmjerna stupnju opasnosti i izazvanom riziku.

Članak 41.

(Nošenje oružja ovlaštenih zavodskih službenika)

- (1) Ovlašteni zavodski službenici mogu biti naoružani kad obnašaju dužnosti izvan Zavoda. Zavodski službenici ni pod kojim uvjetima ne mogu biti naoružani unutar Zavoda.
- (2) Ne smiju nositi oružje ovlašteni zavodski službenici koji u proteklih šest mjeseci nisu prošli odgovarajuću obuku za uporabu tog oružja.

Članak 42.

(Uporaba vatrenog oružja)

- (1) Pri obavljanju službenih poslova, ovlašteni zavodski službenik može uporabiti vatreno oružje samo ako drukčije ne može:
 1. da zaštiti život ljudi;
 2. da odbije neposredni napad kojim se ugrožava njegov život ili život službenih osoba;
 3. da odbije napad na objekt koji osigurava;
 4. da spriječi bjekstvo zatvorenika iz Zavoda za izvršenje kazne zatvora zatvorenog tipa ili iz posebnog odjela zatvorenog tipa koja bi u tom slučaju neposredno ugrozila život drugih;
 5. da spriječi bjekstvo pritvorenika ili zatvorenika kojeg sprovodi ili osigurava, ako bi njegovo bjekstvo neposredno ugrozilo život drugih.
- (2) U slučajevima iz stavka (1) ovoga članka, ovlašteni zavodski službenik može uporabiti vatreno oružje samo ako uporabom fizičke snage, gumene palice ili drugih sredstava prinude predviđenih propisima ne može osigurati obavljanje službenog zadatka. Uporaba vatrenog oružja mora biti razmjerna stupnju opasnosti i izazvanom riziku.
- (3) Ovlašteni zavodski službenici koji obavljaju službu u nazočnosti nadređenog ovlaštenog službenika mogu uporabiti vatreno oružje samo po njegovu naređenju ili naređenju osobe koja ga zamjenjuje.
- (4) Naređenje za uporabu oružja, rukovodeći ovlašteni službenik, odnosno njegov zamjenik, može izdati samo u slučajevima iz stavka (1) ovoga članka.
- (5) Upravnik Zavoda ima ovlast narediti uporabu vatrenog oružja kad ocijeni da je nastupio jedan od razloga iz stavka (1) ovoga članka.

Članak 43.

(Pretres prostorija i oduzimanje nužnih sredstava)

- (1) Ovlašteni zavodski službenik može i bez naloga za pretres ući u stan ili druge prostorije i u njima obaviti pretres kada je to potrebno radi pronalazjenja i hvatanja osobe koja je pobjegla iz Zavoda ili koja je prilikom sprovođenja pobjegla i sklonila se u stan, odnosno drugu prostoriju.
- (2) U slučaju ulaska u stan, odnosno drugu prostoriju, neće se sastavljati zapisnik, nego će se korisniku, odnosno vlasniku stana ili prostorije, odmah izdati potvrda u kojoj će se naznačiti razlog ulaska u stan, odnosno druge prostorije.
- (3) Ako je izvršeno pretresanje stana, odnosno prostorija, sastavit će se zapisnik.
- (4) Pretresanje se može obaviti i bez nazočnosti svjedoka, samo ako nije moguće osigurati njihovu nazočnost.
- (5) Radi sprečavanja bjekstva, hvatanja odbjeglih osoba koju izravno goni kao i radi prevoženja u najbližu zdravstvenu ustanovu osobe koja je ranjena prilikom uporabe vatrenog oružja, ovlašteni zavodski službenik ima pravo poslužiti se prometnim sredstvima i sredstvima veze do kojih može doći, ako to ne može obaviti na drugi način.
- (6) O uporabi prometnoga sredstva i sredstva veze izdaje se potvrda vlasniku prometnoga sredstva ili sredstava veze radi naknade troškova.

Članak 44.

(Izvjeste o uporabi sredstava prinude)

O svakoj uporabi sredstava prinude (fizička snaga, gumena palica, šmrkovi i kemijska sredstva) ili vatrenog oružja prema pritvorenima ili zatvorenima, upravnik Zavoda dužan je odmah izvijestiti Ministarstvo pravde.

Članak 45.

(Zaštita od gonjenja)

- (1) Ako su sredstva prinude ili vatreno oružje uporabljena u granicama ovlasti iz ovoga zakona, isključena je stegovna i kaznena odgovornost ovlaštenog zavodskog službenika koji je takvo sredstvo uporabio.
- (2) Ministar pravde donosi Pravilnik o uporabi vatrenog oružja i drugih sredstava prinude, sadržaju zapisnika o pretresu stana i drugih prostorija, potvrde o ulasku u stan i druge prostorije i potvrde o uporabi prometnoga sredstva i sredstva veze.

Članak 46.

(Pravna pomoć)

Ako se protiv ovlaštenog zavodskog službenika ili upravnika Zavoda vodi kazneni postupak zbog uporabe sredstava prinude, vatrenog oružja, ili drugih radnji pri obavljanju službenog posla, Ministarstvo pravde osigurat će im pravnu pomoć u svezi s vođenjem postupka.

Članak 47.

(Pomoć ovlaštenim zavodskim službenicima od drugih ljudi)

- (1) Osobe koje na zahtjev ovlaštenog zavodskog službenika pruže pomoć u svlađivanju ili hvatanju pritvorenika ili zatvorenika koji pruža otpor, koji se pobunio ili je u bjekstvu, pa tim povodom budu povrijeđene, razbole se ili trajnije ostanu izvan radnog odnosa, imaju sva prava iz zdravstvenog, mirovinskog i invalidskog osiguranja kao i osobe u stalnom radnom odnosu.
- (2) Ako osoba iz stavka (1) ovoga članka, prilikom pružanja pomoći izgubi život, sahranit će se na trošak Ministarstva pravde u mjestu koje odredi njegova obitelj.
- (3) U slučaju iz stavka (2) ovoga članka, obitelji ili osobi koju je uzdržavala poginula osoba pripada jednokratna pomoć, koja ne može biti manja od šest prosječnih plaća ostvarenih u Zavodu u posljednja tri mjeseca.
- (4) Ako se protiv osobe koja je pružila pomoć iz stavka (1) ovoga članka povede kazneni postupak, osigurat će mu se pravna pomoć.

6. Povjerljivost

Članak 48.

(Službene tajne)

- (1) Službenici i namještenici Ministarstva pravde i Zavoda dužni su čuvati službenu tajnu.
- (2) Obveza čuvanja službene tajne traje i nakon prestanka radnog odnosa.
- (3) Kao službena tajna, u smislu ovoga zakona, smatraju se:
 1. podaci i dokumenti do kojih je službenik i namještenik došao u obavljanju ili povodom obavljanja službenih poslova, odnosno radnih zadataka koji su zakonom, odnosno propisom donesenim na temelju zakona i općeg akta, predviđeni kao službena tajna;
 2. podaci, dokumenti, mjere i radnje do kojih je službenik i namještenik došao u obavljanju ili povodom obavljanja službenih poslova, odnosno radnih zadataka, a čijim priopćavanjem ili odavanjem na drugi način neovlaštenoj osobi bi se mogao osujetiti ili otežati rad Zavoda, ili bi to bilo štetno po

- interes Zavoda, ili opravdan interes pojedinca ili pravne osobe;
3. podaci i dokumenti koji se prema propisima o upravi smatraju službenom tajnom.
- (4) Ministar pravde bliže određuje što se smatra službenom tajnom, način čuvanja službene tajne i oslobođenje od obveze čuvanja službene tajne.

Članak 49.

(Ograničenja u vezi s podatcima i dokumentima koji se smatraju službenom tajnom)

- (1) Podatci i dokumenti koji se smatraju službenom tajnom u smislu ovoga Zakona ili podzakonskog akta donesenog na temelju ovoga Zakona, kao i drugog zakona kojim se štite osobni podatci građana, ne smiju se priopćavati niti činiti dostupnima neovlaštenim osobama.
- (2) Ombudsman Bosne i Hercegovine može tražiti od Ministarstva pravde ili Zavoda da mu preda ili omogućiti uvid u dokumente ili podatke koje smatra potrebnim za obavljanje svoje dužnosti, uključujući i one koji su upisani kao povjerljivi ili tajni u skladu sa zakonom.
- (3) U slučajevima iz stavka (2) ovoga članka, ombudsman će primijeniti potrebnu povjerljivost za njih i neće ih učiniti dostupnima javnosti.
- (4) Iznimno, podatci iz stavka (1) ovoga članka mogu se dati i drugome zakonom ovlaštenom tijelu ako to nije u suprotnosti s ciljem zaštite vlastitog, privatnog i osobnog života takve osobe, odnosno procesa resocijalizacije ili rehabilitacije, ili ako je propisom određeno da nisu javni podatci ili ukoliko takvi podatci nisu podvrgnuti ograničenjima koja su nužna u demokratskom društvu.

7. Nadzor nad radom Zavoda

Članak 50.

(Inspektor)

- (1) U svrhu osiguranja jedinstvenog sustava izvršenja pritvora i kazne zatvora, prenošenja pozitivnih iskustava, analiziranja i proučavanja rada pojedinih organizacijskih jedinica i pružanja stručne pomoći tim jedinicama, Ministarstvo pravde obavlja nadzor nad radom Zavoda.
- (2) Nadzor nad izvršenjem pritvora i kazne zatvora obuhvaća osobito nadzor: plana i programa rada Zavoda, pojedinih službi i službenika Zavoda; rada i ustroja službe osiguranja i programa tretmana; rada i ustroja matične službe i prijemno-otpusnog odjela; načina određivanja i realiziranja tretmana osuđenih osoba; stanja i samozaštite, zakonitog i pravilnog postupanja s pritvorenicima i zatvorenicima; primjene ovog zakona i propisa koji reguliraju područje izvršenja kazne zatvora; ustroja rada pritvorenika i zatvorenika; zaštite prava pritvorenika i zatvorenika; kao i uvjeta iz članka 71. ovog zakona.
- (3) Nadzor iz stavka (2) ovoga članka obavlja Ministarstvo pravde preko inspektora, koji je službenik s posebnim ovlastima (u daljnjem tekstu: inspektor).
- (4) Inspektor je odgovoran za pažljivu provjeru provedbe odredaba ovoga zakona u svim kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini prema osobama koje izdržavaju kaznu zatvora i mjeru pritvora koju je izrekao ili odredio Sud ili drugo tijelo sukladno Zakonu ili međunarodnom ugovoru.
- (5) Inspektor je neovisan u obavljanju zadataka inspeksijskog nadzora i poduzima radnje u granicama i na temelju ovoga zakona i drugih propisa.
- (6) Osoblje Zavoda dužno je surađivati s inspektorom i pomagati mu u ispunjavanju ovlasti i obveza, posebice u nadzoru nad ostvarivanjem ljudskih prava iz Ustava Bosne i Hercegovine, a kojih pritvorene i zatvorene osobe nisu

lišene ili ograničene u uživanju unutar nužnog cilja i određenim zakonom ili međunarodnim ugovorom.

- (7) Inspektor Ministarstva pravde surađivat će i promicati suradnju s ovlaštenim inspektorima entiteta i Distrikta Brčko BiH, te razvijati međusobnu koordinaciju, djelatnosti ili dogovore sukladno Ustavu i zakonima Bosne i Hercegovine, entiteta i odgovarajućih propisa Distrikta Brčko BiH.

Članak 51.

(Nadzor od drugih tijela)

Nadzor nad radom Zavoda glede zaštite na radu djelatnika, zdravstvene i sanitarne zaštite pritvorenika i zatvorenika, uvjeta i načina pripreme hrane za pritvorenike i zatvorenike obavljaju odgovarajuća tijela sukladno posebnim propisima.

Članak 52.

(Neovisno povjerenstvo)

- (1) Neovisno povjerenstvo prati uvjete za boravak u zavodima, postupanje i ostvarivanje ljudskih prava osobama koje izdržavaju kaznene i druge mjere koje im je u kaznenom postupku izrekao Sud, inozemni sudovi za djela predviđena Kaznenim zakonom ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i Hercegovina ili drugi sud sukladno Zakonu Bosne i Hercegovine.
- (2) Neovisno povjerenstvo iz stavka (1) ovoga članka imenuje i razrješuje Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.
- (3) Povjerenstvo ima pet članova, od kojih je jedan predsjednik.
- (4) Članovi Povjerenstva imenuju se na mandat od pet godina, s mogućnošću ponovnog izbora na još jedan mandat.
- (5) Članovi Povjerenstva trebaju biti stručnjaci ili poznavatelji prava ili drugog srodnog područja, poput sudstva, uprave, penologije, socijalne skrbi, psihologije, pedagogije i slično.
- (6) Povjerenstvo može provoditi izvanjsko praćenje rada Zavoda samostalno ili zajedno s inspektorskim ili drugim nadzornim tijelima, kao i surađivati s međunarodnim i drugim ustanovama ovlaštenim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda sukladno Zakonu i odgovarajućim međunarodnim dokumentima.
- (7) Povjerenstvo daje preporuke nadležnim tijelima Bosne i Hercegovine s ciljem poboljšanja standarda smještaja, poboljšanja postupanja i poštivanja ljudskih prava osoba na kojima se izvršavaju kaznene sankcije ili druge mjere, daje prijedloge i primjedbe koje se odnose na postojeće zakone ili druge propise utemeljene na zakonu iz područja izvršenja kaznenih sankcija, obavlja povjerljive razgovore s pritvorenicima ili zatvorenicima uz pristup svim zavodima, dostavlja izvješća upravniku zavoda i nadležnim ministarstvima pravde, prikuplja, obrađuje i potražuje podatke iz svoje nadležnosti, kao i druge radnje iz područja neovisnog praćenja.
- (8) Odredbe o čuvanju službene tajne ovoga Zakona ili drugog propisa odnose se na neovisno povjerenstvo prilikom obavljanja poslova i zadataka iz svoje nadležnosti kada dođe do saznanja ili u posjed podataka i dokumenata iz članka 48. ovoga Zakona.
- (9) Troškove rada povjerenstva snosi Parlamentarna skupština iz pripadajućih sredstava u okviru usvojenog proračuna institucija Bosne i Hercegovine i njezinih međunarodnih obveza.
- (10) Povjerenstvo donosi poslovnik o svome radu, koji se objavljuje u 'Službenom glasniku BiH'.
- (11) Povjerenstvo donosi godišnje izvješće o svome radu i dostavlja ga Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i Ministarstvu pravde s ciljem poduzimanja odgovarajućih radnji ili mjera sukladno zakonu.

Članak 53.

(Nacionalni preventivni mehanizam)

Institucije Bosne i Hercegovine će tijelu koje odražava odnosno predstavlja nacionalni preventivni mehanizam za sprječavanje mučenja ili drugih svirepih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja osigurati:

- pristup svim informacijama koje se odnose na broj osoba lišenih slobode;
- pristup svim informacijama koje se odnose na postupanje s tim osobama, kao i uvjetima u kojima su pritvorene;
- pristup svim zatvorskim ustanovama, njihovim ustanovama i objektima;
- priliku da zasebno ispituju osobe lišene slobode bez svjedoka, osobno ili uz prevoditelja ako to bude potrebno, kao i sa svim ostalim osobama za koje nacionalni preventivni mehanizam smatra da mogu dati bitne informacije;
- slobodu odabira mjesta koje želi posjetiti i osoba s kojima želi razgovarati;
- pravo kontaktiranja Pododбора za sprječavanje mučenja ili drugih svirepih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, pravo na slanje informacije i sastajanje s Pododborom;
- kao i druga prava u skladu s Dopunskim protokolom uz Konvenciju UN-a protiv mučenja i drugih svirepih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 2002. godine, koji je Bosna i Hercegovina ratificirala 26. 6. 2008. godine i koji je stupio na pravnu snagu u Bosni i Hercegovini od 15. 9. 2008. godine.

Članak 54.

(Podnošenje izvješća inspektora)

- O izvršenom inspekcijskom pregledu sastavlja se pismeno izvješće u koje se unose osobito inspekcijski nalazi i naređuju mjere i rokovi za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, kao i mjere za unapređenje rada Zavoda.
- Izvješće se dostavlja upravniku Zavoda i inspektor ga može objaviti.
- Upravnik Zavoda dužan je postupiti po naređenim mjerama.
- Na naložene mjere upravnik Zavoda ima pravo priziva ministru pravde u roku od osam dana od dana primitka izvješća.
- Inspektor objavljuje godišnje izvješće o svome radu.

8. Informiranje javnosti

Članak 55.

(Davanje informacija)

- Kad je to u javnom interesu ili kad to nađe za potrebno, radi upoznavanja javnosti, ministar pravde ili osoba koju on ovlasti, može davati informacije o pojedinim pitanjima u svezi s izvršenjem pritvora i kazne zatvora predstavnicima tiska i drugih sredstava javnog priopćavanja.
- Davanja informacija i podataka uskratit će se kad se radi o državnoj ili službenoj tajni, kad bi to bilo nepoželjno zbog održavanja reda u Zavodu ili ako bi to štetilo ostvarivanju svrhe izvršenja pritvora ili kazne zatvora.

9. Sredstva za rad Zavoda

Članak 56.

(Proračun)

Sredstva za rad Zavoda osiguravaju se u Proračunu Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o Proračunu Bosne i Hercegovine.

III - ODREDBE O IZVRŠENJU PRITVORA I KAZNE ZATVORA

1. Opće odredbe

Članak 57.

(Zahtjev za čovječnim postupanjem)

- Postupanje s pritvorenicima i zatvorenicima mora biti čovječno i s poštivanjem njihova ljudskog dostojanstva, s očuvanjem njihova tjelesnog i duševnog zdravlja, vodeći pri tome računa da se održi potreban red i stega.
- Nitko neće biti podvrgnut mučenju ili neljudskom ili ponižavajućem tretmanu ili kažnjavanju.
- U postupanju s pritvorenicima i zatvorenicima ne smije biti diskriminacije utemeljene na etničkoj pripadnosti, rasi, boji kože, spolu, seksualnom opredjeljenju, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom i socijalnom podrijetlu, srodstvu, ekonomskom ili nekom drugom statusu.

Članak 58.

(Pravo na religiju)

- Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo zadovoljavati svoje vjerske potrebe sukladno ovom zakonu i propisima vjerskih zajednica.
- Uprava je zavoda dužna, u suradnji s vjerskim zajednicama u BiH, osigurati uvjete za zadovoljavanje vjerskih potreba osoba smještenih u zavodu.

Članak 59.

(Skupni i odvojeni tretman pritvorenika i zatvorenika)

- Pritvorenici su, u pravilu, pritvoreni skupno. Zatvorenici izdržavaju kaznu zatvora, u pravilu, skupno.
- Sljedeće skupine pritvorenika i zatvorenika tretirat će se odvojeno:
 - žene od muškaraca;
 - maloljetnici od odraslih;
- Pod sljedećim okolnostima pritvorenik ili zatvorenik može se držati odvojeno od ostalih:
 - Kada to nužno zahtijeva zdravstveno stanje te osobe ili drugih.
 - U okolnostima kada je to propisano nekim drugim zakonom.
 - Kada to pritvorenik ili zatvorenik zahtijeva radi vlastite zaštite i po odobrenju upravnika zavoda.
 - Kada ta osoba predstavlja ozbiljnu prijetnju redu u zavodu i pod uvjetima propisanim u članku 119. ovoga zakona.

2. Upućivanje na izdržavanje pritvora ili kazne zatvora

Članak 60.

(Mjerodavnost za upućivanje)

- Upućivanje pritvorenika i osuđenih osoba na izdržavanje kazne zatvora obavlja Kazneni odjel Suda.
- Kazneni odjel Suda dužan je poduzeti potrebne radnje radi obavljanja mjere pritvora i kazne zatvora odmah nakon izvršenosti odluke.

Članak 61.

(Evidencija)

Nakon prijema u zavod, ime pritvorenika ili zatvorenika bit će zavedeno u odgovarajuće knjige.

Članak 62.

(Dužnost informiranja pritvorenika i zatvorenika)

- Nakon prijema u zavod svi se pritvorenici i zatvorenici upoznaju, usmeno i pismeno, na jeziku koji razumiju, s pravilima kućnog reda, s pravima i dužnostima u zavodu, s načinom na koji mogu ostvariti svoja prava i sa stegovnim prekršajima i kaznama koje se za njih mogu izreći.

- (2) Upravnik zavoda skrbi se o tome da odredbe ovoga zakona kao i ostali propisi o izvršenju pritvora i kazne zatvora, koji se odnose na prava i dužnosti pritvorenika i zatvorenika, budu dostupni svim pritvorenicima i zatvorenicima u obliku koji im je razumljiv.

Članak 63.
(Biračko pravo)

- (1) Upravnik zavoda osigurava osobama lišenim slobode mogućnost ostvarivanja svoga biračkog prava na izborima za razine vlasti u Bosni i Hercegovini, u mjeri u kojoj to pravo nije ograničeno Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine i Ustavom Bosne i Hercegovine.
- (2) U svrhu ostvarenja navedenoga prava, upravnik zavoda kontaktirat će ovlašteno izborno povjerenstvo u vezi s načinom, vremenom ili drugim nužnim radnjama za provođenje postupka glasanja unutar zavoda.

Članak 64.

(Pritvorenici i zatvorenici s djecom)

Ako osoba koja se upućuje u pritvor ili na izdržavanje kazne zatvora ima djecu ili druge osobe čiji je on jedini skrbnik, Sud će o tome izvijestiti mjerodavno općinsko tijelo socijalne zaštite.

Članak 65.

(Žene)

- (1) Osim odredaba ovoga zakona koje se odnose na osobe lišene slobode, naročita pozornost posvećuje se potrebama žena u smislu njihovih tjelesnih, stručnih, socijalnih i psiholoških potreba pri donošenju odluka koje se tiču bilo kojeg stanovišta pitanja njihovog boravka u zavodu.
- (2) Uprava zavoda nastojat će osigurati da aktivnosti kojima se mogu baviti žene lišene slobode budu primjerene ulozi žene u suvremenom društvu, te da se mogu usporediti s aktivnostima kojima se mogu baviti muškarci.
- (3) Ženama se, u načelu, omogućava porod izvan zavoda, ali ako dijete bude rođeno u zavodu, Uprava zavoda pruža svu potrebnu potporu, pomoć ili druge potrebne uvjete.
- (4) Kada je dijete rođeno u zavodu, taj podatak ne smije biti upisan u rodni list kao mjesto rođenja.

Članak 66.

(Stvari od vrijednosti)

- (1) Sav novac, vrijednosti i ostale stvari koje pripadaju pritvoreniku ili zatvoreniku, a koje prema Pravilniku o kućnom redu zavoda ne smije držati kod sebe, moraju se prilikom prijema osobe pohraniti na sigurnom mjestu u zavodu, o čemu će se napraviti popis. Na zahtjev vlasnika, imovina pohranjena u zavodu, prilikom prijema te osobe u zavod, predat će se članovima njegove obitelji i prije njegova otpusta iz zavoda.
- (2) Imovina iz stavka (1) ovoga članka vraća se vlasniku prilikom otpuštanja iz zavoda ili se, uz njegov pristanak, predaje članovima njegove obitelji.
- (3) Vlasnik treba potpisati popis svojih stvari od vrijednosti, a uz njegov potpis treba se potpisati i službenik zavoda.

Članak 67.

(Pretraga prostorija, osoba lišenih slobode, posjetitelja, službenih osoba i oduzimanje stvari)

- (1) Ovlašteni zavodski službenik može pretražiti i oduzeti imovinu iz svih prostorija u kojima pritvorene ili zatvorene osobe borave, rade ili provode slobodno vrijeme, kao i osobe lišene slobode, posjetitelje i njihove osobne stvari i službene osobe.
- (2) Prostorije i osobe iz stavka (1) ovoga članka pretražuju se na način kojim će se otkriti i spriječiti svaki pokušaj bijega i

skrivanje krijumčarene robe, uz poštovanje ljudskog dostojanstva osoba koje pretražuju i stvari koje posjeduju.

- (3) Osobe koje se pretražuju tijekom pretrage neće biti ponižavane.
- (4) Pretraživanje će obavljati samo ovlašteni zavodski službenici istoga spola kao i osobe koje se pretražuju.
- (5) Pretraživanje osjetljivih dijelova tijela može obaviti samo liječnik ili ovlašteno medicinsko osoblje.
- (6) Kada posjetitelj ulazi u zavod, ovlašteni zavodski službenik može zahtijevati od te osobe podvrgavanje pretrazi. Ukoliko se posjetitelj ne želi podvrgnuti pretrazi, ovlašteni zavodski službenik odbit će ga primiti u zavod, s tim što program sigurnosti mora odražavati usklađenost u odnosu na privatnost posjetitelja ili njihovo službeno svojstvo.
- (7) Ovlašteni zavodski službenici mogu pretražiti pripadnike zavodskog osoblja na zahtjev upravnika zavoda, službene osobe koju on ovlasti sukladno zakonu ili na zahtjev drugog zakonom ovlaštenog tijela.
- (8) Način i situacije u kojima se obavlja pretraga bit će određene posebnim propisima kojima se uređuju način obavljanja službe osiguranja u zavodu.

Članak 68

(Liječnički pregled)

- (1) Odmah nakon prijema u zavod svakog pritvorenika ili zatvorenika pregledat će kvalificirana medicinska sestra, a detaljniji liječnički pregled obaviti će liječnik u roku od 24 sata.
- (2) Liječnički nalazi unose se u zdravstveni karton pritvorene, odnosno zatvorene osobe.

3. Smještaj i higijenski uvjeti

Članak 69.

(Higijenski uvjeti)

Smještaj pritvorenika i zatvorenika u zavodu mora odgovarati higijenskim uvjetima predviđenim ovim zakonom i mjesnim klimatskim prilikama.

Članak 70.

(Osnovni uvjeti života)

- (1) Svakom pritvoreniku i zatvoreniku, u pravilu, osigurava se posebna soba za spavanje, osim u slučajevima kada se smatra da zajednički smještaj više osoba ima određenih prednosti.
- (2) Svaki zatvorenik i pritvorenik mora imati poseban krevet i posteljinu.
- (3) Zajednički boravak pritvorenicima i zatvorenicima osigurava se na radnom mjestu, u procesu obrazovnih aktivnosti, prilikom objedovanja, za vrijeme slobodnih aktivnosti, u dnevnom boravku i sličnim prilikama.

Članak 71.

(Standardi smještaja)

- (1) U svim prostorijama u kojima borave pritvorenici i zatvorenici mora se osigurati zadovoljavanje zdravstvenih i higijenskih potreba, dovoljna količina zraka, svjetla, grijanja i ventilacije.
- (2) Osobe koje borave u ćeliji za jednu osobu imat će najmanje sedam četvornih metara prostora po osobi, a one koje borave u zajedničkim spavaonicama imat će najmanje četiri četvorna metra po osobi i ne manje od deset kubičnih metara po osobi.
- (3) U prostorijama u kojima borave pritvorenici i zatvorenici prozori moraju biti dovoljno veliki da omogućavaju rad i čitanje pod prirodnim svjetlom u uobičajenim uvjetima, da omogućavaju ulaz svježega zraka, osim ako ne postoje klimatski uređaji, te da svojim izgledom i veličinom odgovaraju standardnim prozorima.

- (4) Vještačko osvjetljavanje mora odgovarati postojećim standardnim normama.
- (5) Sanitarni uređaji moraju omogućiti svakom pritvoreniku ili zatvoreniku zadovoljavanje fizioloških potreba u čistim i pristojnim uvjetima.
- (6) Svakoj pritvorenoj ili zatvorenoj osobi mora se omogućiti uporaba prikladnih prostorija i uređaja za kupanje i tuširanje pri temperaturi koja odgovara klimatskim uvjetima i u razmacima koji omogućavaju održavanje normalne osobne higijene, ali najmanje jednom dnevno.
- (7) Sve prostorije zavoda moraju se propisno održavati i redovito čistiti.
- (8) Poslove iz stavka (7) ovoga članka obavljaju zatvorenici u trajanju do dva sata na dan bez novčane naknade.
- (9) Pritvorenici, odnosno zatvorenici s invaliditetom osigurava se smještaj primjeren vrsti i stupnju njihove invalidnosti.

Članak 72.

(Osobna higijena)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici dužni su održavati osobnu higijenu za koju im zavod osigurava vodu i toaletni pribor.
- (2) Pritvorenici i zatvorenici dopušta se nošenje brade i kose.

4. Odijevanje i ishrana

Članak 73.

(Odjeća i obuća)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici kojima nije dopušteno nošenje vlastite odjeće osigurava se odjeća i obuća koja je prikladna klimatskim uvjetima tako da im se ne ugrožava zdravlje.
- (2) Odjeća koju osigurava zavod ne smije djelovati degradirajuće i ponižavajuće.
- (3) Pravilnik o odjeći i obući pritvorenika i zatvorenika objavljuje ministar pravde.

Članak 74.

(Ishrana)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici u pravilnim se razmacima osigurava ishrana koja je pripremljena u obrocima koji kvalitetom i količinom zadovoljavaju prehrabene i higijenske standarde, a ujedno su primjereni dobi, zdravlju, vrsti posla koji obavljaju i njihovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.
- (2) Punoljetnim pritvorenici i zatvorenici osigurava se hrana kalorične vrijednosti od najmanje 12.500 džula dnevno, a maloljetnicima 14.500 džula dnevno.
- (3) Pravilnik o ishrani pritvorenika i zatvorenika, kao i tablicama kalorične vrijednosti hrane donosi ministar pravde.
- (4) Voda za piće bit će stalno dostupna.

Članak 75.

(Odbijanje uzimanja hrane)

- (1) Ako pritvorenik ili zatvorenik odbija uzeti hranu, o tome se odmah obavještava upravnik zavoda, sud koji vodi postupak i Ministarstvo pravde koje obavlja nadzor nad izvršenjem mjere pritvora.
- (2) Pritvorenik ili zatvorenik koji odbije uzeti hranu smješta se u prihvatilište, gdje ga svakodnevno kontrolira liječnik koji sve bitne promjene njegovog zdravstvenog stanja unosi u zdravstveni karton i o tome redovito obavještava upravnika zavoda.
- (3) Ako uslijed odbijanja hrane budu ugrožene pritvorenikove ili zatvorenikove životne funkcije, liječnik ili stručni tim liječnika donosi odluku o poduzimanju nužnih medicinskih

mjera, bez pristanka pritvorenika ili zatvorenika, kada je to određeno posebnim zakonom ili drugim propisom.

- (4) Zavodski liječnik, u suradnji i konzultacijama s upravnikom zavoda i sudom koji vodi kazneni postupak, osniva stručni tim iz stavka (3) ovoga članka ako posebnim zakonom ili drugim propisima nije drukčije određeno.
- (5) Ukoliko je osoba koje odbija hranu pritvorenik, zavod obavještava sud koji vodi kazneni postupak i Ministarstvo pravde o potrebi poduzimanja mjera iz stavka (3) ovoga članka.
- (6) Liječnici će u postupanju s pritvorenici ili zatvorenici koji štrajkaju gladu osim propisa iz područja izvršavanja kaznenih mjera uzimati u obzir i propise iz područja zdravstva u Bosni i Hercegovini, kao i međunarodne standarde i propise u vezi s etičkim postupanjem liječnika s osobama koje štrajkaju gladu.

Članak 76.

(Medicinske mjere u cilju spašavanja života osoba lišenih slobode koje odbijaju primiti hranu)

- (1) U slučajevima kada pritvorenik ili zatvorenik odbija primiti hranu, liječnik treba pružiti medicinsku pomoć, uz pristanak pacijenta, ali kada se dođe do faze u kojoj se može očekivati da dolazi do gubitka moći rasuđivanja ili je naglašena opasnost za život takve osobe, tada liječnik ima zadnju riječ u odlučivanju o tome što je najbolje za pacijenta kada se uzmu u obzir svi činitelji. U ovakvim okolnostima nadležni liječnik formirat će stručni medicinski tim koji će nakon opservacija, ako je to potrebno, pristupiti umjetnom hranjenju i oživljavanju prije nastanka te faze, a nakon toga i prisilnom hranjenju i drugim medicinskim mjerama u cilju spašavanja života osoba lišenih slobode.
- (2) U postupanju iz stavka (1) ovoga članka liječnik će obratiti pozornost na prethodno izražene njihove osobne i kulturološke vrijednosti i želje osoba glede medicinskog tretmana, kao i na stanje tjelesnog zdravlja. Postupak prisilnog hranjenja može se primijeniti u iznimnim okolnostima i nakon tri tjedna gladovanja, uz potrebu ispunjenosti ostalih medicinskih uvjeta koji ukazuju na stvarnu opasnost za život i zdravlje osoba, odnosno pod okolnostima pod kojima osoba oduzima svoj život ili i ranije ako zdravstveno i duševno stanje ne ukazuje drukčije.
- (3) Prisilno hranjenje ne može se smatrati neljudskom i ponižavajućom mjerom čiji je cilj sačuvati život konkretne osobe koja stalno odbija uzimati hranu. Prisilno hranjenje, da bi bilo legitimno, zahtijeva poštivanje tri standarda, i to:
 - a) mora postojati medicinska potreba za tretmanom;
 - b) moraju se ispoštovati proceduralna jamstva donošenja odluka;
 - c) način na koji se osoba hrani ne smije biti neljudski.
- (4) Načelo pozitivne obveze države je da poduzme djelotvorne korake kada postoji predvidljiv i neizbježan rizik za život osobe koja je u nadležnosti državnih tijela vlasti, a osobito kada je ta osoba lišena slobode i podvrgnuta uvjetima nametnutim domaćim zakonom.
- (5) U cilju sprječavanja nastanka teških posljedica štrajka gladu, osim predviđenog redovitog medicinskog postupka, može se, ako odluči zavodski liječnik u suradnji i nakon konzultacija s upravnikom zavoda, dopustiti neovisnim liječnicima da štrajkačima daju savjet i pruže medicinsku pomoć.
- (6) U postupanju shodno st. (1), (2) i (3) ovoga članka uprava zavoda dužna je bez odgode obavijestiti bračnog druga ili drugog člana uže obitelji pritvorenika ili zatvorenika ili osobu koju su odredili da u tom slučaju bude obaviještena, inspektora za nadzor nad radom zavoda, zatim sagledati načela i smjernice za upravljanje situacijama u slučaju

štrajka gladu u skladu s Malteškom deklaracijom Svjetskog udruženja liječnika u vezi s etičkim postupanjem s osobama koje štrajkaju gladu iz 2006. godine, sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava – ECtHR iz područja medicinske intervencije, kao i omogućiti pristup i drugim tijelima nadležnim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa zakonom i odgovarajućim međunarodnim dokumentima.

Članak 77.

(Temeljna etička načela u postupanju liječnika s osobama lišenim slobode koje štrajkaju gladu)

(1) Temeljna etička načela u postupanju liječnika s osobama lišenim slobode koje štrajkaju gladu su:

- a) poštivanje medicinske etike i ličnosti pacijenta u profesionalnom kontaktu s ugroženim osobama, uz obvezu liječnika da moraju zadržati objektivnost u svojim procjenama i ne smiju si dopustiti izloženost pritisku da prekrše etička načela ili medicinsku prosudbu;
 - b) povjerljivost odnosa između liječnika i navedenih osoba glede medicinskog stanja ili drugih informacija povezanih sa stanjem pacijenta, uz stjecanje takvog povjerenja koje će stvoriti mogućnost učinkovitog rješavanja ovakvih situacija;
 - c) poštivanje autonomije ličnosti, uz sposobnost procjene teških situacija kada štrajk gladu nije dobrovoljan ili kada je donesen pod prijetnjom ili pritiskom drugih štrajkača ili drugih osoba ili radi privlačenja publiciteta ili ostvarenja cilja koji je suprotan zakonu ili kada to čine iz drugih namjera ili motivacija suprotnih medicinskim standardima, moralnim kriterijima ili drugim oblicima dopuštenog ponašanja;
 - d) poštivanje dvostruke odanosti prema upravi ustanove i pacijentu, uz zadržavanje liječničke neovisnosti, objektivnosti i stručnog znanja, kao i poštivanje pozitivnih zakonskih propisa kojima se uređuje ova materija;
 - e) poštivanje koncepcije dobročinstva odnosno korištenje medicinskih umijeća i znanja u korist osoba kojima pružaju tretman;
 - f) poštivanje liječničke iskrenosti u davanju informacija pacijentu o mogućim posljedicama njegovih postupaka, osobito pacijentu koji pati od bolesti koje nisu spojive s duljim gladovanjem, informiranje pacijenta o svim postupcima koje poduzima i pomaže mu u donošenju vlastite odluke na osnovi točnih informacija iz razloga što liječnici ne smiju davati pogrešne kliničke izjave i savjete;
 - g) primarna primjena nužnih medicinskih mjera i bez pristanka pacijenta ako odbijanjem uporabe hrane ili odbijanjem liječenja ugrozi svoje zdravlje ili pak dovede u opasnost svoj život ili ako uslijed posebnog mentalnog stanja ne može donijeti razumnu odluku.
- (2) Liječnici trebaju svakom štrajkaču objasniti posljedice gladovanja na njihovo zdravlje, objašnjavajući i dajući zdravstvenu anamnezu, zdravstveno stanje i ranije bolesti koje mogu ozbiljno ugroziti njihovo zdravlje.
- (3) Nužne medicinske mjere su one mjere koje je odobrio liječnik ili tim liječnika i kojima se neposredno otklanja opasnost za život i zdravlje pacijenta, a u tim slučajevima se u skladu sa zakonom mogu primijeniti i medicinske prisilne mjere uz istodobne medicinske kontrolne mehanizme.
- (4) Ukoliko liječnik stekne dojam da štrajkači gladuju pod pritiskom ili iz drugih razloga, može donijeti odluku o razdvajanju tih osoba, a u krajnjoj mjeri i predložiti njihovo

odvođenje odnosno upućivanje u bolnicu pod nadzorom zavoda ili drugu odgovarajuću medicinsku ustanovu.

Članak 78.

(Prehrambeni zahtjevi stranih državljana)

Zavodska kuhinja, u skladu s financijskim i drugim mogućnostima, treba osigurati uvjete u pogledu prehrambenih zahtjeva zatvorenika stranih državljana, osobito u vrijeme blagdana takvim osobama, kao i poštivati da isti imaju određenu prehranu ili da ne jedu određene prehrambene artikle u skladu s vjerskim i kulturnim običajima takvih osoba.

5. Zdravstvena zaštita

Članak 79.

(Pravo na zdravstvenu zaštitu)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na liječenje, popravak i vađenje zuba, te hospitalizaciju.
- (2) Odnos između liječnika i pritvorenika odnosno, zatvorenika utemeljen je na povjerenju. Liječnički se pregled može odvijati u nazočnosti ovlaštenog zavodskog službenika samo na zahtjev liječnika.
- (3) Troškove liječenja snosi zavod osim troškova liječenja osumnjičenika odnosno optuženika dok se nalazi u pritvoru, kao i troškova porođaja koji su nastali izvan zavoda.

Članak 80.

(Posebne potrebe)

- (1) Stomatološka protetika se, sukladno propisima iz područja zdravstva, omogućuje, u pravilu, na trošak osobe koja to zahtijeva. Ako osoba nema sredstava, a stomatološka se protetika, prema mišljenju liječnika zavoda, ne može odgoditi bez opasnosti po zdravlje, troškove snosi zavod.
- (2) Potreba nabave ortopedskog pomagala, naočala, slušnog aparata ili drugog pomagala, na prijedlog liječnika zavoda, utvrđuje se prema propisima iz područja zdravstva.

Članak 81.

(Hospitalizacija)

- (1) Zavod treba imati svoga liječnika i organiziranu zdravstvenu zaštitu.
- (2) O smještaju pritvorenika, odnosno zatvorenika u ambulantnu sobu istog zavoda odlučuje liječnik.
- (3) U slučaju da ne postoji mogućnost liječenja u zavodu, kao i kad ne postoji mogućnost potrebnog specijaliziranog liječenja u tom zavodu, oboljela osoba uputit će se u zdravstvenu ustanovu, o čemu odlučuje zavodski liječnik nakon konzultacija s upravnikom zavoda.

Članak 82.

(Liječenje i mjere osiguranja u zdravstvenoj ustanovi izvan zavodskog kruga)

- (1) U hitnim i izvanrednim okolnostima, izuzev slučaja predviđenog člankom 81. stavkom (3) ovoga Zakona, kada je ugrožen život pritvorenika ili osuđenika i kada mu nije moguće pružiti odgovarajuću pomoć u zavodu zbog odsutnosti zavodskog liječnika, glavni dežurni zavoda može uputiti pritvorenika ili osuđenika u mjesnu zdravstvenu ustanovu te daljnje postupati prema uputama liječnika, o čemu odmah obavještava upravnika zavoda.
- (2) U slučaju iz stavka (1) ovoga članka, upravnik zavoda odmah obavještava sud koji vodi kazneni postupak i postupa prema nalogu suda.
- (3) Pritvorenike ili osuđenike na liječenju u zdravstvenoj ustanovi izvan zavodskog kruga osiguravaju ovlašteni zavodski službenici.
- (4) U slučaju iz stavka (3) ovoga članka, kada to sigurnosni razlozi zahtijevaju, pomoć ovlaštenim zavodskim službenicima mogu pružati tijela Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo

sigurnosti), sudbena policija ili druga policijska tijela i agencije u Bosni i Hercegovini, o čemu, na prijedlog upravnika zavoda, nalog izdaje sud koji vodi kazneni postupak.

- (5) U slučaju kada se radi o osiguranju zatvorenika, upravnik zavoda upućuje prijedlog za sigurnosnu pomoć tijelima i policijskim tijelima iz stavka (4) ovoga članka, a na osnovi tog prijedloga navedena tijela i policijska tijela izdaju nalog o vrsti i načinu pružanja sigurnosne pomoći ovlaštenim zavodskim službenicima.

Članak 83.

(Pravo na pregled liječnika specijalista)

Pritvorenik, odnosno zatvorenik ima pravo tražiti da ga na njegov trošak pregleda liječnik specijalist, ako takav pregled nije već odredio liječnik zavoda.

Članak 84.

(Pristanak na medicinski tretman)

- (1) Medicinska intervencija nad pritvorenikom ili zatvorenikom neće se primjenjivati bez njegova pristanka, osim u slučajevima predviđenim propisima iz područja zdravstva.
- (2) Iznimno od odredbe stavka (1) ovoga članka, ako je pritvorenik ili zatvorenik u takvom mentalnom stanju da ne može donijeti razumnu odluku, liječnik može intervenirati u interesu života i zdravlja pacijenta.
- (3) Ako je zbog mentalne bolesti pritvorenik, odnosno zatvorenik prebačen u zdravstvenu ustanovu, kako je to predviđeno u čl. 126. i 156. može biti podvrgnut obveznom liječenju sukladno odgovarajućim zakonskim propisima.

Članak 85.

(Testiranje na zarazne bolesti ili psihoaktivne tvari)

- (1) U slučaju osnovane sumnje na pojavu zaraznih bolesti ili uzimanja opojnih droga ili psihoaktivnih tvari, od pritvorenika ili zatvorenika moguće je uzimati uzorke krvi i mokraće u mjeri potrebnoj za ispitivanje prema načelima medicinske struke, odnosno za korištenje odgovarajućeg testa.
- (2) Smještaj u posebnu prostoriju zbog sumnje na medicinska stanja iz stavka (1) ovoga članka, kao i testiranje na zarazne bolesti ili psihoaktivne tvari, odvijaju se pod nadzorom liječnika.

Članak 86.

(Uporaba sredstava za ograničavanje kretanja iz zdravstvenih razloga)

- (1) Kada je to u interesu zdravlja pritvorenika ili zatvorenika, liječnik može narediti da se on/ona fizički ograniči u kretanju uporabom odjeće ili remenja koje je za tu svrhu odobrilo Ministarstvo pravde.
- (2) Kada liječnik donese ovakvu naredbu, pacijent će se pregledati, a naredbu preispitati liječnik najmanje svaka tri sata.
- (3) Uvijek kada se donese ovakva naredba, i svakom prilikom kada se ona preispituje, liječnik će napraviti izvješće koje će se uvrstiti u zdravstveni karton pacijenta, kao i u evidenciju zdravstvenog centra. Preslika svakog izvješća dostavit će se upravniku zavoda.

Članak 87.

(Invalidsko osiguranje)

U slučaju nesreće na poslu ili profesionalnog oboljenja, pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na invalidsko osiguranje prema propisima o invalidskom osiguranju. Prijedlog sredstava s opisom njihovih karakteristika i drugim relevantnim podacima Ministarstvu podnosi upravnik zavoda uz prethodne konzultacije s odgovarajućom stručnom institucijom. Zavodi u BiH će

međusobno koordinirati ove aktivnosti radi ujednačavanja standarda.

6. Ograničenje u kretanju i pravo na kontakte

Članak 88.

(Uporaba sredstava za ograničavanje kretanja)

- (1) Fizička sredstva za ograničavanje kretanja mogu biti samo odjeća, remeni ili lisice odobreni od Ministarstva pravde.
- (2) Fizička sredstva za ograničavanje kretanja mogu se rabiti samo kao mjera:
 1. za sprečavanje bijega za vrijeme sprovođenja pritvorenika ili zatvorenika;
 2. zaštite pritvorene ili zatvorene osobe od samopovređivanja ili nasrtanja na druge osobe;
 3. sprečavanja uništenja imovine od pritvorenika ili zatvorenika.
- (3) Liječnik će biti obaviješten o svakoj uporabi fizičkih sredstava za ograničavanje kretanja. Liječnik će redovito pregledati svaku osobu koja je podvrgnuta uporabi tih sredstava, a najmanje svaka tri sata. Ako liječnik smatra da je zdravlje osobe značajno ugroženo naredbom o ograničenju kretanja, naredit će da se takva naredba ukine.
- (4) Potreba za kontinuiranom uporabom sredstava za ograničenje kretanja redovito će se preispitivati od upravnika zavoda, a najmanje svaki sat. Prilikom svakog preispitivanja sačinut će se izvješće. To će se izvješće čuvati u upravnikovoj evidenciji u zavodu, kao i u dosjeu pritvorenika, odnosno zatvorenika.
- (5) Sredstva za ograničenje kretanja ne mogu se rabiti kao kazna za pritvorenike ili zatvorenike.
- (6) Rokovi iz st. (3) i (4) ovoga članka ne odnose se na osobe koje se sprovode na suđenje, na izdržavanje kazne zatvora ili mjere pritvora.

Članak 89.

(Smještaj pritvorenika ili zatvorenika u posebnu prostoriju iz zdravstvenih razloga)

- (1) Pritvorenici ili zatvorenici narušenog tjelesnog i duševnog zdravlja ili s invaliditetom ili nepokretnošću odnosno paraplegijom smještaju se u posebnu sobu ili odjel u sklopu zdravstvene ambulante ili zavodskog stacionara, gdje su pod stalnim nadzorom zdravstvenog osoblja zavoda.
- (2) Zavodski liječnik odlučuje o smještaju iz stavka (1) ovoga članka.
- (3) Pritvorenika ili zatvorenika iz stavka (1) ovoga članka svakodnevno kontrolira liječnik ili drugi zdravstveni djelatnik zavoda, s tim što će se ova mjera prekinuti ako liječnik tako naredi.
- (4) Zavod je dužan osigurati posebne prostorije u skladu s općepriznatim medicinskim standardima.
- (5) U slučaju kada nije moguće odgovarajuće smjestiti i liječiti u zavodu osobe iz stavka (1) ovoga članka, postupit će se shodno članka 81. stavak (3) ovoga Zakona.

Članak 90.

(Komunikacija i pritužbe)

- (1) Pritvorenicima i zatvorenicima omogućit će se da u povjerenju razgovaraju s inspektorom, državnim ombudsmanom, mjerodavnim državnim i regionalnim sudom, i odvjetnikom po svom izboru, kako je to regulirano u zakonu.
- (2) Razgovor se obavlja bez nazočnosti službenog osoblja zavoda. Pritvorenicima, odnosno zatvorenicima bit će dopušteno pisati pisma, za koju svrhu će im se omogućiti papiri i kuverte. Pritvorenik, odnosno zatvorenik predat će svoje pismo zatvoreno u kuverti. Nijedan službenik ne smije otvoriti pismo.

- (3) Iznimno od stavka (2) ovoga članka, pismo se može otvoriti i pregledati u prisutnosti pritvorenika ili zatvorenika ako ovlašten službenik ima razloga osnovano sumnjati da pismo sadrži tekst ili predmete koji imaju za cilj ometati izvršenje pravde u bilo kojem kaznenom postupku, kako bi bili iskorišteni za pripremu ili činjenje kaznenog djela, ugrožavanje reda i sigurnosti u zavodu ili kako bi bili javno objavljeni putem medija bez prethodnog odobrenja.
- (4) Pritvorenima i zatvorenima mora se omogućiti upućivanje zamolbi, priziva i drugih podnesaka mjerodavnim tijelima radi zaštite njihovih prava. Ministarstvo pravde donijet će pravilnik kojim se regulira unutarnje razmatranje ovakvih podnesaka.
- (5) Zamolbe i pritužbe moraju se rješavati bez odgode.
- (6) Iznimno od odredaba pravilnika o unutarnjim razmatranjima svih podnesaka koji se tiču zavodskih pitanja, svi pritvorenici i zatvorenici mogu upućivati svoje zamolbe i pritužbe državnom ombudsmanu.

Članak 91.

(Ispitivanje predstavki, molbi, žalbi i drugih podnesaka pritvorenika i zatvorenika)

Pri ispitivanju predstavki, molbi, žalbi i drugih podnesaka pritvorenika i zatvorenika cijenit će se sve okolnosti od značaja za pravilnu ocjenu njihovih navoda, a naročito:

- a) jesu li postupanjem ovlaštenih zavodskih službenika ili namještenika povrijeđena prava predviđena Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i aktima navedenim u Aneksu I. Ustava, zakonu ili drugom propisu kojim su uređena prava i obveze zatvorenika i pritvorenika;
- b) jesu li prema toj kategoriji osoba primijenjena minimalna europska pravila o postupanju sa zatvorenima, pritvorenima ili maloljetnim osobama;
- c) jesu li poštivana ljudska prava i je li čovječno postupano, uz očuvanje tjelesnog i duševnog zdravlja ove kategorije osoba;
- d) jesu li prema tim osobama primijenjeni jednak tretman i jednaki uvjeti boravka i rada;
- e) primjenjuju li se pravilno odredbe o kućnom redu, pogodnostima, godišnjem odmoru, kao i sva druga pitanja vezana uz rad, nastavu, sportske, kulturne, informativne i druge slične okolnosti;
- f) primjenjuju li se pravilno i sva druga prava koja proizlaze iz zakona ili podzakonskih akata iz navedenog područja ili obvezujućih međunarodnih dokumenata ili koje je Bosna i Hercegovina potpisala;
- g) uprava zavoda obvezna je ispitati podnesene pritužbe, predstavke ili prijedloge i ako ih ocijeni osnovanima, poduzeti zakonom predviđene mjere, kao i dostaviti odgovor podnositelju o osnovanosti ili poduzetim mjerama u vezi s njegovim podnescima u rokovima određenim u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima. Pritvorenici i zatvorenici mogu dostaviti svoje prigovore ili žalbe inspektor za nadzor rada u zavodu, državnom ombudsmanu, neovisnom povjerenstvu, Ministarstvu pravde ili drugome tijelu ili tijelu ovlaštenom za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava osoba lišenih slobode.

Članak 92.

(Administrativna i logistička podrška službe zavoda za pravovremeno podnošenje pravnih sredstava ili predstavki pritvorenika i zatvorenika)

- (1) Zavod će osigurati svu potrebnu administrativnu i logističku podršku službi zavoda kako bi zatvorenima i

pritvorenima omogućio pravovremeno podnošenje pravnih sredstava u sudskim postupcima, podnošenje predstavki koje se odnose na život unutar zavoda, poštivanje pravila postupanja, predstavki u pogledu unapređenja unutarnjeg života i rada u zavodu, kao i drugih oblika komuniciranja iz članka 90. ovoga Zakona.

- (2) Upravnik zavoda će najmanje jedanput u šest mjeseci analizirati utvrdene nepravilnosti i poduzeti mjere za njihovo otklanjanje ubuduće ili predložiti ministru pravde donošenje dodatnih propisa ili drugih mjera iz nadležnosti ministarstva.
- (3) Također, i inspektor iz članka 50. ovoga Zakona u obavljanju nadzora nad radom zavoda ovlašten je za postupanje iz stavka (2) ovoga članka, kao i za druga postupanja u skladu sa zakonom.

Članak 93.

(Zabrana uporabe elektroničkih sredstava komunikacije)

Ni pritvorenici ni zatvorenici u zavodu ne smiju koristiti mobilne telefone ili bilo koje sredstvo za elektroničko prenošenje poruka.

Članak 94.

(Pristup drugim informacijama i kontakt s predstavništvom)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju se pravo informirati o novostima u svijetu putem dnevnog ili periodičnog tiska, radija, televizije i na drugi pogodan način, o čemu se skrbi upravnik zavoda.
- (2) Pritvorenima i zatvorenima koji su strani državljanima omogućit će se da budu informirani o svom pravu da stupe u kontakt s diplomatskim ili konzularnim predstavnikom zemlje ili diplomatskog ili konzularnog predstavništva zemlje koja zastupa interese njihove zemlje ili s nacionalnim ili međunarodnim tijelom čija je dužnost djelovanje u interesu takvih osoba.

Članak 95.

(Teža bolest ili smrt)

- (1) U slučaju teže bolesti ili smrti pritvorenika ili zatvorenika, uprava zavoda će o tome odmah izvijestiti njegovu užu obitelj ili druge osobe koje je pritvorenik, odnosno zatvorenik ranije odredio, osim ako ta osoba, ako je punoljetna, drukčije ne zahtijeva.
- (2) Pritvorenik ili zatvorenik mora biti obaviješten o smrti ili teškoj bolesti članova uže obitelji.
- (3) U slučajevima iz stavka (2) ovoga članka pritvoreniku ili zatvoreniku će se, po mogućnosti, dopustiti posjet da vidi preminulog člana uže obitelji ili da nazoči sahrani.
- (4) U slučaju da pritvoreniku ili zatvoreniku bude odobren posjet iz stavka (3) ovoga članka, to se ne smatra pogodnošću te se ne primjenjuju kriteriji za odobravanje pogodnosti, već se samo procjenjuje sigurnosni rizik.
- (5) Posmrtni ostaci pritvorenika, odnosno zatvorenika predaju se njegovoj obitelji.
- (6) Ako osobe iz stavka (1) ovoga članka ne preuzmu posmrtnu ostakle osobe, sahranit će se na mjesnom groblju na trošak zavoda.

7. Temeljna prava

Članak 96.

(Boravak na otvorenom)

- (1) Svim pritvorenima i zatvorenima mora se omogućiti provođenje na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.
- (2) Svim pritvorenima i zatvorenima koji rade i borave u zatvorenim prostorijama mora se omogućiti provođenje na otvorenom prostoru najmanje tri sata dnevno.

Članak 97.
(Najnužnije potrebe)

Pritvorenima i zatvorenima koje ne rade kao i onima kojima zavod nije omogućio rad, a nemaju vlastitih sredstava, osigurat će se podmirivanje najnužnijih potreba davanjem potrebnih stvari (za održavanje osobne higijene, dopisivanja i sl.).

Članak 98.
(Knjižnica)

- (1) Svaki zavod treba imati knjižnicu koja je na raspolaganju svim kategorijama pritvorenika i zatvorenika.
- (2) U knjižnici treba biti osiguran širok izbor knjiga za razonodu kao i znanstvene literature, koju, sukladno mogućnostima zavoda, treba stalno dopunjavati.
- (3) Pritvorenima i zatvorenima treba omogućiti uporabu svoje knjige za čitanje.
- (4) Ako je moguće, knjižnicu treba organizirati u suradnji s lokalnom knjižnicom.

Članak 99.
(Slobodne aktivnosti)

- (1) U okviru slobodnog vremena, u zavodu se organiziraju slobodne aktivnosti (fizička kultura i razni oblici kulturno-prosvjetnog rada), kao dopunski oblik opće i stručne izobrazbe radi stjecanja pozitivnih navika za racionalnu uporabu slobodnog vremena poslije puštanja na slobodu.
- (2) U svrhu ostvarivanja aktivnosti iz stavka (1) ovoga članka, pritvorenici i zatvorenici mogu osnivati športske, dramske, literarne, glazbene i druge sekcije i održavati priredbe i natjecanja.

8. Rad

Članak 100.
(Vrste poslova)

Pritvorenima i zatvorenima sposobnim za rad, sukladno mogućnostima zavoda, omogućit će se radno angažiranje u radionicama zavoda, ekonomijama i drugim sličnim oblicima rada kao i radilištima izvan kruga zavoda.

Članak 101.
(Organizacija rada)

Organizacija rada i metode rada pritvorenika i zatvorenika trebaju odgovarati suvremenim radnim standardima i tehnikama, kao i modernim sustavima rukovođenja proizvodnim procesima.

Članak 102.
(Financijski rezultati rada)

- (1) Proizvodni i financijski učinci dobiveni kao rezultat radnog angažiranja zatvorenika služe, prije svega, za podmirenje vlastitih potreba zavoda koje se odnose na izdržavanje pritvorenika i zatvorenika.
- (2) O financijskim rezultatima radnog angažiranja pritvorenika i zatvorenika zavod je dužan voditi posebnu računovodstvenu evidenciju sukladno propisima o računovodstvu.
- (3) Prihodi ostvareni na osnovi radnog angažiranja zatvorenika u zavodu nisu prihodi Proračuna Bosne i Hercegovine. Ovi se prihodi evidentiraju sukladno odgovarajućim knjigovodstveno-računovodstvenim propisima i rabe se sukladno financijskom planu zavoda.

Članak 103.
(Radno vrijeme)

Radno vrijeme pritvorenika i zatvorenika određuje se po propisima o radnim odnosima koji se odnose na radnike u poduzećima.

Članak 104.
(Zaštita na radu)

Mjere zaštite na radu pritvorenika i zatvorenika trebaju odgovarati zaštiti na radu u poduzećima u kojima se obavljaju slični poslovi.

Članak 105.
(Osiguranje na radu)

Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na osiguranje od nesreće na poslu i profesionalnog oboljenja pod istim uvjetima kao i radnici u poduzećima.

Članak 106.
(Naknada za rad)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na naknadu za svoj rad.
- (2) Visina naknade za rad ovisi o vrsti posla, količini i kvaliteti rada, duljini radnog vremena kao i doprinosu ostvarivanju produktivnosti i ekonomičnosti poslovanja.
- (3) Naknada za rad iznosi od jedne četvrtine do jedne polovine prosječne plaće na sličnim poslovima ostvarene u posljednja tri mjeseca u gospodarstvu Bosne i Hercegovine.
- (4) Naknada za produljeni rad, rad noću i rad pod otežanim uvjetima obračunava se sukladno propisima o radnim odnosima ili na temelju ugovora, ako je to povoljnije za pritvorenika, odnosno zatvorenika.
- (5) Pritvorenici i zatvorenici koji pohađaju praktičnu nastavu imaju pravo na 70% prosječne naknade iz stavka (3) ovoga članka.

Članak 107.
(Pravilnik o naknadama za rad)

Ministar pravde donosi Pravilnik o naknadama za rad pritvorenika i zatvorenika.

Članak 108.
(Naknada za vrijeme bolesti)

Zatvoreniku koji oboli na radu ili u svezi s radom u zavodu pripada naknada za vrijeme spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju, osim u slučaju namjernog samopovređivanja.

Članak 109.
(Raspolaganje sredstvima)

Pritvorenici, odnosno zatvorenici slobodno raspoložu sredstvima koja prime kao naknadu za svoj rad.

Članak 110.
(Prava na korist od pronalazaka)

Za pronalazke i tehnička unapređenja ostvarena tijekom pritvora ili izdržavanja kazne zatvora, pritvorenima, odnosno zatvorenima pripadaju prava sukladno općim propisima.

Članak 111.
(Priznavanje kvalifikacija)

Kad se po propisima o radu i samo vrijeme provedeno na radu u određenoj vrsti posla priznaje kao osnova za stjecanje kvalifikacije, priznat će se za tu kvalifikaciju i vrijeme provedeno na istoj vrsti posla u zavodu.

9. Stegovne procedure

Članak 112.
(Stegovni prekršaji)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici odgovaraju za ponašanja koja su suprotna zakonu, kućnom redu i naredjenjima službenih osoba zavoda.
- (2) Ponašanja iz stavka (1) ovoga članka predstavljaju stegovni prekršaj.

- (3) Stegovni prekršaji su:
1. Fizički napad, svada ili vrijeđanje drugih.
 2. Izradba, korištenje, unošenje, čuvanje, primanje ili krijumčarenje u zavod ma kakvih predmeta ili stvari koje su bilo izričito zabranjene kućnim redom ili se mogu koristiti u sljedeće svrhe:
 - a. za prijetnju ili napad na druge,
 - b. za pomoć pri bijegu,
 - c. kao opojno sredstvo.
 3. Bjekstvo ili nedolazak u zavod po proteku dopuštenog vremena otpusta izvan zavoda,
 4. Kršenje pravila o radu, higijeni, protivpožarnoj zaštiti kao i o sprječavanju posljedica prirodnih nepogoda,
 5. Namjerno nanošenje štete imovini zavoda ili drugih osoba,
 6. Nedolično ponašanje pred drugima,
 7. Nepoštivanje bilo kojeg pravila kućnog reda ili zakonitih naređenja službenika zavoda, ometanje službenika zavoda u obavljanju posla ili opiranje bilo kojoj radnji ovlaštenog zavodskog službenika,
 8. Uzimanje talaca,
 9. Sudjelovanje u pobuni,
 10. Uzimanje od drugih osoba naknade u novcu ili naturi, tzv. "reketiranje",
 11. Izradba bilo kakvih predmeta i obavljanje privatnih poslova za sebe ili drugog bez naloga službene osobe,
 12. Boravak na nedopuštenom mjestu, unutar ili izvan zavoda,
 13. Pružanje aktivnog ili pasivnog otpora službenim osobama,
 14. Nepoštovanje ili narušavanje načela o korištenju izvanzavodnih pogodnosti, odnosno donesenih ili izdanih mjera nadzora, zabrane ili ograničenja,
 15. Planiranje, organiziranje, pokušaj ili prijetnja radnjama navedenim u točkama od 1. do 11. ovog stavka,
 16. Pomaganje ili poticanje drugih na bilo koju od radnji navedenih u točkama od 1. do 12. ovog stavka.

Članak 113.

(Pokretanje stegovnog postupka)

- (1) Postupak za utvrđivanje stegovne odgovornosti pritvorenika ili zatvorenika mogu pokrenuti odgajatelj, upravnik zavoda ili rukovoditelji organizacijskih jedinica zavoda.
- (2) Pritvorenici, odnosno zatvorenici ne mogu biti skupno kažnjeni za učinjeni stegovni prekršaj, niti mogu biti kažnjeni dva puta za istu radnju.

Članak 114.

(Stegovne sankcije)

- (1) Za stegovne prekršaje mogu se izreći sljedeće kazne:
 1. ukor,
 2. opomena,
 3. ukidanje pogodnosti,
 4. zabrana raspolaganja novčanim sredstvima,
 5. upućivanje u samicu do deset dana.
- (2) Vremensko razdoblje ukidanja pogodnosti ovisit će o ozbiljnosti prekršaja, ali ne može biti dulje od mjesec dana.

Članak 115.

(Stegovna odgovornost i prizivi)

- (1) Stegovni postupak i izricanje stegovnih kazni obavlja Povjerenstvo koje imenuje upravnik zavoda.
- (2) Protiv odluka Povjerenstva može se uložiti priziv upravniku zavoda u roku od tri dana od dana primitka rješenja.
- (3) U postupku utvrđivanja odgovornosti pritvoreniku, odnosno zatvoreniku mora se omogućiti iznošenje njegove obrane.

- (4) Pri izricanju stegovne kazne iz stavka (2) članka 114. ovoga zakona može se uvjetno odgoditi izvršenje stegovne kazne za vrijeme do šest mjeseci.
- (5) Uvjetna odgoda izvršenja stegovne kazne opozvat će se ako pritvorenik ili zatvorenik u roku za koji je odgođeno izvršenje bude ponovno stegovno kažnjen.
- (6) Rješenje upravnika zavoda doneseno po prizivu je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.

Članak 116.

(Prava pritvorenika i zatvorenika upućenih u samicu)

- (1) Za vrijeme trajanja izvršenja stegovne sankcije upućivanja u samicu pritvoreniku, odnosno zatvoreniku moraju biti osigurani nužni higijenski i zdravstveni uvjeti, kao i boravak na otvorenom u trajanju od dva sata dnevno.
- (2) Za vrijeme boravka u samici, stanje pritvorenika ili zatvorenika svaki dan kontrolira liječnik zavoda.
- (3) Pravilnik o uvjetima i načinu izdržavanja stegovne sankcije upućivanja u samicu donosi ministar pravde.

10. Posebne ovlasti upravnika

Članak 117.

(Naknada štete)

- (1) Upravnik zavoda može donijeti rješenje da se od naknade za rad pritvorenika, odnosno zatvorenika, kao i novca koji im je oduzet prilikom dolaska u zavod ili im je poslan, naplati šteta koju je pritvorenik ili zatvorenik namjerno ili grubom nepažnjom prouzročio za vrijeme pritvora ili izdržavanja kazne zatvora, kao i troškovi sprovođenja osobe do kojih je došlo usljed njezina bjekstva i drugim slučajevima sprovođenja kad ih po ovom zakonu snosi pritvorenik, odnosno zatvorenik.
- (2) Protiv rješenja upravnika zavoda o visini i naplati štete pritvorenik ili zatvorenik može u roku od 15 dana od dana uručivanja rješenja izjaviti priziv ministru pravde.
- (3) Protiv rješenja iz stavka (2) ovoga članka može se voditi upravni spor.
- (4) Ako šteta premašuje vrijednost od 300 KM, a pritvorenik ili zatvorenik ne pristaje platiti je, zavod može naknadu štete ostvariti tužbom kod mjerodavnog suda.

Članak 118.

(Novo kazneno djelo)

Ako pritvorenik ili zatvorenik za vrijeme pritvora ili izdržavanja kazne zatvora učini novo kazneno djelo, zavod je dužan podnijeti kaznenu prijavu mjerodavnom tužiteljstvu.

Članak 119.

(Administrativna mjera - usamljenje)

- (1) Prema pritvoreniku ili zatvoreniku koji zbog svojih postupaka predstavlja ozbiljnu opasnost za sustav izvršenja pritvora i kazne zatvora, može se odrediti mjera usamljenja u neprekidnom trajanju do 30 dana. U posebnim slučajevima ova mjera može biti produžena po odobrenju ministra pravde. Nijedno produženje ove mjere odobreno od ministra pravde neće biti dulje od 30 dana.
- (2) Pritvorenik, odnosno zatvorenik će se za vrijeme trajanja mjere usamljenja držati odvojeno od ostalih osoba.
- (3) Izvršenje mjere usamljenja prekinut će se, kako je to navedeno u članku 88. (3), ako liječnik tako naredi.
- (4) Mjera usamljenja može se ukinuti i prije isteka vremena za koje je određena ako se u tijeku njezina izvršenja utvrdi da su prestali razlozi zbog kojih je određena.
- (5) Za vrijeme izdržavanja mjere usamljenja, stanje pritvorenika ili zatvorenika svaki dan kontrolira liječnik zavoda.

- (6) Rješenje u slučaju iz stavka (1) ovoga članka donosi upravnik zavoda, a rješenje iz stavka (3) ovoga članka liječnik odgovarajuće specijalnosti.
- (7) Protiv rješenja iz stavka (1) ovoga članka pritvorenik ili zatvorenik ima pravo priziva ministru pravde u roku od tri dana od dana primitka rješenja, s tim da priziv ne odgađa izvršenje.
- (8) Rješenje iz stavka (7) ovoga članka doneseno po prizivu je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.
- (9) Pravilnik o uvjetima i načinu izdržavanja kazne upućivanja u samicu i mjere usamljenja donosi ministar pravde.

11. Kućni red

Članak 120.

(Sadržaj i dostupnost Pravilnika o kućnom redu)

- (1) Kućnim redom bliže se uređuje organizacija i način života pritvorenika i zatvorenika, a osobito: prijem i raspoređivanje, upoznavanje s kućnim redom i drugim propisima, smještaj, ishrana i odijevanje, način korištenja zdravstvene zaštite i provedba higijenskih mjera, način i uvjeti zadovoljavanja vjerskih potreba, dopisivanje, prijem posjeta i pošiljki, vrsta i količina prehrambenih artikala koje mogu primati, uvjeti i način raspolaganja novcem od naknada za rad, nagrada i novčanih pošiljki, način korištenja neprekidnog odmora, održavanja reda i stege, sustav stegovnih prekršaja i sankcija, uvjeti i način izvršenja izrečenih stegovnih kazni, mjera usamljenja, vrste zavodskih pogodnosti, uvjeti i način korištenja svih pogodnosti, način organiziranja kulturno-prosvjetnog, zabavnog i sportskog života, slobodne aktivnosti, boravka na otvorenom, ustroj i način rada pritvoreničke, odnosno zatvoreničke samouprave, način otpusta i pomoć prilikom otpusta s izdržavanja kazne zatvora kao i druga pitanja koja mogu biti od značaja za uvjete i način izvršenja pritvora i izdržavanja kazne zatvora.
- (2) Pravilnik o kućnom redu donosi ministar pravde.
- (3) Pravilnik o kućnom redu objavit će se i bit će dostupan svakom pritvoreniku i zatvoreniku.

IV - ODREDBE O IZVRŠENJU PRITVORA

Članak 121.

(Zavod ili odjeli zavoda za pritvor)

- (1) Mjera pritvora određena rješenjem Kaznenog odjela Suda izvršava se u posebnom pritvorskom odjelu zavoda ili u posebnom zavodu za mjeru pritvora.
- (2) Pritvorski odjeli su zatvorenog tipa.

Članak 122.

(Postupanje s pritvorenicima)

- (1) U postupanju s pritvorenim osobama primjenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o kaznenom postupku, kao i odredbe ovoga zakona.
- (2) Na zahtjev tužitelja i ako je to u interesu pravde, Sud može narediti da se ograniče određena prava pritvorenika.

Članak 123.

(Potvrda o prijemu)

Zavod izdaje pismenu potvrdu o prijemu pritvorene osobe u koju se unosi dan i sat prijema pritvorene osobe, ime osobe koja je dovela pritvorenu osobu i ime osobe koja ju je primila.

Članak 124.

(Privremeno izvođenje iz zavoda)

Pritvorena se osoba može privremeno izvoditi iz zavoda samo po nalogu Kaznenog odjela Suda.

Članak 125.

(Premještanje pritvorenika)

- (1) Ako je u interesu vođenja kaznenog postupka ili ako to zahtijevaju sigurnosni razlozi, pritvorenik može biti

premješten iz jednog u drugi zavod ili na liječenje iz jedne zdravstvene ustanove u drugu zdravstvenu ustanovu, bilo kojeg od entiteta.

- (2) Rješenje o premještanju pritvorenika iz stavka (1) ovoga članka donosi Sud ili drugi sud u Bosni i Hercegovini kada je na njega Sud prenio vođenje postupka.
- (3) Protiv rješenja iz stavka (2) ovoga članka pritvorenik može uložiti žalbu sudskom vijeću u roku od tri dana od dana primitka rješenja.
- (4) Žalba na rješenje ne odgađa izvršenje rješenja.
- (5) Rješenje sudskog vijeća je konačno.
- (6) Prilikom premještanja iz jedne u drugu ustanovu, osoba iz stavka (1) ovoga članka mora biti što manje izložena javnosti i zaštićena odgovarajućim mjerama od uvreda, znatiželje i bilo kakvog izlaganja javnoj pozornosti.

Članak 126.

(Smještaj u zdravstvenu ustanovu zbog psihičkih smetnji)

- (1) Pritvorenik koji za vrijeme izdržavanja mjere pritvora duševno oboli ili pokazuje teške psihičke smetnje smjestit će se u zdravstvenu ustanovu.
- (2) O smještaju u smislu stavka (1) ovoga članka odlučuje Sud, na prijedlog upravnika zavoda, a na temelju obrazloženog mišljenja dva liječnika, od kojih je jedan psihijatar.
- (3) Pritvorenik ostaje u zdravstvenoj ustanovi dok ne prestanu razlozi za smještaj, a najdulje do isteka vremena pritvora, osim ako je, sukladno odredbama odgovarajućeg zakona, doneseno neko drugo rješenje.

Članak 127.

(Otpust iz pritvora)

Otpust pritvorene osobe iz zavoda obavlja se na temelju rješenja o ukidanju pritvora ili istekom vremena za koje je pritvor određen.

Članak 128.

(Obavijest o smrti pritvorenika)

U slučaju smrti pritvorene osobe, o tome će se bez odgađanja izvijestiti uža obitelj ukoliko je ima, Kazneni odjel Suda i Ministarstvo pravde.

Članak 129.

(Nadzor nad izvršenjem mjere pritvora)

Nadzor nad izvršenjem mjere pritvora obavlja Ministarstvo pravde.

V - ODREDBE O IZVRŠENJU KAZNE ZATVORA

1. Opće odredbe

Članak 130.

(Svrha kazne zatvora)

Svrha izvršenja kazne zatvora je da se kazne počinitelji kaznenih djela kako je to odredio Sud, te da se zatvorenicima omogućiti da tijekom izdržavanja kazne, kroz sustav suvremenih odgojnih mjera, usvoje društveno prihvatljive vrijednosti u svrhu lakšeg uključivanja u uvjete života na slobodi i da se ponašaju sukladno zakonu i ispunjavaju dužnosti građanina.

Članak 131.

(Individualizirani tretman)

- (1) Sa zatvorenicima treba postupati na način koji u najvećoj mjeri odgovara njihovim osobnim potrebama i koji je prilagođen postignutom uspjehu u tretmanu.
- (2) Radi postizanja uspješnoga tretmana obavlja se procjena i klasificiranje zatvorenika.

Članak 132.

(Sudjelovanje u tretmanu)

- (1) Kod zatvorenika treba razvijati osjećaj osobne odgovornosti za vlastite postupke i podsticati ih da u svom tretmanu i sami sudjeluju.

- (2) Tijekom izvršenja kazne zatvora zatvorenici će sudjelovati u odgojnim, kulturnim, sportskim i drugim djelatnostima.
- (3) Kako bi se zatvorenici potakli na sudjelovanje u tretmanu i razvijanje osjećaja osobne odgovornosti, oni mogu uspostaviti samoupravna tijela.

Članak 133.

(Rad zatvorenika)

- (1) Zatvorenicima će se omogućiti rad sukladno njihovim psihofizičkim sposobnostima, stručnoj spremi i mogućnostima zavoda.
- (2) Rad zatvorenika treba biti koristan i što više odgovarati suvremenom načinu obavljanja rada iste vrste na slobodi.
- (3) Svrha rada je da zatvorenici steknu, odnosno održe i povećaju svoje radne sposobnosti, radne navike i stručno znanje radi što lakšeg uključivanja u koristan život na slobodi.
- (4) Sredstva koja zatvorenici ostvare svojim radom u zavodu koriste se za njihove osobne potrebe u vrijeme boravka u zavodu, za plaćanje zakonskog izdržavanja na njihov račun njihovih drugih obveza sukladno zakonu i na zakonu utemeljenim odlukama sudova i drugih mjerodavnih tijela.
- (5) Postizanje ekonomske koristi od rada zatvorenika ne smije ići na štetu ostvarenja svrhe toga rada.

Članak 134.

(Nastava)

- (1) Za zatvorenike za koje je to potrebno organizira se nastava za opću i stručnu izobrazbu i osposobljavanje.
- (2) U svrhu postizanja opće izobrazbe i tretmana zatvorenika tijekom izvršenja kazne zatvora, organiziraju se razni oblici školovanja, tečajeva, slobodnih aktivnosti, kulturno-prosvjetnog rada i tjelesne kulture i omogućuje čitanje knjiga i dnevnoga tiska, praćenje televizijskoga programa, posjeti kulturnim i sportskim manifestacijama kada to sigurnosni razlozi dopuštaju, kao i korištenje drugih sredstava informiranja.

Članak 135.

(Opća odredba o uvjetnom otpustu)

Radi poticanja vlastitih napora zatvorenika za uključivanje u redovit život na slobodi, zatvorenici za koje se utemeljeno može očekivati da će se na slobodi dobro vladati i da neće činiti kaznena djela mogu se pustiti na uvjetni otpust, sukladno kaznenom zakonom, ili ovim Zakonom, uz mogućnost obveznog uvjetnog otpusta i određivanja mjera nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanja nadležnom tijelu socijalne zaštite ili drugoj pravnoj osobi ili organizaciji koji pružaju pomoć ili druge oblike zbrinjavanja osoba otpuštenih s izdržavanja kazne zatvora, kao i druge radnje u skladu s važećim propisima.

Članak 136.

(Pomoć nakon otpusta)

- (1) Zatvorenicima otpuštenim sa izdržavanja kazne zatvora mjerodavna tijela, ustanove i druge pravne osobe pružat će potrebnu pomoć za njihovo lakše i brže uključivanje u redovit život na slobodi.
- (2) Pomoć iz stavka (1) ovoga članka podrazumijeva, ali ne i ograničava na, iznalaženje privremenog smještaja i osiguranje ishrane, nužno liječenje, iznalaženje nove sredine u kojoj će osuđena osoba živjeti, pomoć u sređivanju obiteljskih prilika, u pronalaženju zaposlenja i dovršenje započetog stručnog osposobljavanja i davanje novčane pomoći za podmirivanje najnužnijih potreba.

2. Upućivanje na izdržavanje kazne zatvora

Članak 137.

(Zavodi i institucije za izdržavanje kazne zatvora)

- (1) Zatvorenici će služiti svoju kaznu u Zavodu za izvršenje kaznenih sankcija Bosne i Hercegovine ili u drugim institucijama koje su utvrdene kao najpogodnije za ostvarivanje svrhe kazne zatvora.
- (2) Druge institucije iz stavka (1) ovoga članka su institucije iz članka 257. ovoga zakona, odnosno institucije koje odredi Ministarstvo pravde BiH.

Članak 138.

(Oduzimanje putne isprave)

- (1) U svrhu osiguranja izvršenja kazne zatvora, predsjednik Kaznenog odjela Suda vrši upućivanje osuđene osobe, a ukoliko ocijeni da bi ta osoba, odlaskom u inozemstvo mogla osujetiti izvršenje kazne, tražit će od mjerodavnog tijela da mu oduzme isprave koje se mogu koristiti za prelazak državne granice do izvršenja kazne.
- (2) O oduzimanju i zadržavanju isprava kojom se dozvoljava osobi prelazak državne granice izdaje se potvrda.

Članak 139.

(Izvršenje rješenja o upućivanju)

- (1) Kazneni odjel Suda poziva osuđenu osobu koja se nalazi na slobodi i priopćava joj dan kada se treba javiti radi izdržavanja kazne zatvora.
- (2) Dan javljanja u zavod određuje se tako da osuđenoj osobi ostane najmanje osam, a najviše 15 dana do dana javljanja na izdržavanje kazne zatvora.
- (3) Pri priopćenju predaje se osuđenoj osobi uputni akt, kao i vozna karta ako za odlazak treba rabiti prijevozna sredstva javnoga prometa.
- (4) Kazneni odjel Suda dužan je, prilikom upućivanja osuđene osobe na izdržavanje kazne zatvora, istodobno ili najkasnije u roku od tri dana, o tome izvijestiti zavod.
- (5) Uz uputni se akt obvezno dostavlja prijepis presude i izvod iz kaznene evidencije.
- (6) Za osobe koje se upućuju na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude, Kazneni odjel Suda dužan je uz rješenje o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora zavodu dostaviti i prijepis nepravomoćne presude.
- (7) Zavod je dužan što je prije moguće, ali najkasnije u toku istog dana izvijestiti Kazneni odjel Suda o stupanju osuđene osobe na izdržavanje kazne zatvora.
- (8) Ako se osuđena osoba, koja je na slobodi, ne javi određenog dana radi izdržavanja kazne zatvora, zavod će o tome izvijestiti Kazneni odjel Suda najkasnije što je prije moguće, ali najkasnije u toku istog dana.
- (9) Ako se uredno upućena osuđena osoba ne javi u zavod u određenom roku, Sud će izdati naredbu sudbenoj policiji da se ta osoba prinudno sprovede.
- (10) Za osuđene osobe koje se kriju ili se nalaze u bjekstvu, Kazneni odjel Suda donosi naredbu za izdavanje potjernice koju dostavlja mjerodavnom tijelu za unutarnje poslove.
- (11) Kada osuđena osoba bude uhvaćena, sprovodi se u zavod.
- (12) Troškove sprovođenja u slučaju iz st. (9) i (10) ovoga članka snosi osuđena osoba.

Članak 140.

- (Smještaj, djelotvorno pravo na pomoć prevoditelja, pogodnosti i zdravstveno informiranje zatvorenika stranih državljanina)
- (1) Prilikom upućivanja zatvorenika stranog državljanina u određeni zavod, osim općih kriterija iz zakona ili drugih propisa u cilju ublažavanja zatvorenikova osjećaja izoliranosti i primjerenog tretmana, treba nastojati njegovo upućivanje provesti u skladu s njegovim specifičnim potrebama i, ako je to izvedivo, uz mogućnost

kommunikacije s drugim stranim zatvorenici istoga državljanstva, jezika, vjere ili kulture, što se omogućuje penološkim sredstvima kakva su: rad, kultura, razonoda, zajedničke vježbe, kao i drugi oblici slobodnih aktivnosti ili kulturnoprosvjetojnog rada, ukoliko to nije u suprotnosti s razlozima sigurnosti, djelotvornije realizacije tretmana ili drugim opravdanim razlozima u skladu sa zakonom.

- (2) Zavodska uprava dužna je stranim državljanima omogućiti djelotvorno pravo na pomoć prevoditelja kada trebaju sudjelovati u postupku koji ih se tiče, osobito uključujući stegovne postupke, postupke povodom molbi za uvjetni otpust, molbi za pomilovanje, zahtjevu za premještanje za daljnje izdržavanje kazne zatvora u zemlji podrijetla, kao i drugim postupcima kada se odlučuje o njihovim pravima ili rješavaju molbe, žalbe i drugi podnesci podneseni radi zaštite njihovih prava, s tim što se u pogledu pružanja pravne pomoći u davanju prevoditeljskih ili usluga tumača može obratiti konzularnom predstavniku njegove zemlje ili predstavniku zemlje koja štiti interese države zatvorenika stranog državljanina.
- (3) U slučaju odlučivanja o određenim izlazima zatvoreniku stranom državljaninu izvan zavodskog kruga, svaki rizik od mogućnosti bjekstva takvog zatvorenika pojedinačno se procjenjuje i, u slučaju odobravanja, traženi izlaz se može koristiti samo uz izdane mjere obveznog nadzora.
- (4) Zavodske medicinske službe moraju osigurati redovitu dostavu informacija o prenosivim bolestima, naročito o hepatitisu, HIV-u, AIDS-u, TBC-u i slično, na različitim jezicima stranim zatvorenici, a ako boluju od navedenih bolesti, dobit će zdravstvenu zaštitu i sve druge oblike medicinske njege, savjetovanja ili informiranja kao i drugi zatvorenici.

Članak 141.

(Zamjena kazne zatvora)

- (1) Kazna zatvora do jedne godine koja je izrečena osuđeniku može se, na njegov zahtjev, zamijeniti novčanom kaznom, koja se plaća u jednokratnom iznosu u roku do 30 dana pod uvjetima određenim Kaznenim zakonom.
- (2) Osuđeniku kojemu je kazna zatvora do jedne godine zamijenjena novčanom kaznom i koja je plaćena u jednokratnom iznosu u roku od 30 dana od dana pravomoćnosti navedene sudske odluke sud će izdati potvrdu o izvršenoj kazni i o tome obavijestiti tijelo unutarnjih poslova nadležno za vođenje kaznene evidencije.
- (3) Ako se novčana kazna ne plati u roku iz stavka (1) ovoga članka, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora. Ako se novčana kazna plati samo djelomično, izvršit će se kazna zatvora razmjerno iznosu koji nije plaćen.

Članak 142.

(Početak i računanje kazne zatvora)

- (1) Početak izvršenja kazne zatvora računa se od dana kada se osuđena osoba sama javi radi izdržavanja kazne zatvora, odnosno od dana kada bude sprovedena u zavod.
- (2) Vrijeme provedeno nezakonito na slobodi ne računa se u izdržavanje kazne.

Članak 143.

(Pravilnik o upućivanju na kaznu zatvora)

Ministar pravde donosi Pravilnik o kriterijima za upućivanje osuđenih osoba na izdržavanje kazne zatvora.

Članak 144.

(Nadzor Ministarstva pravde nad radom Sudske uprave)

Inspekcijski nadzor nad radom Sudske uprave u obavljanju poslova upućivanja osuđenih osoba na izdržavanje kazne zatvora radi Ministarstvo pravde.

3. Odgoda izvršenja kazne

Članak 145.

(Okolnosti pod kojima je odgoda moguća)

- (1) Osuđenoj osobi koja se nalazi na slobodi može se, na njezinu zamolbu ili s njezinim pristankom, na zamolbu članova uže obitelji ili na prijedlog mjerodavnog općinskog tijela socijalne zaštite, odgoditi izvršenje kazne zatvora:
 1. ako je oboljela od teže akutne bolesti;
 2. ako se desio smrtni slučaj ili teška bolest u užoj obitelji osuđene osobe;
 3. ako je odgoda potrebna radi izvršenja ili dovršenja iznimno neodgodivih poljskih ili sezonskih radova ili radova izazvanih elementarnim nepogodama ili drugim udesom, a obitelj osuđene osobe nema drugih članova obitelji sposobnih za rad, niti se zbog slabog imovnog stanja ili iz drugih opravdanih razloga može angažirati druga osoba za obavljanje ovih poslova;
 4. ako je osuđena osoba obvezna uraditi određeni posao koji je već započela, a usljed neobavljanja posla nastala bi neotklonjiva ili znatnija šteta za nju ili njezinu užu obitelj, odnosno za osobu, odnosno organizaciju prema kojoj je u obvezi;
 5. ako je odgoda osuđenoj osobi potrebna zbog završetka školovanja ili polaganja ispita za koji se pripremala;
 6. ako je zajedno s osuđenom osobom osuđen i njezin bračni drug ili drugi članovi zajedničkog kućanstva ili ako se oni već nalaze na izdržavanju kazne zatvora, a istodobnim izdržavanjem kazne svih tih osoba bilo bi ugroženo izdržavanje maloljetnih, bolesnih ili starih članova kućanstva;
 7. ako je osuđena osoba žena koja doji dijete mlađe od godinu dana ili koja je trudna;
 8. ako je osuđena osoba jedini hranitelj obitelji, a stupanjem na izdržavanje kazne zatvora bilo bi ugroženo izdržavanje obiteljskog kućanstva,
 9. ako je podnesena zamolba za pomilovanje.
- (2) Izvršenje kazne u slučaju iz točke 1. stavka (1) ovoga članka može se odgoditi za vrijeme dok bolest traje, u slučajevima iz t. 2., 3., i 4. najdulje tri mjeseca, u slučajevima iz t. 5., 6. i 8. najdulje šest mjeseci, a u slučajevima iz točke 7. do navršene jedne godine života djeteta.
- (3) U slučaju iz točke 1. stavka (1) ovoga članka, osuđena je osoba dužna svaka tri mjeseca Kaznenom odjelu Suda podnositi dokaz o svom zdravstvenom stanju.

Članak 146.

(Molba za odgodu)

- (1) Zamolba za odgodu izvršenja kazne zatvora podnosi se u roku od tri dana od dana uručenog uputnog akta iz stavka (3) članka 139. ovoga zakona.
- (2) Ako je razlog za odgodu izvršenja kazne zatvora iz stavka (1) točka 1. članka 145. ovoga zakona nastao nakon tog roka, zamolba se može podnijeti do dana kada se osuđena osoba treba javiti radi izdržavanja kazne.
- (3) U zamolbi se moraju navesti razlozi i dokazi o činjenicama koje opravdavaju odgodu.
- (4) Dokaze o činjenicama iz točaka 1., 2., 5., 6. i 7. stavka (1) članka 145 ovoga zakona izdaje mjerodavno tijelo, a iz t. 3., 4. i 8. mjesna zajednica prema prebivalištu osuđene osobe.
- (5) O zamolbi za odgodu izvršenja kazne zatvora odlučuje Kazneni odjel Suda koji je dužan donijeti rješenje u roku od pet dana od dana primitka zamolbe.

- (6) Prije donošenja rješenja Kazneni odjel Suda može izvršiti potrebne provjere radi utvrđivanja činjenica navedenih u zamolbi.
- (7) Zamolbu koja nije podnesena u roku i zamolbu u kojoj nisu navedeni razlozi, dokazi i činjenice, Kazneni odjel Suda će rješenjem odbaciti.
- (8) Izvršenje kazne neće se odgoditi ako bi zbog odgode nastupila zastara izvršenja kazne.
- (9) Ukupna odgoda izvršenja kazne po svim osnovima može trajati najdulje 12 mjeseci, osim u slučaju iz točke 7. stavka (1) članka 145. ovoga zakona.
- (10) Do donošenja rješenja o zamolbi odgađa se početak izvršenja kazne zatvora.

Članak 147.

(Priziv)

- (1) Protiv rješenja kojim se odbija ili odbacuje zamolba za odgodu izvršenja kazne zatvora osuđena osoba ima pravo priziva u roku od tri dana od dana primitka rješenja predsjedniku Suda.
- (2) Priziv odgađa izvršenje kazne.
- (3) Predsjednik Suda dužan je donijeti rješenje po prizivu iz stavka (1) ovoga članka u roku od tri dana od dana primitka priziva, a u roku od pet dana od dana donesenog rješenja dužan je dostaviti ga Kaznenom odjelu Suda.
- (4) Protiv rješenja predsjednika Suda ne može se pokrenuti upravni spor.
- (5) O odgodi izvršenja kazne zatvora Sud će obvezno izvijestiti zavod.

Članak 148.

(Vojni rok)

- (1) Osoba pozvana na odsluženje vojnoga roka koja je osuđena na kaznu zatvora upućuje se na izdržavanje kazne zatvora prije služenja vojnoga roka.
- (2) Osobi koja je u tijeku odsluženja vojnoga roka pozvana na izdržavanje kazne zatvora odgađa se izvršenje kazne zatvora do završetka vojnoga roka ukoliko u tom roku ne bi nastupila zastarjelost izvršenja kazne.

Članak 149.

(Odgoda izvršenja na zahtjev tužitelja)

- (1) Kad tužitelj na temelju zakonske ovlasti zatraži odgodu izvršenja kazne zatvora, Kazneni odjel Suda neće pozivati osuđenu osobu radi izvršenja kazne, a ako ju je već pozvao, ali još nije prošao rok javljanja u zavod, donijet će rješenje o odgodi izvršenja kazne zatvora.
- (2) Odgoda izvršenja kazne zatvora u slučaju iz stavka (1) ovoga članka traje dok tužitelj ne izvijesti Sud da se može otpočeti sa izvršenjem kazne zatvora, odnosno dok ne bude donesena odluka o pravnom sredstvu tužitelja.

4. Prijem u zavod

Članak 150.

(Smještaj u prijemni odjel)

- (1) Osuđena osoba prima se u zavod na temelju uputnog akta Suda.
- (2) Prilikom prijema u zavod, utvrdit će se identitet osuđene osobe, nakon čega se ona smješta u prijemni odjel.
- (3) Osoba osuđena na kaznu zatvora do jedne godine zadržat će se u prijemnom odjelu do 15 dana, a osobe osuđene preko jedne godine zatvora najdulje 30 dana.

Članak 151.

(Proces evidentiranja)

- (1) U prijemnom odjelu ime osuđene osobe upisuje se u matičnu knjigu, za nju se formira dosje i utvrđuje zdravstveno stanje.

- (2) Osoba osuđena na kaznu zatvora preko šest mjeseci fotografirat će se.
- (3) Za vrijeme boravka u prijemnom odjelu, utvrđuje se prijedlog tretmana zatvorenika.
- (4) Uputu o matičnim knjigama, dosjeu i načinu određivanja tretmana zatvorenika donosi ministar pravde.

Članak 152.

(Reklasifikacija i godišnji pregled)

U tijeku izvršenja kazne zatvora obavljat će se reklasifikacija zatvorenika, ovisno o postignutom uspjehu u tretmanu. Najmanje jednom godišnje napraviti će se pregled napretka zatvorenika.

Članak 153.

(Obavijest o nadnevu stupanja i otpusta)

O nadnevu stupanja i o nadnevu otpusta s izdržavanja kazne zatvora zavod će odmah izvijestiti mjerodavno tijelo za unutarnje poslove na čijem području se zatvorenik vodi u evidenciji prebivališta, odnosno boravišta, kao i mjerodavno tijelo kod koga se ta osoba vodi u vojnoj evidenciji.

Članak 154.

(Obavijest o danu stupanja i otpuštanja stranog državljanina ili osobe bez državljanstva)

- (1) Zavod će odmah obavijestiti Službu za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti o datumu stupanja na izdržavanje kazne zatvora stranog državljanina ili osobe bez državljanstva, zatim o bjekstvu ili nestanku osobe koja je na izdržavanju kazne zatvora, o odobrenom izlazu izvan zavodskog kruga, o počinjenju kaznenog djela ili izrečenim stegovnim sankcijama, o premještanju zatvorenika u drugi zavod ili zdravstvenu ustanovu na liječenje, kao i o odobravanju uvjetnog otpusta odnosno o dobivanju pomilovanja.
- (2) Zavod će obavijestiti nadležnu službu o danu otpuštanja s izdržavanja kazne zatvora osobe iz stavka (1) ovoga članka u roku od 30 dana prije isteka kazne zatvora.
- (3) Zavod će dostavljati obavijesti iz stavka (1) ovoga članka i u slučajevima određivanja ili ukidanja pritvora.
- (4) Na zahtjev Službe za poslove sa strancima, zavod može dati i druge podatke ili informacije koje su od značaja za rad i funkcioniranje navedene službe u skladu sa zakonom ili drugim posebnim propisom.

Članak 155.

(Obavijesti sigurnosnih agencija ili službi upućene zavodu)

- (1) Ministarstvo sigurnosti odnosno odgovarajuće sigurnosne agencije ili službe na državnoj razini ili policijske službe entiteta odnosno Brčko Distrikta BiH dužni su odmah po saznanju obavijestiti zavode u Bosni i Hercegovini o osobi kojoj je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koja je proglašena opasnom za nacionalnu sigurnost, a koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora ili druge mjere izrečene u skladu sa zakonom.
- (2) O osobi iz stavka (1) ovoga članka se, osim zavoda, obavještava i sud ako takva osoba izvršava mjeru pritvora ili ako je osuđena pravomoćnom sudskom odlukom i boravi na slobodi tijekom postupka upućivanja na izdržavanje kazne zatvora u skladu s člankom 139. ovoga Zakona.

5. Upravljanje kaznama svakog od zatvorenika

a. Posebne odredbe

Članak 156.

(Smještaj u zdravstvenu ustanovu zbog psihičkih smetnji)

- (1) Zatvorenik koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora duševno oboli ili pokazuje teške psihičke smetnje smjestit će se u zdravstvenu ustanovu.

- (2) O smještaju u smislu stavka (1) ovoga članka odlučuje ministar pravde, na prijedlog upravnika zavoda, a na temelju obrazloženog mišljenja stručnog tima liječnika koji imenuje ministar.
- (3) Osuđena osoba ostaje u zdravstvenoj ustanovi dok ne prestanu razlozi za smještaj, a najdulje do isteka kazne zatvora, osim ako je, sukladno odredbama odgovarajućeg zakona, doneseno neko drugo rješenje.

Članak 157.

(Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi)

Vrijeme koje osuđena osoba provede u zdravstvenoj ustanovi izvan zavoda, kako je to predviđeno u stavku (3) članka 81. i stavku (1) članka 156., uračunava se u izvršenje kazne zatvora.

b. Rad i naknada za rad

Članak 158.

(Određivanje vrste posla)

- (1) Zatvorenicima se određuje vrsta posla sukladno potrebama njihova tretmana, njihovim psihofizičkim sposobnostima, sklonostima, osobnim svojstvima i stečenim stručnim sposobnostima, prema mogućnostima koje postoje u zavodu i prema potrebama održavanja stege.
- (2) Prilikom određivanja vrste posla vodit će se računa i o želji zatvorenika da rade određeni posao.

Članak 159.

(Nastavak radnog odnosa s prijašnjim poslodavcem)

- (1) Zatvorenik koji na izdržavaru kazne zatvora treba provesti do tri mjeseca, a koji je u radnom odnosu, može za vrijeme izdržavanja kazne zatvora nastaviti rad u poduzeću u kojem je do tada radio, ako se zatvorenik i poduzeće s tim suglasi i ako je to izvodljivo s obzirom na udaljenost poduzeća.
- (2) Međusobna prava i obveze u slučaju iz stavka (1) ovoga članka regulirat će se ugovorom koji zaključuju ministar pravde i ovlaštena osoba poduzeća.
- (3) Pod poduzećem u smislu ovoga članka podrazumijeva se svaka pravna osoba (poduzeće, ustanova, radnja i sl.) kod koje je osuđena osoba zasnovala radni odnos.

Članak 160.

(Odmor od rada)

Zatvorenici imaju pravo na dnevni odmor, najmanje jedan dan odmora u tjednu, te dovoljno vremena za izobrazbu i druge aktivnosti sukladno njihovom programu tretmana.

Članak 161.

(Naknada kao predmet izvršenja odluke Suda)

Iznimno od odredaba iz članka 106. ovoga zakona, predmet izvršenja može biti polovina iznosa naknade za rad na temelju izvršne odluke mjerodavnog suda po kojoj je zatvorenik obvezan davati izdržavanje djeci, bračnom drugu, odnosno roditeljima, naknaditi štetu prouzročenu kaznenim djelom ili podmiriti druge obveze.

Članak 162.

(Godišnji odmor)

- (1) Zatvorenici koji su na neprekidnom radu proveli 11 mjeseci, uključujući i vrijeme provedeno na liječenju zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja do kojeg je došlo radom u zavodu, imaju pravo na neprekidan odmor od najmanje 18, a najviše 30 radnih dana tijekom jedne godine.
- (2) Zatvorenici koji su osuđeni na kaznu zatvora do jedne godine i koji su na radu proveli neprekidno šest mjeseci, imaju pravo na odmor u trajanju od jednog dana za svakih navršanih mjesec dana rada.
- (3) Naknada za odmor zatvorenika utvrđuje se po propisima o radnim odnosima.

- (4) Dužina i način korištenja odmora u smislu st. (1) i (2) ovoga članka propisuju se Pravilnikom o kućnom redu.

c. Izobrazba

Članak 163.

(Organiziranje nastave)

- (1) Za malodobne zatvorenike i mlade punoljetne osobe koje nemaju završenu osnovnu školu, zavod je obvezan organizirati nastavu u svrhu stjecanja osnovne naobrazbe i nastavu za stručnu izobrazbu i osposobljavanje, sukladno propisima o osnovnoj i srednjoj naobrazbi.
- (2) Nastava iz stavka (1) ovoga članka organizira se i za ostale zatvorenike za koje je to korisno i potrebno.
- (3) Ako se pokaže pogodnijim, zavod može organizirati nastavu iz stavka (1) ovoga članka u suradnji s mjesnim školama, o čemu se zaključuje poseban ugovor.
- (4) Zatvorenici mogu biti dopisni izvanredni daci i studenti škola i tečajeva izvan zavoda, ako to razlozi dozvoljavaju i ako se programom tretmana ocijeni da je to potrebno i korisno za ostvarenje svrhe izvršenja kazne.
- (5) Zatvorenici koji završe određenu školu ili steknu kvalifikaciju u zavodu dobivaju svjedodžbu. Iz svjedodžbe se ne smije vidjeti da je opća ili druga izobrazba stečena u zavodu.

Članak 164.

(Propisi o izobrazbi)

Na rad škola koje se osnivaju u zavodu primjenjuju se propisi o osnovnoj i srednjoj naobrazbi entiteta, odnosno županija na čijem se području nalazi zavod.

d. Komuniciranje i pogodnosti

Članak 165.

(Pisma i telefon)

- (1) Zatvorenici imaju pravo održavati kontakte s članovima svoje obitelji i osobama ili predstavnicima organizacija koje mogu pomoći u njihovu tretmanu, putem pisama i telefona bez ograničenja.
- (2) Iznimno, kada to zahtijevaju razlozi, zavod može obavljati kontrolu pisama i telefonskih razgovora, o čemu se obavještava zatvorenik.

Članak 166.

(Posjeti)

- (1) Zatvorenici imaju pravo primiti posjete članova uže obitelji, a po odobrenju upravnika zavoda, mogu ih posjećivati i druge osobe, sukladno Pravilniku o kućnom redu.
- (2) Ako je zatvorenik strani državljanin, ima pravo da ga posjećuje diplomatski i konzularni predstavnik njegove države ili države koja štiti interese njegove države, sukladno međunarodnom pravu i u granicama kućnoga reda.
- (3) Pravo iz stavka (2) ovoga članka može se uskratiti samo ako se takvo pravo uskraćuje diplomatskim ili konzularnim predstavnicima Bosne i Hercegovine u državi čiji je zatvorenik državljanin, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.
- (4) Ako je zatvorenik osoba bez državljanstva ili izbjeglica, predstavnik međunarodne organizacije koja štiti interese osoba bez državljanstva, odnosno izbjeglica, ima pravo, u granicama kućnoga reda, posjećivati tu osobu.

Članak 167.

(Pošiljke)

Zatvorenici imaju pravo primiti od članova uže obitelji pošiljke s rubljem, predmetima za osobnu uporabu, tisak, knjige te novac, kojima mogu raspolagati, sukladno kućnom redu.

Članak 168.
(Pogodnosti)

- (1) Za dobro ponašanje i zalaganje na radu zatvorenicima se mogu odobravati pogodnosti.
- (2) Pogodnosti su skup poticajnih mjera usmjerenih na pružanje povjerenja zatvoreniku, ublažavanje posljedica deprivacije, poticanje vlastitog sudjelovanja u ostvarivanju programa tretmana, jačanje odgovornosti i samopouzdanja radi osposobljavanja zatvorenika za samostalan život sukladno pravnom poretku i normama građanskoga društva.
- (3) Pogodnosti odobrava upravnik zavoda ili osoba koju on ovlasti.
- (4) Pogodnosti se mogu koristiti u krugu zavoda i izvan kruga zavoda.

Članak 169.
(Slobodno kretanje i dopust)

- (1) Zatvorenicima se mogu odobravati sljedeće pogodnosti koje će koristiti izvan kruga zavoda, i to:
 1. slobodno kretanje izvan kruga zavoda u trajanju do 24 sata nakon svakih izdržanih sedam dana kazne zatvora (četiri puta u mjesecu koje, u načelu, treba koristiti neradnim danom);
 2. slobodan izlaz u grad u trajanju do pet sati jednom u mjesecu;
 3. dopust do šest dana tijekom jedne godine izdržavanja kazne zatvora (nakon svakih dva mjeseca provedenih na izdržavanju kazne zatvora osuđenom se može odobriti do jedan dan dopusta);
 4. dopust do tjedan dana tijekom jedne godine izdržavanja kazne zatvora u slučaju teške bolesti ili smrti člana obitelji, elementarnih nepogoda ili teških socijalnih slučajeva;
 5. slobodno kretanje izvan kruga zavoda do dva dana tijekom jedne godine za vjerske blagdane;
 6. za svaki državni blagdan slobodno kretanje izvan kruga zavoda do jedan dan tijekom jedne godine;
 7. godišnji odmor u krugu obitelji.
- (2) Moguće je odobriti pogodnost sa ili bez nadzora. Nadzor se obavezno određuje ako je pogodnost koja se koristi izvan zavoda odobrena:
 - a) osobi osuđenoj na kaznu zatvora do deset godina za kaznena djela genocida, kaznena djela protiv humanosti, ratne zločine, terorizam, nedopuštenu proizvodnju i promet drogama, sprječavanje povratka izbjeglica i raseljenih osoba;
 - b) osobi osuđenoj na više od deset godina zatvora, bez obzira na vrstu kaznenog djela;
 - c) alkoholičaru, ovisniku o drogama ili višestrukom povratniku.

Članak 170.
(Procjena opasnosti)

- (1) Kod prvog prijema, kao i pri odlučivanju o pogodnostima izvan zavoda, svaki zatvorenik treba biti procijenjen kako bi se ustanovile:
 - a) veličina opasnosti za zajednicu u slučaju bijega zatvorenika,
 - b) vjerojatnost da će takva osoba probati pobjeći sama ili uz izvanjsku pomoć.
- (2) Tijekom izdržavanja zatvorske kazne potrebno je neprestano ispitivati podjelu sigurnosti sukladno procijenjenom stupnju opasnosti sigurnosnih uvjeta, donijeti odgovarajuću odluku o odobravanju ili neodobravanju pogodnosti.
- (3) Procjena opasnosti bijega - sigurnosnih uvjeta najmanje uključuje:

- a) prijetnju javnosti - zajednici u slučaju bijega zatvorenika;
- b) prijašnje vladanje, pokušaj bijega, ranije uskraćivanje slobode po tjeratici;
- c) pristup izvanjskoj pomoći;
- d) ranija osuđivanost;
- e) osobne i obiteljske prilike;
- f) raniji boravak izvan područja BiH, sklonost stalnim putovanjima, tj. kretanju iz mjesta u mjesto ili često mijenjanje mjesta prebivališta odnosno boravka;
- g) osobno sudjelovanje u ostvarivanju programa tretmana;
- h) priroda kaznenog djela zbog kojeg je zatvorenik osuđen;
- i) način, motivi i posljedice počinjenog kaznenog djela;
- j) stav prema žrtvi;
- k) dužina izrečene zatvorske kazne;
- l) moguća prijetnja drugim zatvorenicima;
- m) druge okolnosti koje mogu biti od važnosti za procjenu sigurnosne opasnosti.

Članak 171.

(Nadzor izvan obveznog nadzora)

- (1) Osim obveznog nadzora, potreba za određivanjem mjera nadzora ocjenjivat će se i određivat prilikom svakog odobravanja pogodnosti.
- (2) Pri odobravanju pogodnosti ovlaštena služba zavoda dužna je, osim procjene opasnosti i drugih okolnosti sukladno članku 170. ovoga zakona, pratiti vladanje i tretman osuđene osobe i to redovno, organizirano uz sustavno motrenje i praćenje navedenih osoba primjenom suvremenih penoloških metoda, odnosno sukladno članku 18. ovoga zakona.
- (3) Mjere nadzora mogu trajati dok postoji potreba, a najdulje 15 dana do isteka kazne.

Članak 172.

(Mjere nadzora, zabrane i ograničenja)

- (1) Zavodska uprava koristi nadzor kako bi mogla procijeniti opasnost koja prijete od svakog zatvorenika, svakog zatvorenika podvrgnuti uvjetima sigurnosti, a sve s ciljem onemogućavanja bijega zatvorenika i zaštite javnosti - javnog poretka, na način da nadzor ishodi sigurnim puštanjem zatvorenika u zajednicu za vrijeme izdržavanja zatvorske kazne i očuvanja usklađenosti programa sigurnosti i socijalne reintegracije.
- (2) Nadzor podrazumijeva uvid u aktivnosti i vladanje zatvorenika, a provodi se redovito, organizirano i sustavno primjenom mjera zabrane, izvješćivanja, oduzimanja nedozvoljenih stvari, privremenim zadržavanjem isprava, praćenjem osoba, predmeta ili događaja, vizualno ili pomoću tehničkih metoda i sredstava.
- (3) Mjere zabrane koje se mogu odrediti prema zatvoreniku koji koristi pogodnosti izvan kruga zavoda su:
 - a) zabrana napuštanja mjesta boravljenja ili prebivanja i
 - b) zabrana putovanja.
- (4) U ostale mjere zabrane spadaju:
 - a) zabrana posjećivanja određenih mjesta ili područja,
 - b) zabrana boravljenja u blizini određenih objekata ili ustanova,
 - c) zabrana sastajanja s određenim osobama,
 - d) zabrana posjećivanja određene adrese ili adresa,
 - e) zabrana promjene mjesta korištenja pogodnosti,
 - f) privremeno zadržavanje isprava koje se mogu koristiti za prelazak državne granice i vozačke dozvole,
 - g) zahtjev za povremeno javljanje policijskoj upravi ili drugom određenom državnom tijelu,

- h) zahtjev za bliskim nadzorom zatvorenika tijekom razdoblja pogodnosti izvan zavoda,
 - i) zahtjev za prebivanjem na određenoj adresi,
 - j) zahtjev da bude na određenoj adresi u određeno vrijeme,
 - k) ograničenja u pogledu udaljenosti kretanja izvan sjedišta zavoda.
- (5) Upravnik zavoda osim pogodnosti može izreći mjere zabrane i ostale mjere zabrane, bilo zasebno ili zajedno, te od ovlaštene policijske uprave ili drugog tijela tražiti povremeno ili stalno obavještanje ili izvješće o ponašanju zatvorenik i načinu na koji koristi pogodnosti ili odrediti da zatvorenici za vrijeme izlaska u grad ili u drugo mjesto udaljeno više od 5 kilometara od sjedišta zavoda mogu posjetiti takvo mjesto samo uz prethodno pismeno odobrenje upravnika, u kojem mora biti navedeno takvo mjesto.
- (6) Za vrijeme izdržavanja kazne upravnik zavoda određuje i ukida mjeru zabrane ili nadzora, a uz mjere iz stavaka (3) i (4) ovoga članka može uključiti i druge mjere sukladno Pravilniku.
- (7) Protiv odluke upravnika iz stavka (5) ovoga članka zatvorenik može uputiti predstavku ili drugi podnesak Ministarstvu pravde, inspektoratu ovlaštenom za nadzor rada zavoda, ili uputiti pritužbu državnom ombudsmanu. Zatvorenik u svrhu zaštite svojih prava može upućivati navedene podneske pojedinačno ili kumulativno, po svojem slobodnom izboru i redosljedju, bez ikakvih ograničenja.

Članak 173.

(Izvršenje mjera zabrane)

- (1) Mjere zabrane i ostale mjere zabrane koje su naredene uz odobrenje o korištenju pogodnosti izvršava ovlašteni policijski organ ili drugo određeno državno tijelo.
- (2) Upravnik zavoda dužan je policijskim organima u mjestu sjedišta zavoda i mjestu korištenja pogodnosti, osim izvješća o svim zatvorenicima koji koriste pogodnosti na području njegove ovlasti, dostaviti i sve pisane odluke o svim određenim mjerama zabrane, zahtjevima, kao i sve važne informacije koje mogu biti važne za pitanja sigurnosti i zaštite javnog poretka.
- (3) Upravnik zavoda obavezan je sve pisane odluke i informacije iz stavka (2) ovoga članka dostaviti i drugom državnom tijelu određenom za izvršavanje mjera zabrane, određenog zahtjeva ili nadzora.

Članak 174.

(Ograničenja za odobravanje pogodnosti)

- (1) Sljedećim se osobama ne mogu odobravati pogodnosti koje će se koristiti izvan kruga zavoda, prije nego izdrže tri petine izrečene kazne zatvora:
1. Osobama koja su osuđene na kaznu zatvora do deset godina za kaznena djela genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnog zločina, terorizma, neovlaštene proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga, sprečavanje povratka izbjeglica i raseljenih osoba.
 2. Svim osobama osuđenim na kaznu zatvora preko deset godina bez obzira na vrstu kaznenog djela.
 3. Alkoholizacijom, narkomanima i višestrukim povratnicima.
- (2) Osobama koje su osuđene na kaznu zatvora od osam do deset godina, a nisu počinile kaznena djela iz točaka 1. i 2. stavka (1) ovoga članka i nisu višestruki povratnici, alkoholičari ili narkomani, pogodnosti koje se koriste izvan kruga zavoda mogu se odobriti nakon izdržane jedne polovine izrečene kazne zatvora, a za osobe osuđene na zatvorsku kaznu od pet do osam godina zatvora, pogodnosti

koje se koriste izvan kruga zavoda, mogu se odobriti nakon izdržane jedne trećine zatvorske kazne.

- (3) Pogodnosti koje se koriste izvan kruga zavoda mogu se odobravati ostalim zatvorenicima nakon izdržane jedne četvrtine kazne zatvora.
- (4) Za zatvorenike koji su počinili kaznena djela iz točaka 1. i 2. stavka (1) ovoga članka, kao i za one za koje se procijeni da bi njihov boravak na slobodi mogao izazvati negativne reakcije socijalne sredine, pri odobravanju pogodnosti iz članka 169. ovoga zakona potrebno je pribaviti mišljenje mjerodavne policijske uprave i mjerodavnog općinskog tijela socijalne zaštite.
- (5) Kriteriji iz st. (1), (2), (3) i (4) ovoga članka ne odnose se na odobravanje pogodnosti iz točke 4. članka 169. ovoga zakona koja se koristi u izvanrednim prilikama.
- (6) Uz zamolbu za odobravanje pogodnosti iz točke 4. članka 169. ovoga zakona zatvorenik je dužan priložiti dokumentaciju u svezi s razlogom zbog kojeg traži dopust.
- (7) Svako neopravdano kašnjenje s korištenja pogodnosti dulje od 24 sata smatra se bjekstvom.
- (8) Pogodnosti iz članka 169. ovoga zakona ne mogu se koristiti izvan područja Bosne i Hercegovine.
- (9) Zatvoreniku se za vrijeme boravka na liječenju u zdravstvenoj ustanovi izvan zavoda ne mogu odobravati izvanzavodne pogodnosti.

Članak 175.

(Uskraćivanje korištenja pogodnosti za određeno razdoblje)

- (1) U iznimnim prilikama, a osobito u slučaju epidemija bolesti, elementarnih nepogoda ili kada to nalažu interesi sigurnosti ili iz drugih opravdanih razloga u skladu sa zakonom i drugim propisima za određeno razdoblje, može se uskratiti korištenje pogodnosti.
- (2) Upravnik zavoda može ograničiti uskraćivanje pogodnosti na razdoblje do mjesec dana, s tim što zbog posebnih prilika ova mjera može biti produžena za još 30 dana prema odobrenju ministra pravde.

Članak 176.

(Ograničenja pri odobravanju pogodnosti osobama kojima je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koje su proglašene opasnim za nacionalnu sigurnost)

- Osobi kojoj je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koja je proglašena opasnom za nacionalnu sigurnost Bosne i Hercegovine za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili druge mjere izrečene u skladu sa zakonom neće se odobravati pogodnosti izvan zavodskog kruga za vrijeme trajanja navedenih pravnih stanja ili pravnih situacija, odnosno nekog drugog sličnog pravnog statusa određenog na temelju posebnog zakona ili drugog odgovarajućeg propisa.

Članak 177.

(Pravila o korištenju pogodnosti)

- (1) Uvjeti i način korištenja pogodnosti iz članka 169. ovoga zakona, uključujući pravila o nadzoru osobe tokom korištenja pogodnosti, kao i pogodnosti koje se koriste u krugu zavoda, propisat će se Pravilnikom o kućnom redu.
- (2) Prizivi na odluke o korištenju pogodnosti mogu se podnijeti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine.

e. Ovlasti nakon izvršenja mjere usamljenja

Članak 178.

(Premještanje u poseban odjel)

- (1) Ako nakon izvršenja mjere usamljenja nisu prestali razlozi zbog kojih je ta mjera određena, zatvorenik se može premjestiti u posebni odjel zavoda zatvorenog tipa s pojačanim nadzorom iz članka 188. ovoga zakona.

- (2) Zatvorenik ostaje u posebnom odjelu iz stavka (1) ovoga članka dok ne prestanu razlozi zbog kojih je smješten u taj odjel.
- (3) U slučaju iz stavka (1) ovoga članka shodno se primjenjuju odredbe stavaka (6), (7) i (8) članka 119. ovoga zakona.

Članak 179.

(Premještaj u posebni odjel u drugi zavod)

- (1) Zatvorenik kojemu nakon izvršene mjere usamljenja nisu prestali razlozi zbog kojih je ta mjera određena i koji se nalazi u zavodu poluotvorenoga tipa ili zavodu zatvorenoga tipa bez posebnog odjela s pojačanim nadzorom može se premjestiti u posebni odjel zavoda zatvorenog tipa s pojačanim nadzorom iz članka 188. ovoga Zakona.
- (2) Rješenje u slučaju iz stavka (1) ovoga članka donosi ministar pravde.
- (3) Protiv rješenja iz stavka (2) ovoga članka može se uložiti žalba Ministarstvu pravde u roku od tri dana od dana prijma rješenja, s tim što žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) Rješenje iz stavka (3) ovoga članka doneseno povodom žalbe je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.

6. Prekid izdržavanja kazne zatvora

Članak 180.

(Ovlast za prekid izdržavanja)

- (1) Zatvoreniku se može dozvoliti prekid izdržavanja kazne zatvora.
- (2) Odredbe čl. 145., 146., 147. i 148. ovoga zakona shodno se primjenjuju i u slučaju prekida izdržavanja kazne zatvora.
- (3) Prekid izdržavanja kazne zatvora izvršit će se i u slučaju kada Kazneni odjel Suda odredi mjeru pritvora za drugo kazneno djelo.
- (4) O prekidu izdržavanja kazne zatvora rješenjem odlučuje Kazneni odjel Suda.
- (5) U slučaju iz stavka (4) ovoga članka Sud odlučuje u vijeću sastavljenom od trojice sudaca.

Članak 181.

(Podnošenje zamolbe)

Zamolba zatvorenika za prekid izdržavanja kazne zatvora i mišljenje zavoda dostavljaju se Kaznenom odjelu Suda u roku od tri dana.

Članak 182.

(Priziv protiv rješenja Suda)

- (1) Protiv rješenja iz stavka (4) članka 180. ovoga zakona zatvorenik može izjaviti priziv predsjedniku Suda u roku od tri dana od dana primitka rješenja.
- (2) Rješenje doneseno po prizivu je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.
- (3) Vrijeme provedeno na prekidu izdržavanja kazne zatvora, odobrenom od Suda, ne računa se u vrijeme izdržavanja kazne zatvora.

Članak 183.

(Stavljanje van snage rješenja o prekidu)

- (1) Ako se za vrijeme trajanja prekida izdržavanja kazne zatvora utvrdi da su prestale okolnosti zbog kojih je prekid dozvoljen, ili je prekid dozvoljen na temelju lažnih isprava ili drugih dokaza, odnosno da se prekid ne koristi u svrhu u koju je dozvoljen, rješenje iz članka 180. ili 182. ovoga zakona stavit će se izvan snage, a zatvoreniku naložit će se javi na daljnje izdržavanje kazne zatvora odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana primitka rješenja.
- (2) Rješenje iz stavka (1) ovoga članka dostavlja se zavodu i zatvoreniku.
- (3) Na rješenje iz stavka (2) ovoga članka zatvorenik ima pravo priziva u roku od tri dana. Priziv ne odgađa izvršenje.

- (4) Ako se zatvorenik ne javi na daljnje izdržavanje kazne zatvora u roku određenom u rješenju, zavod će postupiti po odredbama iz st. (8) do (11) članka 139. ovoga zakona.

7. Premještaj tijekom izdržavanja kazne

Članak 184.

(Podnošenje zamolbe i odluka o premješčaju)

- (1) Ako je zatvorenik izdržao jednu polovinu kazne zatvora i koristi izvanzavodske pogodnosti, može podnijeti zamolbu za premještaj u drugi zavod u entitetu u kojem ima prebivalište, odnosno boravište.
- (2) O premješčaju zatvorenika odlučuje ministar pravde uz pribavljeno mišljenje zavoda.
- (3) U slučaju kada se radi o zatvoreniku koji se, s obzirom na kategorizaciju kazneno-popravnih zavoda i internu klasifikaciju zatvorenika, ne bi mogao uklopiti u tretman u drugom zavodu, molba se odbija.
- (4) Ako je zamolba podnesena prije roka iz stavka (1) ovoga članka odbacit će se kao preuranjena.
- (5) Ako je zamolba odbijena, nova se zamolba može podnijeti po proteku šest mjeseci od dana pravomoćnosti rješenja.
- (6) Protiv rješenja iz stavka (2) ovoga članka može se uložiti priziv Ministarstvu pravde u roku od tri dana.

Članak 185.

(Upravnikova odluka o premješčaju)

- (1) Upravnik zavoda može predložiti premješčaj zatvorenika u drugi zavod u entitetu u kome zatvorenik ima prebivalište, odnosno boravište radi učinkovitije realizacije tretmana ili kada je to nužno iz sigurnosnih razloga.
- (2) Ministar pravde može donijeti odluku o premješčaju i bez prijedloga upravnika zavoda.
- (3) Troškove premještaja snosi zavod.

Članak 186.

(Prizivi)

- (1) Priziv na rješenje kojim se dozvoljava premješčaj ne zadržava izvršenje rješenja.
- (2) Rješenje po prizivima iz stavka (6) članka 184. je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.

8. Izvršenje kazne dugotrajnog zatvora

Članak 187.

(Opća odredba)

Odredbe ovoga zakona o izvršenju kazne zatvora primjenjuju se i na izvršenje kazne dugotrajnog zatvora ako čl. 188. do 192. ovoga zakona nije drugačije propisano.

Članak 188.

(Pojačani nadzor)

- (1) Kazna dugotrajnog zatvora može se izvršavati u posebnom odjelu zavoda zatvorenog tipa u odvojenim prostorijama za boravak od ostalih zatvorenika i uz mjere pojačanog nadzora.
- (2) Pod pojačanim nadzorom podrazumijeva se promatranje i češća kontrola zatvorenika noću i danju, a izvršava se na način da ne remeti svakodnevne aktivnosti.
- (3) Osobe koje izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora svrstavaju se u posebne odgojne skupine, s tim da na jednog odgajatelja dolazi do 25 zatvorenika.

Članak 189.

(Tretman sigurnosti prema zatvoreniciima pod pojačanom sigurnošću)

- (1) Prema zatvoreniciima koji su podvrgnuti tretmanu pojačane sigurnosti, sve dok predstavljaju rizik, treba stvarati interes humanog tretmana, naročito ohrabivanjem zatvorenika na smanjenje rizika koji je procijenjen da predstavljaju, podržavanja djelotvorne kontrole i sigurnosti i potrebe za sigurnošću osoba, što ukazuje na potrebu izgrađivanja

- dobre interne klime uspostavom pozitivnih odnosa između zatvorenika i zavodskog osoblja.
- (2) Zatvorenici koji su rizični za sigurnost zavoda i javnosti i javni poredak društvene zajednice, kao što je mjera usamljenja, smještaj u posebni odjel i pojačani nadzor, bi trebali u takvim prostorima uživati odgovarajući tretman kao kompenzaciju za strogu situaciju takvih odjela zavoda i treba ih ohrabriti da rade na prestanku razloga za primjenu ove mjere druženjem s drugim zatvorenicima u takvom odjelu, kao i većim izborom aktivnosti u tretmanu maksimalne sigurnosti, prema programu aktivnosti koji donese uprava zavoda u odnosu na navedenu kategoriju zatvorenika, uz posvećivanje posebne pozornosti zdravstvenim problemima koji se mogu pojaviti kao rezultat takvog tretmana sigurnosti i pokušati se boriti protiv mogućih negativnih učinaka navedene pojačane sigurnosti.
 - (3) Zatvorenici ne bi smjeli biti podvrgnuti dodatnim mjerama sigurnosti dulje nego što je to nužno, a što će se postići redovitim preispitivanjem takvih odluka, odnosno je li i dalje nužan smještaj u posebnom visokorizičnom odjelu ili odjelu s pojačanim mjerama sigurnosti, i to svakih šest mjeseci od kada upravnik donose takvo rješenje i koja mjera može biti produljavana samo po pisanom odobrenju ministra pravde, osim prema zatvoreniku kojemu je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, a u tom slučaju će se preispitivanje provoditi najmanje jedanput godišnje pregledom napretka zatvorenika u postupku reklasifikacije zatvorenika. Mjera se mora okončati čim prestanu postojati razlozi za njezino postojanje.
 - (4) Osim zatvorenika iz članka 169. stavka (2) ovoga Zakona, pravomoćno osuđeni zatvorenici za ostala kaznena djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom i kaznena djela organiziranog kriminala iz članka 250. st. (2) i (3) Kaznenog zakona, kao i zatvorenici prema kojima je izrečena administrativna mjera usamljenja, premještaj u poseban odjel s pojačanim nadzorom, ako nisu prestali razlozi zbog kojih je bila izrečena mjera usamljenja i kada je određena mjera pojačanog nadzora pri izvršavanju kazne dugotrajnog zatvora, spadaju u rizičnu skupinu u smislu prijetnji i mogućnosti nasilja nad takvim zatvorenicima od drugih zatvorenika te je država obvezna zaštititi takve osuđenike od prijetnji nasiljem ili drugog opasnog i teškog narušavanja sustava izvršenja kazne zatvora bilo odvajanjem od drugih zatvorenika, razdvajanjem ili traženjem premještaja za boravak u drugom zavodu, a što će predstavljati i ovisiti u pogledu izbora pristupa o ocjeni i procjeni svakog pojedinačnog slučaja.
 - (5) Protiv rješenja iz stavka (3) ovoga članka zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu pravde u roku od tri dana od dana primitka rješenja, s tim što žalba ne odgađa izvršenje rješenja.
 - (6) Rješenje iz stavka (5) ovoga članka doneseno po žalbi je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.
 - (7) Pravila o uvjetima, načinu i tretmanu izdržavanja kazne zatvorenika u posebnom odjelu pod pojačanim nadzorom ili sigurnošću donijet će ministar pravde.

Članak 190.

(Ograničenje odobravanja pogodnosti)

Osobama koje izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora ne mogu se odobravati pogodnosti koje se koriste izvan kruga zavoda dok ne izdrže dvije trećine izrečene kazne.

Članak 191.

(Ograničenja radnog angažmana)

Zatvorenici koji izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora ne mogu se radno angažirati na poslovima izvan kruga zavoda dok ne počnu s korištenjem pogodnosti izvan kruga zavoda.

Članak 192.

(Kontrola komunikacije)

Zatvorenicima koji izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora obavlja se kontrola pisama i telefonskih razgovora.

9. Otpust

a) Uvjetni otpust

Članak 193.

(Povjerenstvo za uvjetni otpust)

- (1) Kako bi se zatvorenici potakli da razriješe probleme i situacije koje su dovele do činjenja kaznenoga djela, uspostavlja se sustav uvjetnog otpusta, na temelju kojeg se može uvjetno otpustiti zatvorenik za kojeg se procijeni da više ne predstavlja neprihvatljiv rizik za zajednicu.
- (2) O uvjetnom otpustu zatvorenika kojima je kaznu zatvora izrekao Sud, odlučuje Povjerenstvo za uvjetni otpust. Povjerenstvo imenuje ministar pravde.
- (3) Povjerenstvo ima pet članova, od kojih je jedan predsjednik. Kvorum za donošenje odluka čine tri člana.
- (4) Povjerenstvo se sastoji od po jednog predstavnika Suda i Ministarstva pravde, te tri neovisna člana iz relevantnog stručnog područja. Članovi Povjerenstva imenuju se na razdoblje od pet godina, s mogućnošću ponovnog izbora na još jedan mandat. U slučaju prestanka mandata nekog od članova Povjerenstva, mandat njegova zamjenika trajat će do isteka tekućeg mandata Povjerenstva. Ovo imenovanje neće biti smetnja za ponovno imenovanje za člana Povjerenstva u pogledu broja mandata, ukoliko je preostalo vrijeme mandata Povjerenstva kraće od dvije godine.
- (5) Povjerenstvo je u svom radu neovisno. Članovi mogu dati ostavku u bilo kom momentu, a mogu biti razriješeni dužnosti isključivo radi utvrđenog kršenja dužnosti, počinjenog kaznenoga djela ili iz drugih ozbiljnih razloga, utvrđenih u postupku. Rješenje o razrješenju predsjednika ili bilo kojeg člana Povjerenstva, ako se dokaže da postoji temelj za razrješenje, donosi ministar pravde.
- (6) Povjerenstvo donosi Poslovnik o radu.

Članak 194.

(Informacije koje se dostavljaju Povjerenstvu)

- (1) O uvjetnom otpustu Povjerenstvo rješava na temelju zamolbe ili suglasnosti zatvorenika, na temelju zamolbe člana njegove uže obitelji, ili na prijedlog upravnika zavoda.
- (2) Zamolbe, odnosno prijedlozi dostavljaju se Povjerenstvu putem zavoda.
- (3) Zavod uz zamolbu dostavlja podatke o postignutom uspjehu u programu tretmana zatvorenika, podatke o eventualnim ranijim osudama, opis kaznenoga djela, podatke o ponašanju zatvorenika, kao i ostala izvješća drugih stručnih osoba koje su angažirane u radu sa zatvorenikom, te druge podatke bitne za odluku. Uz zamolbu zatvorenika prilaže se i mišljenje zavoda o utemeljenosti zamolbe, odnosno prijedloga.
- (4) Prilikom sagledavanja zdravstvenog stanja osobe na izdržavanju kazne zatvora, liječnik može podnijeti inicijativu upravniku zavoda za ocjenu opravdanosti podnošenja prijedloga za uvjetni otpust od upravnika zavoda ako teže ili akutno zdravstveno stanje zatvorenika na to ukazuje ili ako medicinska procjena ukazuje na nemogućnost izlječenja ili progresivnost, odnosno postupno pogoršavanje zdravstvenog stanja osobe, s opasnošću po

- život takvog zatvorenika, i koja inicijativa će sadržavati pribavljeno mišljenje stručnog tima liječnika iz odgovarajućeg medicinskog područja.
- (5) Pri donošenju odluke o uvjetnom otpustu Povjerenstvo se mora ograničiti na sljedeće kriterije:
1. ranija osuđivanost;
 2. ponašanje u zavodu;
 3. sudjelovanje u programu tretmana;
 4. stav prema žrtvi;
 5. rizik ponovnog činjena kaznenih djela;
 6. adekvatnost prijedloga za izmještanje.
- (6) Sva izvješća koja zavod pripremi za Povjerenstvo za uvjetni otpust dostavljaju se i samom zatvoreniku, kojem se na taj način pruža prilika da Povjerenstvu podnese pismene podneske u svezi s njihovim sadržajem.

Članak 195.

(Obvezni prijedlog upravnika za uvjetni otpust)

- (1) Upravnik zavoda po službenoj dužnosti obvezatno upućuje Povjerenstvu prijedloge za uvjetni otpust za sve zatvorenike koji se mogu uzeti u razmatranje, i to u roku od 30 dana prije datuma isteka dvije trećine od izrečene kazne, i koji ispunjavaju zakonom predviđene uvjete za uvjetni otpust, obuhvaćajući i negativna izvješća i mišljenja zavoda u kojima nije predloženo odobravanje uvjetnog otpusta.
- (2) Upravnik zavoda dostavlja će Povjerenstvu prijedloge kao i negativna izvješća i mišljenja iz stavka (1) ovoga članka po sadržaju, opsegu i proceduri sukladno članku 194. ovog zakona.

Članak 196.

(Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanje nadležnom tijelu u pogledu pomoći prema uvjetno otpuštenoj osobi)

- (1) Prilikom odobravanja uvjetnog otpusta, Povjerenstvo može u svojem rješenju osobi kojoj odobrava uvjetni otpust izreći mjere nadzora, zabrane ili ograničenja navedene u članku 172. st. (3) i (4) toč. a), b), c), d), f), g), h) i i) ovoga Zakona, kao i obvezati je na javljanje nadležnom tijelu socijalne zaštite ili drugoj pravnoj osobi ili organizaciji koja pruža pomoć ili druge oblike zbrinjavanja osobama otpuštenim s izdržavanja kazne zatvora.
- (2) U slučaju izricanja mjera ili obveza iz stavka (1) ovoga članka, zavod je dužan navedeno rješenje, osim osobama i tijelima iz članka 198. stavka (2) ovoga Zakona, dostaviti i nadležnom policijskom tijelu ili tijelu socijalne zaštite ili drugoj pravnoj osobi koja pruža drugu vrstu pomoći prema mjestu prebivališta ili boravišta uvjetno otpuštene osobe.
- (3) Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja provodi nadležno policijsko ili drugo određeno državno tijelo, a mjere socijalne zaštite ili druge pomoći nadležno tijelo socijalne zaštite ili druga pravna osoba koja se bavi pružanjem druge vrste pomoći ili zbrinjavanja prema navedenoj kategoriji osobe.
- (4) U slučaju kršenja ili nepridržavanja izrečenih mjera zabrane ili zatraženog ispunjenja određenih obveza socijalne zaštite ili druge vrste pomoći, tijela iz stavka (3) ovoga članka dužna su odmah obavijestiti Sud ili drugi sud u Bosni i Hercegovini kada je na njega Sud prenio vođenje postupka ili drugo tijelo u skladu sa Zakonom ili međunarodnim ugovorom i Povjerenstvo.
- (5) Po dobivanju obavijesti iz stavka (4) ovoga članka Sud može takvoj osobi rješenjem izreći opomenu ili odrediti novi rok za izvršenje navedenih mjera ili obveza ili staviti izvan snage rješenje o uvjetnom otpustu i takvu odluku dostaviti tijelima policije na izvršenje i vraćanje na daljnje izdržavanje kazne zatvora u zavodu iz kojega je otpuštena na uvjetni otpust.

- (6) Protiv rješenja iz stavka (5) ovoga članka uvjetno otpuštena osoba ima pravo žalbe predsjedniku Suda u roku od tri dana od dana primitka rješenja, s tim što žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (7) O žalbi protiv rješenja iz stavka (6) ovoga članka odlučuje predsjednik Suda i rješenje doneseno povodom žalbe je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.
- (8) Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanja nadležnom tijelu u pogledu pomoći uvjetno otpuštenoj osobi obvezatno se izriču osobama i za kaznena djela iz članka 169. stavka (2) u vezi s člankom 174. stavkom (1) ovoga Zakona.
- (9) Za vrijeme uvjetnog otpusta zatvorenik ne može napuštati teritorij Bosne i Hercegovine, ukoliko međunarodnim ugovorom odnosno sporazumom ili drugim posebnim propisom nije drukčije određeno.

Članak 197.

(Informacije o postignutim rezultatima u procesu izvršenja uvjetnog otpusta)

- (1) Tijelo socijalne zaštite, policije ili drugo određeno državno tijelo odnosno pravna osoba dužno je dati informacije o postignutim rezultatima u procesu izvršenja uvjetnog otpusta Suda, drugom sudu u Bosni i Hercegovini kada je na njega Sud prenio vođenje postupka ili drugome tijelu u skladu sa Zakonom ili međunarodnim ugovorom i Povjerenstvu za uvjetni otpust najmanje jednom u šest mjeseci, odnosno na njihov zahtjev i češće.
- (2) O osuđenima kojima je izrečena mjera nadzora, zabrane ili ograničenja prilikom odobravanja uvjetnog otpusta, tijelo policije dužno je dostaviti informacije iz stavka (1) ovoga članka sudu i Povjerenstvu.
- (3) Nadležno tijelo socijalne zaštite ili drugo određeno tijelo dužno je u roku od 15 dana od dana prijma rješenja Povjerenstva za uvjetni otpust, kao i dokumentacije i podataka od zavoda, uvjetno otpuštenu osobu kojoj je određena mjera ispunjenja određene obveze ili drugih oblika zbrinjavanja upoznati s radnjama pomoći koje može poduzeti, ali ju i poučiti o njezinim obvezama za vrijeme trajanja uvjetnog otpusta.

Članak 198.

(Dostavljanje rješenja Povjerenstva)

- (1) Uvjetni se otpust odobrava ili odbija rješenjem. Rješenje mora biti obrazloženo.
- (2) Rješenje Povjerenstva o uvjetnom otpustu dostavlja se zavodu, koji je dužan po jedan primjerak dostaviti zatvoreniku i Sudu.
- (3) Ako je podnositelj žalbe član obitelji, o ishodu ga izvješćuje Ministarstvo pravde.

Članak 199.

(Stavljanje izvan snage rješenja o otpustu)

Ako u razdoblju nakon donošenja rješenja o uvjetnom otpustu a prije dana otpusta s izdržavanja kazne zatvora na uvjetni otpust, zatvorenik učini stegovni prekršaj, Povjerenstvo može rješenje staviti izvan snage.

Članak 200.

(Priziv i ponovno podnošenje molbe)

- (1) Protiv odluke Povjerenstva iz članka 199. ovoga zakona ne može se izjaviti priziv, niti pokrenuti upravni spor.
- (2) Zatvorenik ima pravo ponovnog podnošenja žalbe za uvjetni otpust nakon proteka jedne godine od posljednje odluke Povjerenstva ili i prije toga ako tako odluči Povjerenstvo u kojem slučaju će se ujedno odlučiti o zahtjevu-zamolbi za prijevremeno odobrenje za podnošenje žalbe za uvjetni otpust i o odobrenju uvjetnog otpusta.

Članak 201.

(Uvjetni otpust za izrečene kazne zatvora do dvije godine)

- (1) U pogledu izrečenih kazni zatvora do dvije godine, zatvorenik će nakon izdržane dvije trećine kazne dobiti obvezni uvjetni otpust koji podrazumijeva ispunjene zakonskih uvjeta iz članka 44. Kaznenog zakona, odnosno kriterija iz članka 194. ovoga Zakona.
- (2) Rješenje iz stavka (1) ovoga članka donosi upravnik zavoda, a mjere nadzora preporuča služba tretmana, o kojima odlučuje upravnik zavoda navedenim rješenjem.
- (3) Zatvorenici koji nisu koristili izvanzavodske pogodnosti ili su stegovno tretirani ili su narušavali pravila kućnog reda ili se nisu podvrgavali programu tretmana ili su se ponašali suprotno naredbama službenih osoba zavoda automatski ne dobivaju obvezni uvjetni otpust, već o takvom zatvoreniku odluku, kao i eventualne mjere nadzora, donosi Povjerenstvo prema važećim propisima.
- (4) Upravnik zavoda dostavlja potrebnu dokumentaciju s prednjim i drugim činjenicama iz stavka (3) ovoga članka Povjerenstvu, shodno odredbama kojima se propisuje postupanje upravnika prilikom davanja prijedloga za uvjetni otpust.

Članak 202.

(Ovlaštenost za odluku o molbi za uvjetni otpust)

Za postupanje po molbi ili prijedlogu za odluku o uvjetnom otpustu zatvorenika kojega je osudio entitetski sud ili Sud Brčko Distrikta BiH na temelju zakona entiteta i Brčko Distrikta BiH, a koji izdržava zatvorsku kaznu ili je za vrijeme izdržavanja kazne premješten u zavod drugog entiteta, Brčko Distrikta BiH ili Zavoda, ovlašteno je tijelo entiteta ili Distrikta Brčko BiH na čijem je području sjedište suda koji je sudio u prvom stupnju i koji je izrekao prvostupanjsku presudu na temelju odgovarajućeg zakonskog propisa, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Članak 203.

(Godišnje izvješće)

Godišnje izvješće o svom radu Povjerenstvo dostavlja ministru pravde.

Članak 204.

(Ovlasti upravnika zavoda u svezi s uvjetnim otpustom)

- (1) Zatvorenika koji ispoljava primjereno ponašanje, zalaže se na radu i aktivno sudjeluje u procesu prevaspitavanja, a izdržao je najmanje 4/5 kazne zatvora, upravnik zavoda može uvjetno pustiti na slobodu do tri mjeseca prije isteka kazne.
- (2) Ova odredba o uvjetnom otpustu ne primjenjuje se na osobe kojima je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora.

b) Otpust zatvorenika

Članak 205.

(Dan otpusta)

- (1) Zatvorenik se otpušta iz zavoda onog dana kada mu istekne kazna ili onog dana kada mu počinje teći uvjetni otpust.
- (2) Ako posljednji dan izdržavanja kazne zatvora pada u dane praznika ili drugi dan kada zavod ne radi, zatvorenik se otpušta posljednjeg radnog dana koji tom danu prethodi.
- (3) Iznimno od odredbe stavka (2) ovoga članka, kada je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, otpust zatvorenika iz zavoda obaviti će se i u neradne dane.
- (4) Zavod je dužan o otpustu svakog zatvorenika s izdržavanja kazne zatvora izvijestiti Kazneni odjel Suda u roku od osam dana.

Članak 206.

(Pomoć po otpustu)

- (1) Osoba koje se otpušta iz zavoda ima pravo na troškove prijevoza do svog ranijeg prebivališta ili do mjesta prebivališta njezine uže obitelji, a ako je stranac, do graničnog prijelaza. Iznimno, na obrazložen zahtjev osobe koja se otpušta, odobrit će joj se troškovi prijevoza do drugog mjesta na teritoriju BiH.
- (2) Troškove prijevoza snosi zavod.
- (3) Ako zatvorenik koji se otpušta iz zavoda nema odjeću ili obuću, niti sredstava da ih nabavi, zavod će mu osigurati prikladnu odjeću i obuću.
- (4) Ako je u vrijeme kad se otpušta s izdržavanja kazne zatvorenik teško bolestan i usljed toga nesposoban za putovanje, zavod će ga smjestiti u najbližu zdravstvenu ustanovu radi liječenja. Ako zatvorenik nema sredstava platiti troškove liječenja, a oboljenje je nastalo za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, troškove za prvi mjesec snosi Ministarstvo pravde, a nakon toga općina u kojoj je zatvorenik imao prebivalište, odnosno boravište u vrijeme upućivanja na izdržavanje kazne zatvora u zavod.

Članak 207.

(Izvjeshće zavoda o potrebi pomoći nakon izdržavanja zatvorske kazne)

- (1) Osim pomoći nakon otpusta iz članka 206. ovoga zakona, zavod je dužan prije otpuštanja zatvorenika s izdržavanja zatvorske kazne ustanoviti je li mu i kakva mu je pomoć potrebna nakon otpuštanja.
- (2) O potrebi i vrsti pomoći iz stavka (1) ovoga članka zavod će izvijestiti tijelo socijalne skrbi ovlašteno prema mjestu prebivališta odnosno boravišta otpuštene osobe, kao i drugu ustanovu ili pravnu osobu, odnosno odgovarajuću udrugu čijim je djelokrugom obuhvaćeno pružanje pomoći osobama otpuštenim s izdržavanja zatvorske kazne.
- (3) Otpuštenom strancu plaćaju se troškovi prijevoza do graničnog prijelaza, ako posebnim propisom nije drukčije određeno.

Članak 208.

(Dostavljanje adrese po otpustu)

- (1) Prilikom otpusta iz zavoda uvjetno otpuštena osoba naznačiti će mjesto u kome će boraviti za vrijeme trajanja uvjetnog otpusta. Po dolasku u ovo mjesto uvjetno otpuštena osoba dužna je prijaviti se tijelima iz članka 153. ovoga zakona.
- (2) U slučaju promjene mjesta boravka uvjetno otpuštena osoba dužna je o tome izvijestiti tijela iz stavka (1) ovoga članka.

Članak 209.

(Izvjeshće zavoda o potrebi pomoći uvjetno otpuštenoj osobi)

Pri otpuštanju iz zavoda uvjetno otpuštene osobe, zavod je osim dostavljanja izvješća tijelima iz članka 153. u vezi s člankom 208. ovoga zakona dužan ustanoviti je li joj i kakva joj je pomoć potrebna, te u roku od tri dana od dana kada joj počinje teći uvjetni otpust o tome obavijestiti tijelo socijalne skrbi ovlašteno prema mjestu boravišta uvjetno otpuštene osobe, kao i drugu ustanovu ili pravnu osobu, odnosno odgovarajuću udrugu čijim je djelokrugom obuhvaćeno pružanje pomoći osobama otpuštenim s izdržavanja zatvorske kazne.

Članak 210.

(Otpuštanje zbog amnestije i pomilovanja)

- (1) U slučaju otpuštanja zatvorenika na temelju Zakona o amnestiji, zavod je dužan otpustiti ga najkasnije 24 sata nakon zaprimanja rješenja o amnestiji, ako Zakonom o amnestiji nije drukčije određeno.
- (2) U slučaju otpuštanja zatvorenika na temelju odluke o pomilovanju, zavod je dužan otpustiti ga istoga dana nakon

zaprimanja odluke o pomilovanju, a najkasnije u roku od 24 sata.

Članak 211.

(Potvrda o izdržanoj kazni)

- (1) Svakoj osobi uvjetno puštenoj na slobodu izdaje se potvrda o izdržanoj kazni.
- (2) Potvrdu iz stavka (1) ovoga članka izdaje upravnik zavoda.
- (3) Obrazac i sadržaj potvrde iz stavka (1) propisuje ministar pravde.

VI - IZVRŠENJE KAZNE MALOLJETNIČKOG ZATVORA

Članak 212.

(Opća odredba)

Odredbe ovoga zakona primjenjuju se i na izvršenje kazne maloljetničkog zatvora, osim ako odredbama čl. 213. do 219. ovoga zakona nije drukčije propisano.

Članak 213.

(Smještaj u poseban odjel ili zavod)

- (1) Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnom odjelu za maloljetnike u zavodu ili u posebnom zavodu u entitetu u kome zatvorena osoba ima prebivalište, odnosno boravište, u kome maloljetne osobe mogu ostati do navršene 23. godine života, a ako do tada ne budu izdržale kaznu, uputit će se u zavod u kome punoljetni zatvorenici izdržavaju kaznu zatvora.
- (2) Iznimno od odredaba iz stavka (1) ovoga članka, u zavodu za maloljetnike, odnosno u posebnom odjelu, može ostati osoba koja je navršila 23 godine života ako je to potrebno radi završetka njezina školovanja ili stručnog osposobljavanja, ali najdulje do navršene 25. godine života.
- (3) Osobe koje izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora moraju imati odvojene prostorije za boravak od ostalih zatvorenika, ako se nalaze u posebnom odjelu.

Članak 214.

(Smještaj maloljetnika u drugi zavod ili poseban odjel)

- (1) U slučaju nemogućnosti smještaja maloljetne osobe kojoj je ovlašten sud bilo kojeg entiteta ili Brčko Distrikta BiH izrekao zatvorsku kaznu, nemogućnosti provedbe suvremenih odgojnih mjera i tretmana te izdržavanja maloljetničkog zatvora u posebnom odjelu za maloljetnike u zavodu ili u posebnom zavodu u entitetu u kojem zatvorena osoba ima mjesto prebivališta ili boravišta, Ministar pravde može donijeti odluku da takav maloljetnik izdržava kaznu u odgovarajućem zavodu u drugom entitetu u Bosni i Hercegovini.
- (2) Molbu utemeljenu na razlozima iz stavka (1) ovoga članka podnosi sud mjesta prebivališta ili boravišta ovlašten za upućivanje smještaja takve osobe posredstvom entitetskog ministarstva pravde ili Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta BiH, koje mora prethodno dati pisanu suglasnost za smještaj maloljetnika u zavod ili poseban odjel drugog entiteta.
- (3) Na temelju odluke ministra pravde, sud mjesta prebivališta odnosno boravišta upućuje osobu kojoj je izrečena kazna maloljetničkog zatvora u odgovarajući zavod ili u poseban odjel za maloljetnike u zavodu drugog entiteta, po prethodnoj suglasnosti Ministarstva pravde toga entiteta.
- (4) Troškove smještaja snosi entitetsko ministarstvo pravde ili Pravosudno povjerenstvo Brčko Distrikta BiH koje je dalo pisanu suglasnost za smještaj takvog maloljetnika u odgovarajući posebni odjel odnosno u zavod za maloljetnike drugoga entiteta.

Članak 215.

(Školovanje u zavodu)

- (1) U posebnom odjelu ili zavodu iz članka 213. ovoga zakona postoji osnovna i srednja škola, sukladno propisima o osnovnoj i srednjoj školi, ili se u suradnji s odgovarajućom osnovnom, odnosno srednjom školom u posebnom odjelu ili zavodu osnivaju odjeljenja osnovne, odnosno srednje škole za naobrazbu i odgoj tih osoba.
- (2) Osoba koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora može iznimno, pod nadzorom odgajatelja, radi završetka započetog školovanja, pohađati školu izvan zavoda, ako to dozvoljavaju sigurnosna situacija i program tretmana.

Članak 216.

(Šport)

- (1) Osobama koje izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora osigurava se mogućnost bavljenja športom.
- (2) Ministar pravde donosi Pravilnik o tjelesnom odgoju za maloljetnike.

Članak 217.

(Dopisivanje)

- (1) Osobama koje izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora ne može se ograničiti dopisivanje s roditeljima i drugim bliskim srodnicima.
- (2) Pod bliskim srodnikom, u smislu ovoga članka, smatraju se, pored roditelja, braća i sestre, polubraća i polusestre, djed i nana, odnosno djed i baba maloljetnika, ako su s njima bile posebno bliske na koju okolnost će se pribaviti mišljenje ustanova za socijalni rad općine prebivališta maloljetnika, i sl.

Članak 218.

(Dopust)

- (1) Osobi koja izdržava kaznu maloljetničkog zatvora koja se dobro ponaša i zalaže u učenju i radu upravnik Zavoda može odobriti dopust radi posjećivanja roditelja i drugih bliskih srodnika.
- (2) Dopust se može odobriti dva puta tijekom godine i nijednom ne može trajati dulje od 20 dana.
- (3) Pogodnosti iz stavka (1) i (2) ovoga članka mogu se odobravati osobama koje nisu navršile 23 godine života.

Članak 219.

(Upućivanje u samicu)

- (1) Osobi koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora, a nije navršila 23 godine života, može se iznimno izreći stegovna mjera upućivanja u samicu najviše do pet dana.
- (2) Osobi koja izdržava kaznu maloljetničkog zatvora i koje pohađa nastavu omogućit će se da za vrijeme izdržavanja kazne samice redovito pohađa nastavu, čita stručnu literaturu i radi školsku zadaću.

Članak 220.

(Administrativna mjera - usamljenje)

Prema osobi koja izdržava kaznu maloljetničkog zatvora, a nije navršila 23 godine života, ne može se primijeniti mjera usamljenja.

VII - IZVRŠENJE NOVČANE KAZNE IZREČENE U KAZNENOM POSTUPKU

Članak 221.

(Odredbe Kaznenog zakona)

Novčana kazna provodi se sukladno relevantnim odredbama Kaznenoga zakona.

VIII - IZVRŠENJE MJERA ZAŠTITNOG NADZORA IZREČENIH UZ UVJETNU OSUDU**Članak 222.**

(Svrha mjera zaštitnog nadzora)

Svrha izvršenja mjera zaštitnog nadzora iz članka 66. Kaznenog zakona jeste da se pružanjem pomoći, staranja, nadzora i zaštite za vrijeme uvjetnog otpusta pomogne društvena prilagodba počinitelja kaznenog djela.

Članak 223.

(Zaštitni nadzor u mjestu prebivališta/boravišta)

Poslove izvršenja mjere zaštitnog nadzora obavlja tijelo socijalne zaštite prema prebivalištu, odnosno boravištu počinitelja kaznenog djela.

Članak 224.

(Troškovi)

- (1) Troškove izvršenja mjera zaštitnog nadzora, ako zakonom nije drukčije određeno, snosi općina na čijem je području počinitelj kaznenog djela imao prebivalište, odnosno boravište u vrijeme određivanja ovih mjera.
- (2) Općini će se za izvršenje mjera iz stavka (1) ovoga članka osigurati adekvatna financijska i druga sredstva.

Članak 225.

(Presuda i podaci koji se dostavljaju tijelu socijalne zaštite)

Kazneni odjel Suda je uz izvršnu presudu mjerodavnom općinskom tijelu socijalne zaštite dužan dostaviti i sve bitnije podatke o ličnosti počinitelja kaznenog djela koje je pribavio tijekom postupka, a osobito medicinsku dokumentaciju i nalaze i mišljenja sudskih vještaka.

Članak 226.

(Radnje koje poduzima tijelo socijalne zaštite)

- (1) Nakon primitka izvršne presude, podataka i dokumentacije iz članka 225. ovoga zakona, mjerodavno općinsko tijelo socijalne zaštite će, ovisno o vrsti mjere zaštitnog nadzora, poduzeti potrebne radnje radi ostvarivanja suradnje s odgovarajućom zdravstvenom ustanovom, psihološkim savjetovalištem, odnosno zavodom za zapošljavanje, a, po potrebi, i s drugim ustanovama i organizacijama.
- (2) Općinsko tijelo socijalne zaštite dužno je u roku od 15 dana od dana primitka izvršne presude, podataka i dokumentacije iz stavka (1) ovoga članka, počinitelja kaznenoga djela, kome je određena mjera zaštitnog nadzora, upoznati s radnjama koje je poduzelo, te ga poučiti o njegovim obvezama tijekom trajanja mjere zaštitnog nadzora.

Članak 227.

(Upućivanje počinitelja u odgovarajuću ustanovu)

Mjerodavno općinsko tijelo socijalne zaštite će, ovisno o vrsti mjere zaštitnog nadzora, uputiti počinitelja kaznenoga djela u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu, psihološko savjetovalište, drugu ustanovu ili organizaciju i upoznati ga da je dužan postupati sukladno dobijenim savjetima i uputama, kao i posjećivati općinsko tijelo socijalne zaštite prema njegovim uputama.

Članak 228.

(Suradnja s obitelji počinitelja)

Za vrijeme izvršenja mjera zaštitnog nadzora općinsko tijelo socijalne zaštite ostvarivat će potrebnu suradnju i s obitelji počinitelja kaznenoga djela u svrhu sređivanja njegovih obiteljskih prilika.

Članak 229.

(Informacije o rezultatima)

- (1) Mjerodavno općinsko tijelo socijalne zaštite dužno je najmanje jednom u šest mjeseci, odnosno kad to Kazneni odjel Suda zatraži, dati informaciju o rezultatu izvršenja mjere zaštitnog nadzora.

- (2) Ako počinitelj kaznenoga djela ne prihvati ili odbije izvršenje mjere zaštitnog nadzora, općinsko tijelo socijalne zaštite dužno je o tome izvijestiti Kazneni odjel Suda.
- (3) Kad općinsko tijelo socijalne zaštite u tijeku izvršenja mjere zaštitnog nadzora ocijeni da je ispunjena njena svrha, dužno je o tome izvijestiti Kazneni odjel Suda.

IX - IZVRŠAVANJE RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI**Članak 230.**

(Opće odredbe o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi)

- (1) Državna tijela, organizacije, ustanove i druge pravne osobe, kao i fizičke osobe, dužne su surađivati s Ministarstvom pravde u izvršavanju rada za opće dobro na slobodi na zahtjev Ministarstva.
- (2) Ministarstvo pravde sklapa ugovore za izvršavanje rada za opće dobro s osobama iz stavka 1. ovoga članka. Ugovorima se utvrđuju međusobna prava i obveze.
- (3) Na radnopravna pitanja kao što su radno vrijeme, dnevni i tjedni odmori, te uporabu sredstava zaštite na radu primjenjuju se opći propisi.
- (4) Rad za opće dobro na slobodi je besplatan i ne služi postizanju dobiti. Osuđena osoba ne snosi troškove izvršavanja rada za opće dobro.
- (5) Rad za opće dobro na slobodi izvršava se, u pravilu, u mjestu prebivališta, odnosno boravišta osuđene osobe.

Članak 231.

(Raspored na rad za opće dobro)

- (1) Ministarstvo pravde donijet će rješenje o mjestu rada osuđene osobe u roku od osam dana od primitka pravomoćne i izvršne presude.
- (2) Osuđena će se osoba, ovisno o raspoloživim mogućnostima, rasporediti na rad sukladno njezinim zdravstvenim sposobnostima, stručnoj osposobljenosti i stečenim znanjima.
- (3) Osuđena se osoba raspoređuje na rad na raspoloživo mjesto sukladno Pravilniku o vrsti i uvjetima rada za opće dobro, koji donosi ministar pravde.
- (4) Početak i raspored izvršavanja rada za opće dobro utvrđuje posebnim rješenjem Ministarstvo pravde.

X - IZVRŠENJE MJERA SIGURNOSTI**1. Obvezno psihijatrijsko liječenje****Članak 232.**

(Mjesto izvršenja mjere obveznog psihijatrijskog liječenja)

- (1) Mjera sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz kaznu zatvora izvršava se u Zavodu sukladno Pravilniku koji donosi Ministarstvo pravde.
- (2) Mjera sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz rad za opće dobro na slobodi izvršava se u psihijatrijskom odjelu opće zdravstvene ustanove sukladno Zakonu o izvršenju kaznenih sankcija entiteta na čijem se teritoriju nalazi zdravstvena ustanova.
- (3) Troškove izvršenja mjere sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja snosi Ministarstvo pravde.

2. Obvezno liječenje od ovisnosti**Članak 233.**

(Mjesto izvršenja mjere obveznog liječenja od ovisnosti)

- (1) Mjera sigurnosti obveznog liječenja od ovisnosti izrečena uz bezuvjetnu kaznu zatvora izvršava se u Zavodu sukladno Pravilniku koji donosi ministar pravde.
- (2) Mjera sigurnosti obveznog liječenja od ovisnosti, izrečena uz uvjetnu osudu ili uz rad za opće dobro na slobodi, izvršava se sukladno Zakonu o izvršenju kaznenih sankcija entiteta na čijem se teritoriju nalazi zdravstvena ustanova.

- (3) U slučaju opoziva uvjetne osude, izvršenje mjere sigurnosti obveznog liječenja od ovisnosti bit će provedena sukladno odredbama st. (1) ovoga članka.

Članak 234.

(Način i vrijeme izvršenja mjera sigurnosti)

- (1) Izvršenje mjera sigurnosti iz čl. 232. i 233. ovoga Zakona prethodi izdržavanju kazne zatvora, odnosno prvo se izvršava mjera sigurnosti.
- (2) Mjera iz stavka (1) ovoga članka izvršava se u Zavodu za forenzičku psihijatriju, a iznimno u drugoj zdravstvenoj ustanovi i samo u slučaju nemogućnosti takvog upućivanja osoba se može privremeno uputiti u posebni forenzički odjel zavoda u kojemu izdržava kaznu zatvora.
- (3) Vrijeme provedeno u ustanovama za liječenje u vezi s izvršenjem mjera sigurnosti uračunava se u izrečenu kaznu zatvora.
- (4) Osobe s izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo na jednake uvjete liječenja kao i osobe smještene u druge zdravstvene ustanove.

Članak 235.

(Obavijest zavoda o potrebi pružanja pomoći nakon izvršenja mjera sigurnosti)

- (1) Nakon otpuštanja iz medicinske ustanove osobe kojoj je izrečena mjera sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja ili obveznog liječenja od ovisnosti, koja je trajala najdulje do isteka izdržavanja kazne zatvora ili kojoj je sud odobrio uvjetni otpust, Zavod za forenzičku psihijatriju ili druga specijalizirana ustanova dužan je odmah, a najkasnije u roku od 24 sata po otpuštanju, obavijestiti nadležno tijelo socijalne zaštite prema mjestu prebivališta ili boravišta otpuštene osobe o potrebi i vrsti socijalne pomoći i skrbi iz djelokruga navedenog tijela.
- (2) Zavod za forenzičku psihijatriju ili druga specijalizirana ustanova dostavit će obavijest iz stavka (1) ovoga članka tijelu socijalne zaštite prije otpuštanja osobe iz stavka (1) ovoga članka, kada utvrdi da zbog uvjeta u kojima živi izvan ustanove, odnosno zbog materijalnih, stambenih, obiteljskih, radnopravnih ili drugih stanja ili prilika, nije sposobna brinuti se o sebi i svome psihofizičkom stanju, a sve u cilju pružanja odgovarajuće socijalne pomoći i skrbi takvoj osobi, kao i mogućnosti njezina smještaja u socijalnu ustanovu prema postupku predviđenom pozitivnim zakonskim propisima iz područja zdravstva i socijalne zaštite ili drugom posebnom propisu.

Članak 236.

(Psihijatrijski tretman u zavodu)

- (1) Osobama koje imaju manje psihičke poremećaje i koje ne potpadaju pod odredbe članka 234. st. (1) i (2) ovoga Zakona zdravstvena služba u zavodu u kojemu se izvršava kazna zatvora osigurat će psihijatrijski tretman, svim zatvorenicima kojima je takav tretman potreban, i posvećivat će posebnu pozornost sprječavanju izvršenja ili pokušaju samoozljeđivanja ili suicida.
- (2) Osobama iz stavka (1) ovoga članka na raspolaganju će biti zdravstvena ambulanta ili stacionar u zavodu ili zdravstvena ustanova izvan zavoda ili posebni odjeli pod medicinskim nadzorom, kao i drugi odgovarajući oblici zdravstvene zaštite u skladu sa Zakonom.

Članak 237.

(Primjena suvremene terapije u liječenju osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti)

- (1) Za vrijeme izdržavanja mjere sigurnosti u specijalnoj ustanovi za forenzičku psihijatriju ili u odjelu sudske psihijatrije pri zavodu primjenjivat će se odgovarajuća psihoterapija, farmakoterapija, socioterapija i po

mogućnosti radna terapija, u skladu s medicinskim nalazom nadležnog liječnika specijalista neuropsihijatra, odnosno liječnika specijalista iz drugih područja psihijatrije ili stručnog psihijatrijskog tima liječnika, ovisno o duševnom i tjelesnom stanju zdravljia osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti.

- (2) Postupanje s osobama kojima je izrečena mjera sigurnosti mora biti humano i s poštivanjem njihova ljudskog dostojanstva, kao i sukladno s načelima medicinske etike iz područja mentalnog zdravlja, mentalnog poremećaja i drugih patoloških oblika iz područja psihijatrije.

Članak 238.

(Suvremene metode liječenja od ovisnosti o alkoholu i drogama ili drugih oblika toksikomanije)

U liječenju ovisnosti o alkoholu i drogama ili drugih oblika ovisnosti - toksikomanije primijenit će se suvremene metode liječenja koje obuhvaćaju biološku, psihološku i socijalnu dimenziju ličnosti, kao liječenja utemeljenog na znanjima i istraživanjima iz drugih znanstvenih i medicinskih disciplina i razvoja same psihijatrije i njezine terapije utemeljene na multidimenzionalnom načelu, odnosno više terapijskih postupaka i integralnom načelu, odnosno liječenje ne samo osnovnog psihičkog oboljenja nego i odnosa bolesnika i njegove okoline.

Članak 239.

(Zaštita i unapređivanje zdravlja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti)

Zaštita i unapređivanje zdravlja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti ostvaruje se:

- omogućavanjem odgovarajuće dijagnostičke obrade i psihijatrijskog liječenja i liječenja od ovisnosti;
- znanstvenim istraživanjima iz područja zaštite i unapređivanja zdravlja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti i njihovom zaštitom od medicinskih i znanstvenih istraživanja bez njihova pristanka ili pristanka njihovih zastupnika ili ako je to suprotno zakonu ili drugom propisu ili međunarodnim sporazumima iz područja medicine, biomedicine, psihijatrije ili drugih srodnih medicinskih područja;
- uključivanjem osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti u obrazovne programe;
- oporavkom osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti, njihovim uključivanjem u obitelj i radnu i društvenu sredinu;
- odgovarajuće osposobljenim kadrom koji se bavi zdravstvenom zaštitom osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti i unapređenjem njihova zdravlja;
- poticanjem udruživanja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti u cilju ostvarivanja njihovih prava, samopomoći i pomoći;
- kao i drugim oblicima zaštite i unapređenja zdravlja u skladu s posebnim zakonom ili drugim odgovarajućim propisima.

Članak 240.

(Poštivanje i zaštita ljudskog dostojanstva osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti)

- (1) U svim okolnostima mora se štiti i poštivati dostojanstvo osobe kojoj je izrečena mjera sigurnosti.
- (2) Osobe kojima je izrečena mjera sigurnosti imaju pravo na zaštitu od bilo kakvog oblika zlostavljanja te ponižavajućeg postupanja.
- (3) Osobe kojima je izrečena mjera sigurnosti ne smiju biti dovedene u neravnopravan položaj zbog svoje duševne smetnje. Posebne mjere koje se poduzimaju kako bi se zaštitila prava ili osiguralo unapređivanje zdravlja osoba s

duševnim smetnjama ne smatraju se oblikom nejednakog postupanja.

- (4) Slobode i prava osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti mogu se ograničiti samo zakonom ili drugim posebnim propisom, ako je to nužno radi zaštite zdravlja ili sigurnosti te osobe ili drugih osoba odnosno okoline.

Članak 241.

(Pravo komunikacije, slanja i primanja pisama i podnesaka osoba sa izrečenom mjerom sigurnosti)

- (1) Osobe kojima je izrečena mjera sigurnosti imaju neograničeno pravo slati i primati pisma i pismene podneske od članova svoje obitelji, osoba koje mogu pomoći u njihovu tretmanu, zakonskog zastupnika ili punomoćnika koji ih zastupa, tijela, organizacija ili odgovarajućeg tijela u cilju zaštite svojih zakonskih prava.
- (2) Osobe kojima je izrečena mjera sigurnosti imaju pravo podnositi pritužbe zbog povrede njihovih prava ili drugih nepravilnosti i one se moraju rješavati bez odgode.
- (3) Osobe iz st. (1) i (2) ovoga članka mogu upućivati svoje molbe i pritužbe državnom ombudsmanu, inspektorima za nadzor nad radom zavoda, neovisnom povjerenstvu iz članka 52. ovoga Zakona, Povjerenstvu za monitoring kazneno-popravnih zavoda, policijskih postaja i psihijatrijskih ustanova Vijeća ministara, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine - Odjelu za zaštitu ljudskih prava, te predstavnicima drugih institucija, organizacija ili tijela nadležnim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava ili zaštitu osoba s duševnim smetnjama, kao i tijelu nacionalnog preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja ili drugih svirepih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja u Bosni i Hercegovini.

3. Zabrana obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti

Članak 242.

(Izvršenje zabrane)

- (1) Mjeru sigurnosti zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti izvršava mjerodavno tijelo unutarnjih poslova za područje općine, odnosno tijelo uprave mjerodavno za izdavanje dozvole, odnosno odobrenja za obavljanje određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti.
- (2) Kazneni odjel Suda obavještava o izricanju mjere mjerodavno tijelo unutarnjih poslova za područje općine na čijem području osoba prema kojoj je mjera sigurnosti izrečena ima prebivalište, odnosno boravište.
- (3) Odluka o izrečenoj mjeri iz stavka (1) ovoga članka unosi se u kaznenu evidenciju.
- (4) Ako se osoba prema kojoj je izrečena mjera iz stavka (1) ovoga članka preselila na područje druge općine, o tome će se izvijestiti mjerodavno općinsko tijelo za unutarnje poslove te općine, radi unošenja odluke u kaznenu evidenciju.
- (5) Ako je obavljanje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti vezano uz dozvolu mjerodavnog tijela, Sud će dostaviti odluku o izrečenoj mjeri i tom tijelu.
- (6) Ako se mjera odnosi na obavljanje određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti koje osuđena osoba obavlja u poduzeću, ustanovi ili državnom tijelu, Sud će odluku o izrečenoj mjeri dostaviti poduzeću, ustanovi ili državnom tijelu u kome je ta osoba zaposlena.

Članak 243.

(Način izvršenja)

- (1) Ako obavljanje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti nije vezano uz posebnu dozvolu, odnosno odobrenje mjerodavnog tijela, mjeru zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti izvršava mjerodavno općinsko tijelo za unutarnje poslove poduzimanjem potrebnih radnji kojim se osobi prema kojoj je ta mjera izrečena onemogućava da

se bavi zabranjenim pozivom, djelatnošću ili drugim zanimanjem.

- (2) Ako je obavljanje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti na koje se zabrana odnosi vezano uz dozvolu, odnosno odobrenje mjerodavnog tijela, ova se mjera sigurnosti izvršava oduzimanjem dozvole, odnosno odobrenja, i zabranom njezina izdavanja sve dok je ta mjera sigurnosti na snazi, uz istodobno unošenje te mjere u evidenciju tog tijela.

4. Oduzimanje predmeta

Članak 244.

(Izvršenje mjere oduzimanja)

- (1) Mjeru sigurnosti oduzimanja predmeta izvršava Kazneni odjel Suda, odnosno tijelo koje je donijelo odluku o primjeni ove mjere.
- (2) Prema prirodi oduzetih predmeta odredit će se hoće li će oduzeti predmeti prodati po propisima izvršnog postupka ili će se uništiti ili ustupiti određenom državnom tijelu ili organizaciji.

Članak 245.

(Prihodi)

Sredstva dobivena prodajom oduzetih predmeta prihodi su Proračuna Bosne i Hercegovine.

XI - IZVRŠENJE MJERE ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI STEČENE KAZNENIM DJELOM

Članak 246.

(Postupak)

- (1) U pogledu mjerodavnosti i postupka za oduzimanje imovinske koristi važe odredbe Zakona o izvršnom postupku Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Kazneni odjel Suda po službenoj dužnosti pokreće postupak za izvršenje odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Članak 247.

(Oduzimanje imovinske koristi od pravnih osoba)

Mjera oduzimanja imovinske koristi od poduzeća ili drugih pravnih osoba, koja je izrečena u kaznenom postupku, obavlja se po propisima o izvršenju zaštitne mjere oduzimanja imovinske koristi.

Članak 248.

(Preuzimanje kontrole nad imovinom od strane druge pravne osobe)

Ako po pravomoćnosti odluke kojom se oduzima imovinska korist poduzeću ili drugoj pravnoj osobi, to poduzeće ili pravna osoba prestane s radom ili izgubi svojstvo pravne osobe, postupak oduzimanja imovinske koristi provest će se protiv pravne osobe koja je preuzela imovinu do visine vrijednosti preuzete imovine.

Članak 249.

(Unos u Proračun Bosne i Hercegovine)

- (1) Oduzeta imovinska korist izražena u novcu, vrijednosnim papirima i sl. unosi se u Proračun institucija BiH i koristi sukladno Zakonu o izvršenju Proračuna, a pokretna i/ili nepokretna imovina će se prodati sukladno važećim propisima, a ostvarena sredstva unijeti u Proračun ili će se ta imovina dati na korištenje organizacijama iz područja socijalne politike, izobrazbe, državnim tijelima i sl. Sud će, ako je to moguće i prije izricanja odluke o oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelom kada je riječ o pokretnoj ili nepokretnoj imovini, izvršiti potrebne konzultacije i u izreci odluke navesti kojoj se ustanovi ta imovina daje na korištenje

- (2) Ako oštećenom bude naknadno priznat zahtjev za namirenje iz oduzete vrijednosti, Ministarstvo za trezor i financije isplatit će oštećenom utvrđeni iznos.

XII - IZVRŠENJE ODGOJNIH MJERA

Članak 250.

(Svrha izvršenja odgojnih mjera)

Svrha izvršenja odgojnih mjera je da se pružanjem zaštite, pomoći i nadzora maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u najvećoj mogućoj mjeri osigura njihov odgoj, popravljane i pravilan razvoj, a kad je to potrebno, i da ih se spriječi u činjenju kaznenih djela.

Članak 251.

(Načela izvršenja odgojnih mjera)

- (1) U izvršenju odgojnih mjera s maloljetnicima treba postupati na način koji odgovara njihovu uzrastu i osobnim svojstvima, pridržavajući se u radu pedagoških, andragoških i psiholoških principa.
- (2) Maloljetnike treba poticati da aktivno sudjeluju u svom odgajanju, mijenjanju svojih stavova i loših navika i u razvijanju osjećaja odgovornosti za vlastite postupke.
- (3) Tokom izvršenja odgojnih mjera maloljetnicima će se sukladno njihovom uzrastu i sposobnostima, kao i sklonostima prema određenim zanimanjima, osigurati osnovna i srednja izobrazba, kao i radno osposobljavanje.

Članak 252.

(Izvršenje prije pravomoćnosti)

U kaznenom postupku protiv maloljetnika, Kazneni odjel Suda može odrediti da se s izvršenjem pojedinih odgojnih mjera može početi i prije pravomoćnosti sudske odluke, ako se smatra da je to za odgoj maloljetnika korisno i istodobno potrebno radi odvajanja maloljetnika iz sredine u kojoj je živio, radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloljetnika, a kad taj smještaj nije moguće osigurati na drugi način, ili kad je to potrebno da ga se spriječi u činjenju kaznenih djela ili asocijalnog ponašanja.

Članak 253.

(Nadzor)

Nadzor nad izvršenjem odgojnih mjera obavlja Ministarstvo pravde.

Članak 254.

(Primjena odredaba koje se odnose na maloljetnike i na odrasle osobe)

Odredbе ovoga zakona koje se odnose na maloljetnike primjenjuju se i na osobe koje su u tijeku primjene odgojnih mjera postale punoljetne, kao i na mlade punoljetne osobe kojima je Sud izrekao odgojnu mjeru.

XIII - IZVRŠENJE KAZNI ZA PRAVNE OSOBE

Članak 255.

(Zakon o ovršnom postupku)

Izvršenje novčane kazne i kazne oduzimanja imovine za pravne osobe obavlja se na način propisan Zakonom o ovršnom postupku Bosne i Hercegovine.

Članak 256.

(Prestanak postojanja pravne osobe)

Na izvršenje mjere prestanka postojanja pravne osobe primjenjuju se pravila o likvidaciji i stečaju.

XIV - PRIJELAZNE ODREDBE

Članak 257.

(Smještaj u entitetske zavode)

Sve dok Bosna i Hercegovina ne bude imala zavode predviđene ovim zakonom, Sud pojedince može pritvarati u pritvorske jedinice zavoda bilo kojeg od entiteta, a osobe koja Sud osudi na zatvorsku kaznu svoje kazne mogu izdržavati u entitetskim zavodima.

Članak 258.

(Usklađivanje zakona)

Mjerodavna tijela Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH uskladit će svoje zakone iz ovoga područja s ovim zakonom u roku od 90 dana.

XV - ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 259.

(Objava pravilnika)

- (1) Pravilnici i drugi podzakonski akti predviđeni ovim zakonom donijet će se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona.
- (2) Nakon donošenja, pravilnici iz ovoga zakona objavljuju se u "Službenom glasniku BiH".

Članak 260.

(Objava Zakona)

Službeni pročišćeni tekst Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera obuhvaća: Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 13/05), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 53/07), Zakon o usvajanju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 97/07), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 37/09) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 100/13), a u kojima je naznačen dan njihovog stupanja na snagu.

Broj 01,02-02-1-13/15
22. ožujka 2016. godine
Sarajevo

Predsjedateljica
Zastupničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Borjana Krišto, v. r.

Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Mr. Ognjen Tadić, v. r.

На основу члана 24. Закона о измјенама и допунама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 100/13) и одредаба чл. 44. став (1) тачка и) и 145. Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/14, 81/15 и 97/15) и одредаба чл. 39. став (1) тачка и) и 135. Пословника Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 58/14, 88/15 и 96/15), Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на 26. сједници Представничког дома, одржаној 17. марта 2016. године, и на 16. сједници Дома народа одржаној 22. марта 2016. године, утврдила је

ЗАКОН БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ О ИЗВРШЕЊУ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА, ПРИТВОРА И ДРУГИХ МЈЕРА СЛУЖБЕНИ ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ

I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет и примјена овог закона)

- (1) Овим законом уређује се извршење кривичних санкција, притвора и других мјера које изрекне Суд

- Босне и Херцеговине, као и организација и рад одговарајућих институција прописаних овим законом.
- (2) Према одредбама овог закона извршаваће се и правоснажне одлуке иностраних судова за дјела предвиђена законом Босне и Херцеговине, ако посебним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором, чији је потписник Босна и Херцеговина, није другачије одређено.
 - (3) Према одредбама овог закона извршавају се и кривичне санкције, притвор и друге мјере изречене од Суда Босне и Херцеговине страним држављанима и лицима без држављанства, осим ако посебним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором, чији је Босна и Херцеговина потписник, није другачије одређено.
 - (4) Према одредбама овог закона, а на захтјев осуђеног лица, извршиће се и санкције изречене у ентитетским судовима за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине.
 - (5) Притвор изречен од Суда Босне и Херцеговине извршаваће се према одредбама овог закона чак и када се он извршава у ентитетском заводу.
 - (6) Санкције изречене од Суда Босне и Херцеговине извршаваће се према одредбама овог закона чак и када се служе у ентитетском заводу.
 - (7) Према одредбама овог закона утврђује се организација и рад казнено-поправног завода БиХ.

Члан 2.

(Дефиниције појмова)

Осим ако овим законом није другачије одређено, поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- а) "притвореник" је лице које правоснажном одлуком није проглашено кривично одговорним за одређено кривично дјело, а које се налази у притвору у заводу у складу с одредбама овог закона након одлуке Суда којом се налаже притвор прије, у току или након главног претреса;
- б) "осуђени" је лице за које је правоснажном одлуком утврђено да је кривично одговорно за одређено кривично дјело;
- ц) "затвореник" је лице које је правоснажном одлуком проглашено кривично одговорним за одређено кривично дјело, и које у заводу служи затворску казну из правоснажне одлуке, у складу с одредбама овог закона;
- д) "овлашћени заводски службеник" је лице запослено у заводу, које је овлашћено да обавља послове и овлашћења у складу с овим законом (као што су: употреба средстава присиле, претрес просторија итд.), а које поред тога обавља и остале послове у складу с правилницима;
- е) "оштећена страна" је лице чија су лична или имовинска права угрожена или повријеђена почињеним кривичним дјелом;
- ф) "правно лице" је свако лице које је као такво дефинисано у Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине, укључујући корпорације, предузећа, удружења, фирме и партнерства и друга привредна друштва;
- г) "тузилац" је сваки тужилац Тужилаштва Босне и Херцеговине;
- х) "Суд" је Суд Босне и Херцеговине;
- и) "Закон о кривичном поступку" је Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине;

- ј) "Кривични закон" је Кривични закон Босне и Херцеговине;
- к) "Министарство правде" је Министарство правде Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Остваривање права)

- (1) Лица према којима се извршавају кривичне санкције, притвор и друге мјере задржавају сва права, а лишавају се права или се ограничавају у правима само у границама нужним за остваривање циља због којег су изречене, а у складу са законом и међународним уговором.
- (2) Неће бити наметнуто ниједно ограничење које није предвиђено законом, није неопходно за остварење циља за који је намјерено, није ефикасно у остваривању тог циља и није пропорционално.
- (3) Министарство правде дужно је да обезбједи приступ и повјерљиву комуникацију притвореника и затвореника са домаћим и међународним организацијама и другим институцијама надлежним за праћење и остваривање људских права и основних слобода у складу са законом и одговарајућим међународним документима. Завод ће омогућити да се ова комуникација остварује без неоснованог ометања.

Члан 4.

(Почетак извршења)

- (1) Извршењу кривичне санкције, притвора и других мјера приступа се кад постане правоснажна одлука којом су оне изречене, те ако за то нема законских сметњи.
- (2) Са извршењем кривичне санкције или друге мјере може се почети и прије него што је постала правоснажна одлука којом је санкција или мјера изречена само ако је то законом посебно предвиђено.

Члан 5.

(Радње за спровођење извршења)

- (1) Када су испуњени услови да се приступи извршењу кривичне санкције, притвора или друге мјере, Кривично одјељење Суда обавезно је да предузме потребне радње да се извршење санкције спроведе без одгађања у складу са овим законом.
- (2) Извршење може бити одгођено само у случајевима и под условима предвиђеним законом.

Члан 6.

(Трошкови извршења и плаћање таксе)

- (1) Лице према којем се примјењује кривична санкција, мјера притвора или друга мјера не плаћа трошкове извршења, осим трошкова новчане казне, као и других трошкова, у складу са законом.
- (2) За поднеске, службене радње, гјешења и друге акте у вези са извршењем санкција не плаћа се такса.

Члан 7.

(Стручни савет)

Ради праћења, проучавања и унапређења система извршења санкција, министар правде основаће стручни савет између представника научних установа, судова, органа управе, стручних удружења, грађанског друштва и других институција које се баве питањима криминалитета и васпитања осуђених лица.

Члан 8.

(Послови извршења као послови од посебног интереса за Босну и Херцеговину)

Послови извршења кривичних санкција, притвора и других мјера прописани овим законом су послови од посебног интереса за Босну и Херцеговину.

II - ОРГАНИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА, ПРИТВОРА И ДРУГИХ МЈЕРА

1. Водећи органи и сарадња

Члан 9.

(Министарство правде и Завод)

У Босни и Херцеговини, институције одговорне за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Суда су Министарство правде и Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине, осим ако овим законом није другачије одређено.

Члан 10.

(Сарадња органа)

Органи власти, установе и друга правна лица у чији дјелокруг спада примјена здравствених, социјалних, васпитних или других мјера од значаја за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера, обавезни су да сарађују са Министарством правде. Обавеза сарадње односи се и на помоћ која се пружа лицима на условном отпусту.

Члан 11.

(Међусобна сарадња, информисање, договарање, прикупљање релевантних података и други облици сарадње)

- (1) С циљем међусобне сарадње, информисања, договарања, прикупљања релевантних података, као и остваривања других облика међусобне сарадње, завод или друге институције у којим се извршава мјера притвора или издржава кривична санкција, по рјешењу или пресуди Суда или другог органа у складу са законом или међународном уговору, дужни су да достављају мјесечне и периодичне извјештаје, односно информације Министарству правде, посебно о броју притвореника и затвореника, о остваривању загарантованих права, коришћењу погодности, дисциплинским процедурама, као и о другим подацима које завод оцијени корисним и релевантним за примјену закона, односно за систем извршења кривичних санкција.
- (2) У обављању послова праћења стања у извршавању закона и других прописа, предузимања мјера за које су овлашћени или давања препорука или предузимања посебних мјера или промјене стања у области из става (1) овог члана и када се о таквим чињеницама о којима треба обавијестити Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет министара) или Парламентарну скупштину Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Парламентарна скупштина), Министарство правде може тражити достављање и свих других података које сматра релевантним у датим околностима.

Члан 12.

(Пружање међусобне помоћи и сарадње с циљем безбједности система извршења кривичних санкција и јавног поретка)

- (1) С циљем одржавања безбједности и доброг функционисања Завода за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине, како би се примјена третмана, преваспитања или других мјера из области система извршења кривичних санкција могла одвијати успјешно без узнемиравања и ометања, одржавања равнотеже између програма безбједности и социјалне реинтеграције, ефикасног одговора на спречавање чињења кривичних дјела, настанка већих инцидената, бјекства притвореника или затвореника, њиховог спровођења или обезбјеђења ван круга завода као и

процењивања безбједносних ризика у коришћењу ванзаводских погодности, завода, полицијски органи, судска полиција или други законом одређени органи или агенције из области безбједности дужни су међусобно сарађивати и узајамно пружати потребну помоћ у складу са законским овлашћењем.

- (2) Заводи морају израдити планове безбједности за поступање у ванредним и другим оправданим околностима и у том правцу размијенити податке с полицијским органима или агенцијама имајући у виду прописе којима се регулише заштита тајности таквих података.

2. Организација Завода

Члан 13.

(Обавеза одвојеног смјештаја)

- (1) Одвојено ће бити смјештене следеће групе лица:
 1. притвореници од затвореника,
 2. мушкарци од жена,
 3. малолетна од пунољетних лица.
- (2) Овакав смјештај може бити обезбијеђен или у посебном заводу или у посебном одјељењу Завода.

Члан 14.

(Посебна одјељења)

У Заводу могу постојати посебна одјељења затвореног, полуотвореног и отвореног типа.

Члан 15.

(Заводска болница)

У Заводу може постојати болница за потребе притвореника и затвореника.

3. Руковођење заводима и службеници Завода

Члан 16.

(Именовање и одговорности управника)

- (1) Одговарајуће одредбе Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине, односно Закона о радним односима у институцијама Босне и Херцеговине примјењују се на службенике Завода, осим ако није другачије прописано овим законом.
- (2) Заводом руководи управник, који одговара министру правде.
- (3) На основу предлога и процедуре коју спроводи Агенција за државну службу, министар правде поставља и разјешава управника Завода.
- (4) Управник Завода је руководећи државни службеник са статусом секретара на посебном задатку. Именује се на пет година и након истека тог мандата може бити поново постављен у складу са ставом (3) овог члана.
- (5) За управника Завода може се поставити лице које има високу школску спрему и најмање пет година радног искуства у области извршења притвора, извршења кривичних и прекршајних санкција, у области правосуђа или управе.

Члан 17.

(Дужности управника)

Управник Завода организује рад Завода, усклађује рад организационих јединица, надзире правилност и законитост рада, представља Завод и врши друге послове за које је надлежан по закону и другим прописима.

Члан 18.

(Други руководећи службеници)

Управнику Завода у руковођењу појединим областима рада помажу руководећи службеници.

Члан 19.

(Организационе јединице)

- (1) У Заводу постоје организационе јединице које се баве пословима обезбјеђења, васпитног третмана, здравствене заштите, радног ангажовања притвореника и затвореника као и општих и заједничких послова.
- (2) Правилником о унутрашњој организацији могу се, у зависности од потребе и природе послова, формирати и друге организационе јединице Завода у складу са прописима о принципима за утврђивање унутрашње организације органа управе.
- (3) О питањима организације и начина рада органа за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера примјењују се прописи који се односе на органе управе Босне и Херцеговине, осим ако овим законом није другачије одређено.

Члан 20.

(Организација третмана затвореника)

- (1) С циљем остварења циља извршења казне затвора из члана 130. овог закона, организациона јединица Завода надлежна за третман затвореника програмира и координира васпитни рад и испитује личност затвореника, израђује програм третмана за сваког затвореника, непосредно или путем других организационих јединица и стручних инструктора прати рад и понашање затвореника у току издржавања казне затвора, прикупља и обједињује податке и запажања стручних инструктора, наставника и других лица која непосредно раде са затвореницима, о њиховом владању и понашању, анализира и проучава постигнуте резултате и утицај предузетих васпитних мјера, те, на основу постигнутих резултата, предузима потребне мјере и унапређује васпитни рад у Заводу, примјењујући савремене облике и методе рада.
- (2) На пословима васпитања ради потребан број васпитача с одговарајућом високом школском спремом, тако да на једног васпитача долази, у правилу, до 50 затвореника.
- (3) У Заводу, у правилу, постоји група стручњака за испитивање личности и утврђивање програма третмана затвореника (психолог, педагог, социјални радник, лекар, дипломирани правник и други стручњаци).
- (4) Ради стручног оспособљавања затвореника у Заводу постоји потребан број стручних инструктора.
- (5) Васпитачи, психолози, педагози, социјални радници, инструктори и други стручњаци који раде на реализацији третмана затвореника полажу стручни испит.

Члан 21.

(Здравствена служба)

- (1) Ради пружања лекарске помоћи притвореницима и затвореницима у Заводу се организује здравствена служба.
- (2) У Одјељењу за лица женског пола постоји породилски одјел и прикладне просторије за дјецу ради омогућавања контаката затвореница или притвореница са својом дјецом у прикладним условима за то.

Члан 22.

(Администрација)

Управне, правне, финансијске, канцеларијске, кадровске и опште послове обављају службеници Завода, у складу са Правилником о унутрашњој организацији.

Члан 23.

(Услови за запошљавање овлашћених заводских службеника)

- (1) Лица која се запошљавају у Заводу на пословима овлашћеног заводског службеника, осим општих услова за рад државних службеника, треба да испуњавају здравствене и психофизичке услове прописане за полицајце.
- (2) Здравствене и психофизичке способности кандидата из става (1) овог члана оцјењује здравствена установа коју одреди министар правде.
- (3) Пројекта здравствених и психофизичких способности овлашћених заводских службеника обавља се једанпут годишње.

Члан 24.

(Пријем и услови за заводског службеника - приправника)

- (1) С циљем постављења и изграђивања одговарајућих стандарда за овлашћене заводске службенике - службе обезбјеђења у заводима може се извршити пријем у службу обезбјеђења заводског службеника - приправника.
- (2) Лице које се прима на рад у службу обезбјеђења као заводски службеник - приправник, осим услова из члана 23. овог закона за пријем на рад, мора да испуњава и следеће посебне услове:
 - а) да није старије од 27 година;
 - б) да има средњу стручну спрему;
 - в) да испуњава здравствене и психофизичке услове прописане за полицајце.

Члан 25.

(Приправнички стаж, организација образовања, обуке и стручног испита)

- (1) Лице које се први пут прима у службу обезбјеђења, прима се као заводски службеник - приправник на основу конкурса.
- (2) Приправнички стаж траје шест мјесеци.
- (3) За стручно образовање заводских службеника - приправника организује се практична обука путем курсева, семинара и других облика образовања на начин и по програму који утврђује министар правде.
- (4) За вријеме приправничког стажа, приправник се кроз практичан рад у Заводу, на одговарајућим пословима и задацима, оспособљава за самостално вршење послова и задатака овлашћеног заводског службеника, под надзором управника и уз стручну помоћ руководећих и других службеника Завода.
- (5) Приправник је дужан да у року од три мјесеца по истеку приправничког стажа приступи полагању стручног испита за звање овлашћеног заводског службеника.
- (6) Стручни испит из става (5) овог члана полаже се пред комисијом коју именује министар правде, сходно члану 37. овог закона.

Члан 26.

(Распоређивање заводског службеника-приправника на послове и задатке овлашћеног заводског службеника)

- (1) Заводски службеник приправник који са успјехом не заврши практичну обуку, не може приступити полагању стручног испита.
- (2) Заводском службенику приправнику из става (1) овог члана, као и приправнику који након завршене практичне обуке не положи стручни испит, престаје рад у Заводу.

- (3) Заводски службеник приправник који положи стручни испит, распоређује се на послове и задатке овлашћеног заводског службеника.

Члан 27.

(Запошљавање за овлашћеног заводског службеника, без својства приправника)

- (1) За овлашћеног заводског службеника може се, без својства приправника, примити лице које је радило као стражар у служби обезбјеђења у ентитетском казнено-поправном заводу, судски полицајац, полицајац или други одговарајући службеник изједначен са овлашћењима наведених звања, с тим да је дужно положити стручни испит из допунских предмета за звање овлашћеног заводског службеника у року од шест мјесеци од дана ступања на рад.
- (2) Испит из става (1) овог члана полаже се пред комисијом из члана 25. став (6) овог закона, према условима, начину и програму који утврди министар правде.
- (3) Лицу које не положи стручни испит из допунских предмета у року из става (1) овог члана престаје рад у Заводу.

Члан 28.

(Праћење и оцјена практичне обуке заводског службеника приправника)

- (1) Практичну обуку заводског службеника приправника прати и оцјењује комисија која има предсједника и два члана.
- (2) Комисију из става (1) овог члана оснива управник Завода а чине је запослени у Заводу који су стручни за послове васпитања - третмана и обезбјеђења.
- (3) Прописе о начину рада комисије из става (1) и (2) овог члана, програму стручног образовања, организацији и условима спровођења практичне обуке заводског службеника приправника доноси министар правде у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 29.

(Немогућност ношења оружја)

Заводски службеник приправник и лице из члана 27. овог закона не смију носити оружје док не положи испит из члана 25. став (6), односно члана 27. став (2) овог закона.

Члан 30.

(Овлашћења овлашћених заводских службеника)

- (1) Овлашћени заводски службеници и службеници Завода који раде на пословима у непосредном контакту са затвореницима, у правима из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања, као и другим правима по основу рада, изједначавају се са Судском полицијом и полицијом.
- (2) Због посебних услова рада и природе послова и задатака средства за плате из става (1) овог члана обезбјеђују се у увећаном износу у односу на средства која се обезбјеђују за плате других органа управе.
- (3) Министарство правде води евиденцију о лицима из става (1) овог члана и издаје им увјерења о времену проведеном на тим пословима.
- (4) На којим радним мјестима лицима припадају права из става (1) овог члана утврђује министар правде.

Члан 31.

(Смрт овлашћеног заводског службеника на дужности)

- (1) Лице из става (1) члана 30. овог закона, које у обављању или поводом обављања службеног посла или задатка изгуби живот, биће сахрањено о трошку

Министарства правде, у мјесту које одреди његова породица.

- (2) Породици коју је погинуло лице издржавало припада једнократна новчана помоћ у висини плате коју је остварило посљедњих шест мјесеци прије смрти.

4. Дисциплинска одговорност

Члан 32.

(Повреда службене дужности)

- (1) Приликом обављања службене дужности, службеници Завода дисциплински одговарају за повреде службене дужности утврђене овим и другим законом, другим прописом и правилником о унутрашњој организацији.
- (2) Повреде службене дужности могу бити лаке и тешке.
- (3) Као тежа повреда службене дужности сматра се нарочито:
1. злоупотреба службеног положаја и прекорачења службеног овлашћења;
 2. повреда обавезе чувања службене тајне;
 3. несавјесно вршење службе;
 4. неоправдан изостанак са посла у непрекидном трајању дужем од три дана;
 5. непредузимање или недовољно предузимање прописаних мјера усљед чега су настале или су могле настати штетне посљедице;
 6. свака радња или пропуштање радње којом се онемогућава или отежава правилно и брзо функционисање Завода;
 7. одбијање извршења службеног задатка;
 8. сваки однос с притвореником или затвореником који је изван прописаних задатака и наређења министра правде и управника Завода, а који не доприноси нормалном извршењу казне затвора нити је везан за васпитање притвореника и затвореника;
 9. непристојно понашање у Заводу или изван Завода које наноси очигледно штету угледу Завода;
 10. повреда прописа о обезбјеђењу од опасности од пожара, експлозије или других елементарних непогода;
 11. немаран однос према повјереној имовини, униформи, наоружању и опреми;
 12. долазак на посао у пијаном стању или употреба алкохола или другог наркотичког средства које смањује способност за обављање службених задатака;
 13. неовлашћено коришћење опреме и средстава повјерених за извршење службених задатака;
 14. недостављање или неблаговремено достављање извјештаја, исправа и података на захтјев овлашћених органа или организација;
 15. учестало понављање лакших повреда радних обавеза и дисциплине, извршење радње која по Кривичном закону представља кривично дјело против службене дужности или друго кривично дјело којим се наноси штета угледу Завода.
- (4) Правилником о унутрашњој организацији прописују се лаке повреде службене дужности.

Члан 33.

(Дисциплински поступак за повреде службене дужности)

Министар правде донијеће Правилник о поступку који се спроводи у случају када се службеник Завода терети за кршење службене дужности.

5. Посебне одредбе о служби обезбјеђења**а. Овлашћени заводски службеници****Члан 34.**

(Овлашћени заводски службеници - служба обезбјеђења)

- (1) Службу обезбјеђења у Заводу врше овлашћени заводски службеници.
- (2) Овлашћени заводски службеници обезбјеђују Завод, радилишта и просторије у којима се налазе, бораве и раде лица лишена слободе, чувају та лица у Заводу и изван њега, одржавају унутрашњи ред и дисциплину међу лицима лишеним слободе, спроводе та лица и врше друге послове одређене законом, прописима донесеним на основу закона и општим актима Завода.
- (3) У одјељењу Завода за жене притворенике и затворенике биће запослен довољан број овлашћених жена службеника.

Члан 35.

(Дужности када постоји опасност по живот)

Овлашћени заводски службеници дужни су извршавати послове и задатке и у случају кад је извршење тих послова и задатака повезано са опасношћу по њихов живот.

Члан 36.

(Овлашћени заводски службеници - униформе и легитимација)

- (1) Овлашћени заводски службеници су униформисани.
- (2) Овлашћени заводски службеници имају право на бесплатну униформу и опрему за вршење послова обезбјеђења.
- (3) Овлашћени заводски службеници имају посебну службену легитимацију која им служи за доказивање њихове службене функције.
- (4) Садржај и образац службене легитимације прописује министар правде.

Члан 37.

(Ознаке, службена звања итд.)

- (1) Ознаку и значку, боју и ознаке возила, униформу, службена звања, ознаке звања и услове за стицање службених звања овлашћених заводских службеника утврђује министар правде.
- (2) Прописе о начину вршења службе обезбјеђења, наоружању и опреми, њиховим роковима трајања и накнади кад се упропасте, организацији практичне обуке, начину и програму полагања стручних испита доноси министар правде.

Члан 38.

(Стручно образовање)

- (1) Министарство правде, у сарадњи са ентитетским министарством правде, поставиће одговарајуће стандарде за сваку категорију заводских службеника и може организовати курсеве, семинаре, сајетовања и друге облике стручног усавршавања како би заводски службеници задовољили дате стандарде.
- (2) Сваки завод сарађиваће са Министарством правде како би се обезбиједило стручно образовање службеника.

Члан 39.

(Специјализована стручна обука)

С циљем што већег разумијевања проблема и културног поријекла затвореника страних држављана те помоћи да они успјешније рјешавају све своје проблеме у заводу, управник завода треба да размотри и распореди одређени број заводских службеника на интензивнији рад са страним затвореницима, те да им у том правцу обезбиједи више специјализовану стручну обуку као што су: учење страних језика, културе, обичаја или других питања која се

појављују у вези са одређеном групом затвореника страних држављана.

б) Употреба средстава принуде и друга овлашћења овлашћених заводских службеника**Члан 40.**

(Употреба средстава принуде)

- (1) Средства принуде овлашћени заводски службеник може употријевити против притвореника или затвореника само када је то неопходно да се спријечи њекство, физички напад на особље или друга лица, наношење повреде другом лицу, пружање отпора према законитом поступању службеног лица, самоповређивање или проузроковање материјалне штете.
- (2) Употреба средстава принуде мора бити сразмјерна степену опасности и изазваном ризику.

Члан 41.

(Ношење оружја од стране овлашћених заводских службеника)

- (1) Овлашћени заводски службеници могу бити наоружани када обављају дужности изван Завода. Заводски службеници ни под којим условима не могу бити наоружани унутар Завода.
- (2) Овлашћени заводски службеници који у протеклих шест мјесеци нису прошли одговарајућу обуку за коришћење оружја не смију носити оружје.

Члан 42.

(Употреба ватреног оружја)

- (1) При вршењу службених послова, овлашћени заводски службеник може употријевити ватрено оружје само ако другачије не може да:
 1. заштити живот људи;
 2. одбије непосредни напад којим се угрожава његов живот или живот службених лица;
 3. одбије напад на објект који обезбјеђује;
 4. спријечи њекство затвореника из Завода за извршење казне затвора затвореног типа или из посебног одјељења затвореног типа које би у том случају непосредно угрозило живот других;
 5. спријечи њекство притвореника или затвореника којег спроводи или обезбјеђује, ако би његово њекство непосредно угрозило живот других.
- (2) У случајевима из става (1) овог члана, овлашћени заводски службеник може употријевити ватрено оружје само ако употребом физичке снаге, гумене палице или других средстава принуде предвиђених прописима не може обезбиједити извршење службеног задатка. Употреба ватреног оружја мора бити сразмјерна степену опасности и изазваном ризику.
- (3) Овлашћени заводски службеници који врше службу у присуству надређеног овлашћеног службеника могу употријевити ватрено оружје само по његовом наређењу или наређењу лица које га замјењује.
- (4) Наређење за употребу оружја, руководећи овлашћени службеник, односно његов замјеник може издати само у случајевима из става (1) овог члана.
- (5) Управник Завода има овлашћење да нареди употребу ватреног оружја када оцијени да је наступио један од разлога из става (1) овог члана.

Члан 43.

(Претрес просторија и одузимање неопходних средстава)

- (1) Овлашћени заводски службеник може и без налога за претрес ући у стан или друге просторије и у њима извршити претрес када је то потребно ради

- проналажења и хватања лица које је посјегло из Завода или које је приликом спровођења посјегло и склонило се у стан, односно другу просторију.
- (2) У случају уласка у стан, односно другу просторију, неће се састављати записник, него ће се кориснику, односно власнику стана или просторије, одмах издати потврда у којој ће се назначити разлог уласка у стан, односно друге просторије.
 - (3) Ако је извршено претресање стана односно просторија, саставиће се записник.
 - (4) Претресање се може извршити и без присуства сејдека, само ако није могуће обезбиједити њихово присуство.
 - (5) Ради спречавања сјекства, хватања одсјеглог лица које непосредно гони као и ради превозења у најближу здравствену установу лица које је рањено приликом употребе ватреног оружја, овлашћени заводски службеник има право да се послужи саобраћајним средствима и средствима везе до којих може доћи, ако то не може извршити на други начин.
 - (6) О употреби саобраћајног средства и средства везе издаје се потврда власнику саобраћајног средства или средстава везе ради накнаде трошкова.

Члан 44.

(Извјештај о употреби средстава принуде)

О свакој употреби средстава принуде (физичка снага, гумена палица, шмркови и хемијска средства) или ватреног оружја према притвореницима или затвореницима, управник Завода дужан је одмах да обавијести Министарство правде.

Члан 45.

(Заштита од гоњења)

- (1) Ако су средства принуде или ватрено оружје употребљени у границама овлашћења из овог закона, искључена је дисциплинска и кривична одговорност овлашћеног заводског службеника који је такво средство употребио.
- (2) Министар правде доноси правилник о употреби ватреног оружја и других средстава принуде, садржају записника о претресу стана и других просторија, потврде о уласку у стан и друге просторије и потврде о употреби саобраћајног средства и средства везе.

Члан 46.

(Правна помоћ)

Ако се против овлашћеног заводског службеника или управника Завода води кривични поступак због употребе средстава принуде, ватреног оружја, или других радњи при вршењу службеног посла, Министарство правде ће им обезбиједити правну помоћ у вези с вођењем поступка.

Члан 47.

(Помоћ овлашћеним заводским службеницима од других људи)

- (1) Лица која на захтјев овлашћеног заводског службеника пруже помоћ у савлађивању или хватању притвореника или затвореника који пружа отпор, који се побунио или је у сјекству, па тим поводом буду повријеђена, разболе се или трајније остану ван радног односа, имају сва права из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања као и лица у сталном радном односу.
- (2) Ако лице из става (1) овог члана приликом пружања помоћи изгуби живот, биће сахрањено на трошак Министарства правде у мјесту које одреди његова породица.
- (3) У случају из става (2) овог члана, породици или лицу које је издржавало погинуло лице припада једнократна

помоћ, која не може бити мања од шест просјечних плата остварених у Заводу у посљедња три мјесеца.

- (4) Ако се против лица које је пружило помоћ из става (1) овог члана поведе кривични поступак, обезбиједиће му се правна помоћ.

6. Повјерљивост

Члан 48.

(Службене тајне)

- (1) Службеници и намјештеници Министарства правде и Завода дужни су чувати службену тајну.
- (2) Обавеза чувања службене тајне траје и по престанку радног односа.
- (3) Као службена тајна, у смислу овог закона, сматрају се:
 1. подаци и документи до којих је службеник и намјештеник дошао у обављању или поводом обављања службених послова, односно радних задатака који су законом, односно прописом донесеним на основу закона и општег акта предвиђени као службена тајна;
 2. подаци, документи, мјере и радње до којих је службеник и намјештеник дошао у обављању или поводом обављања службених послова, односно радних задатака, а чијим саопштавањем или одавањем на други начин неовлашћеном лицу би се могао осујетити или отежати рад Завода, или би то било штетно по интерес Завода, или оправдан интерес појединца или правног лица;
 3. подаци и документи који се по прописима о управи сматрају службеном тајном.
- (4) Министар правде ближе одређује шта се сматра службеном тајном, начин чувања службене тајне и ослобођење од обавезе чувања службене тајне.

Члан 49.

(Ограничења у вези са подацима и документима који се сматрају службеном тајном)

- (1) Подаци и документи који се сматрају службеном тајном у смислу овог закона или подзаконског акта донесеног на основу овог закона, као и другог закона којим се штите лични подаци грађана, не смију се саопштавати, нити чинити доступним неовлашћеним лицима.
- (2) Омбудсмен Босне и Херцеговине може тражити од Министарства правде или Завода да му преда или омогући увид у документе или податке које сматра потребним за обављање своје дужности, укључујући и оне који су заведени као повјерљиви или тајни у складу са законом.
- (3) У случајевима из става (2) овог члана омбудсмен ће примјенити потребну повјерљивост за њих и неће их учинити доступним јавности.
- (4) Изузетно, подаци из става (1) овог члана могу се дати и другом законом овлашћеном органу, ако то није у супротности с циљем заштите властитог, приватног и личног живота таквог лица, односно процеса ресоцијализације или рехабилитације или ако је прописом одређено да нису јавни подаци или ако такви подаци нису подвргнути ограничењима која су нужна у демократском друштву.

7. Надзор над радом Завода

Члан 50.

(Инспектор)

- (1) С циљем обезбјеђења јединственог система извршења притвора и казне затвора, преношења позитивних искустава, анализирања и проучавања рада појединих

- организационих јединица и пружања стручне помоћи тим јединицама, Министарство правде врши надзор над радом Завода.
- (2) Надзор над извршењем притвора и казне затвора обухвата нарочито контролу: плана и програма рада Завода, појединих служби и службеника Завода; рада и организације службе обезбјеђења и програма третмана; рада и организације матичне службе и пријемно-отпусног одљења; начина одређивања и реализације третмана осуђених лица; стања и самозаштите, законитог и правилног поступања с притвореницима и затвореницима; примјене овог закона и прописа који регулишу област извршења казне затвора; организације рада притвореника и затвореника; заштите права притвореника и затвореника; као и услова из члана 71. овог закона.
- (3) Надзор из става (2) овог члана врши Министарство правде преко инспектора, који је службеник с посебним овлашћењима (у даљњем тексту: инспектор).
- (4) Инспектор је одговоран за пажљиву провјеру да се одредбе овог закона примјењују у свим казнено-поправним установама у Босни и Херцеговини према лицима која издржавају казну затвора и мјеру притвора коју је изрекао или одредио Суд или други орган у складу са Законом или међународним уговором.
- (5) У извршавању задатака инспекцијског надзора, инспектор је независан и предузима радње у оквиру и на основу овог закона и других прописа.
- (6) Особље Завода дужно је да сарађује са инспектором и да му помаже у испуњавању овлашћења и обавеза, посебно приликом надзора остваривањем људских права из Устава Босне и Херцеговине, а тих права притворена и затворена лица нису лишена или ограничена у њиховом коришћењу у границама неопходног циља и одређеним законом или међународним уговором.
- (7) Инспектор Министарства правде сарађиваће и промовисати сарадњу са надлежним инспекторима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, као и развијати међусобну координацију, активности или договарање у складу са Уставом и законима Босне и Херцеговине, ентитета и одговарајућих прописа Брчко Дистрикта БиХ.
- (4) Чланови комисије именују се на мандат од пет година са могућношћу поновног избора на још један мандат.
- (5) Чланови комисије треба да буду стручњаци или познаваоци из правне или друге сродне области, као што су правосудје, управа, пенологија, социјална заштита, психологија, педагогија и слично.
- (6) Комисија може вршити спољно праћење рада Завода самостално или заједно са инспекторским или другим надзорним органима, као и сарадњу са међународним и другим институцијама надлежним за праћење и остваривање људских права и основних слобода у складу са Законом и одговарајућим међународним документима.
- (7) Комисија даје препоруке надлежним органима Босне и Херцеговине с циљем побољшања стандарда смјештаја, побољшања поступања и поштовања људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције или друге мјере, даје предлоге и примједбе које се односе на постојеће законе или друге прописе засноване на закону из области извршења кривичних санкција, обавља повјерљиве разговоре с притвореницима или затвореницима уз приступ свим заводима, доставља извјештаје управнику завода и надлежним министарствима правде, прикупља, обрађује и потражује податке из своје надлежности као и друге радње из области независног праћења.
- (8) Одредбе о чувању службене тајне овог закона или другог прописа односе се на Независну комисију приликом обављања послова и задатака у оквиру своје надлежности када дође до знања или у посјед података и докумената из члана 48. овог закона.
- (9) Трошкове рада Комисије сноси Парламентарна скупштина из припадајућих средстава у оквиру усвојеног буџета институција Босне и Херцеговине и њених међународних обавеза.
- (10) Комисија доноси пословник о свом раду, који се објављује у 'Службеном гласнику БиХ'.
- (11) Комисија доноси годишњи извјештај о раду и доставља га Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и Министарству правде с циљем предузимања одговарајућих радњи или мјера у складу са законом.

Члан 53.

(Национални превентивни механизам)

Институције Босне и Херцеговине ће тијелу које одражава, односно представља национални превентивни механизам за спречавање мучења или других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања обезбиједити:

- Члан 51.
(Надзор од других органа)
- Надзор над радом Завода у погледу заштите на раду дјелатника, здравствене и санитарне заштите притвореника и затвореника, услова и начина припремања хране за притворенике и затворенике спроводе одговарајући органи у складу с посебним прописима.
- Члан 52.
(Независна комисија)
- (1) Независна комисија прати услове боравка у заводима и поступање и стање људских права према лицима над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које у кривичном поступку изрекне Суд, инострани судови за дјела предвиђена Кривичним законом или међународним уговором чији је потписник Босна и Херцеговина, или други суд у складу са Законом Босне и Херцеговине.
- (2) Независну комисију из става (1) овог члана именује и разгјешава Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине.
- (3) Комисија има пет чланова од којих је један предсједник.
- а) приступ свим информацијама које се односе на број лица лишених слободe,
- б) приступ свим информацијама које се односе на поступање с тим лицима, као и условима у којима су притворена,
- ц) приступ свим затворским установама, њиховим установама и објектима,
- д) прилику да засебно испитају лица лишена слободe без свједока, лично или уз преводиоца ако то буде потребно, као и са свим осталим лицима за које национални превентивни механизам сматра да могу дати релевантне информације,
- е) слободу да одаберу мјесто које желе посјетити и лица с којима желе разговарати,
- ф) право да контактирају са Поткомитетом за спречавање мучења или других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или

кажњавања, да шаљу информације и да се састају са Поткомитетом,

- г) као и друга права у складу са Допунским протоколом уз Конвенцију УН-а против мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања из 2002. године, који је Босна и Херцеговина ратификовала 26.06.2008. године и који је ступио на правну снагу у Босни и Херцеговини од 15.09.2008. године.

Члан 54.

(Подношење извјештаја инспектора)

- (1) О извршеном инспекцијском прегледу саставља се писмени извјештај у који се уносе нарочито инспекцијски налази и налажу мјере и рокови за отклањање утврђених неправилности, као и мјере за унапређење рада Завода.
- (2) Извјештај се доставља управнику Завода и инспектор га може објавити.
- (3) Управник Завода дужан је да поступи по наложеним мјерама.
- (4) На наложене мјере управник Завода има право жалбе министру правде у року од осам дана од дана пријема извјештаја.
- (5) Инспектор објављује годишњи извјештај о свом раду.

8. Информисање јавности

Члан 55.

(Давање информација)

- (1) Кад је то у јавном интересу или кад то нађе за потребно, ради упознавања јавности, министар правде или лице које он овласти може давати информације о појединим питањима у вези с извршењем притвора и казне затвора представницима штампе и других средстава јавног информисања.
- (2) Давања обавјештења и података ускратиће се кад се ради о државној или службеној тајни, кад би то било непожељно због одржавања реда у Заводу, или ако би то штетило остваривању сврхе извршења притвора или казне затвора.

9. Средства за рад Завода

Члан 56.

(Буџет)

Средства за рад Завода обезбјеђују се у буџету Босне и Херцеговине, у складу са Законом о буџету Босне и Херцеговине.

III - ОДРЕДБЕ О ИЗВРШЕЊУ ПРИТВОРА И КАЗНЕ ЗАТВОРА

1. Опште одредбе

Члан 57.

(Захтјев за чољечним поступањем)

- (1) Поступање с притвореницима и затвореницима мора бити чољечно и с поштовањем њиховог људског достојанства, с очувањем њиховог физичког и душевног здравља, водећи при томе рачуна да се одржи потребан ред и дисциплина.
- (2) Нико неће бити подвргнут мучењу или нељудском или понижавајућем третману или кажњавању.
- (3) У поступању с притвореницима и затвореницима не смије бити дискриминације засноване на етничкој припадности, раси, боји коже, полу, сексуалном одређењу, језику, религији или вјеровању, политичким или другим увјерењима, националном и социјалном поријеклу, сродству, економском или неком другом статусу.

Члан 58.

(Право на религију)

- (1) Притвореници и затвореници имају право задовољавати своје вјерске потребе у складу с овим законом и прописима вјерских заједница.
- (2) Управа завода дужна је, у сарадњи с вјерским заједницама у БиХ, обезбиједити услове за задовољавање вјерских потреба лица смјештених у заводу.

Члан 59.

(Групни и одвојени третман притвореника и затвореника)

- (1) Притвореници су, у правилу, притворени групно. Затвореници издржавају казну затвора, у правилу, групно.
- (2) Сљедеће групе притвореника и затвореника третираће се одвојено:
 1. жене од мушкараца;
 2. малолетници од одраслих.
- (3) Под сљедећим околностима притвореник или затвореник може се држати одвојено од осталих:
 1. када то нужно захтијева здравствено стање тог лица или других;
 2. у околностима када је то прописано неким другим законом;
 3. када то притвореник или затвореник захтијева ради сопствене заштите и по одобрењу управника Завода;
 4. када то лице представља озбиљну пријетњу реду у заводу и под условима прописаним у члану 119. овог закона.

2. Упућивање на издржавање притвора или казне затвора

Члан 60.

(Надлежност за упућивање)

- (1) Упућивање притвореника и осуђених лица на издржавање казне затвора врши Кривично одјељење Суда.
- (2) Кривично одјељење Суда дужно је да предузме потребне радње ради извршења мјере притвора и казне затвора одмах након извршности одлуке.

Члан 61.

(Евиденција)

По пријему у завод, име притвореника или затвореника биће заведено у одговарајуће књиге.

Члан 62.

(Дужност информисања притвореника и затвореника)

- (1) По пријему у завод сви притвореници и затвореници се упознају, усмено и писмено, на језику који разумју, с правилима кућног реда, с правима и дужностима у заводу, с начином на који могу остварити своја права и с дисциплинским прекршајима и казнама које се за њих могу изрећи.
- (2) Управник завода стара се о томе да одредбе овог закона као и остали прописи о извршењу притвора и казне затвора, који се односе на права и дужности притвореника и затвореника, буду доступни свим притвореницима и затвореницима у форми која им је разумљива.

Члан 63.

(Бирачко право)

- (1) Управник завода обезбјеђује да лица лишена слободе буду у могућности да остварују своје бирачко право на изборима за нивое власти у Босни и Херцеговини, у мјери у којој то право није ограничено Изборним

- законом Босне и Херцеговине и Уставом Босне и Херцеговине.
- (2) Ради остварења наведеног права, управник завода контактираће надлежну изборну комисију у вези са начином, временом или другим неопходним радњама за спровођење процедуре гласања унутар завода.

Члан 64.

(Притвореници и затвореници с дјецом)

Ако лице које се упућује у притвор или на издржавање казне затвора има дјецу или друга лица чији је он једини старатељ, Суд ће о томе обавијестити надлежни општински орган социјалне заштите.

Члан 65.

(Жене)

- (1) Уз одредбе овог закона које се односе на лица лишена слободе, посебна пажња посвећује се потребама жена, у смислу њихових физичких, стручних, социјалних и психолошких потреба приликом доношења одлука које се тичу било којег аспекта њиховог боравака у заводу.
- (2) Управа завода настојаће да обезбиди да обим активности доступан женама лишеним слободе буде примјерен улози жене у савременом друштву, те да буде упоредив с обимом активности доступних мушкарцима.
- (3) Женама се у правилу омогућава порођај изван завода, али ако дијете буде рођено у заводу, Управа завода пружа сву потребну подршку, помоћ или друге неопходне услове.
- (4) Када је дијете рођено у заводу, тај податак не смије бити уписан у родни лист као мјесто рођења.

Члан 66.

(Ствари од вриједности)

- (1) Сав новац, вриједности и остале ствари које припадају притворенику или затворенику, а које према правилнику о кућном реду завода не смије држати код себе, морају се приликом пријема лица похранити на безбједном мјесту у заводу, о чему ће се направити попис. На захтјев власника, имовина похрањена у заводу, приликом пријема тог лица у завод, предаће се члановима његове породице и прије његовог пуштања из завода.
- (2) Имовина из става (1) овог члана враћа се власнику приликом отпуштања из завода или се, уз његов пристанак, предаје члановима његове породице.
- (3) Власник треба потписати листу својих ствари од вриједности, а уз његов потпис треба се потписати и службеник завода.

Члан 67.

(Претрес просторија, лица лишених слободе, посјетилаца, службених лица и одузимање предмета)

- (1) Овлашћени заводски службеник може вршити претрес и одузети имовину у погледу свих просторија у којима притворена или затворена лица бораве, раде или проводе слободно вријеме, као и лица лишених слободе, посјетилаца и њихових личних ствари и службених лица.
- (2) Претрес просторија и лица из става (1) овог члана вршиће се на начин којим ће се открити и спријечити сваки покушај бјеге и сакривање кријумчарене робе уз поштовање достојанства лица над којима се врши претрес и ствари које посједују.
- (3) Лица над којима се врши претрес неће у току претреса бити понижавана.

- (4) Претрес ће вршити само овлашћени заводски службеници истог пола као лица над којима се врши претрес.
- (5) Претрес осјетљивих дијелова тијела може вршити само љекар или овлашћено медицинско особље.
- (6) Приликом уласка посјетилаца у завод, овлашћени заводски службеник може захтјевати од тог лица да се подвргне претресу. Ако се посјетилац не жели подвргнути претресу, овлашћени заводски службеник одбиће пријем у завод, с тим да програм безбједности мора одражавати равнотежу у односу на приватност посјетиоца или њихово службено својство у складу са законом или другим прописима.
- (7) Овлашћени заводски службеници могу претресати припаднике заводског особља на захтјев управника Завода, службеног лица које он овласти у складу са законом или на захтјев другог законом овлашћеног органа.
- (8) Начин и ситуације у којима се врши претрес биће одређени посебним прописима којима се регулише начин вршења службе обезбјеђења у заводу.

Члан 68.

(Љекарски преглед)

- (1) Одмах по пријему у завод, сваког притвореника или затвореника прегледаће квалификована медицинска сестра, а детаљнији љекарски преглед обавиће љекар у року од 24 часа.
- (2) Љекарски налази уносе се у здравствени картон притвореног, односно затвореног лица.

3. Смјештај и хигијенски услови

Члан 69.

(Хигијенски услови)

Смјештај притвореника и затвореника у заводу мора одговарати хигијенским условима предвиђеним овим законом и мјесним климатским приликама.

Члан 70.

(Основни услови живота)

- (1) Сваком притворенику и затворенику, у правилу, обезбјеђује се посебна соба за спавање, осим у случајевима када се сматра да заједнички смјештај више лица има одређених предности.
- (2) Сваки затвореник и притвореник мора имати посебан кревет и постељину.
- (3) Заједнички боравак притвореницима и затвореницима обезбјеђује се на радном мјесту, у процесу образовних активности, приликом оброковања, за вријеме слободних активности, у дневном боравку и сличним приликама.

Члан 71.

(Стандарди смјештаја)

- (1) У свим просторијама у којима бораве притвореници и затвореници мора се обезбједити задовољавање здравствених и хигијенских потреба, довољна количина ваздуха, свјетла, гријања и вентилације.
- (2) Лица која бораве у ћелији за једно лице имаће најмање седам квадратних метара простора по лицу, а она која бораве у заједничким спаваоницама имаће најмање четири квадратна метра по лицу и не мање од десет кубних метара по лицу.
- (3) У просторијама у којима бораве притвореници и затвореници прозори морају бити довољно велики да омогућавају рад и читање под природним свјетлом у уобичајеним условима, да омогућавају улаз свјежег ваздуха, осим ако не постоје климатски уређаји, те да

- својим изгледом и величином одговарају стандардним прозорима.
- (4) Вјештачко осјејгљавање мора одговарати постојећим стандардним нормама.
 - (5) Санитарни уређаји морају омогућити сваком притворенику или затворенику задовољавање физиолошких потреба у чистим и пристојним условима.
 - (6) Сваком притвореном или затвореном лицу мора се омогућити коришћење прикладних просторија и уређаја за купање и туширање при температури која одговара климатским условима и у размацима који омогућавају одржавање нормалне личне хигијене, али најмање једном дневно.
 - (7) Све просторије завода морају се прописно одржавати и редовно чистити.
 - (8) Послове из става (7) овог члана обављају затвореници у трајању до два сата на дан без новчане накнаде.
 - (9) Притвореницима, односно затвореницима с инвалидитетом обезбјеђује се смјештај примјерен врсти и степену њихове инвалидности.

Члан 72.

(Лична хигијена)

- (1) Притвореници и затвореници дужни су да одржавају личну хигијену за коју им завод обезбјеђује воду и тоалетни прибор.
- (2) Притвореницима и затвореницима дозвољава се ношење браде и косе.

4. Одјевање и исхрана

Члан 73.

(Одјећа и обућа)

- (1) Притвореницима и затвореницима којима није дозвољено ношење сопствене одјеће обезбјеђује се одјећа и обућа која је прикладна климатским условима тако да им се не угрожава здравље.
- (2) Одјећа коју обезбјеђује завод не смије дјеловати деградирати и понижавајуће.
- (3) Правилник о одјећи и обући притвореника и затвореника објављује министар правде.

Члан 74.

(Исхрана)

- (1) Притвореницима и затвореницима се у правилним размацима обезбјеђује исхрана која је припремљена у обрцима који квалитетом и количином задовољавају прехранбене и хигијенске стандарде, а уједно су примјерени доби, здрављу, врсти посла који обављају и њиховим вјерским и културним захтјевима.
- (2) Пунољетним притвореницима и затвореницима обезбјеђује се храна калоричне вриједности од најмање 12.500 џула дневно, а малолетницима 14.500 џула дневно.
- (3) Правилник о исхрани притвореника и затвореника, као и табелама калоричне вриједности хране доноси министар правде.
- (4) Вода за пиће биће стално доступна.

Члан 75.

(Одбијање узимања хране)

- (1) Ако притвореник или затвореник одбије да прими храну, о томе се одмах обавјештава управник Завода, суд који води поступак и Министарство правде које спроводи надзор над извршењем мјере притвора.
- (2) Притвореник или затвореник који одбије да узима храну смјешта се у правилу у стационар, свакодневно га контролише лекар и све битне промјене његовог

здравственог стања уноси у здравствени картон, о чему редовно извјештава управника завода.

- (3) Ако услед одбијања хране буду угрожене виталне функције притвореника или затвореника, одлуку о предузимању неопходних медицинских мјера, без пристанка притвореника или затвореника, доноси лекар или стручни тим љекара када је то одређено посебним законом или другим прописом.
- (4) Стручни тим из става (3) овог члана формира заводски лекар у сарадњи и консултацијама са управником Завода и судом који води кривични поступак, ако посебним законом или другим прописима није другачије одређено.
- (5) Ако је лице које одбија храну притвореник, о потреби предузимања мјера из става (3) овог члана завод извјештава суд који води кривични поступак и Министарство правде.
- (6) У поступању љекара са притвореницима или затвореницима који штрајкују глађу љекари ће осим прописа из области извршења кривичних санкција узимати у обзир прописе из области здравства у Босни и Херцеговини, као и међународне стандарде и прописе у вези са етичким поступањем љекара са лицима која штрајкују глађу.

Члан 76.

(Медицинске мјере с циљем спасавања живота лица лишених слободе која одбијају да приме храну)

- (1) У случајевима када притвореник или затвореник одбија да прими храну, лекар треба да пружи медицинску помоћ уз престанак пацијента, али када се дође до фазе у којој се може очекивати да долази до губљења моћи расуђивања или је наглашена опасност по живот таквог лица, тада лекар има задњу ријеч у одлучивању о томе шта је најбоље за пацијента када се узму у обзир сви фактори. У оваквим околностима надлежни лекар ће формирати стручни медицински тим, који ће након опсервација, ако је то потребно, приступити вјештачком храњењу и оживљавању прије настанка те фазе, а након тога и принудном храњењу и другим медицинским мјерама с циљем спасавања живота лица лишених слободе.
- (2) У поступању из става (1) овог члана лекар ће обратити пажњу на претходно изражене њихове личне и културолошке вриједности и жеље лица у погледу медицинског третмана, као и стање физичког здравља. Поступак принудног храњења се може примјенити у изузетним околностима и након три седмице гладовања уз потребу постојања осталих медицинских услова, који указују на стварну опасност по живот и здравље лица, односно под околностима под којима лице одузима свој живот или и раније, ако здравствено и ментално стање не указује другачије.
- (3) Принудно храњење не може се сматрати нељудском и понижавајућом мјером чији је циљ да се сачува живот конкретного лица које стално одбија да узима храну. Принудно храњење, да би било легитимно, захтијева поштовање три стандарда, и то:
 - а) мора постојати медицинска потреба за третманом,
 - б) морају се испоштовати процедуралне гаранције доношења одлука,
 - ц) начин на који се лице храни не смије бити нељудски.
- (4) Принцип позитивне обавезе државе је да предузме ефикасне кораке када постоји предвидљив и неизбјежан ризик по живот лица, које је у надлежности државних органа власти, а посебно када је то лице лишено

- слободе и подвргнуто условима које намеће домаћи закон.
- (5) С циљем спречавања настанка тешких последица штрајка глађу, осим редовног предвиђеног медицинског поступка, може се, ако одлучи заводски лекар у сарадњи и након консултација с управником завода, дозволити независним лекарима да штрајкачима дају савет и пруже медицинску помоћ.
- (6) У поступању сходно ст. (1), (2) и (3) овог члана, управа завода дужна је да без одгађања обавијести брачног друга или другог члана уже породице притвореника или затвореника или лице које су одредили да у том случају буде обавијештено, инспектора за надзор над радом завода, затим да сагледа принципе и смјернице за управљање ситуацијама приликом штрајка глађу у складу са Малтешком декларацијом Свјетског удружења лекара у вези са етичким поступањем с лицима која штрајкују глађу из 2006. године, судску праксу Европског суда за људска права – ЕСНHR из области медицинске интервенције, као и да омогући приступ и другим тијелима надлежним за праћење и остваривање људских права и основних слобода у складу са законом и одговарајућим међународним документима.

Члан 77.

(Основни етички принципи у поступању лекара са лицима лишеним слобода која штрајкују глађу)

- (1) Основни етички принципи у поступању лекара са лицима лишеним слобода која штрајкују глађу су:
- а) поштовање медицинске етике и личности пацијента у професионалном контакту са угроженим лицима, уз обавезу да лекари морају задржати објективност у својим процјенама и не смију дозволити да буду изложени притиску да прекрше етичке принципе или медицинско просуђивање,
- б) повјерљивост односа између лекара и наведених лица у погледу медицинског стања или других информација повезаних са стањем пацијента уз стицање таквог повјерења које ће створити могућност ефикасног рјешавања оваквих ситуација,
- ц) поштовање аутономије личности уз способност процјене тешких ситуација када штрајк глађу није добровољан или када је донесен уз пријетњу или притисак других штрајкача или других лица или ради привлачења публицитета или остварења циља који је супротан закону или када то чине из других намјера или мотивација супротних медицинским стандардима, моралним критеријумима или другим облицима дозвољеног понашања,
- д) поштовање двоструке оданости према управи установе и пацијенту уз задржавање лекарске независности, објективности и стручног знања, као и поштовање позитивних законских прописа којима се уређује ова материја,
- е) поштовање концепта доброчинства, односно коришћење медицинских умјећа и знања у корист лица којима пружају третман,
- ф) поштовање лекарске искрености при давању информација пацијенту о могућим последицама његових поступака, посебно код пацијента, који пати од болести које нису спојиве са дужим гладовањем, информисање пацијента о свим поступцима које предузима и помаже му у

доношењу властите одлуке на основу тачних информација из разлога што лекари не смију давати погрешне клиничке изјаве и савете.

- г) примарна примјена неопходних медицинских мјера и без пристанка пацијента, ако одбијањем употребе хране или одбијањем лијечења угрози своје здравље или пак доведе у опасност свој живот, или ако услед посебног менталног стања не може донијети разумну одлуку.
- (2) Лекари сваком штрајкачу треба да објасне последице гладовања по њихово здравље, објашњавајући и дајући здравствену анамнезу, здравствено стање и раније болести које могу озбиљно да угрозе њихово здравље.
- (3) Неопходне медицинске мјере су оне мјере које је одобрио лекар или тим лекара и којима се непосредно отклања опасност по живот и здравље пацијента, а у тим случајевима се у складу са законом могу примијенити и медицинске принудне мјере, уз истовремене медицинске контролне механизме.
- (4) Ако лекар стекне утисак да штрајкачи гладују под притиском или из других разлога, може донијети одлуку о раздвојености тих лица, а у крајњој мјери и предложити њихово одвођење, односно упућивање у болницу под надзором завода или другу одговарајућу медицинску установу.

Члан 78.

(Прехрамбени захтјеви страних држављана)

Заводска кухиња у складу с финансијским и другим могућностима треба да обезбиди услове у погледу прехрамбених захтјева затвореника страних држављана, посебно у вријеме вјерских празника таквих лица, као и да поштује да они имају одређену исхрану или не једу одређене прехрамбене артикле у складу са вјерским и културним обичајима таквих лица.

5. Здравствена заштита

Члан 79.

(Право на здравствену заштиту)

- (1) Притвореници и затвореници имају право на лијечење, поправку и вађење зуба, те хоспитализацију.
- (2) Однос између лекара и притвореника односно затвореника заснован је на повјерењу. Лекарски преглед може се одвијати у присуству овлашћеног заводског службеника само на захтјев лекара.
- (3) Трошкове лијечења сноси завод, осим трошкова лијечења осумњиченог, односно оптуженог док се налази у притвору, као и трошкова порођаја који су настали изван завода.

Члан 80.

(Посебне потребе)

- (1) Стоматолошка протетика се, у складу са прописима из области здравства, омогућава, у правилу, на трошак лица које то захтијева. Ако лице нема средстава, а стоматолошка протетика се, према мишљењу лекара завода, не може одгодити без опасности по здравље, трошкове сноси завод.
- (2) Потреба набавке ортопедског помагала, наочала, слушног апарата или другог помагала, на предлог лекара завода, утврђује се према прописима из области здравства.

Члан 81.

(Хоспитализација)

- (1) Завод треба да има свог лекара и организовану здравствену заштиту.

- (2) О смјештају притвореника, односно затвореника у амбулантну собу истог завода одлучује лекар.
- (3) У случају да не постоји могућност лијечења у заводу, као и кад не постоји могућност потребног специјализованог лијечења у том заводу, обољела лице упућује се у здравствену установу, о чему одлучује заводски лекар након консултација с управником завода.

Члан 82.

(Лијечење и мјере обезбјеђења у здравственој установи ван круга завода)

- (1) У хитним и ванредним околностима, изузев случаја предвиђеног чланом 81. став (3) овог закона, када је угрожен живот притвореника или осуђеног лица и када му није могуће пружити адекватну помоћ у заводу због одсуства заводског лекара, главни дежурни завода може упутити притвореника или осуђено лице у мјесну здравствену установу, те даље поступати по упутствима лекара, о чему одмах обавјештава управника завода.
- (2) У случају из става (1) овог члана, управник завода одмах обавјештава суд који води кривични поступак и поступа по налогу суда.
- (3) Обезбјеђење притвореника или осуђеног лица на лијечењу у здравственој установи ван круга завода врше овлашћени заводски службеници.
- (4) У случају из става (3) овог члана, када то безбједносни разлози захтијевају, помоћ овлашћеним заводским службеницима могу пружити органи Министарства безбједности Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство безбједности), судска полиција или друга полицијска тијела и агенције у Босни и Херцеговини, о чему, на предлог управника завода, налог издаје суд који води кривични поступак.
- (5) У случају када је ријеч о обезбјеђењу затвореника, управник завода упућује предлог за безбједносну помоћ органима и полицијским тијелима из става (4) овог члана, а на основу тог предлога наведени органи и полицијска тијела издају налог о врсти и начину пружања безбједносне помоћи овлашћеним заводским службеницима.

Члан 83.

(Право на преглед лекара специјалисте)

Притвореник, односно затвореник има право тражити да га на његов трошак прегледа лекар специјалиста, ако такав преглед није већ одредио лекар завода.

Члан 84.

(Пристанак на медицински третман)

- (1) Медицинска интервенција над притвореником или затвореником неће се примјенјивати без његовог пристанка, осим у случајевима предвиђеним прописима из области здравства.
- (2) Изузетно од одредбе става (1) овог члана, ако је притвореник или затвореник у таквом менталном стању да не може донијети разумну одлуку, лекар може интервенисати у интересу живота и здравља пацијента.
- (3) Ако је због менталне болести притвореник, односно затвореник пребачен у здравствену установу, како је то предвиђено у чл. 126. и 156, може бити подвргнут обавезном лијечењу у складу с одговарајућим законским прописима.

Члан 85.

(Тестирање на заразне болести или психоактивна средства)

- (1) У случају основане сумње у постојање заразних болести или узимање опојних дрога или психоактивних

средстава, могуће је од притвореника или затвореника узимати узорке крви и мокраће у мјери неопходној за испитивање према правилима медицинске струке, односно користити одговарајући тест.

- (2) Смјештај у посебну просторију због сумњи на медицинска стања из става (1) овог члана, као и тестирање на заразне болести или психоактивна средства примјенују се под надзором лекара.

Члан 86.

(Употреба средстава за ограничавање кретања из здравствених разлога)

- (1) Када је то у интересу здравља притвореника или затвореника, лекар може наредити да се он/она физички ограничи у кретању употребом одјеће или каишева које је за ту сврху одобрило Министарство правде.
- (2) Када лекар донесе овакву наредбу, пацијент ће се прегледати, а наредба преиспитати, од стране лекара најмање свака три сата.
- (3) Увијек када се донесе оваква наредба, и сваком приликом када се она преиспитује, лекар ће направити извјештај који ће се уврстити у здравствени картон пацијента, као и у евиденцију здравственог центра. Копија сваког извјештаја доставиће се управнику завода.

Члан 87.

(Инвалидско осигурање)

У случају несреће на послу или професионалног обољења, притвореници и затвореници имају право на инвалидско осигурање по прописима о инвалидском осигурању. Предлог средстава са описом њихових карактеристика и другим релевантним подацима Министарству подноси управник завода уз претходне консултације с одговарајућом стручном институцијом. Заводи у БиХ ће међусобно координирати ове активности ради уједначавања стандарда.

6. Ограничење у кретању и право на контакте

Члан 88.

(Употреба средстава за ограничавање кретања)

- (1) Физичка средства за ограничавање кретања могу бити само одјећа, каишеви или лисице које одобри Министарство правде.
- (2) Физичка средства за ограничавање кретања могу се користити само као мјера:
1. за спречавање бјјега за вријеме спровођења притвореника или затвореника;
 2. заштите притвореног или затвореног лица од самоповређивања или насртања на друга лица;
 3. спречавања уништења имовине од стране притвореника или затвореника.
- (3) Лекар ће бити обавјештен о свакој употреби физичких средстава за ограничавање кретања. Лекар ће редовно прегледати свако лице које је подвргнуто употреби тих средстава, а најмање свака три сата. Ако лекар сматра да је здравље лица значајно угрожено наредбом о ограничењу кретања, наредиће да се таква наредба укине.
- (4) Потребу за континуираним коришћењем средстава за ограничење кретања редовно ће преиспитивати управник завода, а најмање сваког сата. Приликом сваког преиспитивања сачиниће се извјештај. Тај извјештај чуваће се у управничковој евиденцији у заводу, као и у досијеу притвореника, односно затвореника.

- (5) Средства за ограничење кретања не могу се употребљавати као казна за притворенике или затворенике.
- (6) Рокови из ст. (3) и (4) овог члана не односе се на лица која се спроводе на суђење, на издржавање казне затвора или мјере притвора.

Члан 89.

(Смјештај притвореника или затвореника у посебну просторију из здравствених разлога)

- (1) Притвореници или затвореници нарушеног физичког и менталног здравља или са инвалидитетом или непокретношћу, односно парализацијом смјештају се у посебну собу или одјељење у склопу здравствене амбуланте или стационара у заводу, гдје су под сталном контролом здравственог особља завода.
- (2) О смјештају из става (1) овог члана одлучује заводски лекар.
- (3) Притвореника или затвореника из става (1) овог члана свакодневно контролише лекар или други здравствени радник завода, с тим да се ова мјера прекида ако то нареди лекар.
- (4) Завод је дужан да обезбједи посебне просторије у складу с општепризнатим медицинским стандардима.
- (5) У случају да не постоји могућност адекватног смјештаја и лијечења у заводу лица из става (1) овог члана, поступиће се сходно члану 81. став (3) овог закона.

Члан 90.

(Комуникација и притужбе)

- (1) Притвореницима и затвореницима омогућиће се да у појерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, надлежним државним и регионалним судом, и адвокатом по свом избору, како је то регулисано законом.
- (2) Разговор се обавља без присуства службеног особља завода. Притвореницима, односно затвореницима биће дозвољено да пишу писма, и за то ће им се омогућити писма и коверте. Притвореник односно затвореник предаће своје писмо затворено у коверти. Ниједан службеник не смије отворити писмо.
- (3) Изузетно од става (2) овог члана, писмо се може отворити и прегледати у присуству притвореника или затвореника, ако овлашћени службеник има разлога да основано сумња да писмо садржи текст или предмете који имају за циљ да ометају извршење правде у било којем кривичном поступку, буду искоришћени за припрему или чињење кривичног дјела, угрожавање реда и безбједности у заводу или да буде јавно објављено путем медија без претходног одобрења.
- (4) Притвореницима и затвореницима мора се омогућити упућивање молби, жалби и других поднесака надлежним органима ради заштите њихових права. Министарство правде донијеће правилник којим се регулише унутрашње разматрање оваквих поднесака.
- (5) Молбе и притужбе морају се рјешавати без одгађања.
- (6) Изузетно од одредаба правилника о унутрашњим разматрањима свих поднесака који се тичу заводских питања, сви притвореници и затвореници могу упућивати своје молбе и притужбе државном омбудсмену.

Члан 91.

(Испитивање представки, молби, жалби и других поднесака притвореника и затвореника)

При испитивању представки, молби, жалби и других поднесака притвореника и затвореника, цијениће се све

околности значајне за правилну оцјену њихових навода, а посебно:

- а) да ли су поступањем овлашћених заводских службеника или намјештеника повријеђена права предвиђена у Уставу Босне и Херцеговине као и у актима наведеним у Анексу И Устава, закону или другом пропису којим су регулисана права и обавезе затвореника и притвореника,
- б) да ли су према тој категорији лица примјењена минимална Европска правила о поступању са затвореницима, притвореницима или малолетним лицима,
- ц) да ли су поштована људска права, да ли је хумано поступано уз очување физичког и менталног здравља ове категорије лица,
- д) да ли је примјењен једнак третман и једнаки услови боравка и рада тих лица,
- е) да ли се правилно примјењују одредбе о кућном реду, погодностима, годишњем одмору, као и сва друга питања везана за рад, наставу, спортске, културне, информативне и друге сличне околности,
- ф) да ли се правилно примјењују и сва друга права која произлазе из закона или подзаконских аката из наведене области или међународних докумената који обавезују или чији је потписник Босна и Херцеговина,
- г) управа завода обавезна је да испита поднесене притужбе, представке или предлоге и ако их оцијени основаним, да предузме законом предвиђене мјере, као и да достави одговор подносиоцу о основаности или предузетим мјерама у вези с његовим поднеском у роковима одређеним у складу са законским и подзаконским прописима.

Притвореници и затвореници своје приговоре или жалбе могу доставити инспектору за надзор над радом у заводу, државном омбудсмену, Независној комисији, Министарству правде или другом органу или тијелу овлашћеном за праћење и остваривање људских права лица лишених слободе.

Члан 92.

(Административна и логистичка подршка службе завода за благовремено подношење правних средстава или представки притвореника и затвореника)

- (1) Завод ће обезбједити сву потребну административну и логистичку подршку служби завода како би затвореницима и притвореницима било омогућено благовремено подношење правних средстава у судским поступцима, подношење представки које се односе на живот унутар завода, поштовање правила поступања, представки у погледу унапређења унутрашњег живота и рада у заводу, као и других облика комуницирања из члана 90. овог закона.
- (2) Управник завода ће најмање једанпут у шест мјесеци извршити анализу утврђених неправилности и предузимати мјере да се оне убудуће отклоне или предложити министру правде доношење додатних прописа или других мјера из надлежности министарства.
- (3) Такође, и инспектор из члана 50. овог закона у вршењу надзора над радом завода овлашћен је за поступање из става (2) овог члана, као и на друга поступања у складу са законом.

Члан 93.

(Забрана коришћења електронских средстава комуникације)

Ни притвореници ни затвореници у заводу не смију користити мобилне телефоне или било које средство за електронско преношење порука.

Члан 94.

(Приступ другим информацијама и контакт са представништвом)

- (1) Притвореници и затвореници имају право да се информишу о новостима у свијету путем дневне или периодичне штампе, радија, телевизије и на други погодан начин, о чему брине управник завода.
- (2) Притвореницима и затвореницима који су страни држављани омогућиће се да буду информисани о њиховом праву да ступе у контакт с дипломатским или конзуларним представником земље или дипломатског или конзуларног представништва земље која заступа интересе њихове земље или с националним или међународним органом чија је дужност дјеловање у интересу таквих лица.

Члан 95.

(Тежа болест или смрт)

- (1) У случају теже болести или смрти притвореника или затвореника, управа завода ће о томе одмах обавијестити његову ужу породицу или друго лице које је притвореник односно затвореник раније одредио, осим ако то лице, ако је пунољетно, не захтијева другачије.
- (2) Притвореник или затвореник мора бити обавијештен о смрти или тежој болести чланова уже породице.
- (3) У случајевима из става (2) овог члана притворенику или затворенику ће се, по могућности, дозволити посјета да види преминулог члана уже породице или да присуствује сахрани.
- (4) У случају да се притворенику или затворенику одобри посјета из става (3) овог члана, то се не сматра погодном, те се не примјењују критеријуми за одобравање погодности, већ се само процјењује безбједносни ризик.
- (5) Посмртни остаци притвореника, односно затвореника предају се његовој породици.
- (6) Ако лица из става (1) овог члана не преузму посмртне остатке лица, то лице ће бити сахрањено на мјесном гробљу на трошак завода.

7. Основна права

Члан 96.

(Боравак на отвореном)

- (1) Свим притвореницима и затвореницима мора се омогућити да проведу на отвореном простору најмање два сата дневно.
- (2) Свим притвореницима и затвореницима који раде и бораве у затвореним просторијама мора се омогућити да проведу на отвореном простору најмање три сата дневно.

Члан 97.

(Најнужније потребе)

Притвореницима и затвореницима који не раде као и онима којима завод није омогућио да раде, а немају сопствених средстава, обезбједиће се подмиривање најнужнијих потреба давањем потребних ствари (за одржавање личне хигијене, дописивање и сл.).

Члан 98.

(Библиотека)

- (1) Сваки завод треба да има библиотеку која је на располагању свим категоријама притвореника и затвореника.
- (2) У библиотеци треба да буде обезбјеђен широк асортиман књига за разоноду као и научна литература, коју, у складу с могућностима завода, треба стално допуњавати.
- (3) Притвореницима и затвореницима треба омогућити да користе своје књиге за читање.
- (4) Ако је могуће, библиотеку треба организовати у сарадњи са локалном библиотеком.

Члан 99.

(Слободне активности)

- (1) У оквиру слободног времена, у заводу се организују слободне активности (физичка култура и разни облици културно-просвјетног рада), као допунски облик општег и стручног образовања ради стицања позитивних навика за рационално коришћење слободног времена послје пуштања на слободу.
- (2) С циљем остваривања активности из става (1) овог члана, притвореници и затвореници могу оснивати спортске, драмске, литерарне, музичке и друге секције и одржавати приредбе и такмичења.

8. Рад

Члан 100.

(Врсте послова)

Притвореницима и затвореницима способним за рад, у складу са могућностима завода, омогућиће се радно ангажовање у радионицама завода, економјама и другим сличним облицима рада као и на радилиштима изван круга завода.

Члан 101.

(Организација рада)

Организација рада и методе рада притвореника и затвореника треба да одговарају савременим радним стандардима и техникама, као и модерним системима руковођена производним процесима.

Члан 102.

(Финансијски резултати рада)

- (1) Производни и финансијски ефекти добијени као резултат радног ангажовања затвореника служе првенствено за подмирење сопствених потреба завода које се односе на издржавање притвореника и затвореника.
- (2) О финансијским резултатима радног ангажовања притвореника и затвореника завод је дужан водити посебну рачуноводствену евиденцију у складу са прописима о рачуноводству.
- (3) Приходи остварени по основу радног ангажовања затвореника у заводу нису приходи буџета Босне и Херцеговине. Ови приходи евидентирају се у складу с одговарајућим књиговодствено-рачуноводственим прописима и користе се у складу са финансијским планом завода.

Члан 103.

(Радно вријеме)

Радно вријеме притвореника и затвореника одређује се по прописима о радним односима који се односе на раднике у предузећима.

Члан 104.

(Заштита на раду)

Мјере заштите на раду притвореника и затвореника треба да одговарају заштити на раду у предузећима у којима се обављају слични послови.

Члан 105.

(Осигурање на раду)

Притвореници и затвореници имају право на осигурање од несреће на послу и професионалног обољења под истим условима као и радници у предузећима.

Члан 106.

(Накнада за рад)

- (1) Притвореници и затвореници имају право на накнаду за свој рад.
- (2) Висина накнаде за рад зависи од врсте посла, количине и квалитета рада, дужине радног времена као и доприноса остваривању продуктивности и економичности пословања.
- (3) Накнада за рад износи од једне четвртине до једне половине просјечне плате на сличним пословима, остварене у посљедња три мјесеца у привреди Босне и Херцеговине.
- (4) Накнада за продужени рад, рад ноћу и рад под отежаним условима обрачунава се у складу с прописима о радним односима или на основу уговора, ако је то повољније за притвореника, односно затвореника.
- (5) Притвореници и затвореници који похађају практичну наставу имају право на 70% просјечне накнаде из става (3) овог члана.

Члан 107.

(Правилник о накнадама за рад)

Министар правде доноси правилник о накнадама за рад притвореника и затвореника.

Члан 108.

(Накнада за вријеме болести)

Затворенику који оболи на раду или у вези с радом у заводу припада накнада за вријеме спријечености за рад по прописима о здравственом осигурању, осим у случају намјерног самоповређивања.

Члан 109.

(Располагање средствима)

Притвореници, односно затвореници слободно располажу средствима која приме као накнаду за свој рад.

Члан 110.

(Права на корист од проналазака)

За проналаске и техничка унапређења остварена током притвора или издржавања казне затвора, притвореницима, односно затвореницима припадају права сходно општим прописима.

Члан 111.

(Признавање квалификација)

Кад се по прописима о раду и само вријеме проведено на раду у одређеној врсти посла признаје као основ за стицање квалификације, признаће се за ту квалификацију и вријеме проведено на истој врсти посла у заводу.

9. Дисциплинске процедуре

Члан 112.

(Дисциплински прекршаји)

- (1) Притвореници и затвореници одговарају за понашања која су супротна закону, кућном реду и наређењима службених лица завода.

- (2) Понашања из става (1) овог члана представљају дисциплински прекршај.

- (3) Дисциплински прекршаји су:

1. физички напад, свађа или вријеђање других;
2. израда, коришћење, уношење, чување, примање или кријумчарење у завод ма каквих предмета или материја које су било изричито забрањене кућним редом или се могу користити у следеће сврхе:
 - а. за пријетњу или напад на друге,
 - б. за помоћ при бијегу,
 - ц. као опојно средство;
3. сјекство или недолазак у завод по протеку дозвољеног времена отпуста ван завода,
4. кршење правила о раду, хигијени, противпожарној заштити као и о спречавању посљедица природних непогода;
5. намјерно nanoшење штете имовини завода или других лица;
6. недолучно понашање пред другима,
7. непоштовање било којег правила кућног реда или законитих наређења службеника завода, ометање службеника завода у обављању посла или опирање било којој радњи овлашћеног заводског службеника;
8. узимање талаца;
9. учешће у побуни;
10. узимање од других лица накнаде у новцу или натури, тзв. "рекетирање";
11. израда било каквих предмета и обављање приватних послова за себе или другог без налога службеног лица;
12. боравак на недозвољеном мјесту, унутар или изван завода;
13. пружање активног или пасивног отпора службеним лицима;
14. непоштовање или кршење прописа о коришћењу ванзаводских погодности, односно донесених или издатих мјера надзора, забране или ограничења;
15. планирање, организовање, покушај или пријетња радњама наведеним у тач. од 1. до 11. овог става;
16. помагање или подстицање других на било коју од радњи наведених у тач. од 1. до 12. овог става.

Члан 113.

(Покретање дисциплинског поступка)

- (1) Поступак за утврђивање дисциплинске одговорности притвореника или затвореника могу покренути васпитач, управник завода или руководиоци организационих јединица завода.
- (2) Притвореници, односно затвореници не могу бити групно кажњени за учињени дисциплински прекршај, нити могу бити кажњени два пута за исту радњу.

Члан 114.

(Дисциплинске санкције)

- (1) За дисциплинске прекршаје могу се изрећи следеће казне:
 1. укор,
 2. опомена,
 3. укидање погодности,
 4. забрана располагања новчаним средствима,
 5. упућивање у самицу до десет дана.
- (2) Временски период укидања погодности зависиће од озбиљности прекршаја, али не може бити дужи од мјесец дана.

Члан 115.

(Дисциплинска одговорност и жалбе)

- (1) Дисциплински поступак и изрицање дисциплинских казни врши комисија коју именује управник завода.
- (2) Против одлука комисије може се уложити жалба управнику завода у року од три дана од дана пријема гјешења.
- (3) У поступку утврђивања одговорности притворенику, односно затворенику се мора омогућити да изнесе своју одбрану.
- (4) При изрицању дисциплинске казне из члана 114. став (2) овог закона може се условно одгодити извршење дисциплинске казне за вријеме до шест мјесеци.
- (5) Условно одгађање извршења дисциплинске казне опозваће се ако притвореник или затвореник у року за који је одгођено извршење буде поново дисциплински кажњен.
- (6) Гјешење управника завода донесено по жалби је коначно и против њега се не може водити управни спор.

Члан 116.

(Права притвореника и затвореника упућених у самицу)

- (1) За вријеме трајања извршења дисциплинске санкције упућивања у самицу, притворенику, односно затворенику морају бити обезбијеђени неопходни хигијенски и здравствени услови, као и боравак на отвореном у трајању од два сата дневно.
- (2) За вријеме боравка у самици, стање притвореника или затвореника сваки дан контролише лекар завода.
- (3) Правилник о условима и начину издржавања дисциплинске санкције упућивања у самицу доноси министар правде.

10. Посебна овлашћења управника

Члан 117.

(Накнада штете)

- (1) Управник завода може донијети гјешење да се од накнаде за рад притвореника, односно затвореника, као и новца који им је одузет приликом доласка у завод или им је послан, наплати штета коју је притвореник или затвореник намјерно или грубом непажњом проузроковао за вријеме притвора или издржавања казне затвора, као и трошкови спровођења лица до којих је дошло услед његовог сјекства и другим случајевима спровођења кад их по овом закону сноси притвореник, односно затвореник.
- (2) Против гјешења управника завода о висини и наплати штете притвореник или затвореник може у року од 15 дана од дана уручења гјешења изјавити жалбу министру правде.
- (3) Против гјешења из става (2) овог члана може се водити управни спор.
- (4) Ако штета премашује вриједност од 300 КМ, а притвореник или затвореник не пристаје да је плати, завод може накнаду штете остварити тужбом код надлежног суда.

Члан 118.

(Ново кривично дјело)

Ако притвореник или затвореник за вријеме притвора или издржавања казне затвора учини ново кривично дјело, завод је дужан да поднесе кривичну пријаву надлежном тужилаштву.

Члан 119.

(Административна мјера - усамљење)

- (1) Према притворенику или затворенику који због својих поступака представља озбиљну опасност за систем извршења притвора и казне затвора, може се одредити мјера усамљења у непрекидном трајању до 30 дана. У посебним случајевима ова мјера може бити продужена по одобрењу министра правде. Ниједно продужење ове мјере одобрено од министра правде неће бити дуже од 30 дана.
- (2) Притвореник, односно затвореник ће се за вријеме трајања мјере усамљења држати одвојено од осталих лица.
- (3) Извршење мјере усамљења прекинуће се, како је то наведено у члану 88. (3), ако лекар тако нареди.
- (4) Мјера усамљења може се укинути и прије истека времена за које је одређена ако се у току њеног извршења утврди да су престали разлози због којих је одређена.
- (5) За вријеме издржавања мјере усамљења, стање притвореника или затвореника сваки дан контролише лекар завода.
- (6) Гјешење у случају из става (1) овог члана доноси управник завода, а гјешење из става (3) овог члана лекар одговарајуће специјалности.
- (7) Против гјешења из става (1) овог члана притвореник или затвореник има право жалбе министру правде у року од три дана од дана пријема гјешења, с тим да жалба не одгађа извршење.
- (8) Гјешење из става (7) овог члана донесено по жалби је коначно и против њега се не може водити управни спор.
- (9) Правилник о условима и начину издржавања казне упућивања у самицу и мјере усамљења доноси министар правде.

11. Кућни ред

Члан 120.

(Садржај и доступност Правилника о кућном реду)

- (1) Кућним редом ближе се уређује организација и начин живота притвореника и затвореника, а нарочито: пријем и распоређивање, упознавање с кућним редом и другим прописима, смјештај, исхрана и одијевање, начин коришћења здравствене заштите и спровођење хигијенских мјера, начин и услови задовољавања ејерских потреба, дописивање, пријем посјета и пошљака, врста и количина прехранбених артикала које могу примати, услови и начин располагања новцем од накнада за рад, награда и новчаних пошљака, начин коришћења непрекидног одмора, одржавања реда и дисциплине, систем дисциплинских прекршаја и санкција, услови и начин извршења изречених дисциплинских казни, мјера усамљења, врсте заводских погодности, услови и начин коришћења свих погодности, начин организовања културно-просјетног, забавног и спортског живота, слободне активности, боравка на отвореном, организација и начин рада притвореничке, односно затвореничке самоуправе, начин отпуштања и помоћ приликом отпуштања са издржавања казне затвора као и друга питања која могу бити значајна за услове и начин извршења притвора и издржавања казне затвора.
- (2) Правилник о кућном реду доноси министар правде.
- (3) Правилник о кућном реду биће објављен и доступан сваком притворенику и затворенику.

IV - ОДРЕДБЕ О ИЗВРШЕЊУ ПРИТВОРА**Члан 121.**

(Завод или одјељења завода за притвор)

- (1) Мјера притвора одређена рјешењем Кривичног одјељења Суда извршава се у посебном притворском одјељењу завода или у посебном заводу за мјеру притвора.
- (2) Притворска одјељења су затвореног типа.

Члан 122.

(Поступање са притвореницима)

- (1) У поступању са притвореним лицима примјењују се одговарајуће одредбе Закона о кривичном поступку, као и одредбе овог закона.
- (2) На захтјев тужиоца и ако је то у интересу правде, Суд може наредити да се ограниче одређена права притвореника.

Члан 123.

(Потврда о пријему)

Завод издаје писмену потврду о пријему притвореног лица у коју се уноси дан и сат пријема притвореног лица, име лица које је довело притворено лице и име лица које га је примило.

Члан 124.

(Привремено извођење из завода)

Притворено лице може се привремено изводити из завода само по налогу Кривичног одјељења Суда.

Члан 125.

(Премјештај притвореника)

- (1) Ако је у интересу вођења кривичног поступка или ако то захтијевају безбједносни разлози, притвореник се може премјестити из једног у други завод или на лијечење из једне здравствене установе у другу здравствену установу, било којег од ентитета.
- (2) Рјешење о премјештају притвореника из става (1) овог члана доноси Суд или други суд у Босни и Херцеговине кад је на њега Суд пренио вођење поступка.
- (3) Против рјешења из става (2) овог члана притвореник може изјавити жалбу вијећу суда у року од три дана од дана пријема рјешења.
- (4) Жалба на рјешење не одгађа извршење рјешења.
- (5) Рјешење вијећа суда је коначно.
- (6) Приликом премјештања из једне у другу установу, лице из става (1) овог члана мора бити што мање изложено јавности и заштићено одговарајућим мјерама од увреда, знатижеље и публицитета у било којем облику.

Члан 126.

(Смјештај у здравствену установу због психичких сметњи)

- (1) Притвореник који за вријеме издржавања мјере притвора душевно оболи или показује тешке психичке сметње биће смјештен у здравствену установу.
- (2) О смјештају у смислу става (1) овог члана одлучује Суд, на предлог управника завода, а на основу образложеног мишљења два љекара, од којих је један психијатар.
- (3) Притвореник остаје у здравственој установи док не престану разлози за смјештај, а најдуже до истека времена притвора, осим ако је у складу с одредбама одговарајућег закона донесено неко друго рјешење.

Члан 127.

(Отпуштање из притвора)

Отпуштање притвореног лица из завода врши се на основу рјешења о укидању притвора или истеком времена за које је притвор одређен.

Члан 128.

(Обавјештење о смрти притвореника)

У случају смрти притвореног лица, о томе ће без одгађања бити обавјештена ужа породица, ако је има, Кривично одјељење Суда и Министарство правде.

Члан 129.

(Надзор над извршењем мјере притвора)

Надзор над извршењем мјере притвора спроводи Министарство правде.

V - ОДРЕДБЕ О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ ЗАТВОРА**1. Опште одредбе****Члан 130.**

(Циљ казне затвора)

Циљ извршења казне затвора је да се казне починиоци кривичних дјела како је то одредио Суд, те да се затвореницима омогући да током издржавања казне, кроз систем савремених васпитних мјера, усвоје друштвено прихватљиве вриједности с циљем лакшег укључивања у услове живота на слободи и да се понашају у складу са законом и испуњавају дужности грађанина.

Члан 131.

(Индивидуализовани третман)

- (1) Са затвореницима треба поступати на начин који у највећој мјери одговара њиховим личним потребама и који је прилагођен постигнутој успјеху у третману.
- (2) Ради постизања успјешног третмана обавља се процјена и класификација затвореника.

Члан 132.

(Учешће у третману)

- (1) Код затвореника треба развијати осјећај личне одговорности за сопствене поступке и подстицати их да у свом третману и сами учествују.
- (2) Током извршења казне затвора затвореници ће учествовати у васпитним, културним, спортским и другим дјелатностима.
- (3) Како би се затвореници подстакли на учеће у третману и развијање осјећаја личне одговорности, они могу формирати самоуправни тијела.

Члан 133.

(Рад затвореника)

- (1) Затвореницима ће се омогућити рад у складу с њиховим психофизичким способностима, стручној спреми и могућностима завода.
- (2) Рад затвореника треба да буде користан и да што више одговара савременом начину обављања рада исте врсте на слободи.
- (3) Циљ рада је да затвореници стекну, односно одрже и повећају своје радне способности, радне навике и стручно знање ради што лакшег укључивања у користан живот на слободи.
- (4) Средства која затвореници остваре својим радом у заводу користе се за њихове личне потребе у вријеме боравка у заводу, за плаћање законског издржавања на њихов рачун њихових других обавеза у складу са законом и на закону заснованим одлукама судова и других надлежних органа.
- (5) Постизање економске користи од рада затвореника не смије ићи на штету остварења циља тог рада.

Члан 134.

(Настава)

- (1) За затворенике за које је то потребно, организује се настава за опште и стручно образовање и оспособљавање.

- (2) С циљем постизања општег образовања и третмана затвореника током извршења казне затвора, организују се разни облици школовања, курсева, слободних активности, културно-просвјетног рада и физичке културе и омогућава читање књига и дневне штампе, праћење телевизијског програма, посјете културним и спортским манифестацијама када то безбједносни разлози допуштају, као и коришћење других средстава информисања.

Члан 135.

(Општа одредба о условном отпусту)

Ради подстицања сопствених напора затвореника за укључивање у редован живот на слободи, затвореници за које се основано може очекивати да ће се на слободи добро владати и да ће вршити кривична дјела могу се пустити на условни отпуст, у складу с кривичним законом, или овим законом уз могућност обавезног условног отпуста и одређивања мјера надзора, забране или ограничења и јављање надлежном органу социјалне заштите или другом правном лицу или организацији који пружају помоћ или друге облике збријавања лица отпуштених са издржавања казне затвора као и друге радње у складу с важећим прописима.

Члан 136.

(Помоћ након отпуста)

- (1) Затвореницима отпуштеним са издржавања казне затвора надлежни органи, установе и друга правна лица пружаће потребну помоћ за њихово лакше и брже укључивање у редован живот на слободи.
- (2) Помоћ из става (1) подразумијева али и не ограничава на изналагање привременог смјештаја и обезбјеђење исхране, неопходно лијечење, изналагање нове средине у којој ће осуђено лице живјети, помоћ у сређивању породичних прилика, у проналажењу запослења и завршетак започетог стручног оспособљавања и давање новчане помоћи за подмиривање најнужнијих потреба.

2. Упућивање на издржавање казне затвора

Члан 137.

(Заводи и институције за издржавање казне затвора)

- (1) Затвореници ће служити своју казну у Заводу за извршење кривичних санкција Босне и Херцеговине или у другим институцијама које су утврђене као најпогодније за остваривање циљева казне затвора.
- (2) Друге институције из става (1) овог члана су институције из члана 257. овог закона, односно институције које одреди Министарство правде Босне и Херцеговине.

Члан 138.

(Одузимање путне исправе)

- (1) С циљем обезбјеђења извршења казне затвора, предсједник Кривичног одјељења Суда упућује осуђено лице, а уколико оцијени да би то лице одласком у иностранство могло осујетити извршење казне, тражиће од надлежног органа да му одузме исправе које се могу користити за прелазак државне границе до извршења казне.
- (2) О одузимању и задржавању исправа којом се дозвољава лицу прелазак државне границе издаје се потврда.

Члан 139.

(Извршење рјешења о упућивању)

- (1) Кривично одјељење Суда позива осуђено лице које се налази на слободи и саопштава му дан када треба да се јави ради издржавања казне затвора.

- (2) Дан јављања у завод одређује се тако да осуђеном лицу остане најмање осам, а највише 15 дана до дана јављања на издржавање казне затвора.
- (3) При саопштењу осуђеном лицу се предаје упутни акт, као и возна карта ако за одлазак треба користити превозна средства јавног саобраћаја.
- (4) Кривично одјељење Суда дужно је да приликом упућивања осуђеног лица на издржавање казне затвора истовремено или најкасније у року од три дана о томе обавијести завод.
- (5) Уз упутни акт обавезно се доставља препис пресуде и извод из казнене евиденције.
- (6) За лица која се упућују на издржавање казне прије правоснажности пресуде, Кривично одјељење Суда дужно је уз рјешење о упућивању на издржавање казне затвора заводу доставити и препис неправоснажне пресуде.
- (7) Завод је дужан да што је прије могуће, али најкасније истог дана, обавијести Кривично одјељење Суда о ступању осуђеног лица на издржавање казне затвора.
- (8) Ако се осуђено лице, које је на слободи, не јави одређеног дана ради издржавања казне затвора, завод ће о томе обавијестити Кривично одјељење Суда што је прије могуће, али најкасније истог дана.
- (9) Ако се уредно упућено осуђено лице не јави у завод у одређеном року, Суд ће издати наредбу судској полицији да се то лице принудно спроведе.
- (10) За осуђена лица која се крију или се налазе у бјекству, Кривично одјељење Суда доноси наредбу за издавање потјернице коју доставља надлежном органу за унутрашње послове.
- (11) Када осуђено лице буде ухаћено, спроводи се у завод.
- (12) Трошкове спровођења у случају из ст. (9) и (10) овог члана сноси осуђено лице.

Члан 140.

(Смјештај, дјелотворно право на помоћ преводиоца, погодности и здравствено информисање затвореника страних држављана)

- (1) Приликом упућивања затвореника страног држављанина у одређени завод, осим општих критеријума из закона или других прописа с циљем ублажавања затворениковог осјећаја изолованости и адекватног третмана, треба настојати да се његово упућивање изврши у складу са његовим специфичним потребама и, ако је то изводљиво, уз могућност комуникације са другим страним затвореницима истог држављанства, језика, вјере или културе, што се омогућава пенолошким средствима као што су рад, култура, забава, заједничке вјежбе као и други облици слободних активности или културно-просвјетног рада, уколико то није у супротности са разлозима безбједности, ефикасније реализације третмана или другим оправданим разлозима у складу са законом.
- (2) Заводска управа је дужна да страним држављанима омогући дјелотворно право на помоћ преводиоца када треба да учествују у поступку који их се тиче, нарочито укључујући дисциплинске поступке, поступке по молби за условни отпуст, молби за помиловање, захтјеву за трансфер за даље издржавање казне затвора у земљи поријекла, као и другим поступцима када се одлучује о њиховим правима или рјешавању молби, жалби и других поднесака поднесених ради заштите њихових права, с тим да се у погледу пружања правне помоћи, у давању преводилачких или услуга тумача може обратити конзуларном представнику његове државе

- или представнику државе која штити интересе државе затвореника страног држављанина.
- (3) У случају одлучивања о одређеним излазима затворенику страном држављанину ван круга завода, сваки ризик од могућности бјекства таквог затвореника процјењује се појединачно, и у случају одобравања, тражени излаз се може користити само уз издате мјере обавезног надзора.
- (4) Заводске медицинске службе морају обезбиједити да се информације о преносивим болестима, посебно хепатитису, ХИВ-у, АИДС-у, ТБЦ-у и слично, редовно на различитим језицима достављају страним затвореницима, а уколико болују од наведених болести, добиће здравствену заштиту и све друге облике медицинске његе, сајетовања или информисања као и други затвореници.

Члан 141.

(Замјена казне затвора)

- (1) Казна затвора до једне године која је изречена осуђеном лицу може се, на његов захтјев, замијенити новчаном казном, која се плаћа у једнократном износу у року до 30 дана под условима одређеним Кривичним законом.
- (2) Осуђеном лицу којем је казна затвора до једне године замијењена новчаном казном и која је плаћена у једнократном износу у року од 30 дана од дана правоснажности наведене судске одлуке суд ће издати потврду о извршеној казни и о томе обавијестити орган унутрашњих послова надлежан за вођење казнене евиденције.
- (3) Ако се новчана казна не плати у року из става (1) овог члана, суд ће донијети одлуку о извршењу казне затвора. Ако се новчана казна плати само дјелимично, извршиће се казна затвора сразмјерно износу који није плаћен.

Члан 142.

(Почетак и рачунање казне затвора)

- (1) Почетак извршења казне затвора рачуна се од дана када се осуђено лице само јави ради издржавања казне затвора, односно од дана када буде спроведено у завод.
- (2) Вријеме проведено незаконито на слободи не рачуна се у издржавање казне.

Члан 143.

(Правилник о упућивању на казну затвора)

Министар правде доноси Правилник о критеријумима за упућивање осуђених лица на издржавање казне затвора.

Члан 144.

(Надзор Министарства правде над радом судске управе)

Инспекцијски надзор над радом судске управе у вршењу послова упућивања осуђених лица на издржавање казне затвора врши Министарство правде.

3. Одагање извршења казне

Члан 145.

(Околности под којима је одагање могуће)

- (1) Осуђеном лицу које се налази на слободи може се, на његову молбу или с његовим пристанком, на молбу чланова уже породице или на предлог надлежног општинског органа социјалне заштите, одгодити извршење казне затвора ако:
1. је оболело од теже акутне болести;
 2. се десило смртни случај или тешка болест у ужој породици осуђеног лица;
 3. је одагање потребно ради извршења или довршења изузетно неодгодивих пољских или

сезонских радова или радова изазваних елементарним непогодама или другим удесом, а породица осуђеног лица нема других чланова породице способних за рад, нити се због слабог имовног стања или из других оправданих разлога може ангажовати друго лице за обављање ових послова;

4. је осуђено лице обавезно да изврши одређени посао који је већ започело, а у случају неизвршења посла настала би неотклоњива или знатнија штета за њега или чланове његове уже породице, односно за лице, односно организацију према којој је у обавези;
 5. је одагање осуђеном лицу потребно због завршетка школовања или полагања испита за који се припремало;
 6. је заједно са осуђеним лицем осуђен и његов брачни друг или други чланови заједничког домаћинства или ако се они већ налазе на издржавању казне затвора, а истовременим издржавањем казне свих тих лица било би угрожено издржавање малолетних, болесних или старих чланова домаћинства;
 7. је осуђено лице жена која доји дијете млађе од годину дана или која је трудна;
 8. је осуђено лице једини хранилац породице, а ступањем на издржавање казне затвора било би угрожено издржавање породичног домаћинства;
 9. је поднесена молба за помиловање.
- (2) Извршење казне у случају из става (1) тачка 1. овог члана може се одгодити за вријеме док болест траје, у случајевима из тач. 2, 3, и 4. најдуже три мјесеца, у случајевима из тач. 5, 6. и 8. најдуже шест мјесеци, а у случајевима из тачке 7. до навршене једне године живота дјетета.
- (3) У случају из става (1) тачка 1. овог члана, осуђено лице дужно је да свака три мјесеца Кривичном одјељењу Суда подноси доказ о свом здравственом стању.

Члан 146.

(Молба за одагање)

- (1) Молба за одагање извршења казне затвора подноси се у року од три дана од дана урученог упутног акта из става (3) члана 139. овог закона.
- (2) Ако је разлог за одагање извршења казне затвора из става (1) тачка 1. члана 145. овог закона настао након тог рока, молба се може поднијети до дана када осуђено лице треба да се јави ради издржавања казне.
- (3) У молби се морају навести разлози и докази о чињеницама које оправдавају одагање.
- (4) Доказе о чињеницама из тач. 1, 2, 5, 6. и 7. става (1) члана 145. овог закона издаје надлежни орган, а из тач. 3, 4. и 8. мјесна заједница према пребивалишту осуђеног лица.
- (5) О молби за одагање извршења казне затвора одлучује Кривично одјељење Суда које је дужно донијети рјешење у року од пет дана од дана пријема молбе.
- (6) Прије доношења рјешења Кривично одјељење Суда може обавити потребне пројере ради утврђивања чињеница наведених у молби.
- (7) Молбу која није поднесена у року и молбу у којој нису наведени разлози, докази и чињенице, Кривично одјељење Суда ће рјешењем одбацити.
- (8) Извршење казне неће се одгодити ако би због одагања наступила застајелост извршења казне.

- (9) Укупно одгађање извршења казне по свим основима може трајати најдуже 12 мјесеци, осим у случају из тачке 7. става (1) члана 145. овог закона.
- (10) До доношења гјешења о молби одгађа се почетак извршења казне затвора.

Члан 147.
(Жалба)

- (1) Против гјешења којим се одбија или одбацује молба за одгађање извршења казне затвора осуђено лице има право жалбе у року од три дана од дана пријема гјешења предсједнику Суда.
- (2) Жалба одгађа извршење казне.
- (3) Предсједник Суда дужан је донијети гјешење по жалби из става (1) овог члана у року од три дана од дана пријема жалбе, а у року од пет дана од дана донесеног гјешења дужан је доставити га Кривичном одјељењу Суда.
- (4) Против гјешења предсједника Суда не може се покренути управни спор.
- (5) О одгађању извршења казне затвора Суд ће обавезно обавијестити завод.

Члан 148.
(Војни рок)

- (1) Лице позвано на одслужење војног рока које је осуђено на казну затвора упућује се на издржавање казне затвора прије служења војног рока.
- (2) Лицу које је у току одслужења војног рока позвано на издржавање казне затвора одгађа се извршење казне затвора до завршетка војног рока уколико у том року не би наступила застарјелост извршења казне.

Члан 149.

(Одгађање извршења на захтјев тужиоца)

- (1) Кад тужилац на основу законског овлашћења затражи одгађање извршења казне затвора, Кривично одјељење Суда неће позивати осуђено лице ради извршења казне, а ако га је већ позвало, али још није прошао рок јављања у завод, донијеће гјешење о одгађању извршења казне затвора.
- (2) Одгађање извршења казне затвора у случају из става (1) овог члана, траје док тужилац не обавијести Суд да се може почети са извршењем казне затвора, односно док не буде донесена одлука о правном средству тужиоца.

4. Пријем у завод

Члан 150.

(Смјештај у пријемно одјељење)

- (1) Осуђено лице прима се у завод на основу упутног акта Суда.
- (2) Приликом пријема у завод, утврдиће се идентитет осуђеног лица, након чега се оно смјешта у пријемно одјељење.
- (3) Лице осуђено на казну затвора до једне године задржаће се у пријемном одјељењу до 15 дана, а лица осуђена преко једне године затвора најдуже 30 дана.

Члан 151.

(Процес евидентирања)

- (1) У пријемном одјељењу име осуђеног лица уписује се у матичну књигу, за њега се формира досије и утврђује здравствено стање.
- (2) Лице осуђено на казну затвора преко шест мјесеци фотографисаће се.
- (3) За вријеме боравка у пријемном одјељењу утврђује се предлог третмана затвореника.

- (4) Упутство о матичним књигама, досијеу и начину одређивања третмана затвореника доноси министар правде.

Члан 152.

(Рекласификација и годишњи преглед)

У току извршења казне затвора вршиће се рекласификација затвореника, зависно од постигнутог успеха у третману. Најмање једном годишње направити ће се преглед напретка затвореника.

Члан 153.

(Обавјештење о датуму ступања и отпуштања)

О датуму ступања и о датуму отпуштања са издржавања казне затвора завод ће одмах обавијестити надлежни орган за унутрашње послове на чијем подручју се затвореник води у евиденцији пребивалишта, односно боравишта, као и надлежни орган код којег се то лице води у војној евиденцији.

Члан 154.

(Обавјештење о датуму ступања и отпуштања страног држављанина или лица без држављанства)

- (1) О датуму ступања на издржавање казне затвора страног држављанина или лица без држављанства, завод ће одмах обавијестити Службу за послове са странцима Министарства безбједности, затим о бјекству или нестанку лица које се налази на издржавање казне затвора, одобреном излазу ван круга завода, почињењу кривичног дјела или изреченим дисциплинским санкцијама, премјештају затвореника у други завод или здравствену установу на лијечење као и одобравању условног отпуста, односно добијања помиловања.
- (2) О датуму отпуштања са издржавања казне затвора лица из става (1) овог члана завод ће надлежну службу обавијестити у року од 30 дана прије истека казне затвора.
- (3) Обавјештења из става (1) овог члана завод ће достављати и у случајевима одређивања или укидања притвора.
- (4) На захтјев Службе за послове са странцима, завод може дати и друге податке или информације које су од значаја за рад и функционисање наведене службе у складу са законом или другим посебним прописом.

Члан 155.

(Обавјештења безбједносних агенција или служби упућена заводу)

- (1) Министарство безбједности, односно одговарајуће безбједносне агенције или службе на државном нивоу или полицијске службе ентитета, односно Брчко Дистрикта БиХ, дужне су да одмах по сазнању обавијесте заводе у Босни и Херцеговини о лицу којем је одузето држављанство Босне и Херцеговине или које је проглашено опасним по националну безбједност а које је на издржавању казне затвора или друге мјере изречене у складу са законом.
- (2) О лицу из става (1) овог члана осим завода обавијестиће се и суд уколико такво лице извршава мјеру притвора или ако је осуђено правоснажном судском одлуком и борави на слободи у току поступка упућивања на издржавање казне затвора у складу са чланом 139. овог закона.

5. Управљање казнама сваког од затвореника**а. Посебне одредбе**

Члан 156.

(Смјештај у здравствену установу због психичких сметњи)

- (1) Затвореник који за вријеме издржавања казне затвора душевно оболи или показује тешке психичке сметње биће смјештен у здравствену установу.
- (2) О смјештају у смислу става (1) овог члана одлучује министар правде, на предлог управника завода, а на основу образложеног мишљења стручног тима љекара који именује министар.
- (3) Осуђено лице остаје у здравственој установи док не престану разлози за смјештај, а најдуже до истека казне затвора, осим ако је у складу с одредбама одговарајућег закона донесено неко друго рјешење.

Члан 157.

(Вријеме проведено у здравственој установи)

Вријеме које осуђено лице проведе у здравственој установи ван завода, како је то предвиђено у члану 81. став (3) и члану 156. став (1) урачунава се у извршење казне затвора.

б. Рад и накнада за рад

Члан 158.

(Одређивање врсте посла)

- (1) Затвореницима се одређује врста посла у складу са потребама њиховог третмана, њиховим психофизичким способностима, склоностима, личним особинама и стеченим стручним способностима, према могућностима које постоје у заводу и према потребама одржавања дисциплине.
- (2) Приликом одређивања врсте посла водиће се рачуна и о жељи затвореника да раде одређени посао.

Члан 159.

(Наставак радног односа са пријашњим послодавцем)

- (1) Затвореник који на издржавању казне затвора треба да проведе до три мјесеца, а који је у радном односу, може за вријеме издржавања казне затвора наставити рад у предузећу у којем је до тада радио, ако се затвореник и предузеће с тим сагласи и ако је то изводљиво с обзиром на удаљеност предузећа.
- (2) Међусобна права и обавезе у случају из става (1) овог члана регулисаће се уговором који закључују министар правде и овлашћено лице предузећа.
- (3) Под предузећем, у смислу овог члана, подразумијева се свако правно лице (предузеће, установа, радња и сл.) код којег је осуђено лице засновало радни однос.

Члан 160.

(Одмор од рада)

Затвореници имају право на дневни одмор, најмање један дан одмора у седмици, те довољно времена за образовање и друге активности у складу с њиховим програмом третмана.

Члан 161.

(Накнада као предмет извршења одлуке суда)

Изузетно од одредаба из члана 106. овог закона, предмет извршења може бити половина износа накнаде за рад на основу извршне одлуке надлежног суда по којој је затвореник обавезан давати издржавање дјети, брачном другу, односно родитељима, надокнадити штету проузроковану кривичним дјелом или подмирити друге обавезе.

Члан 162.

(Годишњи одмор)

- (1) Затвореници који су на непрекидном раду провели 11 мјесеци, укључујући и вријеме проведено на лијечењу због повреде на раду или професионалног обољења до којег је дошло радом у заводу, имају право на непрекидан одмор од најмање 18, а највише 30 радних дана у току једне године.
- (2) Затвореници који су осуђени на казну затвора до једне године и који су на раду провели непрекидно шест мјесеци, имају право на одмор у трајању од једног дана за сваких завршених мјесец дана рада.
- (3) Накнада за одмор затвореника утврђује се по прописима о радним односима.
- (4) Дужина и начин коришћења одмора у смислу ст. (1) и (2) овог члана прописују се правилником о кућном реду.

ц. образовање

Члан 163.

(Организовање наставе)

- (1) За малолетне затворенике и млађа пунољетна лица која немају завршену основну школу, завод је обавезан организовати наставу с циљем стицања основног образовања и наставу за стручно образовање и оспособљавање, у складу с прописима о основном и средњем образовању.
- (2) Настава из става (1) овог члана организује се и за остале затворенике за које је то корисно и потребно.
- (3) Ако се покаже погоднијим, завод може организовати наставу из става (1) овог члана у сарадњи с мјесним школама, о чему се закључује посебан уговор.
- (4) Затвореници могу бити дописни ванредни ђаци и студенти школа и курсева ван завода, ако то разлози дозвољавају и ако се програмом третмана оцјени да је то потребно и корисно за остварење циља извршења казне.
- (5) Затвореници који заврше одређену школу или стекну квалификацију у заводу добијају свједочанство. Из свједочанства се не смије видјети да је опште или друго образовање стечено у заводу.

Члан 164.

(Прописи о образовању)

На рад школа које се оснивају у заводу примјењују се прописи о основном и средњем образовању ентитета, односно кантона на чијем се подручју налази завод.

д. Комуникација и погодности

Члан 165.

(Писма и телефон)

- (1) Затвореници имају право одржавати контакте са члановима своје породице и лицима или представницима организација која могу помоћи у њиховом третману, путем писама и телефона без ограничења.
- (2) Изузетно, када то захтијевају разлози, завод може вршити контролу писама и телефонских разговора, о чему се обавјештава затвореник.

Члан 166.

(Посјете)

- (1) Затвореници имају право примати посјете чланова уже породице, а по одобрењу управника завода, могу их посјећивати и друга лица, у складу са правилником о кућном реду.
- (2) Ако је затвореник страни држављанин, има право да га посјећује дипломатски и конзуларни представник

- његове државе или државе која штити интересе његове државе, у складу са међународним правом и у границама кућног реда.
- (3) Право из става (2) овог члана може се ускратити само ако се такво право ускраћује дипломатским или конзуларним представницима Босне и Херцеговине у држави чији је затвореник држављанин, ако посебним законом није другачије одређено.
- (4) Ако је затвореник лице без држављанства или изјеглици, представник међународне организације која штити интересе лица без држављанства, односно изјеглици, има право, у границама кућног реда, посјећивати то лице.

Члан 167.
(Пошिल्ке)

Затвореници имају право примати од чланова уже породице пошिल्ке с одјећом, предметима за личну употребу, штампу, књиге те новац, којима могу располагати, у складу са кућним редом.

Члан 168.
(Погодности)

- (1) За добро понашање и залагање на раду затвореницима се могу одобравати погодности.
- (2) Погодности су скуп подстицајних мјера усмјерених на пружање повјерења затворенику, ублажавање посљедица депривације, подстицање сопственог учешћа у остваривању програма третмана, јачање одговорности и самопоуздања ради оспособљавања затвореника за самосталан живот у складу с правним поретком и нормама грађанског друштва.
- (3) Погодности одобрава управник завода или лице које он овласти.
- (4) Погодности се могу користити у кругу завода и ван круга завода.

Члан 169.
(Слободно кретање, излази и допуст)

- (1) Затвореницима се могу одобравати следеће погодности које ће користити ван круга завода, и то:
1. слободно кретање ван круга завода у трајању до 24 сата након сваких издржаних седам дана казне затвора (четири пута у мјесецу које у принципу треба користити нерадним даном);
 2. слободан излаз у град у трајању до пет сати једном у мјесецу;
 3. допуст до шест дана у току једне године издржавања казне затвора (након сваких два мјесеца проведених на издржавању казне затвора осуђеном се може одобрити до један дан допуста);
 4. допуст до седам дана у току једне године издржавања казне затвора у случају тешке болести или смрти члана породице, елементарних непогода или тешких социјалних случајева;
 5. слободно кретање ван круга завода до два дана у току једне године за вјерске празнике;
 6. за сваки државни празник слободно кретање ван круга завода до један дан у току једне године;
 7. годишњи одмор у кругу породице.
- (2) Могуће је одобрити погодност са надзором или без њега. Надзор се обавезно одређује ако је погодност која се користи изван завода одобрена:
- а) лицу осуђеном на казну затвора до десет година за кривична дјела геноцида, кривична дјела против хуманости, ратне злочине, тероризам, недозвољену производњу и промет дрогама,

спречавање провратка изјеглици и расељених лица;

- б) лицу осуђеном на више од десет година затвора, без обзира на врсту кривичног дјела;
- ц) алкохоличару, овиснику о дрогама или вишеструком повратнику.

Члан 170.

(Процјена ризика)

- (1) Приликом првог пријема, као и приликом одлучивања о погодностима ван завода, сваки затвореник треба бити процијењен како би се установило:
- а) величина ризика за заједницу у случају бијега затвореника,
 - б) вјероватност да ће такво лице покушати посјећи или само или уз помоћ ван завода.
- (2) Класификацију безбједности треба непрестано испитивати током цијелог времена издржавања казне затвора и сходно процијењеном степену ризика безбједносних услова, донијети одговарајућу одлуку о одобравању или неодобравању погодности.
- (3) Процјена ризика сјекства - безбједносних услова, најмање укључује:
- а) пријетњу јавности - заједници у случају да затвореник побјегне,
 - б) претходно понашање, покушај сјекства, раније лишење слободе по потјерници,
 - ц) приступ спољној помоћи,
 - д) ранија осуђиваност,
 - е) личне и породичне прилике,
 - ф) ранији боравак ван подручја БиХ, склоност сталним путовањима, тј. кретању из мјеста у мјесто или често мијењање мјеста пребивалишта, односно боравишта,
 - г) лично учешће у остваривању програма третмана,
 - х) природа кривичног дјела због којег је затвореник осуђен,
 - и) начин, побуде и посљедице извршеног кривичног дјела,
 - ј) став према жртви,
 - к) дужина изречене казне затвора,
 - л) могућа пријетња другим затвореницима,
 - м) као и друге околности које могу бити значајне за процјену безбједносног ризика.

Члан 171.

(Надзор ван обавезног надзора)

- (1) Осим обавезног надзора, потреба за одређивањем мјера надзора одређиваће се и одређивати приликом сваког одобравања погодности.
- (2) Надлежна служба завода дужна је, поред процјене ризика и других околности, у складу са чланом 170. овог закона, приликом одобравања погодности, пратити понашање и третман осуђеног лица и то редовно, организовано уз системско запажање и праћење наведених лица примјеном савремених пенолошких метода, односно у складу са чланом 20. овог закона.
- (3) Мјере надзора могу трајати док постоји потреба, а најдуже 15 дана до истека казне.

Члан 172.

(Мјере надзора, забране и ограничења)

- (1) Заводска управа користи надзор како би могла процијенити опасност која пријети од сваког затвореника, обезбједити да сваки затвореник буде подвргнут условима безбједности, а све с циљем спречавања сјекства затвореника и заштите јавности - јавног поретка, на начин да надзирани процес доведе до

- тачке безсједног пуштања затвореника у заједницу за вријеме издржавања казне затвора и одржавања равнотеже између програма безсједности и социјалне реинтеграције.
- (2) Надзор подразумијева увид у дјелатност и понашање затвореника који се спроводи редовно, организовано и систематски, примјеном мјера забране, обавјештавања, одузимања недозвољених предмета, привременим задржавањем исправа, праћењем лица, предмета или догађаја, визуелно или путем техничких метода и средстава.
- (3) Мјере забране које се могу одредити према затворенику који користи погодности ван круга завода су:
- забрана напуштања боравишта или пребивалишта и
 - забрана путовања.
- (4) У остале мјере забране спадају:
- забрана посјеђивања одређених мјеста или подручја,
 - забрана боравка у близини одређених објеката или институција,
 - забрана састајања с одређеним лицима,
 - забрана посјеђивања одређене адресе или адреса,
 - забрана промјене мјеста коришћења погодности,
 - задржавање исправе и возачке дозволе-привремено, које се могу користити за прелазак државне границе,
 - захтјев за повремено јављање полицијској управи или другом одређеном државном органу,
 - захтјев да период погодности ван завода према затворенику буде предметом блиског надзора,
 - захтјев за пребивањем на одређеној адреси,
 - захтјев да буде на одређеној адреси у одређено вријеме,
 - ограничења удаљености кретања ван сједишта завода.
- (5) Управник завода уз коришћење погодности може изрећи мјере забране и остале мјере забране, било одвојено или заједно, као и тражење од надлежне полицијске управе или другог органа, повремено или стално информисање или извјештај о начину понашања и коришћења погодности од стране затвореника или одредити приликом изласка у град или друго мјесто које је од мјеста сједишта завода удаљено више од пет километара, да затвореници могу посјетити такво мјесто само уз претходно писмено одобрење управника у којем мора бити наведено такво мјесто.
- (6) У току издржавања казне, мјеру забране или надзора, одређује и укида управник завода, који може осим мјера из ст. (3) и (4) овог члана укључити и друге мјере у складу са правилником.
- (7) Против одлуке управника из става (5) овог члана, затвореник може упутити представку или други поднесак Министарству правде, инспектору задуженом за надзор рада завода, или упутити притужбу државном омбудсмену. Наведене поднеске с циљем заштите својих права затвореник може упућивати појединачно или кумулативно по свом слободном избору и редослиједу без икаквих ограничења.

Члан 173.

(Извршавање мјера забране)

- (1) Мјере забране и остале мјере забране наређене уз одобрење о коришћењу погодности извршава надлежни полицијски орган или други одређени државни орган.
- (2) Управник завода дужан је да органима полиције мјеста сједишта завода и мјеста коришћења погодности, осим

обавјештења о свим затвореницима који користе погодности у подручју њене надлежности, достави и све писане одлуке о свим одређеним мјерама забране, захтјевима, као и све важне информације које могу бити значјна за питања безсједности и заштите јавног поретка.

- (3) Управник завода дужан је да све писане одлуке и информације из става (2) овог члана достави и другом државном органу, који је одређен за извршење мјера забране, одређеног захтјева или надзора.

Члан 174.

(Ограничења за одобравање погодности)

- (1) Сљедећим лицима не могу се одобравати погодности које ће се користити ван круга завода, прије него што издрже три петине изречене казне затвора:
- Лицима која су осуђена на казну затвора до десет година за кривична дјела геноцида, злочина против човјечности, ратног злочина, тероризма, неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога, спречавање повратка изсјеглица и расељених лица.
 - Свим лицима осуђеним на казну затвора преко десет година без обзира на врсту кривичног дјела.
 - Алкохоличарима, наркоманима и вишеструким повратницима.
- (2) Лицима која су осуђена на казну затвора од осам до десет година, а нису починила кривична дјела из тач. 1. и 2. става (1) овог члана и нису вишеструки повратници, алкохоличари или наркомани, погодности које се користе ван круга завода могу се одобрити након издржане једне половине изречене казне затвора, а за лица осуђена на казну затвора од пет до осам година затвора, погодности које се користе ван круга завода могу се одобрити након издржане једне трећине казне затвора.
- (3) Погодности које се користе ван круга завода могу се одобравати осталим затвореницима након издржане једне четвртине казне затвора.
- (4) За затворенике који су починили кривична дјела из тач. 1. и 2. става (1) овог члана, као и за оне за које се процијени да би њихов боравак на слободи могао изазвати негативне реакције социјалне средине, при одобравању погодности из члана 169. овог закона потребно је прибавити мишљење надлежне полицијске управе и надлежног општинског органа социјалне заштите.
- (5) Критеријуми из ст. (1), (2), (3) и (4) овог члана не односе се на одобравање погодности из члана 169. тачка 4. овог закона која се користи у ванредним приликама.
- (6) Уз молбу за одобравање погодности из тачке 4. члана 169. овог закона затвореник је дужан приложити документацију у вези с разлогом због којег тражи допуст.
- (7) Свако неоправдано кашњење при коришћењу погодности дуже од 24 сата сматра се сјекством.
- (8) Погодности из члана 169. овог закона не могу се користити ван територије Босне и Херцеговине.
- (9) За вријеме боравка на лијечењу у здравственој установи ван завода, затворенику се не могу одобравати ванзаводске погодности.

Члан 175.

(Ускраћивање коришћења погодности за одређени период)

- (1) У изузетним приликама, а нарочито у случају епидемија болести, елементарних непогода или када то

налажу интереси безбједности или из других оправданих разлога у складу са законом и другим рописима за одређени период, коришћење погодности се може ускратити.

- (2) Ускраћивање погодности управник завода може ограничити на период до мјесец дана, с тим да због посебних прилика ова мјера може бити продужена за још 30 дана по одобрењу министра правде.

Члан 176.

(Ограничења за одобравање погодности лица којима је одузето држављанство Босне и Херцеговине или која су проглашена опасним по националну безбједност)

Лицу којем је одузето држављанство Босне и Херцеговине или које је проглашено опасним за националну безбједност неког другог сличног правног статуса одређеног на основу посебног закона или другог одговарајућег прописа.

Члан 177.

(Правила о коришћењу погодности)

- (1) Услови и начин коришћења погодности из члана 169. овог закона, укључујући правила о надзору лица током коришћења погодности, као и погодности које се користе у кругу завода, прописале се Правилником о кућном реду.
- (2) Жалбе на одлуке о коришћењу погодности могу се поднијети Омбудсмену Босне и Херцеговине.

е. Овлашћења након извршења мјере усамљења

Члан 178.

(Премјештање у посебно одјељење)

- (1) Ако након извршења мјере усамљења нису престали разлози због којих је та мјера одређена, затвореник може бити премјештен у посебно одјељење завода затвореног типа с појачаним надзором из члана 188. овог закона.
- (2) Затвореник остаје у посебном одјељењу из става (1) овог члана док не престану разлози због којих је смјештен у то одјељење.
- (3) У случају из става (1) овог члана сходно се примјењују одредбе члана 119. ст. (6), (7) и (8) овог закона.

Члан 179.

(Премјештање у посебно одјељење у други завод)

- (1) Затвореник којем након извршене мјере усамљења нису престали разлози због којих је та мјера одређена и који се налази у заводу полуотвореног типа или заводу затвореног типа без посебног одјељења с појачаним надзором, може се премјестити у посебно одјељење завода затвореног типа с појачаним надзором из члана 188. овог закона.
- (2) Рјешење у случају из става (1) овог члана доноси министар правде.
- (3) Против рјешења из става (2) овог члана може се уложити жалба Министарству правде у року од три дана од дана пријема рјешења, с тим да жалба не задржава извршење рјешења.
- (4) Рјешење из става (3) овог члана донесено по жалби је коначно и против њега се не може покренути управни спор.

6. Прекид издржавања казне затвора

Члан 180.

(Овлашћење за прекид издржавања)

- (1) Затворенику се може дозволити прекид издржавања казне затвора.
- (2) Одредбе чл. 145, 146, 147. и 148. овог закона сходно се примјењују и у случају прекида издржавања казне затвора.
- (3) Прекид издржавања казне затвора извршиће се и у случају када Кривично одјељење Суда одреди мјеру притвора за друго кривично дјело.
- (4) О прекиду издржавања казне затвора рјешењем одлучује Кривично одјељење Суда.
- (5) У случају из става (4) овог члана Суд одлучује у вијећу састављеном од тројице судија.

Члан 181.

(Подношење молбе)

Молба затвореника за прекид издржавања казне затвора и мишљење завода достављају се Кривичном одјељењу Суда у року од три дана.

Члан 182.

(Жалба против рјешења Суда)

- (1) Против рјешења из става (4) члана 180. овог закона затвореник може изјавити жалбу предсједнику Суда у року од три дана од дана пријема рјешења.
- (2) Рјешење донесено по жалби је коначно и против њега се не може покренути управни спор.
- (3) Вријеме проведено на прекиду издржавања казне затвора, одобреном од Суда, не рачуна се у вријеме издржавања казне затвора.

Члан 183.

(Стављање ван снаге рјешења о прекиду)

- (1) Ако се за вријеме трајања прекида издржавања казне затвора утврди да су престале околности због којих је прекид дозвољен, или је прекид дозвољен на основу лажних исправа или других доказа, односно да се прекид не користи с циљем с којим је дозвољен, рјешење из чл. 180. или 182. овог закона ставиће се ван снаге, а затворенику наложити да се јави на даље издржавање казне затвора одмах, а најкасније у року од три дана од дана пријема рјешења.
- (2) Рјешење из става (1) овог члана доставља се заводу и затворенику.
- (3) На рјешење из става (2) овог члана затвореник има право жалбе у року од три дана. Жалба не одгађа извршење.
- (4) Ако се затвореник не јави на даље издржавање казне затвора у року одређеном у рјешењу, завод ће поступити по одредбама из ст. (8) до (11) члана 139. овог закона.

7. Премјештај током издржавања казне

Члан 184.

(Подношење молбе и одлука о премјештају)

- (1) Ако је затвореник издржао једну половину казне затвора и користи ванзаводске погодности, може поднијети молбу за премјештај у други завод у ентитету у којем има пребивалиште, односно боравиште.
- (2) О премјештају затвореника одлучује министар правде уз прибављено мишљење завода.

- (3) У случају када се ради о затворенику који се с обзиром на категоризацију казнено-поправних завода и интерну класификацију затвореника не би могао уклопити у третман у другом заводу, молба ће се одбити.
- (4) Ако је молба поднесена прије рока из става (1) овог члана, одбадиће се као преурањена.
- (5) Ако је молба одбијена, нова молба може се поднијети по протеку шест мјесеци од дана правоснажности рјешења.
- (6) Против рјешења из става (2) овог члана може се уложити жалба Министарству правде у року од три дана.

Члан 185.

(Одлука управника о премјештају)

- (1) Управник завода може предложити премјештај затвореника у други завод у ентитету у коме затвореник има пребивалиште, односно боравиште ради ефикасније реализације третмана или када је то неопходно из безбједносних разлога.
- (2) Министар правде може донијети одлуку о премјештају и без предлога управника завода.
- (3) Трошкове премјештаја сноси завод.

Члан 186.

(Жалбе)

- (1) Жалба на рјешење којим се дозвољава премјештај не задржава извршење рјешења.
- (2) Рјешење по жалбама из члана 184. став (6) коначно је и против њега се не може покренути управни спор.

8. Извршење казне дуготрајног затвора

Члан 187.

(Општа одредба)

Одредбе овог закона о извршењу казне затвора примјењују се и на извршење казне дуготрајног затвора, ако чл. 188. до 192. овог закона није другачије прописано.

Члан 188.

(Појачани надзор)

- (1) Казна дуготрајног затвора може се извршавати у посебном одјељењу завода затвореног типа у одвојеним просторијама за боравак од осталих затвореника и уз мјере појачаног надзора.
- (2) Под појачаним надзором подразумијева се посматрање и чешћа контрола затвореника ноћу и дању, а извршава се на начин да не ремети свакодневне активности.
- (3) Лица која издржавају казну дуготрајног затвора сврставају се у посебне васпитне групе, с тим да на једног васпитача долази до 25 затвореника.

Члан 189.

(Третман безбједности према затвореницима под појачаном безбједношћу)

- (1) Према затвореницима који су подвргнути третману појачане безбједности, све док представљају ризик, треба стварати интерес хуманог третмана, посебно охрабрујући затворенике да смање ризик који је процијењен да представљају, подржавања дјелотворне контроле и безбједности и потребу за безбједношћу лица, што указује да треба изграђивати добру интерну атмосферу успостављањем позитивних односа између затвореника и заводског особља.

- (2) Затвореници ризични за безбједност завода и јавност и јавни поредак друштвене заједнице, као што је мјера усамљења, смјештај у посебно одјељење и појачани надзор, требало би да у таквим просторима уживају одговарајући третман као компензацију за строгу ситуацију таквих одјељења завода и треба их охрабрити да раде на престанку разлога за примјену ове мјере, кроз дружења са другим затвореницима у таквом одјељењу као и већи избор активности у третману максималне безбједности, према програму активности донесеном од стране управе завода у односу на наведену категорију затвореника, уз посвећивање посебне пажње здравствених проблема који се могу појавити као резултат таквог третмана безбједности и покушати се борити против могућих негативних ефеката наведене појачане безбједности.
- (3) Затвореници не би смјели бити подвргнути додатним мјерама безбједности дуже него што је то неопходно, а што ће се постићи редовним преиспитивањем таквих одлука, односно преиспитавањем да ли је и даље неопходан смјештај у посебном високоризичном одјељењу или одјељењу појачаних мјера безбједности, и то сваких шест мјесеци од доношења таквог рјешења од стране управника и која мјера може бити продужавана само по писаном одобрењу министра правде осим према затворенику коме је изречена казна дуготрајног затвора, када ће се преиспитивање вршити најмање једанпут годишње кроз преглед напретка затвореника у поступку рекласификације затвореника. Мјера се мора окончати чим престану постојати разлози за њено постојање.
- (4) Осим затвореника из члана 169. став (2) овог закона, затвореници правоснажно осуђени за остала кривична дјела против човјечности и вриједности заштићених међународним правом и за кривична дјела организованог криминала из члана 250. ст. (2) и (3) Кривичног закона, као и затвореници према којима је изречена административна мјера усамљења, премјештање у посебно одјељење с појачаним надзором, ако нису престали разлози због којих је била изречена мјера усамљења и када је одређена мјера појачаног надзора приликом извршавања казне дуготрајног затвора, ризична су група у смислу пријетњи и могућности насиља таквих затвореника од других затвореника, и обавеза је државе да заштити такву врсту осуђеника од пријетњи насиљем или другог опасног и тешког нарушавања система извршења казне затвора било одвајањем од других затвореника, раздвајањем или тражењем премјештаја за боравак у другом заводу, а што ће представљати и зависити у погледу избора приступа од оцјене и процјене сваког појединачног случаја.
- (5) Против рјешења из става (3) овог члана затвореник има право жалбе Министарству правде у року од три дана од дана пријема рјешења, с тим да жалба не одгађа извршење рјешења.
- (6) Рјешење из става (5) овог члана донесено по жалби је коначно и против њега се не може водити управни спор.
- (7) Правила о условима, начину и третману издржавања казне затвореника у посебном одјељењу под појачаним надзором или безбједношћу донијеће министар правде.

Члан 190.

(Ограничење одобравања погодности)

Лицима која издржавају казну дуготрајаног затвора не могу се одобравати погодности које се користе ван круга Завода док не издрже двије трећине изречене казне.

Члан 191.

(Ограничења радног ангажмана)

Затвореници који издржавају казну дуготрајаног затвора не могу се радно ангажовати на пословима ван круга завода док не почну користити погодности ван круга завода.

Члан 192.

(Контрола комуникације)

Затвореницима који издржавају казну дуготрајаног затвора контролишу се писма и телефонски разговори.

9. Отпуст**а) Условни отпуст**

Члан 193.

(Комисија за условни отпуст)

- (1) Како би се затвореници подстакли да разријеше проблеме и ситуације које су довеле до чињења кривичног дјела, успоставља се систем условног отпуста, на основу којег се може условно отпустити затвореник за којег се процијени да више не представља неприхватљив ризик за заједницу.
- (2) О условном отпусту затвореника којима је казну затвора изрекао Суд одлучује Комисија за условни отпуст. Комисију именује министар правде.
- (3) Комисија има пет чланова, од којих је један предсједник. Кворум за доношење одлука чине три члана.
- (4) Комисија се састоји од по једног представника Суда и Министарства правде, те три независна члана из релевантне стручне области. Чланови Комисије именују се на мандат од пет година, с могућношћу поновног избора на још један мандат. У случају престанка мандата неког од чланова Комисије, мандат његовог замјеника трајаће до истека текућег мандата Комисије. Ово именовање неће бити сметња за поновно именовање за члана Комисије у погледу броја мандата, уколико је преостало вријеме мандата Комисије краће од двије године.
- (5) Комисија је у свом раду независна. Чланови могу дати оставку у било којем моменту, а могу бити разријешени дужности искључиво због утврђеног кршења дужности, почињеног кривичног дјела, или из других озбиљних разлога, утврђених у поступку. Рјешење о разријешењу предсједника или било којег члана Комисије, ако се докаже да постоји основ за разријешење, доноси министар правде.
- (6) Комисија доноси Пословник о раду.

Члан 194.

(Информације које се достављају Комисији)

- (1) О условном отпусту Комисија рјешава на основу молбе или сагласности затвореника, на основу молбе члана његове уже породице или на предлог управника завода.
- (2) Молбе, односно предлози достављају се Комисији путем завода.
- (3) Завод уз молбу доставља податке о постигнутом успјеху у програму третмана затвореника, податке о евентуалним ранијим осудама, опис кривичног дјела, податке о понашању затвореника, као и остале извјештаје других стручних лица која су ангажована у раду са затвореником, те друге податке значајне за

одлуку. Уз молбу затвореника прилаже се и мишљење завода о основаности молбе, односно предлога.

- (4) Лekar приликом сагледавања здравственог стања лица на издржавању казне затвора може поднијети иницијативу управнику завода за оцјену оправданости подношења предлога за условни отпуст од управника завода, ако теже или акутно здравствено стање затвореника на то указује или ако медицинска процјена указује на немогућност излечења или прогресивност, односно постепено погоршавање здравственог стања лица са опасношћу по живот таквог затвореника и која иницијатива ће садржавати прибављено мишљење стручног тима лекара из одговарајуће медицинске области.
- (5) При доношењу одлуке о условном отпусту Комисија се мора ограничити на сљедеће критеријуме:
 1. ранија осуђиваност;
 2. понашање у заводу;
 3. учешће у програму третмана;
 4. став према жртви;
 5. ризик поновног чињења кривичних дјела;
 6. адекватност предлога за измјештање.
- (6) Сви извјештаји које завод припреми за Комисију за условни отпуст достављају се и самом затворенику, којем се на тај начин пружа прилика да Комисији поднесе писмене поднеске у вези са њиховим садржајем.

Члан 195.

(Обавезни предлог управника за условни отпуст)

- (1) Управник завода обавезно упућује Комисији по службеној дужности предлоге за све затворенике који се могу узети у разматрање за условни отпуст, и то у року од 30 дана прије датума када истиче двије трећине од изречене казне и који испуњавају предвиђене законске услове из области условног отпуста, обухватајући и негативне извјештаје и мишљења завода у којима није предложено одобравање условног отпуста.
- (2) Предлоге као и негативне извјештаје и мишљења из става (1) овог члана управник завода достављаће Комисији, према садржају, обиму и процедури, сходно члану 194. овог закона.

Члан 196.

(Мјере надзора, забране или ограничења и јављање надлежном органу у погледу помоћи према условно отпуштеном лицу)

- (1) Приликом одобравања условног отпуста, Комисија може у свом рјешењу лицу којем одобрава условни отпуст изрећи мјере надзора, забране или ограничења наведене у члану 172. став (3) и став (4) тач. а), б), ц), д), ф), г), х) и и) овог закона, као и обавезати га на јављање надлежном органу социјалне заштите или другом правном лицу или организацији који пружају помоћ или друге облике збрињавања лица отпуштених са издржавања казне затвора.
- (2) У случају изрицања мјера или обавеза из става (1) овог члана, завод је дужан да наведено рјешење, осим лицима и органима из члана 198. став (2) овог закона, достави и надлежном полицијском органу или органу социјалне заштите или другом правном лицу који пружа другу врсту помоћи, према мјесту пребивалишта или боравишта условно отпуштеног лица.
- (3) Мјере надзора, забране или ограничења извршава надлежни полицијски или други одређени државни орган, а мјере социјалне заштите или друге помоћи

- надлежни орган социјалне заштите или друго правно лице које се бави пружањем друге врсте помоћи или збрињавања према наведеној категорији лица.
- (4) Органи из става (3) овог члана у случају кршења или непридржавања изречених мјера забране или затраженог испуњења одређених обавеза социјалне заштите или друге врсте помоћи дужни су одмах обавијестити Суд или други суд у Босни и Херцеговини када је на њега Суд пренио вођење поступка или друго тијело у складу са Законом или међународним уговором и Комисијом.
- (5) По добијању обавјештења из става (4) овог члана, Суд може таквом лицу рјешењем изрећи опомену или одредити нови рок за извршење наведених мјера или обавеза или рјешење о условном отпусту ставити ван снаге и такву одлуку доставити органима полиције на извршење и враћање на даље издржавање казне затвора у Завод из којег је отпуштен на условни отпуст.
- (6) Против рјешења из става (5) овог члана, условно отпуштено лице има право жалбе предсједнику Суда у року од три дана од дана пријема рјешења, с тим да жалба не задржава извршење рјешења.
- (7) О жалби против рјешења из става (6) овог члана одлучује предсједник Суда и донесено рјешење по жалби је коначно и против њега се не може покренути управни спор.
- (8) Мјере надзора, забране или ограничења и јављања надлежном органу у погледу помоћи условно отпуштеном лицу обавезно се изричу за лица и кривична дјела из члана 169. став (2) у вези са чланом 174. став (1) овог закона.
- (9) За вријеме условног отпуста затвореник не може напуштати територију Босне и Херцеговине, уколико међународним уговором, односно споразумом или другим посебним прописом није одређено другачије.

Члан 197.

(Информације о резултатима који су постигнути у процесу извршења условног отпуста)

- (1) Орган социјалне заштите, полиције или други одређени државни орган, односно правно лице дужни су Суду, другом суду у Босни и Херцеговини када је на њега Суд пренио вођење поступка или другом органу у складу са Законом или међународним уговором и Комисији за условни отпуст, најмање једном у шест мјесеци, односно на њихов захтјев и чешиће дати информације о резултатима који су постигнути у процесу извршења условног отпуста.
- (2) За осуђена лица за која је изречена мјера надзора, забране или ограничења приликом одобравања условног отпуста орган полиције је дужан информације из става (1) овог члана доставити суду и Комисији.
- (3) Надлежни орган социјалне заштите или други одређени орган дужан је да у року од 15 дана од дана пријема рјешења Комисије за условни отпуст као и документације и података од завода, условно отпуштено лице, коме је одређена мјера испуњења одређене обавезе или других облика збрињавања, упозна с радњама помоћи које може предузети, али га и поучити о његовим обавезама у току трајања условног отпуста.

Члан 198.

(Достављање рјешења Комисије)

- (1) Условни отпуст одобрава се или одбија рјешењем. Рјешење мора бити образложено.

(2) Рјешење Комисије о условном отпусту доставља се заводу, који је дужан по један примјерак доставити затворенику и Суду.

(3) Ако је подносилац молбе члан породице, о исходу га обавјештава Министарство правде.

Члан 199.

(Стављање ван снаге рјешења о отпусту)

Ако у периоду након доношења рјешења о условном отпусту а прије дана отпуштања са издржавања казне затвора на условни отпуст затвореник учини дисциплински прекршај, Комисија може рјешење ставити ван снаге.

Члан 200.

(Жалба и поновно подношење молбе)

- (1) Против одлуке Комисије из члана 199. овог закона не може се изјавити жалба, нити покренути управни спор.
- (2) Затвореник има право поновног подношења молбе за условни отпуст након протеча једне године од посљедње одлуке Комисије, или и прије тога, ако тако одлучи Комисија у којем случају ће се уједно одлучити о захтјеву-молби за пријевремено одобрење за подношење молбе за условни отпуст и о одобрењу условног отпуста.

Члан 201.

- (Условни отпуст за изречене казне затвора до двије године)
- (1) У погледу изречених казни затвора до двије године, затвореник ће након издржане двије трећине казне добити обавезни условни отпуст који подразумева испуњење законских услова из члана 44. Кривичног закона, односно критеријума из члана 194. овог закона.
- (2) Рјешење из става (1) овог члана доноси управник завода, а мјере надзора препоручује служба третмана о којима одлучује управник завода наведеним рјешењем.
- (3) Затвореници који нису користили ванзаводске погодности или су дисциплински третирани или су нарушавали правила кућног реда или се нису подвргавала програму третмана или су се понашали супротно наређењима службених лица завода, аутоматски не добијају обавезни условни отпуст, већ о таквим затвореницима одлуку као и евентуалне мјере надзора доноси Комисија, према важећим прописима.
- (4) Управник завода доставља Комисији потребну документацију са предјим и другим чињеницама из става (3) овог члана, сходно одредбама којима се регулише поступање управника приликом давања предлога за условни отпуст.

Члан 202.

(Надлежност за рјешавање молбе за условни отпуст)

У погледу поступања по молби или предлогу за рјешавање о условном отпусту затвореника осуђеног од ентитетског суда или Суда Брчко Дистрикта БиХ по основу закона ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, а који издржава казну затвора или је за вријеме издржавања казне премјештен у завод другог ентитета, Брчко Дистрикта БиХ или Завода, надлежан је орган ентитета или Брчко Дистрикта БиХ на чијем је подручју сједиште суда који је судио у првом степену и који је изрекао првостепену пресуду примјеном одговарајућег законског прописа, ако посебним законом није другачије одређено.

Члан 203.

(Годишњи извјештај)

Годишњи извјештај о свом раду Комисија доставља министру правде.

Члан 204.

(Овлашћења управника завода у вези са условним отпустом)

- (1) Затвореника који испољава примјерено понашање, залаже се на раду и активно учествује у процесу преваспитавања, а издржао је најмање 4/5 казне затвора, управник завода може условно пустити на слободу до три мјесеца прије истека казне.
- (2) Ова одредба о условном отпусту не примјењује се на лица којима је новчана казна замијењена казном затвора.

б) Отпуштање затвореника

Члан 205.

(Дан отпуста)

- (1) Затвореник се отпушта из завода оног дана када му истекне казна или оног дана када му почиње тећи условни отпуст.
- (2) Ако последњи дан издржавања казне затвора пада у дане празника или други дан када завод не ради, затвореник се отпушта последњег радног дана који том дану претходи.
- (3) Изузетно од одредбе става (2) овог члана, када је новчана казна замијењена казном затвора, отпуштање затвореника из завода вршиће се и у нерадне дане.
- (4) Завод је дужан да о отпуштању сваког затвореника са издржавања казне затвора обавјести Кривично одјељење Суда у року од осам дана.

Члан 206.

(Помоћ по отпусту)

- (1) Лице које се отпушта из завода има право на трошкове превоза до свог ранијег пребивалишта или до мјеста пребивалишта његове уже породице, а ако је странац, до граничног прелаза. Изузетно, на образложен захтјев лица које се отпушта, одобриће му се трошкови превоза до другог мјеста по избору на територији Босне и Херцеговине.
- (2) Трошкове превоза сноси завод.
- (3) Ако затвореник који се отпушта из завода нема одјећу или обућу, нити средстава да их набави, завод ће му обезбиједити прикладну одјећу и обућу.
- (4) Ако је у вријеме кад се отпушта са издржавања казне затвореник тешко болестан и због тога неспособан за путовање, завод ће га смјестити у најближу здравствену установу ради лијечења. Ако затвореник нема средстава да плати трошкове лијечења, а обољење је настало за вријеме издржавања казне затвора, трошкове за први мјесец сноси Министарство правде, а након тога општина у којој је затвореник имао пребивалиште, односно боравиште у вријеме упућивања на издржавање казне затвора у завод.

Члан 207.

(Обавјештење завода о потреби помоћи након извршења казне затвора)

- (1) Осим помоћи по отпусту из члана 206. овог закона, завод је дужан да прије отпуштања затвореника са издржавања казне затвора установи да ли му је и каква помоћ потребна након отпуштања.
- (2) О потреби и врсти помоћи из става (1) овог члана завод ће обавјестити орган социјалне заштите надлежан према пребивалишту, односно боравишту отпуштеног лица, као и другу установу или правно лице, односно одговарајућу организацију или удружење чији дјелокруг обухвата пружање помоћи лицима отпуштеним са издржавања казне затвора.

- (3) Отпуштеном странцу плаћају се трошкови превоза до граничног прелаза ако посебним прописом није другачије одређено.

Члан 208.

(Достављање адресе по отпусту)

- (1) Приликом отпуштања из завода условно отпуштено лице назначиће мјесто у којем ће боравити за вријеме трајања условног отпуста. По доласку у ово мјесто условно отпуштено лице дужно је да се пријави органима из члана 153. овог закона.
- (2) У случају промјене мјеста боравка условно отпуштено лице дужно је да о томе обавјести органе из става (1) овог члана.

Члан 209.

(Обавјештење завода о потреби помоћи условно отпуштеном лицу)

Приликом отпуштања из завода условно отпуштеног лица, завод је, осим достављања обавјештења органима из члана 153. у вези са чланом 208. овог закона, дужан да установи да ли му је и каква помоћ потребна и у року од три дана од дана када му почиње тећи условни отпуст, обавјести орган социјалне заштите надлежан према мјесту боравишта условно отпуштеног лица, као и другу установу или правно лице, односно одговарајућу организацију или удружење чији дјелокруг обухвата пружање помоћи лицима отпуштеним са издржавања казне затвора.

Члан 210.

(Отпуштање због амнестије и помиловања)

- (1) У случају да се затвореник отпушта из завода на основу Закона о амнестији, завод је дужан да га отпусти најкасније 24 сата након пријема гјешења о амнестији, ако Законом о амнестији није другачије одређено.
- (2) У случају да се затвореник отпушта из завода на основу одлуке о помиловању, завод је дужан да га отпусти истог дана по пријему одлуке о помиловању, а најкасније у року од 24 сата.

Члан 211.

(Потврда о издржаној казни)

- (1) Сваком лицу условно пуштеном на слободу издаје се потврда о издржаној казни.
- (2) Потврду из става (1) овог члана издаје управник завода.
- (3) Образац и садржај потврде из става (1) прописује министар правде.

VI - ИЗВРШЕЊЕ КАЗНЕ МАЛОЉЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА

Члан 212.

(Општа одредба)

Одредбе овог закона примјењују се и на извршење казне малолетничког затвора, осим ако одредбама чл. 213. до 219. овог закона није другачије прописано.

Члан 213.

(Смјештај у посебно одјељење или завод)

- (1) Казна малолетничког затвора извршава се у посебном одјељењу за малолетнике у заводу или у посебном заводу у ентитету у коме затворено лице има пребивалиште, односно боравиште, у коме малолетна лица могу остати до навршене 23. године живота, а ако до тада не буду издржала казну, упутиће се у завод у коме пунољетни затвореници издржавају казну затвора.
- (2) Изузетно од одредаба из става (1) овог члана, у заводу за малолетнике, односно у посебном одјељењу, може остати лице које је навршило 23 године живота ако је то потребно ради завршетка његовог школовања или

- стручног оспособљавања, али најдуже до навршене 25. године живота.
- (3) Лица која издржавају казну малолетничког затвора морају имати одвојене просторије за боравак од осталих затвореника, ако се налазе у посебном одјељењу.

Члан 214.

(Смјештај малолетника у други завод или посебно одјељење)

- (1) У случају немогућности смјештаја малолетног лица према којем је изречена казна затвора од надлежног суда било којег од ентитета или Брчко Дистрикта БиХ, спровођења савремених васпитних мјера и третмана, као и издржавања малолетничког затвора у посебном одјељењу за малолетнике у заводу или у посебном заводу у ентитету у којем затворено лице има пребивалиште или боравиште, министар правде може донијети одлуку да такав малолетник издржава казну у одговарајућем заводу у другом ентитету у Босни и Херцеговини.
- (2) Молбу по основу разлога из става (1) овог члана подноси суд мјеста пребивалишта или боравишта надлежан за упућивање смјештаја таквог лица, преко министарства правде ентитета или Правосудне комисије Брчко Дистрикта БиХ, које мора претходно дати писану сагласност за смјештај малолетника у завод или посебно одјељење другог ентитета.
- (3) На основу одлуке министра правде Босне и Херцеговине, суд мјеста пребивалишта, односно боравишта, упућује лице према којем је изречена казна малолетничког затвора у одговарајући завод или у посебно одјељење за малолетнике у заводу другог ентитета, по претходној сагласности министарства правде тог ентитета.
- (4) Трошкове смјештаја сноси министарство правде ентитета или Правосудна комисија Брчко Дистрикта БиХ која је дала писану сагласност за смјештај таквог малолетника у одговарајуће посебно одјељење, односно завод за малолетнике другог ентитета.

Члан 215.

(Школовање у заводу)

- (1) У посебном одјељењу или заводу из члана 213. овог закона постоји основна и средња школа, у складу са прописима о основној и средњој школи, или се у сарадњи с одговарајућом основном, односно средњом школом у посебном одјељењу или заводу оснивају одјељења основне, односно средње школе за образовање и васпитање тих лица.
- (2) Лице које издржава казну малолетничког затвора може изузетно, под надзором васпитача, ради завршетка започетог школовања, похађати школу изван завода, ако то дозвољавају безбједносна ситуација и програм третмана.

Члан 216.

(Спорт)

- (1) Лицима која издржавају казну малолетничког затвора обезбјеђује се могућност бављења спортом.
- (2) Министар правде доноси правилник о физичкој култури малолетника.

Члан 217.

(Дописивање)

- (1) Лицима која издржавају казну малолетничког затвора не може се ограничити дописивање са родитељима и другим блиским сродницима.

- (2) Под блиским сродником у смислу овог члана сматрају се, осим родитеља, браћа и сестре, полубраћа и полусестре, дјед и бака, односно дедо и нана малолетника, ако су с њима били посебно блиски, и о тој околности прибавиће се мишљење установа за социјални рад општине пребивалишта малолетника, и сл.

Члан 218.

(Допуст)

- (1) Лицу које издржава казну малолетничког затвора које се добро понаша и залаже у учењу и раду управник Завода може одобрити допуст ради посјећивања родитеља и других блиских сродника.
- (2) Допуст се може одобрити два пута у току године и ниједном не може трајати дуже од 20 дана.
- (3) Погодности из ст. (1) и (2) овог члана могу се одобравати лицима која нису навршила 23 године живота.

Члан 219.

(Упућивање у самицу)

- (1) Лицу које издржава казну малолетничког затвора, а није навршило 23 године живота, може се изузетно изрећи дисциплинска мјера упућивања у самицу највише до пет дана.
- (2) Лицу које издржава казну малолетничког затвора и које похађа наставу омогућиће се да за вријеме издржавања казне самице редовно похађа наставу, чита стручну литературу и ради школску задаћу.

Члан 220.

(Административна мјера - усамљење)

Према лицу које издржава казну малолетничког затвора, а није навршило 23 године живота, не може се примјенити мјера усамљења.

VII - ИЗВРШЕЊЕ НОВЧАНЕ КАЗНЕ ИЗРЕЧЕНЕ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Члан 221.

(Одредбе Кривичног закона)

Новчана казна спроводи се у складу с релевантним одредбама Кривичног закона.

VIII - ИЗВРШЕЊЕ МЈЕРА ЗАШТИТНОГ НАДЗОРА ИЗРЕЧЕНИХ УЗ УСЛОВНУ ОСУДУ

Члан 222.

(Циљ мјера заштитног надзора)

Циљ извршења мјера заштитног надзора из члана 66. Кривичног закона јесте да се пружањем помоћи, бриге, надзора и заштите за вријеме условног отпуста помогне друштвено прилагођавање починиоца кривичног дјела.

Члан 223.

(Заштитни надзор у мјесту пребивалишта/боравишта)

Послове извршења мјере заштитног надзора врши орган социјалне заштите према пребивалишту, односно боравишту починиоца кривичног дјела.

Члан 224.

(Трошкови)

- (1) Трошкове извршења мјера заштитног надзора, ако законом није другачије одређено, сноси општина на чијем је подручју починилац кривичног дјела имао пребивалиште, односно боравиште у вријеме одређивања ових мјера.
- (2) Општини ће се за извршење мјера из става (1) овог члана обезбједити адекватна финансијска и друга средства.

Члан 225.

(Пресуда и подаци који се достављају органу социјалне заштите)

Кривично одјељење Суда је уз извршну пресуду надлежном општинском органу социјалне заштите дужно доставити и све важније податке о личности починиоца кривичног дјела које је прибавило у току поступка, а нарочито медицинску документацију и налазе и мишљења судских вјештака.

Члан 226.

(Радње које предузима орган социјалне заштите)

- (1) Након пријема извршне пресуде, података и документације из члана 225. овог закона, надлежни општински орган социјалне заштите ће, зависно од врсте мјере заштитног надзора, предузети потребне радње ради остваривања сарадње с одговарајућом здравственом установом, психолошким сајетовалиштем, односно заводом за запошљавање, а по потреби и с другим установама и организацијама.
- (2) Општински орган социјалне заштите дужан је у року од 15 дана од дана пријема извршне пресуде, података и документације из става (1) овог члана, починиоца кривичног дјела, коме је одређена мјера заштитног надзора, упознати с радњама које је предузео, те га поучити о његовим обавезама у току трајања мјере заштитног надзора.

Члан 227.

(Упућивање починиоца у одговарајућу установу)

Надлежни општински орган социјалне заштите ће, зависно од врсте мјере заштитног надзора, упутити починиоца кривичног дјела у одговарајућу здравствену установу, психолошко сајетовалиште, другу установу или организацију и упознати га да је дужан да поступа у складу с добијеним сајетима и упутствима, као и да посјећује општински орган социјалне заштите према његовим упутствима.

Члан 228.

(Сарадња с породицом починиоца)

За вријеме извршења мјера заштитног надзора општински орган социјалне заштите ће остваривати потребну сарадњу и с породицом починиоца кривичног дјела с циљем сређивања његових породичних прилика.

Члан 229.

(Информације о резултатима)

- (1) Надлежни општински орган социјалне заштите дужан је најмање једном у шест мјесеци, односно кад то Кривично одјељење Суда затражи, дати информацију о резултату извршења мјере заштитног надзора.
- (2) Ако починилац кривичног дјела не прихвати или одбије извршење мјере заштитног надзора, општински орган социјалне заштите дужан је о томе обавјестити Кривично одјељење Суда.
- (3) Кад општински орган социјалне заштите током извршења мјере заштитног надзора оцијени да је испуњен његов циљ, дужан је о томе обавјестити Кривично одјељење Суда.

IX - ИЗВРШАВАЊЕ РАДА ЗА ОПШТЕ ДОБРО НА СЛОБОДИ

Члан 230.

(Опште одредбе о извршавању рада за опште добро на слободи)

- (1) Државни органи, организације, установе и друга правна лица, као и физичка лица, дужна су сарађивати с

Министарством правде у извршавању рада за опште добро на слободи на захтјев Министарства.

- (2) Министарство правде склапа уговоре за извршавање рада за опште добро с лицима из става (1) овог члана. Уговорима се утврђују међусобна права и обавезе.
- (3) На радноправна питања као што су радно вријеме, дневни и седмични одмори, те употребу средстава заштите на раду примјењују се општи прописи.
- (4) Рад за опште добро на слободи је бесплатан и не служи постизању добити. Осуђено лице не сноси трошкове извршавања рада за опште добро.
- (5) Рад за опште добро на слободи извршава се, у правилу, у мјесту пребивалишта, односно боравишта осуђеног лица.

Члан 231.

(Распоред на рад за опште добро)

- (1) Министарство правде донијеће рјешење о мјесту рада осуђеног лица у року од осам дана од пријема правоснажне и извршне пресуде.
- (2) Осуђено лице ће се, зависно од расположивих могућности, распоредити на рад у складу с његовим здравственим способностима, стручној оспособљености и стеченим знањима.
- (3) Осуђено лице распоређује се на рад на расположиво мјесто у складу с Правилником о врсти и условима рада за опште добро, који доноси министар правде.
- (4) Почетак и распоред извршавања рада за опште добро утврђује посебним рјешењем Министарство правде.

X - ИЗВРШЕЊЕ МЈЕРА БЕЗБЈЕДНОСТИ

1. Обавезно психијатријско лијечење

Члан 232.

(Мјесто извршења мјере обавезног психијатријског лијечења)

- (1) Мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења која се изриче уз казну затвора извршава се у Заводу у складу с Правилником који доноси Министарство правде.
- (2) Мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења која се изриче уз рад за опште добро на слободи извршава се у психијатријском одјељењу опште здравствене установе у складу са Законом о извршењу кривичних санкција ентитета на чијој територији се налази здравствена установа.
- (3) Трошкове извршења мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења сноси Министарство правде.

2. Обавезно лијечење од зависности

Члан 233.

(Мјесто извршења мјере обавезног лијечења од зависности)

- (1) Мјера безбједности обавезног лијечења од зависности, изречена уз безусловну казну затвора, извршава се у заводу у складу с Правилником који доноси министар правде.
- (2) Мјера безбједности обавезног лијечења од зависности, изречена уз условну осуду или уз рад за опште добро на слободи, извршава се у складу са законом о извршењу кривичних санкција ентитета на чијој територији се налази здравствена установа.
- (3) У случају опозивања условне осуде, извршење мјере безбједности обавезног лијечења од зависности биће спроведено у складу с одредбама става (1) овог члана.

Члан 234.

(Начин и вријеме извршења мјера безбједности)

- (1) Извршење мјера безбједности из чл. 232. и 233. овог закона претходи издржавању казне затвора, односно прво се извршава мјера безбједности.
- (2) Мјера из става (1) овог члана извршава се у Заводу за форензичку психијатрију, а изузетно у другој здравственој установи и само у случају немогућности таквог упућивања, лице се може привремено упутити у посебно форензичко одјељење завода у којем се издржава казна затвора.
- (3) Вријеме проведено у установама за лијечење у вези са извршењем мјера безбједности урачунава се у изречену казну затвора.
- (4) Лица са изреченом мјером безбједности имају право на једнаке услове лијечења као и лица смјештена у друге здравствене установе.

Члан 235.

(Обавјештење завода о потреби пружања помоћи након извршења мјера безбједности)

- (1) Након отпуштања из медицинске установе лица којем је изречена мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења или обавезног лијечења од зависности, која је трајала најдуже до истека издржавања казне затвора или којем је суд одобрио условни отпуст, Завод за форензичку психијатрију или друга специјализована установа дужна је одмах, а најкасније у року од 24 сата по отпуштању, обавијестити надлежни орган социјалне заштите према мјесту пребивалишта или боравишта отпушеног лица о потреби и врсти социјалне помоћи и бриге из дјелокруга наведеног органа.
- (2) Завод за форензичку психијатрију или друга специјализована установа доставиће обавјештење из става (1) овог члана органу социјалне заштите прије отпуштања лица из става (1) овог члана, када утврди да оно, због услова у којима живи изван установе, односно због материјалних, стамбених, породичних, радноправних или других стања или прилика, није способно да се брине о себи и свом психофизичком стању, а све с циљем пружања адекватне социјалне помоћи и бриге таквом лицу као и могућности његовог смјештаја у социјалну установу по поступку предвиђеном позитивним законским прописима из области здравља и социјалне заштите или другом посебном пропису.

Члан 236.

(Психијатријски третман у заводу)

- (1) За лица која имају мање психичке поремећаје и који не потпадају под одредбе члана 234, ст. (1) и (2). овог закона, здравствена служба у заводу у којем се извршава казна затвора обезбиједиће психијатријски третман свим затвореницима којима је такав третман потребан и посебну пажњу ће посвећивати спречавању извршења или покушаја самоповређивања или суицида.
- (2) За лица из става (1) овог члана биће на располагању здравствена амбуланта или стационар у заводу или здравствена установа ван завода или посебна одјељења под медицинским надзором као и други одговарајући облици здравствене заштите у складу са Законом.

Члан 237.

(Примјена модерне терапије у лијечењу лица којима је изречена мјера безбједности)

- (1) За вријеме издржавања мјере безбједности у специјалној установи за форензичку психијатрију или

на одјељењу судске психијатрије при заводу биће примјењивана одговарајућа психотерапија, фармакотерапија, социотерапија и по могућности радна терапија, у складу са медицинским налазом надлежног љекара специјалисте неуропсихијатра, односно љекара специјалисте из других области психијатрије или стручног психијатријског тима љекара, зависно од душевног и физичког стања здравља лица са изреченом мјером безбједности.

- (2) Поступање са лицима са изреченом мјером безбједности мора бити хумано и са поштовањем њиховог људског достојанства као и у складу са принципима медицинске етике из области менталног здравља, менталног поремећаја и других патолошких облика из области психијатрије.

Члан 238.

(Савремене методе лијечења од зависности од алкохола, дрога или других облика токсикоманије)

У лијечењу од алкохола, дрога или других облика зависности - токсикоманије, примјениће се савремене методе лијечења које обухватају биолошку, психолошку и социјалну димензију личности, као лијечења заснованог на знањима и истраживањима из других научних и медицинских дисциплина и развоја саме психијатрије и њене терапије засноване на мултидимензионалном принципу, односно више терапијских поступака и интегралном принципу, односно лијечење не само основног психичког обољења него и односа болесника и његове околине.

Члан 239.

(Заштита и унапређивање здравља лица са изреченом мјером безбједности)

Заштита и унапређивање здравља лица са изреченом мјером безбједности остварује се:

- а) омогућавањем одговарајуће дијагностичке обраде и психијатријског лијечења и лијечења од зависности,
- б) научним истраживањима у области заштите и унапређивања здравља лица са изреченом мјером безбједности и њиховом заштитом од медицинских и научних истраживања без њиховог пристанка или пристанка њихових заступника или ако је то супротно закону или другом пропису или међународним споразумима из области медицине, биомедицине, психијатрије или других сродних медицинских области,
- в) укључивањем лица са изреченом мјером безбједности у просјетне програме,
- д) опоравком лица са изреченом мјером безбједности, њиховим укључивањем у породицу и радну и друштвену средину,
- е) адекватно оспособљеним кадром који се бави здравственом заштитом лица са изреченом мјером безбједности и унапређењем њиховог здравља,
- ф) подстицањем удруживања лица са изреченом мјером безбједности с циљем остваривања њихових права, самопомоћи и помоћи,
- г) као и другим облицима заштите и унапређења здравља у складу са посебним законом или другим одговарајућим прописима.

Члан 240.

(Поштовање и заштита људског достојанства лица којима је изречена мјера безбједности)

- (1) Достојанство лица са изреченом мјером безбједности мора се штитити и поштовати у свим околностима.

- (2) Лица са изреченом мјером безбједности имају право на заштиту од било каквог облика злостављања те понижавајућег поступања.
- (3) Лица са изреченом мјером безбједности не смију бити доведена у неравноправан положај због своје душевне сметње. Посебне мјере које се предузимају да би се заштитила права или обезбиједило унапређивање здравља лица са душевним сметњама не сматрају се обликом неједнаког поступања.
- (4) Слободе и права лица са изреченом мјером безбједности могу се ограничити само законом или другим посебним прописом, ако је то нужно ради заштите здравља или безбједности тог лица или других лица, односно околине.
- (4) Ако се лице према којем је изречена мјера из става (1) овог члана пресели на подручје друге општине, о томе ће се обавијестити надлежни општински орган за унутрашње послове те општине, ради уношења одлуке у казнену евиденцију.
- (5) Ако је вршење неког позива, дјелатности или дужности везано за дозволу надлежног органа, Суд ће доставити одлуку о изреченој мјери и том органу.
- (6) Ако се мјера односи на вршење одређеног позива, дјелатности или дужности које осуђено лице обавља у предузећу, установи или државном органу, Суд ће одлуку о изреченој мјери доставити предузећу, установи или државном органу у којем је то лице запослено.

Члан 241.

(Право комуникације, слања и примања писама и поднесака лица са изреченом мјером безбједности)

- (1) Лица са изреченом мјером безбједности имају неограничено право да шаљу и примају писма и писмене поднеске од чланова своје породице, лица која могу помоћи у њиховом третману, законског заступника или пуномоћника који га заступа, органа, организације или одговорјаућег тијела с циљем заштите својих законских права.
- (2) Лица са изреченом мјером безбједности имају право да подносе притужбе због повреде њихових права или других неправилности и оне се морају рјешавати без одгађања.
- (3) Лица из ст. (1) и (2) овог члана могу упућивати своје молбе и притужбе државном омбудсмену, инспектору за надзор над радом завода, Независној комисији из члана 52. овог закона, Комисији за мониторинг казнено-поправних завода, полицијских станица и психијатријских установа Савјета министара, Министарству за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине – Одјељењу за заштиту људских права, као и представницима других институција, организација или тијела надлежним за праћење и остваривање људских права или заштиту лица са душевним сметњама, као и тијелу националног превентивног механизма за спречавање мучења или других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања у Босни и Херцеговини.

3. Забрана вршења позива, дјелатности или дужности

Члан 242.

(Извршење забране)

- (1) Мјеру безбједности забране вршења позива, дјелатности или дужности извршава надлежни орган унутрашњих послова за подручје општине, односно орган управе надлежан за издавање дозволе, односно одобрења за вршење одређеног позива, дјелатности или дужности.
- (2) Кривично одјељење Суда обавјештава о изрицању мјере надлежни орган унутрашњих послова за подручје општине на чијем подручју лице према којем је мјера безбједности изречена има пребивалиште, односно боравиште.
- (3) Одлука о изреченој мјери из става (1) овог члана уноси се у казнену евиденцију.

Члан 243.

(Начин извршења)

- (1) Ако вршење неког позива, дјелатности или дужности није везано за посебну дозволу, односно одобрење надлежног органа, мјеру забране вршења позива, дјелатности или дужности извршава надлежни општински орган за унутрашње послове предузимањем потребних радњи којим се лицу према којем је та мјера изречена онемогућава да се бави забрањеним позивом, дјелатношћу или другим занимањем.
- (2) Ако је вршење неког позива, дјелатности или дужности на које се забрана односи везано за дозволу, односно одобрење надлежног органа, ова мјера безбједности извршава се одузимањем дозволе, односно одобрења, и забраном њеног издавања све док је та мјера безбједности на снази, уз истовремено уношење те мјере у евиденцију тог органа.

4. Одузимање предмета

Члан 244.

(Извршење мјере одузимања)

- (1) Мјеру безбједности одузимања предмета извршава Кривично одјељење Суда, односно орган који је донио одлуку о примјени ове мјере.
- (2) Према природи одузетих предмета одредиће се да ли ће се одузети предмети продати по прописима извршног поступка или ће се уништити или уступити одређеном државном органу или организацији.

Члан 245.

(Приходи)

Средства добијена продајом одузетих предмета приходи су буџета Босне и Херцеговине.

XI - ИЗВРШЕЊЕ МЈЕРЕ ОДУЗИМАЊА ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ СТЕЧЕНЕ КРИВИЧНИМ ДЈЕЛОМ

Члан 246.

(Поступак)

- (1) У погледу надлежности и поступка за одузимање имовинске користи важе одредбе Закона о извршном поступку Босне и Херцеговине, осим ако овим законом није другачије одређено.
- (2) Кривично одјељење Суда по службеној дужности покреће поступак за извршење одлуке о одузимању имовинске користи.

Члан 247.

(Одузимање имовинске користи од правних лица)

Мјера одузимања имовинске користи од предузећа или других правних лица, која је изречена у кривичном поступку, врши се по прописима о извршењу заштитне мјере одузимања имовинске користи.

Члан 248.

(Преузимање контроле над имовином од стране другог правног лица)

Ако по правоснажности одлуке којом се одузима имовинска корист предузећу или другом правном лицу то предузеће или правно лице престане с радом или изгуби својство правног лица, поступак одузимања имовинске користи спровешће се против правног лица које је преузело имовину до висине вриједности преузете имовине.

Члан 249.

(Унос у буџет Босне и Херцеговине)

- (1) Одузета имовинска корист изражена у новцу, хартијама од вриједности и сл. уноси се у буџет институција БиХ и користи у складу са Законом о извршењу буџета, а покретна и/или непокретна имовина ће се продати у складу с важећим прописима, а остварена средства унијети у буџет или ће се та имовина дати на коришћење организацијама из области социјалне политике, образовања, државним органима и сл. Суд ће ако је то могуће и прије изрицања одлуке о одузимању имовинске користи стечене кривичним дјелом, када је ријеч о покретној или непокретној имовини, извршити потребне консултације и у диспозитиву одлуке навести којој се установи та имовина даје на коришћење.
- (2) Ако оштећеном буде накнадно признат захтјев за намирење из одузете вриједности, Министарство за трезор и финансије исплатиће оштећеном утврђени износ.

XII - ИЗВРШЕЊЕ ВАСПИТНИХ МЈЕРА

Члан 250.

(Циљ извршења васпитних мјера)

Циљ извршења васпитних мјера је да се пружањем заштите, помоћи и надзора малолетним починиоцима кривичних дјела у највећој могућој мјери обезбједи њихово васпитавање, поправљање и правилан развој, а кад је то потребно, и да их се спријечи у вршењу кривичних дјела.

Члан 251.

(Принципи извршења одгојних мјера)

- (1) У извршењу одгојних мјера с малолетницима треба поступати на начин који одговара њиховом узрасту и личним особинама, придржавајући се у раду педагошких, андрагошких и психолошких принципа.
- (2) Малолетнике треба подстицати да активно учествују у свом васпитавању, мијењању својих ставова и лоших навика и у развијању осјећаја одговорности за сопствене поступке.
- (3) Током извршења васпитних мјера малолетницима ће се, у складу с њиховим узрастом и способностима, као и склоностима према одређеним занимањима, обезбједити основно и средње образовање, као и радно оспособљавање.

Члан 252.

(Извршење прије правоснажности)

У кривичном поступку против малолетника Кривично одјељење Суда може одредити да се са извршењем појединих одгојних мјера може почети и прије правоснажности судске одлуке, ако се сматра да је то за васпитање малолетника корисно и истовремено потребно

ради одвајања малолетника из средине у којој је живио, ради пружања помоћи, заштите или смјештаја малолетника, а кад тај смјештај није могуће обезбједити на други начин, или кад је то потребно, да га се спријечи у вршењу кривичних дјела или асоцијалног понашања.

Члан 253.

(Надзор)

Надзор над извршењем васпитних мјера врши Министарство правде.

Члан 254.

(Примјена одредаба које се односе на малолетнике и на одрасла лица)

Одредбе овог закона које се односе на малолетнике примјењују се и на лица која су у току примјене васпитних мјера постала пунољетна, као и на млађа пунољетна лица којима је Суд изрекао васпитну мјеру.

XIII - ИЗВРШЕЊЕ КАЗНИ ЗА ПРАВНА ЛИЦА

Члан 255.

(Закон о извршном поступку)

Извршење новчане казне и казне одузимања имовине за правна лица врши се на начин прописан Законом о извршном поступку Босне и Херцеговине.

Члан 256.

(Престанак постојања правног лица)

На извршење мјере престанка постојања правног лица примјењују се правила о ликвидацији и стечају.

XIV - ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 257.

(Смјештај у ентитетске заводе)

Све док Босна и Херцеговина не буде имала заводе предвиђене овим законом, Суд појединце може притварати у притворске јединице завода било којег од ентитета, а лица која Суд осуди на затворску казну своје казне могу издржавати у ентитетским заводима.

Члан 258.

(Усклађивање закона)

Надлежни органи Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ ускладиће своје законе из ове области с овим законом у року од 90 дана.

XV - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 259.

(Осјављивање правилника)

- (1) Правилници и други подзаконски акти предвиђени овим законом биће донесени у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.
- (2) Након доношења, правилници из овог закона осјављују се у "Службеном гласнику БиХ".

Члан 260.

(Објављивање закона)

Службени пречишћени текст Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера обухвата: Закон Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 13/05), Закон о измјенама и допунама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 53/07), Закон о усвајању Закон о измјенама и допунама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 97/07), Закон о измјенама и допунама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 37/09), Закон о измјенама и допунама

